

Ilie-Ștefan Rădulescu

Greșeli de punctuație în limbajul cotidian

exemple • critice • comentate

„Între orele 8 [-] 16” sau „Între ...
8 și 16”? „Directorul[,] spune” sau
„Directorul spune”? „Este dacă
vreți un adevăr” sau „Este[,] dacă
vreți, un adevăr”? „Soția mea Ana”
sau „Soția mea[,] Ana”? „Bd. 1 Mai
nr. 2” sau „Bd. 1 Mai[,] Nr. 2”?
„Deci[,] nu plecăm” sau „Deci nu
plecăm”? „Papa de la Roma” sau
„Papa[,] de la Roma”?
„Bd. 1 Mai[,] Nr. 2” sau „Bd. 1 Mai[,] Nr. 2”

DESPRE CARTE

În condițiile în care limbajul curent suferă „distorsiuni” tot mai alarmante – licențele gramaticale, confuziile semantice sau clișeele lexicale cunoscând o amploare îngrijorătoare –, folosirea relativ arbitrară a semnelor de punctuație (îndeosebi a virgulei) reprezintă nu un „simptom” oarecare, ci „radiografia” unei slabe instrucții școlare și, implicit, a unei culturi generale precare.

Bazându-se pe un vast material critic, autentic, lucrarea de față se vrea ca – pe un teren mai deloc abordat – să se constituie, pentru cei interesați, nu numai într-o călăuză eficientă în cultivarea unei punctuații corecte, ci și – prin modelele oferite – într-un instrument real, intrinsec de cultură, și lingvistică, și literară.

DESPRE AUTOR

Ilie-Ștefan Rădulescu s-a născut la 20 iulie 1934, în București, a urmat cursurile primare, gimnaziale și liceale în Călărași, apoi pe cele ale Facultății de Limba și Literatura Română a Universității din București.

Licențiat în filologie și profesor, gradul I, de limba și literatura română la Colegiul Național „Barbu Știrbei”, din Călărași, a colaborat, în presă, după 1970, cu sute de articole și studii de specialitate. Din 1991, deține rubrica săptămânală „Cum vorbim și scriem corect” în paginile unor gazete locale și centrale, iar, din 1993, emisiunea zilnică „Să vorbim corect românește” (întreruptă în 2004) la postul de radio „Voces Campi”, din Călărași.

A publicat, pe lângă volume de istorie literară și teatrală, de critică literară și memorialistică („*Călărașii în literatura română*” <în colaborare>, Călărași, 1995; „*C.A. Rosetti și Teatrul*”, Călărași, 2000; „*De la teatru la istorie literară și lingvistică sau Pasiunile unui profesor de provincie*”, Călărași, 2002; „*Istoria ilustrată a mișcării teatrale călărășene și a primului Teatru Popular <Neprofesionist> din România*”, Călărași, 2003), și volume consacrate limbii literare actuale („*Vorbiți și scrieți corect. Erori frecvente în limbajul cotidian*”, București, 1999; „*Să vorbim și să scriem corect...*”, București, 2002; ediție revăzută și adăugită, 2005; „*Dicționar tematic de pleonasm fundamentale*”, București, 2005; „*Erori flagrante de exprimare. Radiografie critică a limbajului cotidian*”, București, 2007; „*Dicționar de vocabular cotidian. Valori expresive*”, București, 2011).

A fost distins cu premii naționale pentru „creație literar-publicistică” și „eseu-istorie literară”, precum și cu diplome de excelență din partea Guvernului României, a Ministerului Culturii și Cultelor și a Ministerului Educației și Cercetării; este membru fondator al Societății Scriitorilor Români („Știință, Memorialistică, Tehnică”), „membru de onoare” al Societății de Științe Filologice din România, „cetățean de onoare” al municipiului Călărași.

G R E Ș E L I

DE PUNCTUAȚIE

ÎN LIMBAJUL COTIDIAN

exemple • critice • comentate

În memoria profesorului
G. BELDESCU

SUMAR

PREFAȚĂ	
CUVÂNT-ÎNAINTE	19
SIGLE	21
	22
I. GREȘELI ÎN FOLOSIREA VIRGULEI	23
1. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul simplu (cu sau fără determinări) și predicatul verbal (simplu sau complex)	23
2. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul simplu (cu sau fără determinări) și predicatul nominal (complex nonverbal)	25
3. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul multiplu (cu sau fără determinări) și predicatul verbal (simplu sau complex)	27
4. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul multiplu (cu sau fără determinări) și predicatul nominal (complex nonverbal)	28
5. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul dezvoltat (cu sau fără determinări) și predicatul verbal sau nominal (complex nonverbal) ..	30
6. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția subiectivă și regentă	31
7. Introducerea, greșită, a virgulei între verbul copulativ și numele predicativ	33
8. Introducerea, greșită, a virgulei înainte de/și după atributul substantival în N (atribut categorial)	34
9. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția atributivă neizolată (intercalată sau nu) și regentă	36
10. Introducerea, greșită, a virgulei între complementul direct (element esențial) și regentul ce-i succede	38
11. Introducerea, greșită, a virgulei între complementul direct și regentul care-l precedă (sau complementul indirect/prepozițional ce-i succede)	39
12. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția completivă directă (sau indirectă/prepozițională) și regenta ce-i succede	41

13. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția completivă directă (sau secundară) și regenta ce o precedă 42
14. Introducerea, greșită, a virgulei între complementul indirect/prepozițional (element esențial) și regentul ce-i succedă 44
15. Introducerea, greșită, a virgulei între complementul indirect/prepozițional și regentul care-l precedă (sau complementul direct ce-i succedă) 45
16. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția completivă indirectă/prepozițională și regenta ce o precedă 46
17. Introducerea, greșită, a virgulei între circumstanțialul de loc (element esențial) și regent 48
18. Introducerea, greșită, a virgulei între circumstanțialul de timp (element esențial) și regent 49
19. Introducerea, greșită, a virgulei între circumstanțialul de scop (element esențial) și regent 51
20. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția circumstanțială consecutivă (element esențial) și regentă 52
21. Introducerea, greșită, a virgulei, în locul punctului, în marcarea orei exacte 53
22. Introducerea, greșită, a virgulei, în locul liniei de pauză, în delimitarea, la dreapta, a unei construcții explicative sau incidente 54
23. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea parantezei explicative sau incidente (urmată de virgulă sau „și” copulativ) 55
24. Introducerea, greșită, a virgulei între pronumele relativ „care” (element introductiv) și restul (neizolat) al propoziției atributive . . . 58
25. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea abrevierilor adverbiale „etc.”, „ș.a.”, „ș.a.m.d.”, „ș.cl.” 60
26. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul „ba” („ba nu”/ „...și”/ „...chiar”/ „...încă”) și restul (neizolat) al propoziției 62
27. Introducerea, greșită, a virgulei între „ca” (sau „că”) și silaba inițială real/fals cacofonică a cuvântului următor 63

28. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul „apropo” și prepoziția „de” din gruparea prepozițională de relație „apropo de” 66
29. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul „adică”/ „(și) anume”/„respectiv” și restul (neizolat) al propoziției 67
30. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul concesiv corelativ „totuși” (precedat sau nu de „și”/„dar”) sau adverbul corelativ „atunci” și restul (neizolat) al propoziției 68
31. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul interogativ „oare” și restul (neizolat) al propoziției 70
32. Introducerea, greșită, a virgulei între locuțiunea adverbială „de ce”/„pentru ce” (element introductiv) și restul (neizolat) al propoziției 71
33. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea conjuncției coordonatoare copulative (necorelative) „și” 72
34. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția copulativă (necorelativă) „și” și restul (neizolat) al propoziției 73
35. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea structurii copulative corelative „atât... cât și”, neizolată de enunțul precedent 74
36. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția coordonatoare adversativă „dar”/„însă” (situată la începutul propoziției) și restul (neizolat) al enunțului 75
37. Introducerea, greșită/admisă, a virgulei între conjuncția adversativă „or” și restul (neizolat) al propoziției 76
38. Introducerea, greșită, a virgulei între locuțiunea conjuncțională adversativă „numai că”/locuțiunea adverbială adversativă „în schimb” și restul (neizolat) al propoziției 77
39. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția adversativă (de tip opozitiv) „ci” și restul (neizolat) al propoziției 78
40. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea conjuncției coordonatoare disjunctive (necorelative) „sau”/„ori” 79
41. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția disjunctivă „sau”/„ori” și restul (neizolat) al propoziției 81

42. Introducerea, greșită, a virgulei, între conjuncția coordonatoare
concluzivă „deci”/„așadar” (situată la începutul propoziției)
și restul (neizolat) al acesteia 81
43. Introducerea, greșită, a virgulei între locuțiunea conjuncțională
concluzivă „așa că”/„prin „drept”/„ca”) urmare” și restul
(neizolat) al propoziției 82
44. Introducerea, greșită, a virgulei înainte și/sau după conjuncția
„însă”/„deci” și adverbul „totuși”, situate în interiorul propoziției . . .84
45. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea conjuncției
subordonatoare „că” (drept conector al unor propoziții
necircumstanțiale) 86
46. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția subordonatoare
„că” și restul (neizolat) al propoziției 87
47. Introducerea, greșită, a virgulei între termenii (separați)
ai conjuncției compuse subordonatoare „ca... să”
(între care pot apărea și intercalări izolate) 88
48. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția/ locuțiunea
subordonatoare cauzală „căci”/„pentru că” și restul (neizolat)
al propoziției 89
49. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția/ locuțiunea
subordonatoare concesivă „deși”/„cu toate că” și restul/neizolat)
al propoziției 90
50. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția/ locuțiunea
subordonatoare consecutivă „încât”/„așa (astfel) încât”
și restul (neizolat) al propoziției 91
51. Omiterea virgulei în coordonarea copulativă prin juxtapunere
a adverbilor „etc. etc.” 92
52. Omiterea virgulei în coordonarea copulativă prin juxtapunere
a termenilor generici ai unei adrese (particulare sau oficiale) 93
53. Omiterea virgulei în coordonarea copulativă prin juxtapunere
a unor părți de propoziție/propoziții 94
54. Omiterea virgulei în coordonarea adversativă prin juxtapunere
a unor părți de propoziție/propoziții 96

55. Omiterea virgulei dinaintea locuțiunii conjuncționale copulative „precum și” (în construcții cu sens cumulativ)	97
56. Omiterea virgulei dinaintea locuțiunii conjuncționale copulative „ca și” (în construcții cu sens cumulativ)	98
57. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați copulativ ai perechii conjuncționale corelative „și... și” (în construcții pozitive cu sens cumulativ)	99
58. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați copulativ ai perechii conjuncționale corelative „nici... nici” (în construcții negative cu sens cumulativ)	101
59. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați copulativ ai structurii corelative „nu numai (că)... ci și/dar și” (în construcții cu sens cumulativ)	102
60. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați copulativ ai structurii corelative „atât... cât și” (în construcții cu sens cumulativ)	103
61. Omiterea virgulei dinaintea conjuncției adversative „dar”/„însă” . . .	105
62. Omiterea virgulei dinaintea conjuncției adversative „iar”	106
63. Omiterea virgulei dinaintea conjuncției adversative (de tip opozitiv) „ci”	108
64. Omiterea virgulei dinaintea conjuncției (copulative) „și” cu valoare adversativă/concluzivă	110
65. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați disjunctiv/alternativ ai perechilor conjuncționale corelative „fie... fie”, „ori... ori”, „sau... sau”	111
66. Omiterea virgulei în izolarea conjuncției/locuțiunii conjuncționale concluzive „așadar”/„prin urmare”/, situată în interiorul propoziției	113
67. Omiterea virgulei dintre elementele de relație ale grupării corelative subordonatoare „pe cât... pe atât”/„cu cât... cu atât” (în construcții comparative/cantitative)	114
68. Omiterea virgulei care marchează elipsa unui verb predicativ, copulativ sau auxiliar	115

69. Omiterea virgulei în marcarea atributului substantival izolat
(cu sau fără determinări) 117
70. Omiterea virgulei în marcarea atributului adjectival izolat
(cu sau fără determinări) 120
71. Omiterea virgulei în marcarea atributului verbal izolat
(cu sau fără determinări) 122
72. Omiterea virgulei în marcarea propoziției atributive
relative izolate 123
73. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a propoziției
atributive relative 124
74. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context,
a complementului direct/secundar (cu sau fără determinări)
ori a complementivei 126
75. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context,
a complementului indirect/prepozițional
(cu sau fără determinări) ori a complementivei 127
76. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context,
a complementului de agent (cu sau fără determinări)
ori a complementivei 129
77. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției,
a circumstanțialului de loc (element neesențial) 130
78. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată,
a circumstanțialului de loc (cu sau fără determinări) 132
79. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context,
a propoziției circumstanțiale de loc 133
80. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul propoziției,
a circumstanțialului de timp (element neesențial) 134
81. Omiterea virgulei în izolarea, la sfârșitul propoziției,
a circumstanțialului de timp (element neesențial) 136
82. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată,
a circumstanțialului de timp (cu sau fără determinări) 137
83. Omiterea virgulei în izolarea propoziției circumstanțiale
de timp (element neesențial), antepusă/postpusă regentei 139

84. Omiterea virgulei în izolarea, intercalată,
a propoziției circumstanțiale de timp 141
85. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției,
a circumstanțialului de mod/cantitativ/ [compl.] comparativ
(element neesențial) 142
86. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului
de mod/cantitativ/[compl.] comparativ (cu sau fără determinări) ..144
87. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context,
a propoziției circumstanțiale de mod/cantitative/[compl.]
comparative 146
88. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul
propoziției, a circumstanțialului de cauză (element neesențial) ...148
89. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului
de cauză (cu sau fără determinări) 150
90. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context,
a propoziției circumstanțiale cauzale 151
91. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul
propoziției, a circumstanțialului de scop (element neesențial) ...152
92. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată,
a circumstanțialului de scop (cu sau fără determinări) 154
93. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context,
a propoziției circumstanțiale de scop (finale) 155
94. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției,
a circumstanțialului condițional (element neesențial) 156
95. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată,
a circumstanțialului condițional (cu sau fără determinări) 157
96. Omiterea virgulei în izolarea propoziției circumstanțiale
condiționale (element neesențial), antepusă/postpusă regentei ...157
97. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a propoziției
circumstanțiale condiționale 159
98. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul
propoziției, a circumstanțialului concesiv (element neesențial) ...161

99. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului concesiv	162
100. Omiterea virgulei în izolarea propoziției circumstanțiale concesive, antepusă/postpusă regentei	163
101. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a propoziției circumstanțiale concesive	164
102. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul propoziției, a circumstanțialului instrumental (element neesențial)	166
103. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului instrumental	167
104. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului sociativ (element neesențial) ...	168
105. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului sociativ	169
106. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului de relație (neintegrat)	170
107. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului de relație	171
108. Omiterea virgulei în izolarea propoziției circumstanțiale de relație antepuse (neintegrate)	172
109. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul propoziției, a circumstanțialului opozițional (element neesențial)	173
110. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului opozițional	174
111. Omiterea virgulei în izolarea propoziției circumstanțiale opoziționale, antepusă/postpusă regentei	175
112. Omiterea virgulei în izolarea, intercalată, a propoziției circumstanțiale opoziționale	176
113. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a circumstanțialului cumulativ	177
114. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a propoziției circumstanțiale cumulative	178

115. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a circumstanțialului de excepție	180
116. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a propoziției circumstanțiale de excepție	181
117. Omiterea virgulei în izolarea apozității simple: nume de persoane sau de instituții	182
118. Omiterea virgulei în izolarea apozității simple: profesii, titluri, identități	184
119. Omiterea virgulei în izolarea apozității simple: date calendaristice sau toponimice	186
120. Omiterea virgulei în izolarea apozității simple: calificative, aprecieri, explicații	187
121. Omiterea virgulei în izolarea apozității complexe	189
122. Omiterea virgulei în izolarea apozității rezumative/ multiple . . .	190
123. Omiterea virgulei în izolarea propoziției apozitive	192
124. Omiterea virgulei în izolarea unor construcții incidente simple sau dezvoltate (grupuri sintactice)	193
125. Omiterea virgulei în izolarea unor construcții incidente propoziționale sau frastice: independente/legate/imbricate . . .	195
126. Omiterea virgulei în izolarea unor construcții incidente vocative	197
127. Omiterea virgulei în izolarea unor construcții incidente fără rol semantic (automatismе verbale)	199

II. GREȘELI ÎN FOLOSIREA PUNCTULUI

1. Introducerea, greșită, a punctului după semnul întrebării/ al exclamării, la sfârșitul vorbirii directe sau al unui citat	203
2. Introducerea, greșită, a punctului după ghilimelele finale (care închid o comunicare independentă enunțiativă), la sfârșitul vorbirii directe sau al unui citat	204
3. Introducerea, greșită, a punctului după paranteze, când acestea închid o comunicare independentă (unitară sau fragmentară) . . .	206

4. Introducerea, greșită, a punctului după punctele de suspensie, la sfârșitul unui citat sau al vorbirii directe 208
5. Omiterea punctului la sfârșitul unei comunicări independente, cuprinsă între paranteze sau între ghilimele 210
6. Omiterea punctului la sfârșitul unei serii enumerative (în text sau cu alineat) 211

III. GREȘELI ÎN FOLOSIREA PUNCTULUI ȘI VIRGULEI 214

- Omiterea punctului și virgulei în delimitarea, cu alineat, a termenilor unei serii enumerative 214

IV. GREȘELI ÎN FOLOSIREA A DOUĂ PUNCTE 216

1. Introducerea, greșită, a două puncte înaintea unei false enumerări (în text) 216
2. Omiterea a două puncte înaintea vorbirii directe sau a unui citat . .217
3. Omiterea a două puncte înaintea unei propoziții/fraze apozitive . .218
4. Omiterea a două puncte înaintea unei serii enumerative (cu alineat) 219

V. GREȘELI ÎN FOLOSIREA GHILIMELELOR 221

1. Introducerea, greșită, a aceluiași tip de ghilimele într-un citat cuprins în alt citat; sublinierea, greșită, a textului pus între ghilimele 221
2. Omiterea ghilimelelor în marcarea titlului unor opere și publicații sau a „supranumelui” unor instituții etc. 223

VI. GREȘELI ÎN FOLOSIREA LINIEI DE PAUZĂ 225

1. Omiterea liniei de pauză în izolarea apozitiei simple sau complexe 225
2. Omiterea liniei de pauză care ține locul predicatului verbal sau al verbului copulativ (în construcții eliptice) 227

VII. GREȘELI ÎN FOLOSIREA PARANTEZELOR 229

1. Introducerea, greșită, a aceluiași tip de paranteze
în izolarea unui adaos în altul deja cuprins între paranteze 229
2. Introducerea, greșită, a parantezelor unghiulare (ascuțite)
în locul ghilimelelor în unghi (franceze) 230
3. Omiterea parantezelor în izolarea unor indicații temporale
(date biobibliografice sau istorice) 232

VIII. GREȘELI ÎN FOLOSIREA CRATIMEI 234

1. Introducerea, greșită, a cratimei, în locul conjuncției „și”,
între numerale cifrice/alte cuvinte (indicând limitele în timp
sau în spațiu etc.) precedate de prepoziția „între”/„dintre” 234
2. Introducerea, greșită, a cratimei în locul prepoziției „[până]la”
între numerale cifrice/alte cuvinte (indicând limitele în timp
sau în spațiu etc.) precedate de prepoziția „de la” 235
3. Introducerea, greșită, a cratimei în locul liniei de dialog 236

BIBLIOGRAFIE 239

- I. SURSE DE DOCUMENTARE (2001–2011) 239
- II. LUCRĂRI DE SPECIALITATE 239

PREFAȚĂ

Depistarea, ordonarea și analiza greșelilor de exprimare dintr-un moment dat sunt oarecum reversul negativ al unui ghid de comportament lingvistic avizat – cu alt impact însă asupra vorbitorilor, mai prompt, mai explicit, mai motivat și mai stimulat, deci mai eficient. Din încrederea nu numai în utilitatea, ci și în caracterul atractiv și ușor abordabil al unor astfel de întreprinderi corective și din conștiința iluzoriei posibilități de acces larg la izvoarele normative de bază a venit și imboldul redactării lucrării de față.

Cu aceeași dovedită cunoaștere sigură, acribie și meticulozitate, noua carte a dlui Ilie-Ștefan Rădulescu vizează câteva dintre dificultățile majore ale ortografiei, importanță precumpănitoare dând însă întrebuintării unor semne de punctuație. Domeniu normativ mai puțin luat în seamă, delicat și pretențios, punctuația se raportează la conținut, asigurând receptarea corectă, fără rest și conformă cu intențiile vorbitorului, a unui mesaj scris – de unde, rigoarea și suplețea ei, nevoia bunei ei stăpâniri și justetea orientării autorului.

Odată cu redobândirea libertății de exprimare și, consecutiv, cu înmulțirea vertiginoasă a ziarelor și a periodicelor, a editurilor comerciale și a formelor de publicitate, a posturilor de televiziune și, de la un timp, a comunicărilor prin mijloacele informaticii, a crescut, evident, și riscul apariției și răspândirii abaterilor de la normele lingvistice. De aceea, cartea aceasta, răspunzând necesității stringente de contracarare a atâtor surse potențiale de greșeli, va fi întâmpinată, fără îndoială, cu interes și prețuire.

G. BELDESCU

CUVÂNT-ÎNAINTE

Este un adevăr peremptoriu că, în exprimarea curentă, la mai toate nivelurile societății românești, au loc, din păcate, frecvente și flagrante încălcări ale limbii literare (clișee lexicale, expresii pleonastice, confuzii terminologice, rostiri neglijente...). Dacă erorile de pronunțare pot da senzația, iluzorie sau nu, că – potrivit dictonului latin „verba volant...” – ele pot scăpa de „sanctiunea” publică, în schimb cele de natură „scrisă” (particulare sau oficiale, îndeosebi din mass-media) nu pot fi nicidecum tolerate sau scuzate... Iar, în acest sens, dincolo de eventualele greșeli lexico-gramaticale ce se pot strecura într-un text, un fenomen extrem de îngrijorător, ca amploare, îl reprezintă, astăzi, întrebuințarea defectuoasă a „semnelor de punctuație” (cu precădere, a virgulei), trădând, fără echivoc, nu atât neglijență în redactare, cât, mai ales, serioase deficiențe de instrucție școlară și, implicit, de cultură generală...

Deși, în ultimele decenii, au apărut importante lucrări normative în domeniu, editate nu numai de către Academia Română, ci și de către unii specialiști (Al. Graur, Mioara Avram, G. Beldescu, Sergiu Drincu, Gh. Constantinescu-Dobridor, Mirela-Ioana Borchin ș.a.), totuși accesul la ele al cetățenilor de rând se dovedește destul de precar, alarmante fiind numeroasele abateri de la normele de punctuație din majoritatea scrierilor existente. Toate acestea m-au determinat ca, pășind pe un teren relativ gol, să purced la elaborarea lucrării de față, care, fără pretenția de a fi exhaustivă, are meritul ca, pe baza unui vast material strict autentic, cules, de-a lungul anilor, din medii foarte diferite (cu prioritate ale presei scrise și audiovizuale), să ofere un orizont critic, suficient de cuprinzător, cu exemple de punctuație greșită și apoi corectată, în temeiul normelor lingvistice actuale și cu sprijinul unor „modele” literare, selectate din scriitorii clasici români.

Consacrată categoriilor celor mai largi ale populației (posesoare ale unor minime cunoștințe gramaticale), această carte se dorește să fie un „îndrumar” eficient și operațional, capabil să contribuie – din respect pentru limba națională – la eliminarea carențelor de informație pe care fie tânărul de vârstă școlară, fie omul adult le are în domeniul punctuației românești actuale.

AUTORUL

SIGLE

- CLRL = **Cultivarea limbii române în liceu**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
- DEX = **Dicționar explicativ al limbii române**, Ediția a II-a, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.
- DLRLC = **Dicționarul limbii române literare contemporane**, vol. I–IV (1955–1957), Editura Academiei Republicii Populare Române, București.
- GA¹ = **Gramatica limbii române**, Ediția a II-a revăzută și adăugită, vol. I–II, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966.
- GA² = **Gramatica limbii române**, vol. I–II, Academia Română, Editura Academiei Române, București, 2005.
- GLR = Gh. Constantinescu-Dobridor, **Gramatica limbii române**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001.
- GT = Mioara Avram, **Gramatica pentru toți**, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1986.
- IOOMPLR = Gh. Constantinescu-Dobridor, **Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație al limbii române**, Editura Lucman, București, 2000.
- IOOP = **Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație**, Ediția a V-a, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.
- IRD = **Istoria României în date**, Editura Enciclopedică Română, București, 1971.
- MTO = Alexandru Graur, **Mic tratat de ortografie**, Editura Științifică, București, 1974.
- OOP = G. Beldescu, **Ortografie, ortoepie și punctuație**, Societatea de Științe Filologice din R.S. România, București, 1982.
- PLR = G. Beldescu, **Punctuația limbii române**, Ediția a III-a, revăzută, Editura Gramar, București, 2004.
- SOPLR = Sergiu Drincu, **Semnele ortografice și de punctuație în limba română**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.

I. GREȘELI ÎN FOLOSIREA VIRGULEI

1. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul simplu (cu sau fără determinări) și predicatul verbal (simplu sau complex)

- „Subsemnatul_[,] am beneficiat de o despăgubire...”
- „Alții_[,] lasă amintiri din piatră dură, șlefuită...”
- „Al doilea_[,] a aprobat cu de la sine putere...”
- „Salvarea prin lectură_[,] reprezintă soluția realizării...”
- „Sentimentele mele_[,] cred că se topiseră...”

Virgula, după cum se știe, este „semnul de punctuație cel mai des întrebuințat” (MTO), de unde și numeroasele erori în folosirea sa, fie în propoziție, fie în frază. Deși, potrivit normei, „*nu se desparte prin virgulă subiectul de predicat*” (IOOP), există excepții când între acestea apar intercalări izolate: „El_[,] citind însuși_[,] o lipsea de mulțumirea de a-i citi ea” (Slavici)¹, „Dar un luceafăr_[,] răsărit Din liniștea uitării_[,] Dă orizon nemărginit singurătății mării” (Eminescu), „Grigore_[,] abia stăpânindu-și revolta_[,] întrerupse vehement pe arendaș” (Rebreanu). Dacă între subiect și predicat nu apar izolări, atunci virgula nu se mai justifică (indiferent dacă apar sau nu determinări): „Câinele care latră nu mușcă” (Proverb), „Ah! Sunt printre voi de-aceia, care nu cred tabla legii” (Eminescu), „Hai, fiecare pe la casa cui ne are, că mai bine-i pare” (Creangă), „Le ies înainte grăbiți Ai casei pe pragul de piatră” (Coșbuc), „Unii mai poznași îmi azvârleau câte o glumă” (Sadoveanu), „Apoi începem cu toții a mânca” (Creangă), „Apa sună somnoroasă”, „Voi credeți în scrisul vostru, noi nu credem în nimic” (Eminescu), „Niță a fost îndemnat de camarazi... să iasă la plimbare” (Caragiale), „Manoilă se uită la gura ei cu admirație” (Sadoveanu), „Olguta intră în casă, cu capul său, strănutând” (I. Teodoreanu), „Așa-i și la 104... răspunse al treilea” (Creangă).

¹ Citatele fără trimitere la siglă, datorită numărului mare de exemple, provin, de regulă, din scriitori români clasici (ce apar în GA¹, IOOP și OOP).

Despărțirea, greșită, prin virgulă, a subiectului, de predicat este un „simptom” din păcate relativ frecvent, în exemplele de mai jos subiectul simplu (alcătuit „numai dintr-o parte de vorbire cu sens lexical suficient, însoțită sau nu de articol” – **GLR**, „unic component” precedat sau nu de unul sau mai multe semiadverbe, de adverbul de negație nu sau de cliticul adverbial negativ nici ” ori exprimat prin „propoziții nominale” – **GA², II**) putând să fie:

- a) neînsoțit de determinări:** „Gesturile_[,] revin la cuvânt, sunt injectate cu substanță poetică prin chiar ritmica și acuitatea consemnării lor” (corect: „Gesturile revin la cuvânt...”), „Așa este: noi_[,] nu am vrut «autenticitatea, originalitatea» cu orice preț...” (corect: „Așa este: noi nu am vrut...”), „Subsemnatul_[,] am beneficiat de o despăgubire în urma unei accidentări” (corect: „Subsemnatul am beneficiat de o despăgubire...”), „Alții_[,] lasă amintiri din piatră dură, șlefuită” (corect: „Alții lasă amintiri...”), „El_[,] să-i schimbe înfățișarea?” (corect: „El să-i schimbe...?”), „Asta_[,] chiar îi sporea farmecul...” (corect: „Asta chiar îi sporea...”), „Dar ea_[,] continuă să spere...” (corect: „Dar ea continuă...”), „La acest moment, Buzăianu_[,] a intermediat un contract între Ministerul Industriilor și firma Va-Tech” (corect: „...Buzăianu a intermediat...”), „Al doilea_[,] a aprobat cu de la sine putere schimbarea de regim silvic...” (corect: „Al doilea a aprobat cu de la sine putere...”).
- b) însoțit de determinări:** „În orice caz, pretenția omului de a i se da toți banii_[,] a scurtcircuitat metodologiile de operare ale sistemului” (corect: „...pretenția omului de a i se da toți banii a scurtcircuitat...”), „Nevoia asta de recunoaștere a literaturii române_[,] poate să pară patetică și chiar vulgară...” (corect: „Nevoia asta de recunoaștere a literaturii române poate să pară...”), „Un autor român de succes_[,] vorbește chiar de handicapății estetic ai unei întregi generații de scriitori...” (corect: „Un autor român de succes vorbește...”), „Se spune că un instrument atât de vechi [Guarnieri]_[,] împrumută o parte din personalitatea sa interpretului” (corect: „Se spune că un instrument atât de vechi [...] împrumută...”), „Tot scandalul iscat în jurul votării Legii pensiilor_[,] a reușit să îndepărteze...” (corect: „Tot scandalul iscat în jurul votării Legii pensiilor a reușit...”), „Vecinii gură-cască_[,] nu mai stăteau la gard...” (corect: „Vecinii gură-cască nu mai stăteau...”), „Hoarde de copii în plină formare_[,] se deprind cu

viața de colectivitate" (corect: „Horde de copii în plină formare se deprind...”), „Iubirea lui_[,] a decis să plece...” (corect: „Iubirea lui a decis...”), „Relatarea amănunțită a evenimentelor_[,] tratează singurătatea lui Raquetin” (corect: „Relatarea amănunțită a evenimentelor tratează...”), „Salvarea prin lectură_[,] reprezintă soluția realizării prin iubire” (corect: „Salvarea prin lectură reprezintă...”), „Romanul Parfumul_[,] se concentrează asupra problemei existențiale a personajului...” (corect: „Romanul Parfumul se concentrează...”), „...iar soluția ce urmează să fie adoptată_[,] trebuie acceptată de Coalitie” (corect: „...iar soluția ce urmează să fie adoptată trebuie...”), „Bătrânețea oamenilor striviți de sărăcie și nevoi_[,] nu trebuie să-i lase indiferenți pe cei care le promet o viață decentă...” (corect: „Bătrânețea oamenilor striviți de sărăcie și nevoi nu trebuie...”), „Medicii psihiatri_[,] vor stabili dacă adolescentul a avut discernământ sau nu” (corect: „Medicii psihiatri vor stabili...”), „Cei care l-au prins_[,] l-au prezentat parchetului, făcând totodată propuneri de arestare” (corect: „Cei care l-au prins l-au prezentat...”), „Este în legitimă apărare_[,] acela care săvârșește fapta, pentru a înlătura un atac material...” (corect: „Este în legitimă apărare acela care săvârșește fapta...”).

c) **integrat într-o construcție imbricată** (într-o subordonată împletită cu regenta): „Pendulul_[,] se pare că a luat-o spre dreapta...” (corect: „Pendulul se pare că a luat-o...”), „Un poet tânăr_[,] trebuie să spună azi, pe bună dreptate...” (corect: „Un poet tânăr trebuie să spună...”), „Sentimentele mele_[,] cred că se topiseră la focul așteptării” (corect: „Sentimentele mele cred că se topiseră...”), „Liderii locali_[,] se pare că nu s-au întâlnit pentru a discuta datele conform cărora vor decurge lucrurile...” (corect: „Liderii locali se pare că nu s-au întâlnit...”).

2. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul simplu (cu sau fără determinări) și predicatul nominal (complex nonverbal)

- „Romanul acesta_[,] nu este altceva decât o «moralitate...»”
- „patriotismul_[,] înseamnă a-ți iubi patria”
- „succesul de editor_[,] să fie în... relație cu cel de public”

- „câțiva elevi din școala Lehliu_[,] devin... apreciați dascăli”
- „Japonia_[,] mi se pare că e halucinant de robotizată...”

Cerința formulată la I.1. este perfect valabilă și când locul predicatului verbal este luat de cel nominal (sau de verbul copulativ al propoziției regente): „Putini erau la număr oștenii României” (Alexandrescu), „La vederea acestor minunații, toți au rămas încremeniți”, „Ale noastre sunt flori la ureche pe lângă cele ce spune în cărți” (Creangă), „A se lupta desfășurând grația trupului, puterea membrelor și iuteala mișcărilor a fost pururea o desfătare predilectă a grecilor” (Odobescu), „Casa noastră era un amestec de tineri la Drept, de la Științe și de la Litere” (Delavrancea), „Ei erau stăpânii tuturor fetelor și flăcăiandrilor din sat” (Sadoveanu), „Conacul din Lespezi era bătrân, modest și prietenos” (Rebreanu).

Necunoașterea sau neglijarea regulii conform căreia *subiectul nu se desparte, prin virgulă, de predicatul nominal (sau de verbul copulativ...)* se constată, fără echivoc, în enunțurile ce urmează: „Vitregiile vremii_[,] nu au constituit niciodată o piedică” (corect: „Vitregiile vremii nu au constituit... o piedică...”), „Ar trebui ca succesul de editor_[,] să fie în strânsă relație cu cel de public” (corect: „Ar trebui ca succesul de editor să fie în... relație...”), „Sub îndrumarea acestor minunați dascăli, câțiva elevi din școala Lehliu_[,] devin la rândul lor apreciați dascăli” (corect: „...câțiva elevi din școala Lehliu devin... apreciați dascăli”), „Japonia_[,] mi se pare că e halucinant de robotizată și nerăbdătoare” (corect: „Japonia mi se pare că e... robotizată și nerăbdătoare”), „Pentru cei care strâmbă din nas... vom apela la orice dicționar al lumii dacă patriotismul_[,] înseamnă a-ți iubi patria” (corect: „...dacă patriotismul înseamnă a-ți iubi patria”), „După un an de tăcere, lucrările de construcție_[,] sunt demne de a fi reluate” (corect: „...lucrările de construcție sunt demne...”), „Iubirea ipotetică a lui Matei_[,] este antidotul dragostei față de dânsul” (corect: „Iubirea ipotetică a lui Matei este antidotul dragostei...”), „Faptul că nu toți vor lua premii_[,] nu înseamnă că nu sunt buni și că nu au un viitor” (corect: „Faptul că nu toți vor lua premii nu înseamnă...”), „Această preocupare obsesivă_[,] este de fapt o trăire spirituală intensă prin intermediul artei” (corect: „Această preocupare obsesivă este de fapt o trăire...”), „Romanul acesta_[,] nu este altceva decât o «moralitate a sfârșitului de veac XX»

(corect: „Romanul acesta nu este altceva...”), „Această pasăre_[,] este închipuirea sufletului” (corect: „Această pasăre este închipuirea...”).

3. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul multiplu (cu sau fără determinări) și predicatul verbal (simplu sau complex)

- „Veleitarii, dinozaurii, învârtiții_[,] să stea acasă...”
- „Și FMI, și Banca Mondială_[,] își întemeiază acțiunile...”
- „Bâlbele din comunicatele de presă, precum și cele..._[,] arată graba...”
- „De exemplu, atât eu, cât și alii_[,] folosim foarte des...”
- „Problema canalului, ca și pretensiile..._[,] au dominat...”

Și atunci când subiectul este multiplu (incluzând „două sau mai multe componente raportate la același centru verbal – predicat sau nepredicat – și aflată în raport de coordonare copulativă sau disjunctivă” – GA², II), el *nu se desparte prin virgulă de predicatul propoziției* (exceptând cazurile când apar izolări, apozitii sau construcții incidente): „Atât ea, cât și sora mai mică, Polixenia, se întreceau în griji” (Bassarabescu), „Nic-a lui Costache, dușmanul meu, și cu Toader a Catincăi, alt hojmalău, au trecut pe lângă mine” (Creangă), „Bărbați și femei alergau la uși, la ferestre ca să vadă cine trece” (Ghica), „El împreună cu fata se puseră în carâta zmeoaicei” (Ispirescu), „Iaca vin și Făt-Frumos cu Sfarmă-Piatră”, „Și atunci odată pornesc și turturica și calul fugind pe întrecute” (Creangă).

În publicistica actuală, nu puține sunt cazurile în care subiectul multiplu este despărțit, greșit, prin virgulă, de predicatul verbal: „Nevroza lui Jonathan, obsesia și cruzimea lui Jean-Baptiste_[,] vor deschide orizonturi noi” (corect: „Nevroza lui Jonathan, obsesia și cruzimea lui Jean-Baptiste vor deschide...”), „Abundența figurilor de stil, exagerările voite, tonul grav_[,] ne face (sic!) să înțelegem mai bine criza existențială” (corect: „Abundența..., exagerările..., tonul grav ne fac să înțelegem...”), „Bâlbele din comunicatul de presă, precum și cele din raportul semnat și prezentat_[,] arată graba și reaua-credință...” (corect: „Bâlbele..., precum și cele din raportul semnat și prezentat arată graba...”), „Atât partea bulgară, cât și cea

românească_[,] să înapoieze banii primiți de la Comisia Europeană, în urmă cu 5 ani" (corect: „Atât partea bulgară, cât și cea românească să înapoieze banii primiți...”), „Deși părinții, profesorii_[,] mă diagnosticaseră devreme drept «copil cu înclinații literare și fără simț de observație»...” (corect: „Deși părinții, profesorii mă diagnosticaseră devreme...”), „Tensiunea, nesiguranta_[,] fac parte din proces” (corect: „Tensiunea, nesiguranta fac parte din proces”), „Problema canalului, ca și pretensiile asupra Insulei Șerpilor_[,] au dominat cea de-a doua Conferință Ministerială a Procesului de Cooperare Dunăreană” (corect: „Problema canalului, ca și pretensiile asupra Insulei Șerpilor au dominat...”), „În definitiv, nici UE, nici majoritatea urmașilor vitejilor daci și cu atât mai puțin alții_[,] nu era nevoie să știe chiar toate...” (corect: „...nici UE, nici majoritatea urmașilor... și alții nu era nevoie să știe chiar toate...”), „Veleitarii, dinozaurii, învârtiții_[,] să stea acasă și să nu aspire... la roluri publice” (corect: „Veleitarii, dinozaurii, învârtiții să stea acasă...”), „Cred că o campanie cum este NU DA ȘPAGĂ, precum și alte inițiative similare_[,] modifică scena discuției” (corect: „Cred că o campanie..., precum și alte inițiative similare modifică...”), „Și FMI, și Banca Națională_[,] își întemeiază acțiunile de combatere a sărăciei pe programe de liberalizare și reformă economică...” (corect: „Și FMI, și Banca Națională își întemeiază acțiunile...”), „De exemplu, atât eu, cât și alții_[,] folosim foarte des termenul de aquis comunitar” (corect: „De exemplu, atât eu, cât și alții folosim foarte des...”), „Nichita Stănescu, Ilie Constantin și Cezar Baltag_[,] jertfiseră, să pună nouă așezare poeziei moderne, rupând-o de dogma ideologiei de partid” (corect: „Nichita Stănescu, Ilie Constantin și Cezar Baltag jertfiseră...”), „Scriitura, construcția, autenticitatea personajelor, noutatea_[,] puteau entuziasma și impune... o carte de proză” (corect: „Scriitura, construcția, autenticitatea personajelor, noutatea puteau entuziasma...”).

4. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul multiplu (cu sau fără determinări) și predicatul nominal (complex nonverbal)

- „Sărăcia, alcoolismul, nivelul de trai redus..._[,] sunt doar câteva...”
- „Mineriadele..., crearea psihozei..._[,] au reprezentat doar corolarul...”

- „Solitudinea, pustiul, agonia, moartea...[,] vor rămâne motive esențiale...”
- „Atitudinea presei..., pasiunea...[,] au devenit un climat...”

Prezența virgulei între subiectul multiplu și predicatul nominal este la fel de superfluă ca în situațiile descrise în paragrafele precedente (I. 1, 2, 3), operele literare fiind un model de corectitudine: „Cât n-om fi morți voi cinci și eu...” (**Alecsandri**), „Dragi-mi erau tata și mama, frații și surorile și băieții satului...”, „Atunci și împăratul Verde și fetele sale au rămas încremeniți de ceea ce au auzit” (**Creangă**), „Cugetul și sentimentul său au rămas cel puțin aceleași ca în cea din urmă a noastre întrevedere” (**Galaction**), „Boierul sau locțiitorul lui, arendașul, e stăpânul satului” (**Rebreanu**).

În diversele publicații periodice există texte care nu respectă cerința ca între subiect și predicat să nu se pună virgulă: „Strada, societatea și chiar orașul în sine[,] sunt și aici spații ale instabilității” (corect: „Strada, societatea și chiar orașul în sine sunt și aici spații...”), „La nivel particular, a publica o carte sau a prezenta un text într-o revistă literară[,] constituie o aventură” (corect: „...a publica o carte sau a prezenta un text într-o revistă literară constituie o aventură”), „Existența aceasta, dar și cea postumă[,] sunt mai simple decât le percepem noi” (corect: „Existența aceasta, dar și cea postumă sunt mai simple...”), „Solitudinea, pustiul, agonia, moartea...[,] vor rămâne motive esențiale ale universului bacovian” (corect: „Solitudinea, pustiul, agonia, moartea... vor rămâne motive esențiale...”), „Mineriadele în cascadă, crearea psihozei anticapitaliste, eforturile de anihilare a partidelor de tradiție prooccidentală[,] au reprezentat doar corolarul...” (corect: „Mineriadele..., crearea psihozei..., eforturile de anihilare... au reprezentat doar corolarul...”), „Desigur, carențele structurale din economie și justiție, corupția care mănâncă totul, precum și altele[,] sunt fenomene care continuă...” (corect: „...carențele structurale..., corupția..., precum și altele sunt fenomene care continuă...”), „Sărăcia, alcoolismul, nivelul de trai redus, lipsa de educație[,] sunt doar câteva din principalele cauze care duc la fenomenul de violență în cadrul familiilor” (corect: „Sărăcia, alcoolismul, nivelul de trai redus, lipsa de educație sunt doar câteva...”).

5. Introducerea, greșită, a virgulei între subiectul dezvoltat (cu sau fără determinări) și predicatul verbal sau nominal (complex nonverbal)

- „A deveni manager_[,] înseamnă a avea niște calități organizatorice...”
- „E relativ comod_[,] de ajuns analist al greșelilor altora...”
- „Când bunică-mea_[,] mă striga prin vecini, îmi promitea un mă-găruș”
- „810 candidați_[,] au formulat, în termenul legal, contestații”
- „Maria Veronica Marin_[,] își ia revanșa!”
- „Muzeul de Istorie_[,] a fost trecut la un grad superior...”

Subiectul dezvoltat („alcătuit dintr-o construcție infinitivală relativă subiectivă, dintr-o construcție nominală infinitivală, dintr-o construcție de supin nominală, dintr-un substantiv și un adjectiv posesiv legate între ele prin cratimă..., dintr-un substantiv precedat de un numeral cardinal..., din nume și prenume sau din apelative și substantive proprii nume de persoană” – **GLR**) *nu poate fi nici el despărțit, prin virgulă, de predicatul verbal sau nominal*: „Moș Nichifor era harabagiu”, „Când e minte, nu-i ce vinde” (**Creangă**), „Știe unde este Ileana Sânziana” (**Ispirescu**), „O pornise pe jos Andrei Rizescu” (**I.A.I. Brătescu-Voinești**), „Andrieș Hamură... se întorcea de la învățătură din Țara Leșască”, „Acu n-are cine mă spăla, n-are cine mă îngrijește..., n-are cine-mi spune o vorbă bună” (**Sadoveanu**), „A fi cinstit este o mare calitate”, „E greu de ajuns medic”, „A venit soru-mea”, „Până acolo erau cinci metri” (**GLR**).

Realitatea textelor actuale infirmă faptul că regula sus-amintită este respectată de toți autorii: „Comitetul Director al BCR..._[,] urează tuturor doamnelor și domnișoarelor...” (corect: Comitetul Director al BCR... urează tuturor doamnelor și domnișoarelor...), „Ion Vasile_[,] locuiește într-un apartament insalubru...” (corect: „Ion Vasile locuiește...”), „Muzeul de Istorie_[,] a fost trecut la un grad superior cu o formă de organizare remarcabilă” (corect: „Muzeul de Istorie a fost trecut la un grad superior...”), „Dintre cei respinși, 810 candidați_[,] au formulat, în termenul legal, contestații” (corect: „...810 candidați au formulat...”), „Unul câte unul_[,] s-au strâns în fața primăriei” (corect: „Unul câte unul s-au strâns...”), „Centrul Școlar și Cultural

de Jurnalism_[,] este locul în care învață să se poarte..." (corect: „Centrul Școlar și Cultural de Jurnalism este locul...”), „Maria Veronica Marin_[,] își ia revanșa!” (corect: „Maria Veronica Marin își ia revanșa!”), „A deveni manager_[,] înseamnă a avea niște calități organizatorice..." (corect: „A deveni manager înseamnă a avea...”), „E relativ comod_[,] de ajuns analist al greșelilor altora..." (corect: „E... comod de ajuns analist...”), „Când bunică-mea_[,] mă striga prin vecini, îmi promitea un măgăruș” (corect: „Când bunică-mea mă striga prin vecini...”), „Cei 20 de câștigători..._[,] au vizitat Parlamentul României..." (corect: „Cei 20 de câștigători... au vizitat...”), „Cum a oferit o mare bucurie românilor_[,] firma Aldis!” (corect: „Cum a oferit... firma Aldis!”), „Ai căror copii cred că nu doresc ca un «oarecare din comună»_[,] să le jignească mamele...” (corect: „...ca un «oarecare din comună» să le jignească mamele...”), „Cei mai combativi și revoltați dintre ei_[,] se împlânzesc repede atunci când li se încredințează un post gras..." (corect: „Cei mai combativi și revoltați dintre ei se împlânzesc repede...”).

6. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția subiectivă și regentă

- „Cine nu își cinstește trecutul_[,] nu merită prezentul...”
- „Ce-i mai ușor_[,] rămâne la suprafață”
- „Când o carte apare în 10 milioane de exemplare_[,] e fenomenal”
- „Dacă vorbesc despre cultură_[,] tot rău este”
- „Probabil_[,] că niciunul... nu mai era între conducătorii țării”
- „E adevărat_[,] că și-a făcut curaj și i-a bătut discret obrazul...”

Echivalent sintactic al subiectului gramatical la nivelul frazei, *propoziția subiectivă nu se desparte de regentă prin virgulă, indiferent de locul ei față de regentă*: „Cine sapă groapa altuia cade singur în ea” (**Proverb**), „Se vede că ești născută în codru” (**Alecsandri**), „Oameni ca dânsul sunt atât de rari... încât e de mirare cum de se mai găseau încă” (**Negruzzi**), „Cari nu pierise de sabia slujitorilor domnești fugise în pribegie” (**Odobescu**), „Deasupra tuturor se ridică cine poate”, „Ah! Atuncea ți se pare Că pe cap îți cade cerul”

(**Eminescu**), „Ce-i e scris omului în frunte e pus” (**Creangă**), „El e stăpânul averii, întâmplă-se orice s-a întâmpla!”, „Biletul era în pamblica pălăriei, și, dacă a zburat pălăria, firește c-a zburat cu pamblică și cu bilet cu tot” (**Caragiale**), „Nici vorbă că ar râde cine i-ar ști aceste gânduri” (**Macedonski**), „Într-adevăr, e bine cum spune uncheșul, a încuviințat Potcoavă; așa să se facă”, „Să nu fie cu supărare dacă înștiințăm pe cinstita gazdă să nu treacă slujitori ai săi prin tinda asta” (**Sadoveanu**), „Încotro vin Răzoarele... e fără însemnătate” (**Galaction**), „E adevărat că până acolo nu ajunsese, dar nu e mai puțin adevărat că tot eu mă simțeam în pagubă” (**Camil Petrescu**), „Probabil că un sentiment de răzbunare pentru ostilitatea categorică a fiarelor l-a făcut pe om vânător” (**Arghezi**).

Exemplelor de mai sus, ireproșabile ca punctuație, li se opun enunțurile de mai jos, spicuite din presa actuală, în care virgula este folosită aberant: „Cine vrea să vadă unde se ajunge_[,] să meargă în Venezuela” (corect: „Cine vrea să vadă unde se ajunge să meargă în Venezuela”), „Renunțați la tutun până la Crăciun_[,] este sfatul reprezentanților Ministerului Sănătății” (corect: „Renunțați la tutun până la Crăciun este sfatul...”), „Probabil_[,] că mulți dintre ei ar răspunde: câinii vagabonzi” (corect: „Probabil că mulți dintre ei ar răspunde...”), „La cine se închinău acești preoți_[,] nu se știe; probabil la un zeu suprem care nu era Zalmoxis și nici Gebeleizis...” (corect: „La cine se închinău acești preoți nu se știe...”), „E adevărat_[,] că și-a făcut curaj și i-a bătut discret obrazul...” (corect: „E adevărat că și-a făcut curaj și i-a bătut discret obrazul...”), „Când o carte apare în 10 milioane de exemplare_[,] e fenomenal” (corect: „Când o carte apare în 10 milioane de exemplare e fenomenal”), „Ceea ce nu te omoară_[,] te face mai puternic” (corect: „Ceea ce nu te omoară te face mai puternic”), „Cum s-o fi îmbogățit câte un astfel de prostănac_[,] rămâne un mister pe care nu-l va dezlega nici viitorimea” (corect: „Cum s-o fi îmbogățit câte un astfel de prostănac rămâne un mister...”), „Cât «patriotism» joacă aici_[,] e clar ca lumina ochilor, după relatarea din «România liberă»” (corect: „Cât «patriotism» joacă aici e clar...”), „Ce-i mai ușor_[,] rămâne la suprafață...”, „Dacă tac în privința culturii_[,] e rău. Dacă vorbesc despre cultură_[,] tot rău este” (corect: „Dacă tac în privința culturii e rău. Dacă vorbesc despre cultură tot rău este”), „Cine poate_[,] oase roade!”

(corect: „Cine poate oase roade!”). „Ce e bine pentru țară” nu e bine pentru noi, cu alte cuvinte...” (corect: „Ce e bine pentru țară nu e bine pentru noi...”), „Numai cine nu vrea” nu știe cine se face responsabil de această rubrică pe care mi-o asum” (corect: „Numai cine nu vrea nu știe...”), „Că nu toți gustă și nu oricine e dispus” e o problemă pe care socot de cuviință s-o rezolv în felul meu...” (corect: „Că nu toți gustă și nu oricine e dispus e o problemă...”), „Cine zice” e rău intenționat, are ranchiuni politice, tertipuri electorale” (corect: „Cine zice e rău intenționat...”), „Probabil că niciunul... nu mai era între conducătorii țării” (corect: „Probabil că niciunul... nu mai era între conducătorii țării”), „Cine nu își cinstește trecutul” nu merită prezentul...” (corect: „Cine nu își cinstește trecutul nu merită prezentul...”), „Ce este mai important” este că s-a pornit. Ce este interesant este cum și când se va termina. Ce este palpitant este dacă adevărații corupți ai acestei nații vor fi scoși la iveală” (corect: „Ce este mai important este că... Ce este interesant este cum și când... Ce este palpitant este dacă...”), „Cine îndrăznește” are de-a face cu întregul șir de complicități...” (corect: „Cine îndrăznește are de-a face cu...”).

7. Introducerea, greșită, a virgulei între verbul copulativ și numele predicativ

- „Noi suntem, cei care suntem...”
- „Era evident că devenise, de nerecunoscut...”
- „Că n-am ajuns, un ratat mi se datorește...”
- „Ce se vrea să însemne, toată tevatura asta...”

Așa cum între subiect și predicat nu se pune virgulă, tot la fel nu se desparte, prin virgulă, verbul copulativ de numele său predicativ, în cadrul predicatului nominal – altfel spus al predicatului complex nonverbal (cu excepția situațiilor când se interpun construcții incidente sau izolări): „Hainele lor sunt murdare” (Ispirescu), „Pupăza era ceasornicul satului”, „Capra mea nu-i de cele săritoare și-i bună de lapte”, „Iară cel mic era harnic și cuminte”, „Mama, în slăbiciunea ei pentru mine, ajunsese a crede că am să ies un al doilea Cucuzel”, „Și cu străjuirea voastră, era vai

de pielea noastră!" (**Creangă**), „Vornicel e-un grierel”, „Când sorii se sting și când stelele pică, Îmi vine a crede că toate-s nimică”, „Povestea-i a ciocanului ce cade pe ilău”, „Deși nu e decât femeie, E totuși altfel, «nu știu cum»”, „Iar cerul este tatăl meu și mumă-mea e marea” (**Eminescu**), „Fiindcă nu sunt dintre acei autori, prefer să vă spun drept”, „E prea greu pentru noi de răspuns la așa întrebare”, „Eu sunt un om căruia-i place să joace pe față”, „Ce sunteți dumneavoastră, mă rog? Vagabonți de pe uliță?” (**Caragiale**), „Casa... este a lui Marcu Florii Cucului” (**Slavici**), „Margareta era sprintară, șăgalnică și neastâmpărată” (**Vlahuță**), „Grădina în care se odihnește el este cea mai frumoasă din Olteni” (**Delavrancea**), „Înfloresc grădinele, Ceru-i ca oglinda” (**Iosif**), „Dar fusul e de vină Că se-nvârtea mereu” (**Coșbuc**), „Tu ești mai bun decât mine, Ghiță” (**Sadoveanu**), „Părul aspru, creț, era de un negru cu reflexe albastre” (**Bart**), „S-a gândit, a chibzuit și singura soluție e asta”, „Pământu-i al nostru că noi îl muncim” (**Rebreanu**), „Masa e, firește, de brad”, „Agitația este de nedescris” (**Camil Petrescu**).

Deși eroarea de a despărți, prin virgulă, verbul copulativ de numele predicativ nu este frecventă, totuși ea nu lipsește din „uzul” unor publicații: „Noi suntem,_[,] cei care suntem...” (corect: „Noi suntem cei care suntem...”), „Prietenii spuneau că fusesse,_[,] mândru în tinerețe și se bucurase de multă trecere la femei” (corect: „...spuneau că fusesse mândru în tinerețe...”), „Era evident că devenise,_[,] de nerecunoscut...” (corect: „...devenise de nerecunoscut...”), „Ce se vrea să însemne,_[,] toată tevatura asta...” (corect: „...să însemne toată tevatura asta...”), „Că n-am ajuns,_[,] un ratat mi se datorește în exclusivitate” (corect: „Că n-am ajuns un ratat...”), „Lucrurile se întâmplaseră pur și simplu, deși păreau,_[,] incredibile...” (corect: „...deși păreau incredibile...”).

8. Introducerea, greșită, a virgulei înainte de/și după atributul substantival în N (atribut categorial)

- „Prestigiul omului de știință,_[,] N. Iorga,_[,] valoarea operei istorice...”
- „Actrița Teatrului Odeon,_[,] Adriana Trandafir,_[,] își aniversează...”
- „Consilierul PSD,_[,] Haralambie Popescu,_[,] cunoscutul om de afaceri...”
- „Pliant și-a făcut și fostul prefect,_[,] Ienel Șerban”

- „Într-un scurt expozeu, originalul profesor_[,] N. Scăunaș_[,] și-a amintit...”

*Spre deosebire de „apozitie”, care este întotdeauna izolată de „baza” ei (cu care se află într-un raport de echivalență – schimbarea topicii implicând inversarea rolurilor: „Ferdinand_[,] tatăl meu_[,] a fost funcționar”, „Tatăl meu_[,] Ferdinand_[,] a fost funcționar”), atributul substantival în N (zis și „atribut categorial”) este neizolat prin virgulă, fiind considerat o „falsă apozitie”, pentru că „cei doi termeni nu focalizează același concept din perspective diferite, primul termen” fiind „numele clasei, actualizate prin cel de-al doilea termen”, cu alte cuvinte, din punct de vedere semantic, „între atribut și regentul său apare o relație de incluziune, și nu de echivalență” – GA², II). Suportul, de regulă, al atributului categorial este „un substantiv comun articulat cu articol hotărât și poate face parte din sfere semantice diferite – nume de rudenie, funcții, regiuni, instituții, opere artistice, termeni susceptibili de a primi o complinire realizată prin nume propriu: bunicul Mihai, unchiul Tache, domnul Popescu, tanti Maria, prietena Adina, doctorul Stoica, poetul Coșbuc, continentul Europa, orașul Paris, vulcanul Etna, cartierul Militari, Editura Humanitas, poemul Luceafărul, romanul Răscoala, uraganul Catrina, firma Orange, punctul P etc.” – **Ibidem**). Alte exemple: „La cea din urmă, strângând părintele Duhu para după para, și-a comisionat cărți spiritiste” (**Creangă**), „Să cultive amicitia cetățeanului Titircă”, „Și d. Mișu locotenentul?”, „N-ai fost tu, o-nterupse d. Lefter... la... madam Lefter Popescu, o damă naltă, subțirică, frumoasă, oacheșă...”, „În zadar, tânărul Coriolan Drăgănescu, împreună cu toată tinerimea a protestat în numele drepturilor înscrise în constituție” (**Caragiale**), „Cumătra Marghioala schimbă fețe-fețe”, „Uncheșul Haralambie s-a oprit cu ochii adânciți în sine și în trecut”, „Nicoară, oblicind că Irimia vânzătorul ar fi fiind la Iași, n-a mai pregetat”, „Potcoavă a fost întâmpinat în preajma Lipșei, de căpitanul Cozmuță” (**Sadoveanu**), „Titu Herdelea se pomeni într-o bună zi cu preotul Belciug din Pripas” (**Rebreanu**).*

Confuzia dintre apozitie și atributul categorial are ca efect izolarea, greșită, prin virgulă, a atributului de regentul său, ca în exemplele următoare: „Prestigiul omului de știință_[,] Nicolae Iorga,

valoarea operei istorice nu pot fi scăzute de performanțele mai puțin izbutite ale omului politic...” (corect: „Prestigiul omului de știință Nicolae Iorga, valoarea operei istorice...”), „Să fie postul vicepreședintelui Consiliului Județean_[,] Liviu Vârtejanu_[,] amenințat?” (corect: „...postul vicepreședintelui Consiliului Județean Liviu Vârtejanu amenințat?”), „Un mare spectacol de muzică populară cu valori folclorice naționale, în frunte cu marea solistă de muzică populară_[,] Stefania Rares” (corect: „...în frunte cu marea solistă de muzică populară Stefania Rares”), „Într-un scurt expozeu, originalul profesor_[,] Nicolae Scăunaș_[,] și-a amintit că prin orașul nostru a trecut și Lev Tolstoi...” (corect: „...originalul profesor Nicolae Scăunaș și-a amintit...”), „Consilierul PSD_[,] Haralambie Popescu, cunoscutul om de afaceri...” (corect: „Consilierul PSD Haralambie Popescu, cunoscutul om de afaceri...”), „Actrița Teatrului Odeon_[,] Adriana Trandafir_[,] își aniversează în aceste zile de primăvară, ziua de naștere” (corect: „Actrița Teatrului Odeon Adriana Trandafir își aniversează...”), „Fostul său student_[,] Günter Narr_[,] a început să-i publice din 1970 prelegerile...” (corect: „Fostul său student Günter Narr a început să-i publice din 1970 prelegerile...”), „La rândul său, vicepreședintele Consiliului Județean_[,] Daniel Drăgulin, ne-a declarat...” (corect: „...vicepreședintele Consiliului Județean Daniel Drăgulin, ne-a declarat...”), „Locurile de detenție pentru tinerețea studentului de la Filozofie și Jurnalistică_[,] Florin Constantin Pavlovici, arestat la miezul nopții, cu nicio motivație...” (corect: „...studentului la Filozofie și Jurnalistică Florin Constantin Pavlovici, arestat la miezul nopții...”), „Pliant și-a făcut și fostul prefect_[,] Jenel Șerban” (corect: „...și fostul prefect Jenel Șerban”).

9. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția atributivă neizolată (intercalată sau nu) și regentă

- „Nu mai era aceeași_[,] pe care o știam din tinerețe”
- „să apară imaginea, percepția_[,] că se revizuieste Constituția...”
- „Oamenii_[,] care au lucrat bine..._[,] au luat salarii frumoase”
- „își pun întrebări firești în legătură cu măsurile_[,] pe care anchetatorii le-au luat”

Dacă, după conector, *atributivele* sunt „relative” sau „conjuncționale” (GA², II), în schimb, *prin gradul lor de dependență față de*

regent, ele sunt fie „izolate” (semantic: descriptive/explicative), separate grafic prin virgulă, fie „neizolate” (tradițional: determinative), nedespărțite prin virgulă de regent.

În general, „atributivele neizolate au o strânsă legătură cu elementele lor determinate din propoziția regentă”, respectiv „prezintă o anumită importanță pentru vorbitor (dacă nu sunt chiar esențiale) și nu au sens deosebit de al atributivelor izolate” (**GLR**): „El putea să fie asemănat și cu un om care ar fi primit o zdravănă lovitură în creștetul capului”, „Genele rășfrânte li s-au albit de pulberea mărunță din bolovanii de piatră în care izbesc de dimineată până seara” (**Delavrancea**). La rândul lor, atributivele neizolate sunt ori de „identificare” („S-a dus în odaia de unde venise” – **Caragiale**, „Tocmai pe mine căzuse păcatul să fiu mai mare între frați”, „Femeia... nu-i de acele de care gândești dumneata” – **Creangă**, „Nu era acum Olga acea pe care cu cinci luni în urmă o văzusem” – **Negruzzi**, „...am stat lângă cărțile pe care mi le-am așezat aproape, pe horbota unui dulap lustruit” – **Sadoveanu**), ori de „calificare”, de „clasare” („Să se facă un palat cum seamăn pe lume să nu aibă” – **Ispirescu**, „Rogojinaru scoase o foaie galbenă pe care o arăta conductorului cu mândrie ostentativă” – **Rebreanu**, „Mi-a dat un sfat căruia i-am ghicit resortul interior” – **Camil Petrescu**, „În salcâm sunt vrăbii care ciripesc”, „Timp când să-și scrie amintirile nu are”, „Din meri ce-ntind mâini albe Cad pulberi de petale” – **GLR**).

Lipsa noțiunilor gramaticale corespunzătoare, asociată cu înțelegerea, greșită, a sensului atributivelor (considerate a fi neesențiale, și nu esențiale pentru ideea din frază), duce la izolarea, improprie, a acestor propoziții subordonate: „În aceste împrejurări, ziaristii de la «Observator» își pun întrebări firești în legătură cu măsurile_[1] pe care anchetatorii le-au luat pentru identificarea bătașilor...” (corect: „...în legătură cu măsurile pe care anchetatorii le-au luat...”), „Ar fi cât se poate de nepotrivit să apară imaginea, percepția_[1] că se revizuieste Constituția pentru a se permite organizarea alegerilor anticipate” (corect: „...să apară imaginea, percepția că se revizuieste Constituția...”), „Nu mai era aceeași_[1] pe care o știam din tinerețe” (corect: „Nu mai era aceeași pe care o știam din tinerețe”), „Ți-ar plăcea să participi la concursul «Moștenitorii», concurs_[1] care promovează tinerețea și a folclorului românesc, și

a tinerilor noștri...” (corect: „...concurs care promovează tinerețea...”), „Oamenii_[,] care au lucrat bine și au terminat produsele la timp_[,] au luat salarii frumoase” (corect: „Oamenii care au lucrat bine și au terminat produsele la timp au luat salarii frumoase”), „Toate instinctele_[,] care nu au putut să se descarce în afară_[,] se orientează spre interior...” (corect: „Toate instinctele care nu au putut să se descarce în afară se orientează spre interior...”).

10. Introducerea, greșită, a virgulei între complementul direct (element esențial) și regentul ce-i succede

- „Scena de vârf_[,] nu a făcut-o premierul...”
- „Dovada..._[,] o aflăm în Scrisoarea a X-a...”
- „Beneficiile cele mari_[,] ei le încasează...”
- „Dar pierderile imense_[,] cine ar trebui să le suporte?”

Este demn de reținut faptul că, în calitate de „determinativ obligatoriu al verbului *tranzitiv*”, complementul (obiectul) direct „se realizează, în forma sa prototipică, printr-un nominal în cazul acuzativ („Elevul mănâncă un măr”, „O chem pe mama”, „Mă felicită”, „Copilul aruncă ceva”, „I-am întâlnit pe amândoi”) care exprimă Pacientul” (GA², II). Dacă topica sintactică obișnuită a complementului direct este „de a fi plasat *imediat* după regentul său, fie că e realizat nominal, fie că e realizat propozițional” (putând să fie despărțit, de verb, de alte poziții sintactice, considerate mai importante: „Avu, o clipă, curiozitatea să se ridice” – M. Sadoveanu, „Ofițerul a ordonat soldaților să respecte programul”), el poate apărea și în antepunere (prin: pronume personale și reflexive neaccentuate, pronume interogative și relative conectori ai complementivei relative, substantive cu pe) sau „ca și alte compliniri ale verbului, poziția complement direct poate fi enfatizată prin inversarea topicii, adică prin așezarea complementului în poziție preverbală” („O rochie cumpăr”, „Pe acela îl cumpăr”, „A vorbi de la mama am învățat”) – GA², II.

Reluând, cu alte cuvinte, cele de mai sus: „Complementul direct așezat înaintea predicatului se poate sau nu despărți prin virgulă de acesta, după gradul legăturii cu elementul regent. Când autorul enunțului consideră complementul direct un element esențial al propoziției, nu se pune, de obicei, virgulă” (SOPLR): „Ia ascultă,

dascăle Mogoroge... Pe cine faci cârpaci?", „Și a vorbi de la dânsa am învățat" (**Creangă**), „Pe un argat l-a mână la câmp" (**Caragiale**), „Acul îl îndoisesem ca vai de lume", „Pe Onuță l-au pușcat", „Pe aceștia îi frigem cu unt proaspăt" (**Sadoveanu**), „Pe sine însuși nu se putea mângâia" (**Slavici**), „Nouă țări cutreiera, Nouă mări că răzbătea" (**Teodorescu**), „Trăsura o lăsasem la mal" (**Odobescu**), „Toate le aflam de la o damă din societate" (**Caragiale**), „Acest nume, puținel în genul personagiului, domnișoara Constanța îl aflase de puțină vreme" (**Sadoveanu**), „Pe ai casei încep a-i vedea ca prin ceață" (**Stancu**).

Exemplele ce urmează oglindesc eroarea de a nesocoti ca important complementul direct antepus regentului ce-i succedă, de unde și prezența nefirească, între ele, a virgulei: „Dovada că lucrurile stau așa_[,] o aflăm în Scrisoarea a X-a, în care Paul Celan îi dedică prietenei sale un poem..." (corect: „Dovada că lucrurile stau așa o aflăm în Scrisoarea a X-a..."), „Scena de vârf_[,] nu a făcut-o premierul..." (corect: „Scena de vârf nu a făcut-o premierul..."), „Beneficiile cele mari_[,] ei le încasează folosind tot felul de metode de-ți stă mintea-n loc, cum zice românul" (corect: „Beneficiile cele mari ei le încasează..."), „Dar pierderile imense_[,] cine ar trebui să le suporte?" (corect: „Dar pierderile imense cine ar trebui să le suporte?"), „Concluziile acestei vizite, precum și măsurile viitoare de acțiune_[,] le voi prezenta săptămâna viitoare" (corect: „Concluziile acestei vizite, precum și măsurile de acțiune le voi prezenta săptămâna viitoare"), „Nu echipele construite de alții_[,] ai avut dumneata?" (corect: „Nu echipele construite de alții ai avut dumneata?").

11. Introducerea, greșită, a virgulei între complementul direct și regentul care-l precedă (sau complementul indirect/prepozițional ce-i succedă)

- „De aici se poate vedea_[,] modul în care sunt tratați..."
- „Reclamația cetățenilor nu a surprins_[,] pe nimeni..."
- „Ajuns director, s-a cramponat_[,] de funcție..."
- „le-a dat, în final, câte un premiu_[,] la fiecare..."

„Ca determinativ obligatoriu al verbului, topica sintactică (nemarcată) a complementului direct este de a fi plasat imediat după regentul său" (**GA², II**) și, în consecință, nu se desparte, prin

virgulă, de acesta: „El, cu ochii caută vânatul” (Odobescu), „Iaca lăcașul unchiului meu”, „A băut la apă până s-au răcorit... a mâncat la pere...”, „Îi mai sărută de câteva ori pe amândoi” (Creangă), „Dar aud chemându-mă” (Negruzzi), „N-ați văzut un copilăș frumușel, îmbrăcat în uniformă?”, „Intru într-un birt modest să gust ceva” (Caragiale), „După ce sfârșea de dus apă la case, stropea ulița mare” (Camilar), „A-mpiedicat calul și și-a pregătit culcuș” (Stancu). În cazul apariției a două complemente, unul direct și altul indirect [/prepozițional], situație frecvent întâlnită, *complementul indirect [/prepozițional] ocupă, de obicei, prima poziție*: „Profesorul (i-)a cumpărat elevului o carte”, [„Anumite specii literare... au făcut mereu din emoționalitate principală atracție” – M. Zamfir] (GA², II). De sigur, „*există și situații când complementul direct ocupă prima poziție*” (Ibidem): „Am venit să mi te-nchini, De nu schimb a ta coroană într-o ramură de spini” (Eminescu), „Și nici una, nici două, ha! pe ied de gât” (Creangă), „Du-te și adă cele de trebuință cinstitului vistiernic” (Sadoveanu).

Interzicerea „ruperii”, prin virgulă (fie de regentul care-l precedă, fie de complementul indirect/prepozițional ce-l succede) a complementului direct este încălcată nu rareori: „Am trăit senzația unică atunci când am ascultat, muzica pe care au interpretat-o bunicii noștri” (corect: „...când am ascultat muzica...”), „De aici se poate vedea, modul în care sunt tratați membrii organizației PSD...” (corect: „...se poate vedea modul...”), „Reclamația cetățenilor nu a surprins, pe nimeni dintre cei vizati” (corect: „Reclamația cetățenilor nu a surprins pe nimeni...”), „Cei care au fost prezenți la deschidere au observat deja, calitatea excepțională și diversitatea produselor” (corect: „...au observat deja calitatea... și diversitatea...”), „Ca să asculte toți, afirmațiile prezidențiale?” (corect: „Ca să asculte toți afirmațiile...?”), „Profesorul nostru comun de română ne-a lăsat, cam același lucru” (corect: „...ne-a lăsat cam același lucru”), „E bine totuși că le-a dat, în final, câte un premiu, la fiecare” (corect: „...le-a dat, în final, câte un premiu la fiecare”), „Ajuns director, a înțeles că are un aliat de nădejde, într-o funcție cu spatele asigurat politic” (corect: „...a înțeles că are un aliat de nădejde într-o funcție...”).

12. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția completivă directă (sau indirectă/prepozițională) și regenta ce-i succede

- „Pe oricine intra pe poartă_[,] îl mușca de picior...”
- „Cui nu vrea la câmp_[,] îi las curățenia din ogradă”
- „Că era concediat_[,] i s-a declarat ferm...”
- „Cum s-a ajuns aici_[,] nu e greu de constatat”

„Indiferent de poziția lui față de regent, complementul direct nu e, de obicei, izolat de acesta prin niciun semn de punctuație, cu excepția situațiilor în care apar intercalări, marcate prin virgule.” „Emfaticizarea complementului direct” se poate face „mai ales în realizările propoziționale” („Că te-am iubit atâta putea-vei tu să ierți?” – **M. Eminescu**, apud **GA², II**). „Tot antepuse față de verbul regent sunt, în enunțuri nonemfatice, și complementele [în realizarea propozițională] indirecte („Cui se pricepe la muzică îi place Mozart” – **Ibidem**) sau prepoziționale („Din ceea ce s-a spus anterior rezultă o concluzie clară”). Alte exemple: „Pe câți i-au găsit i-au mânat spre curtea primăriei” (**Stancu**), „Pe oricine venea la el îl primea cu multă bucurie”, „Că nu înveți mi-au mai spus-o și alții”, „Oricine s-a afla să-i facă... un pod de aur... a aceluia îi dă fata” (**Creangă**), „Cui vine la mine îi dau o carte”, „Cum se duceau... rămase gânditor” (**Coșbuc**), „De ce ți-e frică nu scapi” (**Proverb**), „Dacă va ploua sau ninge nu-și dă încă seama acum”. (În cazul trecerii „în poziția tematică a complementivei directe, aceasta poate fi izolată prin pauză, marcată grafic prin virgulă: «Ce știu_[,] nu vreau să țin secret»; la fel, cea prepozițională, topicalizată [cu topică inversă], „se desparte obligatoriu prin virgulă de secvența prin care este reluată” (**GA², II**): „Cum era copil_[,] de asta își amintește mereu”).

Necunoașterea criteriilor expuse mai înainte face ca, în mod greșit, multe complementive directe/indirecte/prepoziționale antepuse regentei să fie despărțite, prin virgulă, de aceasta: „Pe care îl vedea competent_[,] îl vâna cu perfidie...” (corect: „Pe care îl vedea competent îl vâna...”), „Pe oricine intra pe poartă_[,] îl mușca de picior...” (corect: „Pe oricine intra pe poartă îl mușca...”), „Că era concediat_[,] i s-a declarat ferm...” (corect: „Că era concediat i s-a declarat...”), „Cui nu vrea la câmp_[,] îi las curățenia din ogradă” (corect: „Cui nu

vrea la câmp îi las...”), „Oricărora beau prea mult le trebuie un «antidot»” (corect: „Oricărora beau prea mult le trebuie...”), „Cum s-a ajuns aici” nu e greu de constatat” (corect: „Cum s-a ajuns aici nu e greu...”), „Ce se dă se poate foarte bine și lua înapoi” (corect: „Ce se dă se poate foarte bine...”), „Că se strigă slogane fasciste și se vede crucea nazistă pe stadioane” n-a aflat” (corect: „Că se strigă... și se vede... n-a aflat”), „Ce vedea acolo și dacă vedea ceva” nu ne-a spus” (corect: „Ce vedea acolo și dacă vedea ceva nu ne-a spus”).

13. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția completivă directă (sau secundară) și regenta ce o precedă

- „Sper_[,] că știți ce a pățit Thomas Mann...”
- „Pot să afirm_[,] că am trecut pragul anilor...”
- „Iată_[,] de ce am considerat necesară apariția acestui ziar...”
- „Se poate conchide_[,] că nu se dorește o participare colectivă...”
- „Nu știu_[,] câte din ele pe mine m-au impresionat”

Așezată după regentă, fără izolări, completiva directă nu se desparte prin virgulă de aceasta: „Sinan porunci în grabă ca să se adune lângă dânsul o seamă de oști” (Bălcescu), „Am jurat ca peste dânsii să trec falnic, fără păs”, „Iară altu-mparte lumea de pe scândura țărăbii, socotind cât aur marea poartă-n negrele-i corăbii” (Eminescu), „Întrebându-l cu cine mai ține atâta amar de bucate, el ar fi răspuns”, „Draga tatei, iată ce-mi tot spune mă-ta de tine” (Creangă), „Mam'mare așeză frumușel beretul lui Goe... îl întrebă dacă-l mai doare nasul” (Caragiale), „Bine, să vedem ce este, încuviință Jupân Manole Păr-Negru”, „Așteptau să vie lumina de aur a primăverii” (Sadoveanu), „Înțelege cum că l-au deșteptat picăturile reci ale unei ploii vijelioase” (Galaction), „În gând își zicea că nici o meserie nu-i mai frumoasă pe pământ ca aceea de a deșteleni mintea tinerelor vlăstare omenesti” (Rebreanu), „N-am spus nimănui încotro plec” (Stancu).

Folosirea, greșită, a virgulei, între completiva directă și regenta ce o precedă, este un fapt relativ frecvent: „Se poate conchide_[,] că nu se dorește o participare colectivă la luarea deciziilor” (corect: „Se poate conchide că nu se dorește...”), „Nu știu_[,] câte din ele pe mine m-au impresionat” (corect: „Nu știu câte din ele...”), „Am zis

să mergem și noi să vedem cu ochii noștri, să auzim cu urechile noastre ce are de spus judecătorul" (corect: „...să auzim cu urechile noastre ce are de spus judecătorul”), „Tot în aceeași zi, în jurul orelor (sic!) 18.00, a ieșit în pauză și a auzit (...) că psihopatul este la poarta școlii” (corect: „...a auzit (...) că psihopatul este la poarta școlii”), „Sper că știți ce a pățit Thomas Mann din partea lui Pfizner atunci când articolul a apărut în Elveția” (corect: „Sper că știți ce a pățit Thomas Mann...”), „Pot să afirm că am trecut pragul anilor, cu un buletin de identitate și cu rochița rândunicii pe cap” (corect: „Pot să afirm că am trecut pragul anilor...”), „El contrazice definitiv și respectuos ce spusese Președintele” (corect: „El contrazice definitiv și respectuos ce spusese Președintele”), „Iată de ce am considerat necesară apariția acestui ziar, în care să ne putem spune punctele de vedere” (corect: „Iată de ce am considerat necesară apariția acestui ziar...”), „Doresc tuturor doamnelor și domnișoarelor (...) ca viața să le fie o primăvară veșnică” (corect: „Doresc tuturor doamnelor și domnișoarelor (...) ca viața să le fie o primăvară veșnică”).

Ca și completiva directă, cea secundară poate fi și ea relativă sau conjuncțională. (Sintaxa tradițională interpreta complementul secundar „ca al doilea complement direct, cel înanimat, din structurile considerate... ca având două componente directe, unul al «ființei» și altul al «lucrului» sau al «acțiunii»”. – **GA², II**). Astfel, propozițiile complete secundare pot fi ori „relative propriu-zise” sau „interogative” („El mă învață ce să fac,... ceea ce vrea/ar vrea,... orice vrea”, „El o să mă întrebe ce aș face,... când/unde pleacă trenul”), ori conjuncționale” („Te anunț că hotărârea mea rămâne nestrămutată” – **Sadoveanu**, „Îl întreabă dacă-l mai doare nasul” – **Caragiale**, „M-am întâlnit azi cu Jupân Traico și mi-a spus să te vestesc precum că te așteaptă zi de zi” – **Galaction**, „Îl rog pe cine a fost atent să enunțe regula”, „A învățat pe elevi să scrie și să citească”) (**GA², II**). În publicistica actuală, nu se respectă cu consecvență regula conform căreia *între regentă și completiva secundară nu se pune virgulă* (excepție: „Numai propoziția reluată în regentă prin pronumele cu valoare neutră «asta» se desparte prin virgulă: «Ce înseamnă predicatul, asta l-a întrebat» – **Ibidem**): „M-a examinat ceea ce încă nu studiasem, din lipsa bibliografiei recomandate” (corect: „M-a examinat ceea ce încă nu studiasem...”), „Îi rugăm pe

toți_[,] să se prezinte, în beneficiul lor și al familiilor lor, să-și efectueze MRF” (corect: „Îi rugăm pe toți să se prezinte...”).

14. Introducerea, greșită, a virgulei între complementul indirect/prepozițional (element esențial) și regentul ce-i succede

- „Acestora_[,] nimeni nu îndrăznește să le spună...”
- „Acum, noului preot_[,] nu-i place acest fel de a duce morții...”
- „Despre el_[,] vorbeam pe la colțuri, iar nu de altcineva”
- „De fată_[,] se apropiase instinctiv pentru că-i era dragă”

În enunțuri nonemfatice, sunt antepuse, față de verbul regent, „complementele indirecte exprimate prin substantive (sau substitute ale lor) care determină verbe din a căror schemă sintactică lipsește subiectul („Lui Ion îi tună și-i fulgeră”, „Unora le arde de glumă”, „Ăluia îi zice Popescu”), precum și cele care determină verbe cu subiectul postpus (Plantelor le trebuie lumină”, „Tuturor le e dor de el”) (GA², II). Așa cum „complementul indirect nu se izolează de regent prin niciun semn de punctuație, în enunțuri nonemfatice”, tot la fel nici „complementul prepozițional nu se izolează prin niciun semn de punctuație de regentul său” (excepând complementele topicalizate <cu topică inversă>: „Din galben s-a făcut roșu”, „Cu cine ne-am întâlnit întreg, de atunci, în bine sau în rău?” – S. Golopenția, „Asupra amândurora s-au abătut o serie de necazuri”, „Din succesiunea, alternanța și îmbinarea lor s-a compus evoluția gândirii noastre” – M. Zamfir (GA², II).

În principiu, *complementul indirect/prepozițional*, aflat „înaintea predicatului, se desparte sau nu prin virgulă în funcție de gradul legăturii cu elementul regent” (SOPLR), deci când este apreciat ca un element esențial al propoziției nu se pune virgulă (alte exemple): „Pe cușma dumitale pot să-ți dau și o mie de lei” (Sbiera), „Vai, mândruțo, gura ta Pentru multe nu-o aș da” (Jarnik-Bârseanu), „La trei le-au tăiat capul cu satârul... celorlalti le-au băgat pumnul pe beregată...” (Delavrancea), „Taina voastră-n veci de veci La nimeni n-o s-o spui!” (Coșbuc), „Nimănui nu-i făcea niciun rău”, „Nimănui n-am spus taina” (Brătescu-Voinesti), „Pescarului i se poate întâmpla”, „Cui n-au adus un zâmbet acele agere versuri...!” (Sadoveanu),

„Cui i-am făcut vreun rău?” (**Rebreanu**), „Din vâna populară extrage Delavrancea și unele motive de basm” (**Vianu**), „Dacă materialului uman al lui Horia i-ar corespunde un munte... muntele acestuia ar trebui să fie ceva de neînchipuit” (**Bogza**).

Exemplele culese din realitatea actuală a mass-mediei dovedesc că regulile sus-amintite nu par într-un tot a fi operante: „Acestora, nimeni nu îndrăznește să le spună «poate la anul vom dispune de mai mulți bani»” (corect: „Acestora nimeni nu îndrăznește să le spună...”), „Iar cârcotașilor și căutătorilor de nod în papură, să le spui direct...” (corect: „Iar cârcotașilor și căutătorilor de nod în papură să le spui direct...”), „Acum, noului preot, nu-i place acest fel de a duce morții la biserică...” (corect: „Acum, noului preot nu-i place acest fel de a duce morții...”), „De fată, se apropiase instinctiv pentru că-i era dragă” (corect: „De fată se apropiase instinctiv pentru că-i era dragă”), „...iar tinerilor de azi, le va oferi o casă de cultură” (corect: „...iar tinerilor de azi le va oferi o casă de cultură”), „Despre el, vorbeam pe la colțuri, iar nu de altcineva” (corect: „Despre el vorbeam pe la colțuri...”), „Din bugetul municipalității, se vor aloca 500 de milioane de lei...” (corect: „Din bugetul municipalității se vor aloca 500 de milioane de lei...”).

15. Introducerea, greșită, a virgulei între complementul indirect/prepozițional și regentul care-l precedă (sau complementul direct ce-i succede)

- „Ce mesaj ai vrea tu să transmiți, tinerilor...?”
- „El trebuie sărbătorit cum se cuvine, unui poet...”
- „strâmbă din nas, la tot ceea ce este românesc...”
- „Ofer... pentru magazin, parterul casei...”

Asemenea complementului direct, și cel indirect/prepozițional așezat după regent nu se desparte de acesta prin virgulă: „I s-a dat și acestuia personal” (**Baritiu**), „Marin isprăvnicul se apropie încetișor de tata” (**Ghica**), „Bizuindu-se cu încredere pe reazimul lor ostășesc... petrecea zilele în vesele ospete” (**Odobescu**), „Când te vei întoarce, nu vei mai găsi pe Ruben, ci un alt om analog cu mine” (**Eminescu**), „Eu zic lui Ion cu binișorul”, „Văd pe mama cum se da în vânt după trebi” (**Creangă**), „Cântați, păsări ale cerului, nepăsătoare la durerile noastre” (**Delavrancea**), „Mutu înțelegea

că e vorba despre el", „Se duce acasă și-și spune nevestii tot amarul", „Tata i-a strâns ciobanului mâna" (Sadoveanu), „A trecut la birou să anunțe că pleacă și a predat altora grijiile sale" (Cezar Petrescu), „Când te duci la școală, spune domnului institutor" (Călinescu).

Cerința ca între regent și complementul indirect/prepozițional (sau între acesta și complementul direct ce-i succede) să nu se pună virgulă nu este respectată întotdeauna: „Pentru cei care strâmbă din nas, la tot ceea ce este românesc, vom apela la orice dicționar al lumii dacă... naționalism înseamnă a-ți iubi vatra" (corect: „Pentru cei care strâmbă din nas la tot ceea ce este românesc..."), „Ce mesaj ai vrea tu să transmiți, tinerilor din Călărași?" (corect: „...ai vrea tu să transmiți tinerilor...?"), „El trebuie sărbătorit cum se cuvine, unui poet care s-a dăruit cu totul acestui județ" (corect: „...cum se cuvine unui poet..."), „Aveam să aflu de la profesorul Țâncu, vestea că acest cămin cultural nu a existat niciodată aici" (corect: „Aveam să aflu de la profesorul Țâncu vestea că acest cămin cultural..."), „Ofer... pentru magazin, parterul casei cu etaj..." (corect: „Ofer... pentru magazin parterul..."), „Și sunt evenimente care pot face din cei mai inteligenți oameni, niște imbecili pe viață" (corect: „...care pot face din cei mai inteligenți oameni niște imbecili..."), „A cumpărat de la un vânzător ambulant, o sticlă în care i s-a spus că este țuică" (corect: „A cumpărat de la un vânzător ambulant o sticlă..."), „Nimeni nu făcea însă din această legătură, vreo speculație" (corect: „...nu făcea însă din această legătură vreo speculație"), „A luat de la cultura universală și i-a dat acesteia, asemenea valori, cu discernământ și spirit critic elevat" (corect: „...și i-a dat acesteia asemenea valori...").

16. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția completivă indirectă/prepozițională și regenta ce o precedă

- „Să nu fiți îngrijorați, că obiectivele nu vor fi atinse..."
- „M-am străduit, să intru în grațiile celor din jur"
- „Un lucru e cert: s-a detașat, de ceea ce îl deranja..."
- „Se temea, că vor urma suferințe și mai mari după operație"
- „Memoriul trebuie să fie...adresat, cui îți va acorda întregul sprijin"

Aidoma completivei directe, subordonata indirectă/prepozițională nu se desparte nici ea prin virgulă de regentă când este așezată

după aceasta: „Cred că nu te îndoiești cum că te iubesc” (Negruzzi), „Vă mirați cum de minciuna astăzi nu vi se mai trece” (Eminescu), „Ne pune dracul de urnim o stâncă din locul ei, care era numai întinată”, „Șezi colea și să ospătezi oleacă din ceea ce ne-a dat Dumnezeu” (Creangă), „Să nu răspunzi nici un cuvânt oricui te va chema pe nume”, „Începu să mulțumească zânei pentru că l-a scăpat de primejdie” (Ispirescu), „D. Georgescu nu ia seama că muzica a plecat”, „Din amândouă culturile vine parfumul de mititei: e o senzație neplăcută pentru cine e sătul”, „El se gândește să-i pedepsească cu mult mai aspru” (Caragiale), „Mă trezesc, deschid ochii și caut să mă dumiresc unde mă aflu”, „Convins că bătrânul se ducea tot acolo, alergă să-i apuce înainte” (Vlahuță), „Divanul se chibzui mult dacă trebuie a porni războiul” (Bălcescu), „Fii bine încredințată că n-are să ne știe nici pământul” (Creangă), „Doi amici, Niță și Ghiță, șed la o masă în berărie și vorbesc încet despre cine știe ce”, „Harun-al Rașid, care văzuse și auzise tot, a coborât degrabă în salon, bucuros că toate îi ieșiseră după plac” (Caragiale), „Se gândea mereu că oare ce poate să se fi ales de Safta” (Slavici), „Oamenii de aicea sunt prea doritori să afle cine-s drumetii”, „Mult mă minunez eu de ce ies cucoanele sara pe uliță”, „Se mirau vecinele ce să aibă”, „Se pregătește să se arunce într-o copcă” (Sadoveanu), „Se bucura mama că-i veneau neamurile” (Stancu).

În diferitele texte actuale, se constată, din păcate, că regula, amintită mai sus și întărită de exemplele scriitorilor, este deseori încălcată: „Eu, cel puțin, am fost «liber» (...) să desfășor o activitate utilă” (corect: „...am fost «liber» (...) să desfășor o activitate utilă”), „Să nu fiți îngrijorați, că obiectivele nu vor fi atinse...” (corect: „Să nu fiți îngrijorați că obiectivele nu vor fi atinse...”), „M-am străduit, să intru cât mai bine în grațiile celor din jur” (corect: „M-am străduit să intru... în grațiile celor din jur”), „Un lucru e cert: s-a detașat, de ceea ce îl deranja cel mai mult” (corect: „...s-a detașat de ceea ce îl deranja...”), „Directorul editurii a fost informat, că unul, cu barbă neagră pe atunci, își permitea să consume chilcă și să bea țuică... pe masa de consiliu” (corect: „...a fost informat că unul, cu barbă neagră pe atunci, își permitea să consume...”), „Că programul e important nu ne îndoim și suntem hotărâți, să-l respectăm” (corect: „...și suntem hotărâți să-l respectăm”), „Se

temea_[,] că vor urma suferințe și mai mari după operație" (corect: „Se temea că vor urma suferințe și mai mari după operație”), „Memoriul trebuie să fie nu numai documentat, ci și adresat_[,] cui îți va acorda întregul sprijin” (corect: „Memoriul trebuie să fie... adresat cui îți va acorda întregul sprijin”).

17. Introducerea, greșită, a virgulei între circumstanțialul de loc (element esențial) și regent

- „De câte ori coborau cu oile poposeau_[,] la acel han...”
- „Radioși, cei doi tineri se întoarseră_[,] de la o tabără științifică...”
- „Săptămâna trecută... doi români au ucis un patron_[,] în Italia...”
- „Nu pricepea ce căuta_[,] acolo, când treburile îl solicitau...”

„Circumstanțialul de loc exprimă una dintre coordonatele universului de discurs, «spațialitatea» încadrându-se în grupa «circumstanțialelor situative»... Indiferent de realizarea sa, circumstanțialul de loc se caracterizează printr-o topică liberă, în care predomină poziția după regent: „Pleacă acolo. Vine unde îi spun eu”. Antepunerea față de regent are rol emfatic, fiind valorificată semantic și pragmatic: „Înăuntru se aud glasuri”. „Unde va cădea săgeata, acolo să ne luptăm” (P. Ispirescu, apud GA², II). „De obicei, *circumstanțialul de loc, mai ales cel care face parte din structura tematică a verbului, nu se separă de regent prin pauză, indiferent de poziția sa față de regent*” – GA², II (separarea prin virgulă putând să fie motivată stilistic de necesitatea reliefării circumstanței spațiale: „La otel Mazăre_[,] i se spune că n-a fost odaie goală” – Caragiale, „Poposiră într-o pădure, de unde se auzea_[,] în depărtare_[,] lătratul câinilor” – Galaction). *Altfel spus, când reprezintă un element esențial pentru enunț, circumstanțialul de loc nu se desparte, prin virgulă, de regentul său:* „Către țărmul dimpotrivă se întind, se prelungesc...” (Alexandrescu), „Dă-mi voie, te rog, să vin mai târziu la dumeana, ca să mă talmăcesc” (Alecsandri), „Ar fi voit să plece, dar parcă îl pironise cineva locului” (Ispirescu), „Pe lângă plopii fără soț Adesea am trecut...”, „Fug caii duși de spaimă și vântului s-aștern” (Eminescu), „A fost tist de vardiști de noapte la Ploiești” (Caragiale), „De ce m-ați dus de lângă voi, De ce m-ați dus de-acasă?” (Goga), „Peste apa limpede ca lacrima se apleacă salcii

pletoase”, „Oriunde întâlnea oameni, se oprea, cerca să fie vesel”, „Era austrul care venea dinspre apa Moldovei”, „Soarele se cufundase după câmpiile depărtate” (Sadoveanu), „Fumul se strângea de pe deasupra pământului urcând în văzduh” (Camilar), „Intrând pe poartă, Grigore Iuga văzu... pe servitorii lui” (Rebreanu).

Exemplelor de mai sus, corecte din punctul de vedere al punctuației, li se opun cele ce urmează, extrase din publicistica zilelor noastre: „Săptămâna trecută patru români au comis o crimă odioasă în Spania; doi români au ucis un patron_[,] în Italia; o prostituată româncă minoră a fost implicată într-un scandal_[,] în Franța” (corect: „...doi români au ucis un patron în Italia; o prostituată româncă minoră a fost implicată într-un scandal în Franța”), „De câte ori coborau cu oile poposeau_[,] la acel han, unde se ospătau din belșug...” (corect: „...poposeau la acel han, unde se ospătau din belșug...”), „Radioși, cei doi tineri se întoarseră_[,] de la o tabără științifică, pe care o mai frecventaseră în anii precedenți” (corect: „...cei doi tineri se întoarseră de la o tabără științifică, pe care o mai frecventaseră...”), „Pe un drum cu hârtoape_[,] s-a întâmplat accidentul, căci, fiind neatent, șoferul a intrat într-un șanț, răsturnându-se” (corect: „Pe un drum cu hârtoape s-a întâmplat accidentul...”), „Nu pricepea ce căuta_[,] acolo, când treburile îl solicitau în altă parte” (corect: „Nu pricepea ce căuta acolo, când treburile îl solicitau...”).

18. Introducerea, greșită, a virgulei între circumstanțialul de timp (element esențial) și regent

- „În comuna Ștefan cel Mare, de doi ani_[,] P.A. produce...”
- „Patruzeci de ani_[,] casa suferise deteriorări majore...”
- „Dansără_[,] până dimineata, de aici și oboseala...”
- „Bărăganul să fie alb de ninsoare_[,] înaintea Crăciunului”

Ca și circumstanțialul de loc, cel de timp face și el parte din „grupa circumstanțialelor situative” (prin el exprimându-se „toți parametrii” care „circumscriu temporalitatea”, „poziția în enunț” fiind liberă), iar „pauza [prin virgulă] nu este necesară dacă circumstanțialul face parte din structura tematică a verbului regent” (pauza putând să apară când circumstanțialul nu reprezintă un element important din punct de vedere semantico-pragmatic”

[GA², II]: „La sfârșitul lui mai_[,] Stanciu încarcă-ntr-o căruță două sute de oca de cireșe” – **Vlahuță**, „...nu analizase niciun detaliu, nu se gândise dacă-i serioasă, realizabilă, dacă nu-i o aventură ridicolă, mulțumirea rudimentară, nestăpânită îl împinsese_[,] în timp_[,] înainte...” – **Buzura**, apud **SOPLR**). *Cu alte cuvinte, când este un element esențial în frază, circumstanțialul de timp nu se desparte, prin virgulă, de regent*: „Nu mai vorbesc cu nimeni câte o săptămână” (**Alexandrescu**), „Era înspre seară, pe când natura pare că e în așteptare de un eveniment misterios” (**Alecsandri**), „Din copilărie și eu am trăit cu tătădăienii, vânători de dropii din baștină” (**Odobescu**), „Baba, care se culcase o dată cu găinile, se sculă cu noaptea-n cap” (**Creangă**), „Primăvara următoare a plecat cu o trupă ambulantă de teatru prin Moldova” (**Caragiale**), „În sfârșit în două zile ajunge la Brăila” (**Vlahuță**), „De douăzeci și șase de ani și-a părăsit neamurile și nu s-a mai întors la ele”, „Asupra iernii coboară la locuri largi și-și pun turmele la iernat în bălți” (**Sadoveanu**), „Poposiră dinspre ziuă într-o pădure, de unde se auzea, în depărtare, lătratul câinilor” (**Galaction**), „Cu capul crăpat, bătrânul fu lăsat pe trotuar până a doua zi”, „Noi pe Hanora o stim de mică” (**Camilar**), „Și până a nu răsări soarele, gospodăria lui și tot satul cu ea s-au zvârcolit în flăcări” (**Galaction**), „Țăranii se sculară împreună cu soarele ca și altă dată” (**Rebreanu**).

Regulile sus-amintite par să nu fie îndeplinite de toată lumea: „În comuna Ștefan cel Mare, de doi ani_[,] P.A. produce și deparazitează produse agricole ecologice” (corect: „În comuna Ștefan cel Mare, de doi ani P.A. produce și deparazitează...”), „Patruzeci de ani_[,] casa suferise deteriorări majore din cauza neglijenței celor ce locuiseră...” (corect: „Patruzeci de ani casa suferise deteriorări majore...”), „Deși se apropia sfârșitul anului, toată lumea aștepta ca Bărgănul să fie alb de ninsoare_[,] înaintea Crăciunului” (corect: „...toată lumea aștepta ca Bărgănul să fie alb de ninsoare înaintea Crăciunului”), „Nu plănuise în niciun fel ca să lipsească de-acasă_[,] la venirea rudelor” (corect: „...ca să lipsească de-acasă la venirea rudelor”), „Dansără_[,] până dimineata, de aici și oboseala ce-i cuprinsese pe toți” (corect: „Dansără până dimineata, de aici și oboseala...”).

19. Introducerea, greșită, a virgulei între circumstanțialul de scop (element esențial) și regent

- „Fusesse invitat_[,] în vederea participării la festivitatea lansării...”
- „Plecă_[,] la cules de căpșuni în Spania, plin de speranțe”
- „A avut loc Adunarea Generală (...) pentru a se vota noua structură...”

Fiind un component al „enunțului prin care se exprimă finalitatea, ținta desfășurării unui proces”, „un *raport de implicație cauzală* aparte, de tipul *intenție/scop – realizare*”, circumstanțialul de scop (final) are, în general, față de regentul său, o topică liberă, cu unele restricții (cele mai multe circumstanțiale fiind postpuse regentului). De pildă, cele „introduse prin să sunt totdeauna postpuse”, la fel „finalele cu de, ca doar sau cele juxtapuse”, „supinul” și „gerunziul” (GA², II). *Ca și în cazul celorlalte tipuri de circumstanțiale, cel de scop nu se desparte prin virgulă, de regentul său, dacă este un element esențial în frază*, fie înaintea regentului: „De ce nu voi pentru mine, pentru glorie să scriu?” (Eminescu), fie după acesta: „Tuși spre a-și drege glasul” (Negruzzi), „Am consultat pentru aceasta toate dicționarele noastre” (Odobescu), „Când punea laptele la prins... de pe a doua zi începeam a linchi groșciorul de pe deasupra oalelor” (Creangă), „Mă duc după câștig” (Sadoveanu), „Ieșiră în poartă într-o întâmpinarea domnilor” (Rebreanu).

În propozițiile ce urmează, culese din presă, circumstanțialul de scop este despărțit nejustificat de regentul său: „A avut loc Adunarea Generală Municipală pentru a se vota noua structură de conducere a organizației municipale” (corect: „A avut loc Adunarea Generală Municipală pentru a se vota noua structură...”), „Plecă_[,] la cules de căpșuni în Spania, plin de speranțe” (corect: „Plecă la cules de căpșuni în Spania...”), „Văzând un fum gros ieșind suspect din balcon, femeia slobozi un țipăt spre a fi auzită de vecini” (corect: „...femeia slobozi un țipăt spre a fi auzită de vecini”), „Fusesse invitat_[,] în vederea participării la festivitatea lansării unei cărți «in memoriam»...” (corect: „Fusesse invitat în vederea participării la festivitatea lansării unei cărți...”).

20. Introducerea, greșită, a virgulei între propoziția circumstanțială consecutivă (element esențial) și regentă

- „Mânca atât de dizgrațios_[,] încât îți venea să-l iei la palme”
- „Se purta în așa fel_[,] că nimeni nu avea ce să-i reproșeze”
- „pocnitorile și petardele bubuiau_[,] de te înfricoșau...”

„Din punct de vedere semantic, împreună cu regentul său, circumstanțialul consecutiv specifică un raport de consecință, raport stabilit de vorbitor în funcție de credințele sau de cunoștințele sale.” Ca și circumstanțialul consecutiv nonpropozițional, subordonata conjuncțională consecutivă „funcționează ca un mijloc suplimentar de redare a unei aprecieri graduale superlative” (GA², II). Indiferent „de realizarea sa”, circumstanțialul consecutiv „se plasează după regent”... „De regulă, consecutiva este despărțită, de construcția în care se găsește regentul, prin pauză marcată grafic prin virgulă” (Ibidem): „Soarele... stătu pe loc_[,] încât trei zile n-a fost noapte” (Eminescu), „Aici casele nu se-ncing peste zi_[,] ca să te frigă noaptea” (Caragiale), „Începe a geme și a se văita_[,] cât îți era mai mare milă de dânsa” (Sbiera). Totuși, „când se insistă asupra consecutivei, ea nu se desparte prin virgulă” (GA¹, II), îndeosebi când „anumite tipuri – prea... (ca) să, destul/suficient de... încât/ ca să ori construite cu conjuncția de – [sunt] plasate imediat după predicatul regentei” (GA², II): „Vorbi astfel încât robi toate inimile” (Ispirescu), „Perspectiva e tristă și eu te iubesc prea mult pentru ca să cerc tot în lume spre a te feri de un asemenea viitor” (Alecsandri), „Cloncăniirile deznădăjduite ale cloștelor răsunau de luau auzul” (Macedonski), „Rochia era astfel croită ca să cadă în față de sus până jos ca un veșmânt medieval” (Călinescu).

În exemplele următoare, consecutiva este greșit despărțită, prin virgulă, de regentă, deși ea reprezintă un element important în frază: „Mânca atât de dizgrațios_[,] încât îți venea să-l iei la palme” (corect: „Mânca atât de dizgrațios încât îți venea să-l iei la palme”), „Să ajungem oare în halul de sărăcie_[,] încât să ne vindem chiar tot din casă pentru a putea mânca după o zi pe alta?” (corect: „Să ajungem oare în halul de sărăcie încât să ne vindem chiar tot din casă...?”), „Se purta în așa fel_[,] că nimeni nu avea ce să-i reproșeze” (corect: „Se purta în așa fel că nimeni nu avea...”), „Noaptea de

Revelion fu un coșmar acustic: pocnitorile și petardele bubuiau_[,] de te înfricosau..." (corect: „...pocnitorile și petardele bubuiau de te înfricosau...”).

21. Introducerea, greșită, a virgulei, în locul punctului, în marcarea orei exacte

- „Deschiderea evenimentului... vineri, 6 mai 2011, la ora 14_[,]00”
- „În jurul orei 0_[,]45, pe DN2A – E60, în afara comunei...”
- „Vând pianină Winckehmann... Zilnic, orele 16_[,]00 - 17_[,]00”
- „Relații la telefon..., după ora 18_[,]00”

Este bine cunoscut faptul că, între diferitele simboluri matematice și fizice sau între anumite abrevieri de unități de măsură, „punctul [ca semn ortografic] poate fi el însuși un simbol, dotat cu semnificația «înmulțit»” (OOP). La rândul ei, virgula este un semn care, între multiplele întrebări, poate „separa, într-un număr scris în sistemul zecimal, partea întreagă de partea fracționară” (DLRLC,IV); astfel, numărul 3_[,]14 se citește „trei și paisprezece”, unde 3_[,]00 reprezintă întregi, iar 0_[,]14, sutimi ale unui întreg; transferând, prin analogie, virgula între unitățile ce indică timpul exprimat în ore și minute, se comite, frecvent, o eroare flagrantă, căci, de exemplu, dacă scriem „19_[,]15”, nu este corect să citim „ora 19 și 15 minute”, deoarece ora nu are 100 de minute (ca în sistemul zecimal), ci 60... De aceea, *în notarea internațională, marcarea, grafică, a orei și a minutelor, la un moment dat, se face cu ajutorul punctului (sau a două puncte), nu al virgulei, așa cum se vede în citatele de mai jos (indicând ora sau orarul unor activități):*

„Se face cunoscut că în ziua de 29 iunie 2011, ora 12_[,]00..” (corect: „...în ziua de 29 iunie 2011, ora 12_[.]00...”), „Dosarele se depun la Centrul de concurs din incinta școlii [N. Titulescu] în perioada 14-24 iunie 2011, între orele 9_[,]00 – 15_[,]00” (corect: „...în perioada 14-24 iunie 2011, între orele 9_[.]00 și 15_[.]00”), „Deschiderea evenimentului va avea loc vineri, 6 mai 2011, la ora 14_[,]00” (corect: „...va avea loc vineri, 6 mai 2011, la ora 14_[.]00”), „Conform afirmațiilor oficiale, la Secția de Urgențe s-au prezentat între orele 18_[,]40 – 20_[,]20 două fete, cu vârste între 15 și 25 de ani, iar a

doua zi, încă trei, toate reclamând același lucru..." (corect: "...s-au prezentat între orele 18_[,]40 și 20_[,]20 două fete..."), „Greva de advertisment de două ore se va desfășura în învățământul preuniversitar între orele 11_[,]00 – 13_[,]00..." (corect: "...se va desfășura în învățământul preuniversitar între orele 11_[,]00 și 13_[,]00..."), „Sărbătoarea Națională va avea loc joi, 1 Decembrie, începând cu ora 8_[,]30" (corect: "...începând cu ora 8_[,]30"), „Vând mașină de cusut SINGER. Relații la telefon..., după ora 18_[,]00" (corect: "...după ora 18_[,]00"), „În jurul orei 0_[,]45, pe DN2A – E60, în afara comunei Giurgeni, A.V., 23 de ani, din localitate, care conducea un autoturism..." (corect: „În jurul orei 0_[,]45, pe DN2A – E60, în afara comunei Giurgeni, A.V., în vârstă de 23 de ani...”), „Vând pianină Winckelmann et. Co... Preț negociabil. Zilnic, orele 16_[,]00 – 17_[,]00" (corect: "...Zilnic, orele 16_[,]00 – 17_[,]00").

22. Introducerea, greșită, a virgulei, în locul liniei de pauză, în delimitarea, la dreapta, a unei construcții explicative sau incidente

- „Mama fetei – care are șapte copii (...) a declarat că accidentul...”
- „va declanșa dezbateră – cu parteneri sociali (...) Codului Muncii...”
- „luna ianuarie – lună de miere le oferă, prin toate premisele...”
- „Liberalii noștri (...) sunt – fără să o știe exponenți ai stângii liberale...”

Având, în general, funcții asemănătoare cu cele ale parantezelor (precum și ale virgulei), linia de pauză „izolează o construcție parantetică, precedând-o sau încadrând-o”, ea putând să fie „reprezentată de o apozitie explicativă („Nici natura [–] cadru de acțiune a țaranului [–] nu e privită ca o finalitate proprie”, E. Lovinescu – apud GA², II) sau de o secvență incidentă („Veți veni voi înșivă la Berlin la vară [–] așa sper”, T. Maiorescu – Ibidem): „Era și drăgălaș [–] bată-l fericea [–] puiul de împărat!” (Odobescu), „Un înger hain [–] fără îndoială [–] îmi trezea gândurile” (Bassarabescu), „Într-o zi [–] veniseră cam devreme pentru masă [–] îmi întinse mâna” (Delavrancea), „Pe ramurile unui copac nevăzut [–] copacul nopții [–] atârnă, fructe coapte, stelele” (Stancu). Când construcția are

înăuntrul ei una sau mai multe virgule, se preferă linia de pauză: „Și nu peste multe zile a intrat în curte [-] voinic, chipeș, dar aspru și sălbatic, călare pe un cal ca și stăpânul [-] Voinea însuși, feciorul care cerea pe Oleana” (**Galaction**). Există situații când „linia de pauză își poate împărti cu virgula funcția delimitativă determinată sintactic și prozodic” (de exemplu, o propoziție incidentă cu intervenția autorului în textul citat, aflată la sfârșitul propoziției coordonate, delimitată la dreapta de adversativa ei prin virgulă: „Aptitudinea unui verb de a avea obiecte gramaticale nu depinde de rolul lui în propoziție – precizează Iorgu Iordan [-] ci de natura conținutului pe care îl exprimă” – **D. Crașoveanu**, apud **PLR**).

Eroarea cel mai des întâlnită în presa curentă constă în faptul că izolarea unei construcții parantetice, începută la stânga prin linie de pauză, se încheie, la dreapta, nu tot printr-o linie de pauză, ci prin virgulă: „Liberalii noștri intelectualiști sunt [-] fără să o știe[-] exponenți ai stângii liberale...” (corect: „Liberalii noștri intelectualiști sunt [-] fără să o știe [-] exponenți ai stângii liberale...”), „Mama fetei [-] care are șapte copii și trăiește din ajutorul social[-] a declarat că accidentul s-a produs în timp ce ea se afla la muncă în folosul comunității” (corect: „Mama fetei [-] care are șapte copii (...) [-] a declarat că accidentul...”), „Proaspătul mijloc este utilizarea la maximum a oportunităților pe care luna ianuarie [-] lună de miere[-] le oferă, prin toate premisele pe care le-am menționat” (corect: „...pe care luna ianuarie [-] lună de miere [-] le oferă...”), „Dacă va demara cu eficiență procedurile de recalculare a pensiilor, va declanșa dezbateră [-] cu parteneri sociali[-] a modificărilor Codului Muncii, va da semnale clare privind reforma în sănătate...” (corect: „...va declanșa dezbateră [-] cu parteneri sociali [-] a modificărilor Codului Muncii...”).

23. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea parantezei explicative sau incidente (urmată de virgulă sau „și” copulativ)

- „Caligrafia (...) confirmă că, prin sine însuși[-] (chiar fără...), este esența...”
- „A absolvit (...) «Știrbei-Vodă»[-] (din orașul natal) și Facultatea...”

- „Citiți (...) poezie universală de calitate_[,] (în special marii moderni): Pound...”
- „După război, scârbită de (...) concetățenii ei_[,] (așa-numiții...) se retrage...”

Se știe că parantezele arată „un adaos în interiorul unei propoziții sau al unei fraze” și că au „aceeași funcțiune ca linia de pauză sau virgula, când acestea cuprind comunicări care explică sau întregesc propoziția sau fraza în interiorul căreia se află”. *Când cuvintele sau propozițiile închise între paranteze „fac parte din aceeași propoziție sau frază ca și grupul sintactic al cărui înțeles îl explică”, „între propoziția sau fraza explicată și adaosul cuprins între paranteze nu trebuie să apară niciun semn de punctuație”, cu alte cuvinte „Când fraza continuă, trebuie folosită virgula după ultima paranteză în toate situațiile în care, dacă n-ar fi parantezele, s-ar pune virgulă” (IOOP): „Știa de prima lui nenorocire (boala de care acum scăpase)_[,] dar nu știa de a doua (căsătoria de care nu putea să mai scape)” – Galaction.* Există totuși cazuri, destul de rare, când e corect să punem virgula înainte de paranteză, eventual chiar și înainte, și după. Când, prin înțelesul lui, textul din paranteză se leagă strâns numai de ceea ce urmează, e normal să punem virgula înaintea parantezei: «Tocmai când soarele e d-asupra amiazului_[,] (căruta) sosește la locul de întâlnire al vânătorilor» <Odobescu>. «Între limbile scrise în țara noastră_[,] (paleo-)slava este una dintre cele mai importante.» În aceste citate, este clar că trebuie virgulă înainte de (căruta) și că prefixul paleo- e legat de «slava», nu de «noastră». Virgula și înainte, și după paranteze are rost numai în cazul extrem când, printr-o convenție între autor și cititor, anumite cuvinte se pun între paranteze pentru a sublinia natura lor specială, prin urmare paranteza poate să nu fie strâns legată nici de ce precedă, nici de ce urmează”, ca în înșiruirea unor state europene, în care, „hotărâm că vor fi trecute între paranteze cele care mai păstrează regimul monarhic: «Albania_[,] (Anglia)_[,] Austria_[,] (Belgia), Bulgaria...” (MTO).

Revenind la eroarea menționată în titlul articolului, și anume la folosirea superfluă a virgulei înaintea unei paranteze (când, de fapt, ea ar trebui să apară după paranteze) sau a conjuncției copulative „și” ea este evidentă în presa zilei: „A absolvit cursul primar

și Liceul Teoretic «Știrbei-Vodă»_[,] (din orașul natal) și Facultatea de Drept la București” (corect: „...Liceul Teoretic «Știrbei-Vodă» (din orașul natal) și Facultatea de Drept...”), „În al treilea rând, la origine și în intenție, teza este una de critică culturală_[,] (premisa celei dintâi bătălii canonice la noi), ceea ce ar fi trebuit să ne pună în gardă contra extrapolărilor abuzive” (corect: „...teza este una de critică culturală (premisa celei dintâi bătălii canonice la noi), ceea ce ar fi trebuit să ne pună în gardă...”), „Mai sorbi o dată cafeaua amară și rece acum_[,] (întotdeauna își bea cafeaua fără un strop de zahăr) și-și consultă ceasul...” [corect: „...cafeaua amară și rece acum (întotdeauna își bea cafeaua...) și-și consultă ceasul...”], „Cu creierul golit de problemele lumii moderne_[,] (și aici dăduse de probleme!), fără urme agresive de civilizație în jur...” [corect: „...problemele lumii moderne (și aici dăduse de probleme!), fără urme agresive...”], „Am stabilit împreună_[,] (cu câteva săptămâni în urmă) că veniți la Grădiștea...” [corect: „Am stabilit împreună (cu câteva săptămâni în urmă) că veniți la Grădiștea...”], „Serviciul de Transport Public Local care efectuează numeroase controale cu inspectorii de specialitate în stațiile taxi_[,] (cel puțin lunar) cât și în echipaje mixte cu Poliția Rutieră...” [corect: „...efectuează numeroase controale atât cu inspectorii de specialitate în stațiile taxi (cel puțin lunar)_[,] cât și în echipaje mixte...”], „Am tradus mai nou din proza contemporană italiană... pe Alessandro Baricco_[,] (Ocean mare și Mătase), iar în aceeași bibliotecă Polirom...” [corect: „...pe Alessandro Baricco (Ocean mare și Mătase), iar în aceeași bibliotecă Polirom...”], „Citiți cât mai multă poezie universală de calitate_[,] (în special mării moderni): Pound, Kovafis, Pessoa, Rilke, Benn, Apollinaire...” [corect: „...poezie universală de calitate (în special mării moderni): Pound, Kovafis, Pessoa...”], „După război, scârbită de sadismul și oportunismul unora dintre concetățenii ei_[,] (așa-numiții «olandezi cumsecade») se retrage din activitate...” [corect: „După război, scârbită de (...) concetățenii ei (așa-numiții «olandezi cumsecade»)_[,] se retrage din activitate...”], „Deși îl stimez pe Cărtărescu și, chiar, într-un fel, mi-e drag_[,] (fără să-l cunosc foarte îndeaproape), nu pot accepta interpretarea marcelată, postmodernistă...” [corect: „...și, chiar, într-un fel, mi-e drag (fără să-l cunosc...), nu pot accepta interpretarea marcelată, postmodernistă...”], „Caligrafia ca artă confirmă cu prisosință

că scrisul, prin sine însuși_[,] (chiar fără a fi explicat cum, de ce, din ce...), este esența generică în stare pură a unei experiențe umane ca atare..." [corect: „...scrisul, prin sine însuși (chiar fără a fi explicat...), este esența generică în stare pură..."], „Selecția, nevăzută de autor, din celebrele cronici ale lui Nicolae Manolescu_[,] (apărute între 1962–1993 <sic!> în Contemporanul și România literară), «Literatura română postbelică» ne oferă, într-o nouă arhitectură, texte esențiale..." [corect: „Selecția... din celebrele cronici ale lui Nicolae Manolescu (apărute între 1962 și 1993...), «Literatura română postbelică»_[,] ne oferă..."], „Băsescu a ținut să mulțumească tuturor românilor care l-au votat în SUA_[,] (unde a obținut 85% din voturi) și cu ajutorul cărora a ajuns președinte" [corect: „...care l-au votat în SUA (unde a obținut 85% din voturi) și cu ajutorul cărora..."]].

24. Introducerea, greșită, a virgulei între pronumele relativ „care” (element introductiv) și restul (neizolat) al propoziției atributive

- „unui poet care_[,] s-a dăruit cu totul acestui județ”
- „o serie de concluzii pe care_[,] plenul congresului le-a adoptat...”
- „stilul aforistic din care_[,] nu lipsește tensiunea”
- „articol în care_[,] mai mulți locatari... ne relatau...”
- „o lucrare deosebită la care_[,] distinsul profesor sustine...”

Jucând rolul unui conector, respectiv al unei conjuncții – când introduce o atributivă (explicativă sau determinativă), pronumele relativ „care” nu poate fi despărțit, prin virgulă, de restul propoziției decât atunci când este urmat de o intercalată izolată sau o incidentă [„Moțoc îi sărută mâna, asemenea cânelui care_[,] în loc să muște_[,] linge mâna care-l bate” (Negruzzi), „Aceasta e casa care_[,] e adevărat_[,] nu mai răspunde, prin stilul ei învechit, exigențelor moderne”], *altminteri, virgula nu poate fi pusă după pronumele sus-amintite*: „Nu era acum Olga cea pe care cu cinci luni în urmă o văzusem”, „O ceată de ofițeri călări în fruntea cărora erau trei”, „Țiganka, care știa blestemăția ce făcuse, se temu, văzând frumusețea merilor” (Negruzzi), „Nu puteți să-mi alinați durerea

care-mi pătrunde sufletul" (**Ispirescu**), „Femeia... nu-i de acele de care gândești dumneata" (**Creangă**), „Ți-e drag să trăiești cu un om care se poartă cu tine ca cu un câine, și mă gonești pe mine, care te iubesc...", „Să fiu prieten cu bărbatu-tău, care nu-i om de felul meu, numai ca să te pot vedea mai des!" (**Caragiale**), „Ogoarele se întind verzi, îmbrăcate în orz aspru, în trifoi creț și moale, în ovăz orbotat cu grăunțe care se clatină pe firisoare la fitece adiere", „Soră-mea care mă purta în cârcă,... care nu mă lăsa să plâng niciodată, pierise dintre noi" (**Delavrancea**), „Înainte pa-tului o masă murdară, al cărei lemn grunzuros de vechime era tăiat cu litere latine" (**Eminescu**), „Strânse mai bine chinga care-i ținea brațul legat la chimir și nu răspunse", „Avea o traistă aninată de gât, în care își agonisea pomenile pentru hrană", „Umbla din cetate în cetate, întrebând... de cea mai frumoasă fecioară, despre care au prorocit vracii", „În toamna lungă, mai mult la geam, în jilțul meu, am stat lângă cărțile pe care mi le-am așezat aproape, pe horbota unui dulap lustruit", „Se deschidea o prisacă, prin care trecea cu larmă o șușăniță de pârâu" (**Sadoveanu**), „Frusina, care nu prea știa să scrie, îi răspundea mai scurt, cu câte-o carte ilustrată sau cu câte-o scrisoare..." (**Galaction**), „Un puț cu cumpănă în preajma căruia a fost odată dejugătoarea vitelor" (**Sandu-Aldea**), „Rogojinaru scoase o foaie galbenă pe care o arătă conducătorului cu o mândrie ostentativă", „Bonjur, bonjur, domnu!... răspunse gazda încântată de chiriașul ei, care se purta atât de cuviincios", „Crezi dumneata că în Germania sau în Franța s-ar tolera un învățător al statului a cărui soție să nu cunoască limba oficială?" (**Rebreanu**), „Dorobanții să ia călăuze din sat care să le arate ascunzișurile și să bată pe două poște satele vecine și pădurile", „Bătrânul Gligore a cărui nevastă...", „Cum ar glumi, fără să știe nimic, cei al căror tren a și pornit pe o linie, pe care alt tren vine dimpotrivă", „Mi-a dat un sfat căruia i-am ghicit resortul interior" (**Camil Petrescu**).

În citatele ce urmează, se constată prezența aberantă a virgulei după care (precedat sau nu de prepoziție) ca element de relație: „Un oraș al promisiunilor care, sperăm că vor fi onorate" (corect: „...al promisiunilor care sperăm că vor fi onorate"), „El trebuie sărbătorit cum se cuvine unui poet care, s-a dăruit total acestui județ" (corect: „...cum se cuvine unui poet care s-a dăruit total acestui

judet”), „...prof. Nicolae Andrei, care a cerut sprijin în vederea sponsorizării unui dicționar, o lucrare deosebită, la care distinsul profesor susține că a lucrat nopți și zile” (corect: „...o lucrare deosebită, la care distinsul profesor susține...”), „Eu ți-am răspuns printr-o întrebare pe care chiar eu mi-o pun” (corect: „...printr-o întrebare pe care chiar eu mi-o pun”), „...articol în care mai mulți locatari ai blocurilor I 14 și I 15 ne relateau faptul că le-au fost furate ușile de la intrarea în imobil” (corect: „...articol în care mai mulți locatari ai blocurilor...”), „Cu ele v-ați câștigat credibilitatea și notorietatea de comentator al literaturii actuale, încântând prin stilul aforistic din care nu lipsește tensiunea” (corect: „...încântând prin stilul aforistic din care nu lipsește tensiunea”), „...o serie de concluzii pe care plenul congresului le-a adoptat într-un apel...” (corect: „...o serie de concluzii pe care plenul congresului le-a adoptat...”).

25. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea abrevierilor adverbiale „etc.”, „ș.a.”, „ș.a.m.d.”, „ș.cl.”

- „Bani, diplome, luări de grade_[,] etc.”
- „Schintzler, Doblin, Broch_[,] ș.a.”
- „Câini polițiști, de vânătoare, bulldogi, ogari_[,] ș.a.m.d.”
- „Poate n-ar fi rău... să readucă... teme îngropate (...) _[,] ș.cl.”

Dacă după prescurtarea latinească etc. este posibilă punerea virgulei („...după antipoezie, antiroman, antimemorii etc., iată și antieleganța, anticostumele, antipantofii, anticoafura...” – **A.E. Baconski**, apud **SOPLR**), *înaintea ei, când apare nerepetată, nu se pune virgulă*, pentru că „etcetera” (<lat. „et caetera”) este o formulă de enumerare care înseamnă: „și alții”/„și altele”/„și ceilalți”/„și așa mai departe”, formule care, la rândul lor – abreviate fiind – îl conțin pe „și” (etc., ș.a., ș.a.m.d., ș.cl.), respingând, logic, să li se alăture, la stânga, virgula, semn care, aidoma lui și, coordonează – copulativ, mai ales – părți de propoziții sau propoziții. Alăturarea, la dreapta virgulei (semn, grafic, al juxtapunerii), a conjuncției și (marcă a coordonării copulative prin joncțiune) are un efect „pleonastic”, respins de norma literară (deci nu sunt permise

vecinătăți de tipul «[și] etc.», «[i] etc.», «[i] ș.a.», «[i] ș.a.m.d.», «[i] ș.cl.»!).

În consecință, în formulările ce urmează, apariția virgulei înaintea abrevierilor sus-amintite este aberantă: „Doar așa se mănâncă, doar așa se ține furculița_[i] etc.” (corect: „...doar așa se ține furculița etc.”), „Ora nașterii, ziua, menirea, totalul, balanța de plăți_[i] etc.” (corect: „...balanța de plăți etc.”), „Bani, diplome, luări de grade_[i] etc.” (corect: „...luări de grade etc.”), „Spre deosebire de noi care am uitat_[i] etc., toate te vor orienta să parcurgi lucrurile cu mult tact...” (corect: „...noi care am uitat etc., toate te vor orienta...”), „O blană de vulpe este motivul pentru care Securitatea te ia în vizor_[i] etc.” (corect: „...Securitatea te ia în vizor etc.”), „Până pe 7 iunie trebuie să facă dovada promovării examenului de absolvire (licență, bacalaureat_[i] etc., după caz)” [corect: „...dovada promovării examenului de absolvire (licență, bacalaureat etc., după caz)], „Ca să aducă de acolo bani europeni peste capul guvernului răuvoitor, să promoveze investițiile și turismul_[i] etc.” (corect: „...să promoveze investițiile și turismul etc.”), „Pentru 10% dintre femei, căsătoria a adus cu sine nu numai o casă proprie, copii și soț, ci și bătaie, înjurături, insulte_[i] etc.” (corect: „...ci și bătaie, înjurături, insulte etc.”), „A trebuit să iau totul de la capăt, rezidența de medicină internă, 3 ani, turele de 36 de ore în cele mai diverse departamente, reanimare, boli coronariene, SIDA_[i] etc.” (corect: „...în cele mai diverse departamente, reanimare, boli coronariene, SIDA etc.”), „Schintzler, Doblin, Broch_[i] ș.a.” (corect: „...Doblin, Broch ș.a.”), „Manuale școlare și caiete speciale de la editurile All, Aramis, Sigma, Carminis, Niculescu, Polirom_[i] ș.a.” (corect: „...de la editurile All, Aramis, Sigma, Carminis, Niculescu, Polirom ș.a.”), „Farmacie, oficii poștale, trezorerie, bănci_[i] ș.a.m.d.” (corect: „...trezorerie, bănci ș.a.m.d.”), „Câini polițiști, de vânătoare, buldogi, ogari_[i] ș.a.m.d.” (corect: „...buldogi, ogari ș.a.m.d.”), „Poate că n-ar fi rău ca spectaculoasa retragere să readucă în memoria românilor teme îngropate (...), rolul serviciilor secrete în viața politică românească_[i] ș.cl.” (corect: „...teme îngropate (...), rolul serviciilor secrete în viața politică românească ș.cl.”).

26. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul „ba” („ba nu”/„...și”/„...chiar”/„...încă”) și restul (neizolat) al propoziției

- „ba,_[,] poate am fi azvârliti și în închisoare...”
- „Ba și,_[,] prietenul meu cel mai bun părea să le împărtășească...”
- „Ba chiar,_[,] o încercare costisitoare de a reînvia...”
- „Ba încă,_[,] îl certau de față cu maică-sa...”

Întrebuințat, cu precădere, în limbajul familiar și regional [cu sensuri ca „deloc”, „nicidecum”, „în niciun caz”, „nu”, precum și în expresii ca „ba bine că nu”, „ba că chiar!”, „ba așa-i vorbă!”, „ba nu!”, „ba (nu) zău!”, „ba bine că zici!”], adverbul de mod de negație „ba” apare folosit și în *a) dialoguri contradictorii, întărind o afirmație sau o negație*: „– Nu mi-ai văzut ochelarii? – Ba i-am văzut pe birou”; „Mă duc la meci. – Ba n-ai să te duci!” (**DEX**), „Poate să fie și așa, moș Nichifor. – Ba chiar așa-i, jupâneșică dragă, cum îți spun eu!” (**Creangă**), „Mie nu mi-a adus nimic? – Ba nu te teme, că uncheșul nu-și uită nepotul” (**Sadoveanu**), și în *b) gradații, întărind de obicei adverbele „chiar”, „și”, „încă” etc.*: „Ba Peneș-Împărat, văzând Pe Barbă-Cot, piticul, stând Pe-un gard de-alături privitor, L-a pus la joc!” (**Coșbuc**), „Cine bea fără măsură își bea banii, mintea, ba și sănătatea” (**Proverb**), „Ba... încă mă mir c-am avut răbdare să țin casă cu baba pân-acum” (**Creangă**), „Sub a numelui tău umbră, iată tot ce te-așteaptă, Ba să vezi..., posteritatea este încă și mai dreaptă” (**Eminescu**).

Din exemplele date, se observă că „ba” nu se desparte, prin virgulă, de restul (neizolat) al propoziției, ceea ce nu se confirmă în enunțurile următoare: „Ba,_[,] unii cred că așa merităm... Noooo! Nimic din toate acestea” (corect: „Ba unii cred că așa merităm...”), „S-ar putea să ne trezim și cu o ordonanță de urgență, ba,_[,] poate am fi azvârliti și în închisoare pentru dreptul nostru de a ne proteja neamul...” (corect: „...cu o ordonanță de urgență, ba poate am fi azvârliti și în închisoare...”), „Toți mă priveau cu neîncredere... Ba și,_[,] prietenul meu cel mai bun părea să le împărtășească scepticismul” (corect: „...Ba și prietenul meu cel mai bun...”), „Ba chiar,_[,] o încercare costisitoare – și financiar, și spiritual – de a reînvia o formă de propagandă...” (corect: „Ba chiar o încercare costisitoare...

de a reînvia o formă de propagandă...”), „Ba încă_[,] îl certau de față cu maică-sa. Iar ea intra în pământ de rușine” (corect: „Ba încă îl certau de față cu maică-sa...”).

27. Introducerea, greșită, a virgulei între „ca” (sau „că”) și silaba inițială real/fals cacofonică a cuvântului următor

- „Activitatea productivă ca_[,] calitate a lăsat de dorit...”
- „Întotdeauna și-a dorit o barcă_[,] care să-i ducă dincolo...”
- „El venea dintr-o epocă_[,] când creația artistică...”
- „Titlul spectacolelor mi-apartine mie ca [virgulă] concepție.”
- „Unul dintre frați, ca [virgulă] moștenitor, a cerut...”
- „Noi ca [virgulă] specialiști, suntem susținători...”

Asistăm, în ultimii ani, în numele exprimării așa-zis frumoase, la o reacție îndârjită împotriva vorbirii cacofonice, ca și cum limba română ar fi una integral expresivă, armonioasă, fără discordanțe fonetice... Într-un ziar central se menționa, recent, că „Biserica Catolică vrea să educe clerul împotriva pedofililor”. În acest enunț, „Biserica Catolică” nu pare deloc să deranjeze prin cacofonia inevitabilă, ce o conține (la fel, „Ion Luca Caragiale”...). Și totuși, dintr-o „pudoare” exagerată – „devenită”, prin mimetism, manieră – s-a declanșat, tacit, un „război” împotriva oricărei cacofonii reale sau imaginare, inculcându-se falsul sentiment că „armonia” dintre cuvinte ne salvează – estetic vorbind – de multiplele lacune de care suferă, la ora actuală, exprimarea orală și scrisă, deformată și trivializată în fel și chip... Evitarea unei cacofonii nu trebuie să recurgă la artificii hilare, precum introducerea – nu numai în scris, ci și în rostire – a „virgulei” între cuvintele presupus cacofonice! Cu peste trei decenii în urmă, se atrăgea deja atenția asupra acestui lucru: „Unii întrebuințează virgula pentru a separa două cuvinte care, citite împreună, ar da naștere unei cacofonii: «Gherea crede că_[,] Caragiale...» Ba, mai mult, se ajunge să fie și citită această virgulă: «crede că [virgulă] Caragiale...» Dar virgula nu este făcută pentru aceasta...” (MTO).

Din cele semnalate anterior, se desprinde un adevăr incontestabil: „asocierea nearmonioasă de silabe sau de cuvinte” (DEX),

respectiv „cacofonia” este un dat inevitabil al limbajului, îndeosebi în exprimarea orală și nu reprezintă o „catastrofă” decât pentru retori sau pentru maniacii vorbirii literare „perfecte”!... Nu-i mai puțin adevărat că una este să vorbești „liber”, în familie sau pe stradă (când neglijențele de pronunțare sunt tolerate), și alta este să te exprimi în fața unui public cultivat, cu un limbaj elevat. În scris, cu atât mai mult: pentru a avea „o exprimare corectă, clară și armonioasă”, *cacofoniile pot fi evitate „prin ordonarea adecvată a cuvintelor în propoziție și a propozițiilor în frază sau prin înlocuirea pronomelor relative, a adverbelor introductive sau a conjuncțiilor necorespunzătoare din acest punct de vedere” (CLRL).* Scriitorii clasici înșiși nu făceau imprudența de a pune virgulă între cuvintele posibil cacofonice: „Copiii, hăt, ca copiii, nu știau ce să facă, ce să dreagă, ca să umble după placul ei” (**Ispirescu**), „Dar la o împărăție, ca cum te-ar pișca un purice, nu se mai bagă în seamă” (**Creangă**), „Într-o zi veni la împărat o babă bătrână... și mică, mică, ca cine de mică...” (**Delavrancea**), „Nu se află pe lume pești ca cei din apa Moldovei și a Bistriței, luminoși și iuți ca argintul viu” (**Sadoveanu**).

Dacă într-o formulare ca „M-am ocupat de fonetica [virgulă] comparată...” introducerea „virgulei” este aberantă (cacofonia produsă de sintagma „fonetica comparată” fiind de neevitat), în alte construcții, spicuite tot din presa audiovizuală, cacofoniile pot fi înlăturate prin înlocuirea prepoziției „ca” (sau a conjuncției „că”), apelând fie la alți termeni (uneori cu schimbarea topicii lor), fie, mai nou (în condițiile apariției unei intercalări mai „ingenioase” – a conjuncției „și”, reflex al vorbirii dialectale din Banat și Transilvania), la sinonime (perifrastice) ale lui „ca”: „în calitate de”, „drept”, „decât” ș.a.: „Este o ordine de idei, de care ne putem mândri, în sfârșit!, ca, contemporani ai acestor specialiști iresponsabili” (corect: „...ne putem mândri, în sfârșit!, contemporani [fiind] ai acestor specialiști...!”), „Anul acesta, ca, curiozitate vom avea anumite perturbații meteorologice în fiecare anotimp” (corect: „Anul acesta, ca [o] curiozitate vom avea...”), „Întotdeauna și-a dorit o barcă, care să-i ducă dincolo de insulă, de-a lungul fluviului” (corect: „...și-a dorit o barcă [prin] care să-i ducă dincolo de insulă...”), „Activitatea productivă ca, calitate a lăsat de dorit în ultimul timp” (corect: „Activitatea productivă [în ce privește] calitatea a lăsat de dorit...”), „El venea

dintr-o epocă_[,] când creația artistică nu era supusă canoanelor...” (corect: „El venea dintr-o epocă [atunci] când creația artistică...”), „Noi știm că [virgulă] consiliul de dezvoltare economică...” (corect: „Noi știm că [de fapt] consiliul de dezvoltare economică...”), „Am fost invitat la federație ca [virgulă] consultant” (corect: „Am fost invitat la federație [în calitate de] consultant”), „Să ne dea ca [virgulă] garanție remedierea stării actuale” (corect: „Să ne dea [drept] garanție remedierea...”), „Titlul spectacolelor mi-apartine mie ca [virgulă] concepție” (corect: „...mi-apartine mie [privind] concepția”), „Pentru că [virgulă] capacităm această privatizare și restructurare...” (corect: „Pentru că [noi] capacităm această privatizare...”).

Intercalarea „virgulei” între cuvintele real cacofonice poate da impresia că are „circumstanțe atenuante”... Ea este însă de neiertat, devenind de-a dreptul illogică și ridicolă când vrea să prevină o cacofonie inexistentă, imaginară!... Fenomenul acesta, de „hipercorectitudine”, se datorește creării unui reflex „lingvistic”: când îl rostește/scrie în fluxul comunicării pe „ca”, autorul anticipează, automat, posibila cacofonie (care se dovedește falsă!) apelând la „virgulă” (sau, mai frecvent, în zilele noastre, la conjuncția „și”, respectiv la îmbinarea „ca și” în locul lui „ca”): „Femeile sunt suficient de chibzuite ca_[,] program...” (corect: „...sunt suficient de chibzuite ca program...”), „Unul dintre frați, ca [virgulă] moștenitor, a cerut departajarea valorilor imobiliare” (corect: „Unul dintre frați, ca moștenitor, a cerut...”), „Noi, ca [virgulă] specialiști, suntem susținători ai energiei românești, preîntâmpinând ceea ce s-a întâmplat la Cernobîl” (corect: „Noi, ca specialiști, suntem susținători ai energiei românești...”), „Ca [virgulă] noutate, vă rugăm să vizitați standul București” (corect: „Ca noutate, vă rugăm să vizitați...”), „Eu sunt de multe ori ca [virgulă] internist...” (corect: „...sunt de multe ori ca internist...”), „Desigur că mă interesează ceea ce fac ca [virgulă] profesiune” (corect: „...mă interesează ceea ce fac ca profesiune”), „Ca [virgulă] importanță, el se află pe primul loc” (corect: „Ca importanță, el se află pe primul loc”), „Ca [virgulă] nivel de pregătire, suntem destul de mulțumiți...” (corect: „Ca nivel de pregătire...”), „Viața lor, ca [virgulă] artiști, nu este una foarte comodă...” (corect: „Viața lor, ca artiști, nu este una foarte comodă...”).

28. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul „apropo” și prepoziția „de” din gruparea prepozițională de relație „apropo de”

- „Apropo_[,] de întrebarea dumneavoastră...”
- „Apropo_[,] de Maria, nu-ți înțeleg deloc sentimentele...”

Nu toți vorbitorii știu că adverbul apropo, element digresiv (cu sensul „A! bine că mi-am adus aminte!”) specific dialogului, cu valoare de predicat semantic („Apropo, știi că mâine e Sf. Gheorghe?...”), diferă de gruparea prepozițională de relație apropo de, marcator discursiv (cu sensul „Fiindcă a venit vorba «de asta»”), care, la fel cu alte grupări cvasilocuționale – ca „în legătură cu”, „față de”, „în raport cu”, „în ceea ce privește” etc. –, „anunță o temă de discurs sau aduce în prim-plan un element dintr-un discurs anterior” (**GA², II**): „Apropo de însurat... nu s-o înfățișat niciun holtei ca să ceie duduile?” (**Alecsandri**), „Apropo de citatul lui Heidegger: este atât de limpede ce anume desparte filozofia de literatură” (**G. Liiceanu** – apud **GA², II**), „Împărtășesc un optimism prudent apropo de capacitatea președintelui de a consolida tendințele europeniste ale guvernării” (**Internet**) (**Ibidem**).

Considerându-se greșit că adverbul apropo se comportă „independent” în ambele cazuri, deși *cel de-al doilea caz ne oferă o structură diferită (în care adverbul respectiv formează împreună cu prepoziția „de” o grupare prepozițională indisolubilă, cu o altă funcție sintactică)*, se ajunge la despărțirea arbitrară, prin virgulă, a sus-amintitei grupări: „Apropo_[,] de întrebarea dumneavoastră, nu cred că rolul scriitorului se reduce la a scrie și atât” (corect: „Apropo de întrebarea dumneavoastră...”), „Apropo_[,] de cele văzute în filmul de aseară, ce părere ți-a făcut evoluția personajului principal?” (corect: „Apropo de cele văzute în filmul de aseară...”), „Vorbind despre viitor, apropo_[,] de facultatea la care te-ai înscris, ce gândești să faci după terminarea studiilor?” (corect: „Vorbind despre viitor, apropo de facultatea...”), „Apropo_[,] de Maria, nu-ți înțeleg deloc sentimentele pentru ea...” (corect: „Apropo de Maria...”).

29. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul „adică”/ „(și) anume”/ „respectiv” și restul (neizolat) al propoziției

- „Adică_[,] am mai câștigat ceva timp”
- „Anume_[,] că nu există cu adevărat un partid de stânga...”
- „și anume_[,] cei fascinați de discursurile rotunde...”
- „spre o altă clinică, respectiv_[,] spre un alt medic...”

Atunci când, apozitiv, adverbele „adică”/„(și) anume”/„respectiv” introduc o explicare a propoziției precedente sau a unui membru al ei, între aceste adverbe și restul propoziției nu se pune virgulă: „Dezmierd un chip de copilă în felul meu, adică umplu un album cu diferite expresii ale unui singur cap” (Eminescu), „Întocmai ca oamenii, ca vitele, ca locașurile și pomii, purtau pecetea locului, adică a păcurii” (Cezar Petrescu), „Cu numele de... [Latona] avea numai doi copii, o fată, anume Artemis, și un fecior, numit Febus Apolon” (Odobescu), „În limba română sunt trei genuri, și anume masculin, feminin și neutru” (DLRLC, I), „Ca și în epopeie, zeii, aici sfinții, țin întruniri cerești, respectiv soboare” (Iorga).

Introducerea, superfluă, a virgulei între adverbele sus-amintite și restul enunțului se observă în exemplele ce urmează: „Adică_[,] am ajuns să-i cunoaștem pe toți liderii naționali” (corect: „Adică am ajuns să-i cunoaștem...”), „Adică_[,] țara e plină de informatori, de ofițeri acoperiți...” (corect: „Adică țara e plină de informatori...”), „Liderii trebuie să clarifice niște lucruri. Adică_[,] cine minte să răspundă” (corect: „...Adică cine minte să răspundă”), „Adică_[,] aproape 20 de miliarde (vechi), atât ar fi prejudiciul ce i se impută lui Burducea!” (corect: „Adică aproape 20 de miliarde (vechi)...”), „Am înțeles că nu vrei să te duci din pricina banilor. Adică_[,] îți cere prea mult” (corect: „...Adică îți cere prea mult”), „Adică_[,] el poate fi încadrat pe o funcție mai mare fiindcă are o pregătire superioară” (corect: „Adică el poate fi încadrat pe o funcție mai mare...”), „Făcea exact ce trebuia să facă. Anume_[,] să te simți singurul client din lume” (corect: „...Anume să te simți singurul client din lume”), „La Congresul PDL n-a fost vreo surpriză, nici accident, totul petrecându-se previzibil. Anume_[,] Boc a câștigat detașat...” (corect: „...Anume Boc a câștigat detașat...”), „Noul proiect de

Constituție deschide calea pentru o schimbare de optică, și anume,_[,] că, în cazul unei suspiciuni de existență a unei averi obținute prin metode ilegale, va fi treaba celui inculpat să demonstreze...” (corect: „...pentru o schimbare de optică, și anume că, în cazul unei suspiciuni (...), va fi treaba celui inculpat..”), „Ideologizarea agresivă și intoleranța au creat un fenomen previzibil: și anume,_[,] slăbirea frontului cultural” (corect: „...au creat un fenomen previzibil: și anume slăbirea frontului cultural”), „Nu trebuie ignorată însă altă realitate politică. Anume,_[,] că nu există un adevărat partid de stânga, social-democrat” (corect: „...Anume că nu există un adevărat partid de stânga...”), „Înseamnă altceva, și anume,_[,] a-ți direcționa acțiunile și sentimentele...” (corect: „Înseamnă altceva, și anume a-ți direcționa acțiunile și sentimentele...”), „S-ar fi îndreptat spre o altă clinică, respectiv,_[,] spre un alt medic...” (corect: „...spre o altă clinică, respectiv spre un alt medic...”), „Deci nu a devenit încă o țintă a teroriștilor internaționali: respectiv,_[,] am mai câștigat ceva timp” (corect: „...nu a devenit încă o țintă a teroriștilor internaționali: respectiv am mai câștigat ceva timp”).

30. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul concesiv corelativ „totuși” (precedat sau nu de „și”/„dar”) sau adverbul corelativ „atunci” și restul (neizolat) al propoziției

- „Totuși,_[,] am reușit să cunoaștem un tânăr...”
- „Și totuși,_[,] nu mai are dreptate, oricâte eforturi am face...”
- „Dar totuși,_[,] acest puternic stat a fost șters...”
- „atunci,_[,] trebuie să admiți că și scrisul lor...”

Se cunoaște că „anumite elemente ale clasei adverbului au statut discutabil situându-se la interferența mai multor clase sau apropiindu-se prin caracteristici sintactice sau funcționale de elemente ale altor clase, cu precădere de prepoziții sau conjuncții”. Dintre acestea apar „neintegrate sintactic o serie de adverbe care exprimă raporturi discursive sau cu rol argumentativ (astfel, de altfel, dimpotrivă, totuși, în sfârșit, în schimb, mai precis etc.”, iar „alte adverbe au rol de conectori textuali (de aceea, atunci, adică, în plus, mai mult) (GA², I).

1. Adverbul totuși („cu toate acestea”, „în ciuda celor spuse”, „fără a ține seama de cele anterioare”) – ajutând la exprimarea ideii de concesie – este folosit ca element corelativ al „conjuncțiilor și locuțiunilor conjuncționale subordonatoare care introduc niște subordonate concesive” („...deși carul toamnei stă să intre pe sub cerurile turburi și ploioase ale lui octombrie, totuși ziua strălucea ca o zi de primăvară”, „Înfățișarea cerului prevestea o ploaie mare. Totuși trebuia să plec” (**Galaction**), „Deși n-avea gâtul gros încât i s-ar fi potrivit și un număr mai mic, totuși domn Tase avea grija să-și cumpere totdeauna gulere largi” (**Bassara-bescu**). Uneori conjuncțiile coordonatoare adversative (dar, și) apar „întărite” cu „adverbe sau cu locuțiuni adverbiale concesive, folosite frecvent ca [niște] corelative ale subordonatelor circumstanțiale concesive (cum ar fi totuși și cu toate acestea), peste sensul coordonator adversativ din frază” suprapunându-se „sensul subordonator concesiv” („E mare, e frumoasă, dar totuși are și lipsuri” – **GLR**, „Du-te moș Nichifor, ești om purtat, știi mai bine decât mine, dar totuși te rog să mâi cu băgare de seamă, ca să nu-mi prăvăli nora” – **Creangă**, „Când alții n-au nimic, și totuși vorbesc în orice ocaziune” – **DLRLC, IV**, „Toată ziua sunt flămândă, și totuși mă îngraș” – **Cezar Petrescu**).
2. Adverbul atunci („numai așa”, „numai în acest caz”, „numai astfel”) apare folosit ca „intensificator” cu relativul când („Atunci a pornit, când a auzit detunătura” – **GLR**, „Îți amintești de iarna geroasă de acum câțiva ani? Atunci m-am îndrăgostit prima dată” – **GA², I**). „Gruparea atunci când este însă mai unitară întrucât atunci s-a desemantizat și nu mai trimite la semnificația sa de distanțare temporală. Acest lucru este mai evident când este folosit în calitate de conector în stilul științific” (**Ibidem**): „Atunci când orhideele au vârful frunzelor înnegrit este vorba de o carență de calciu” (**Internet** – apud **GA², I**).

În ambele situații, descrise mai sus, adverbele vizate nu se despart, prin virgulă, de restul neizolat, al propoziției, regulă încălcată în frazele următoare: „Deși mă durea mijlocul, bașca zona cervicală, totuși, nu m-am lăsat și-am grăbit spre casă” (corect: „Deși mă durea mijlocul, bașca zona cervicală, totuși nu m-am lăsat...”), „Totuși, am despre el anumite lucruri pe care le-am scris mai demult” (corect: „Totuși am despre el anumite lucruri...”), „Totuși, am reușit să

cunoaștem un tânăr, care a recunoscut că se droghează” (corect: „Totuși am reușit să cunoaștem un tânăr...”), „Totuși, viața în sine, cu tot ce înseamnă ea, ar putea să fie una suficientă” (corect: „Totuși viața în sine, cu tot ce înseamnă ea...”), „Parcă ar fi vorba de o perioadă istorică, dar totuși, acesta e adevărul aritmetic” (corect: „...dar totuși acesta e adevărul aritmetic”), „Dar totuși, acest puternic stat a fost șters de pe fața pământului de o mână de aventurieri spanioli” (corect: „Dar totuși acest puternic stat a fost șters...”), „Si totuși, s-a aflat de ziua festivă în Ungaria” (corect: „Si totuși s-a aflat de ziua festivă în Ungaria”), „Si totuși, nu mai are dreptate oricâte eforturi am face...” (corect: „Si totuși nu mai are dreptate...”), „Si totuși, participarea publicului – e drept, preponderent feminin – a fost masivă” (corect: „Si totuși participarea publicului...”), „Să le reamintească cineva acestor scriitori pe banii statului că, dacă au decis să-și câștige pâinea din scris, atunci, trebuie să admită că și scrisul lor trebuia prețuit de cineva ca marfă” (corect: „...atunci trebuie să admită că și scrisul lor trebuia prețuit...”).

31. Introducerea, greșită, a virgulei între adverbul interogativ „oare” și restul (neizolat) al propoziției

- „Oare, care să fie cauza că nu mai funcționează...?”
- „Să mă fi înșelat, oare, asupra adevărului...?”

Se știe că „o serie de adverbe marchează în planul enunțului atitudinea locutorului, introducând valori contextuale suplimentare (îndoială, uimire, surpriză etc.)” (GA², I). Modalizând „enunțul interogativ, ce indică dubiul, incertitudinea, deci *întărind valoarea interogativă sau dubitativă a unei propoziții*” (DEX), între adverbul „oare” și restul (neizolat) al acesteia nu se pune virgulă: „Un buciur se aude în codri... Ce-o fi oare?” (Alecsandri), „Care oare va fi rezultatul final al acestei căi?” (Bălcescu), „Oare nu cumva nenea Martin a dat raita pe la d-ta pe-acasă?” (Creangă), „De ce nu m-am dus eu oare La locul unde turme pasc?” (Coșbuc).

Exemplele ce urmează, culese din presă, utilizează greșit virgula în situațiile sus-amintite: „Oare, chiar mai contează punctul de vedere al PRM-iștilor de la Călărași?” (corect: „Oare chiar mai

contează punctul de vedere...?”), „Oare_[,] care să fie cauza că nu mai funcționează totul cum trebuie?” (corect: „Oare care să fie cauza că nu mai funcționează...?”), „Să mă fi înșelat_[,] oare_[,] asupra adevărului spuselor tale?” (corect: „Să mă fi înșelat oare asupra adevărului...?”), „Ce l-a modificat pe Ioan Alexandru_[,] oare?...” (corect: „Ce l-a modificat pe Ioan Alexandru oare?...”).

32. Introducerea, greșită, a virgulei între locuțiunea adverbială „de ce”/„pentru ce” (element introductiv) și restul (neizolat) al propoziției

- De ce_[,] se fac ele atât de timid în raport cu creșterea prețurilor?”
- „Nu înțeleg de ce_[,] școala se degradează pe zi ce trece...”
- „Când l-a întrebat pentru ce_[,] mai bea, a răspuns...”

Locuțiunea adverbială de ce/pentru ce (cu varianta populară *la ce*) „reprezintă o realizare a poziției sintactice de circumstanțial de scop regăsimilă și la circumstanțialul de cauză” (GA², II). Ea *nu se desparte, prin virgulă, de restul (neizolat) al enunțului, atât în propozițiile interogative directe* („De ce nu m-ai sculat?” – **Creangă**, „Spune, mândră, și-mi ghicește: Codru de ce-ngălbinește, Voinic de ce-mbătrânește?” – **Jarnik-Bârsescu**, „Dacă-l știi supărăcios, de ce nu-i dai pace?” – **Sadoveanu**), *cât și în cele interogative indirecte* („Atunci el întreabă pe cal de ce este iarba pălită” – **Ispirescu**, „...el ți-ar fi putut spune pentru ce nu sunt bune” – **Slavici**, „I-am apucat să mărturisesc... de ce nu sunt mai silitor” – **Galaction**).

Regula, subliniată mai sus, este nerespectată, din păcate, de către unii „condeieri” ai mass-mediei: „Lucrurile merg din ce în ce mai prost... De ce_[,] oare?” (corect: „...De ce oare?”), „Iată de ce_[,] Occidentul trebuie să nu se teamă de venirea la putere, pe cale democratică, a forțelor justițiare...” (corect: „Iată de ce Occidentul trebuie să nu se teamă de venirea la putere...”), „Se știe că guvernul este cel care hotărăște nivelul indexărilor trimestriale. De ce_[,] se fac ele atât de timid în raport cu creșterea prețurilor?” (corect: „...De ce se fac ele atât de timid...?”), „Nu înțeleg de ce_[,] școala se degradează pe zi ce trece, elevii nu mai învață, profesorii nu-și mai fac datoria...” (corect: „Nu înțeleg de ce școala se degradează...”), „Când

l-a întrebat pentru ce_[,] mai bea, punându-și în joc sănătatea și serviciul, a răspuns că nu poate rezista tentației..." (corect: „Când l-a întrebat pentru ce mai bea...").

33. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea conjuncției coordonatoare copulative (necorelative) „și”

- „Matei era confuz_[,] și îmi mărturisea...”
- „Du-te în oraș_[,] și ți se va spune ce trebuie să faci”
- „Am citit cartea cu lupa (...) _[,] și am notat cu R...”
- „către toți spectatorii_[,] și către cei din fotoliile de orchestră...”
- „Îndoiește-te de cifra Holocaustului_[,] și de prioritatea absolută...”

Este un adevăr, impus de norma literară, că *nu se despart prin virgulă „coordonatele legate prin «și» copulativ” (IOOP), fie că sunt părți de propoziție, fie că sunt propoziții* (excepție: „Se despart prin virgulă părțile de propoziție de același fel când sunt legate prin «și» adverbial” – **Ibidem**): „Bărbați și femei alergau la uși și la ferestre ca să vadă cine trece”, „Dă-mi un pahar de rachiu și unul de rom, o sticlă de vin” (**Ghica**), „Iar ăl ungurean Și cu cel vrâncean, Mări se vorbiră...”, „Că-i iarbă de noi Și umbră de voi” (**Alecsandri**), „Horațiu spunea că iambul e născut pentru acțiune și... pentru dialog” (**Heliade**), „Ieși o femeie înaltă și tânără și frumoasă” (**Ispirescu**), „Faceți din piatră aur și din îngheț văpaie”, „N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă” (**Eminescu**), „Înșfacă iedul de urechi și-l flocăiește și-l jumulește”, „Are atunci în mână și pânea și cuțitul”, „Ruștei lui Valică și Măriucăi lui Onofrei găsești să le dai și să le răzdai?”, „Trăind și nemurind ai să vezi cine sunt eu” (**Creangă**), „Ești fecior de împărat și ai să fii împărat”, „Au fost de-a rândul peste tot, de câte două și trei ori”, „Bagajul consistă într-un geamantan și câteva cărți”, „Cu respect și cu dragoste mă ridic și-i fac loc la masa mea” (**Caragiale**), „În țarinile de pe față oamenii arau și semănau”, „Era mândră de întâietatea ce i se dă fiicei sale pretutindenea și de cătră toți”, „Bine să fiți primiți la casa noastră!... Dar cum și unde și în ce treabă?” (**Slavici**), „Margareta era sprintărară, șăgalnică și neastâmpărată” (**Vlahuță**), „Nu-i nimeni drac și nimeni sfânt!” (**Coșbuc**), „Luna lui iulie era caldă și veselă” (**Delavrancea**),

„Bătrâna ascultă vorba și gălăgia de-afară”, „S-a întors bolnavă și plângând la părinții săi” (**Sadoveanu**), „Încotro mergeți d-voastră la vremea asta și pe locurile aistea, domnișorule?” (**Hogaș**), „Pandurul sfătui oamenii să se tragă în stânga și în dreapta drumului noroios” (**Camil Petrescu**), „Copilul cel sfios și palid a biruit” (**Galaction**), „Iarna vine, vara trece Și n-am cu cine-mi petrece” (**Topârceanu**), „În afară de Pascalopol și Otilia, pe bancheta din fața lor ședea ghemuit... moș Costache” (**Călinescu**).

Că regula sus-amintită este deseori încălcată o dovedesc exemplele următoare: „L-am vopsit_[,] și i-am adăugat câte ceva” (corect: „L-am vopsit și i-am adăugat...”), „Matei era confuz_[,] și îmi mărturisea...” (corect: „Matei era confuz și îmi mărturisea...”), „Atunci am prins și eu nițel curaj_[,] și am rugat-o să vorbească mai tare” (corect: „Atunci am prins... curaj și am rugat-o să vorbească...”), „Aveam buzunarele pline de nisip_[,] și astfel marea mă recunoștea” (corect: „Aveam buzunarele pline de nisip și astfel marea...”), „Du-te în oraș_[,] și ți se va spune ce trebuie să faci” (corect: „Du-te în oraș și ți se va spune...”), „Am citit cartea cu lupa (la figurat, dar și la propriu...)_[,] și am notat cu R rândurile, ideile, informațiile...” (corect: „Am citit cartea cu lupa (...) și am notat cu R...”), „Marii actori obișnuiesc, în clipa în care părăsesc scena, să facă o reverență către toți spectatorii_[,] și către cei din fotoliile de orchestră...” (corect: „...către toți spectatorii și către cei din fotoliile de orchestră...”), „Îndoiește-te de cifra Holocaustului_[,] și de prioritatea absolută, aproape exclusivă, a evreilor...” (corect: „Îndoiește-te de cifra Holocaustului și de prioritatea absolută...”), „Se prea poate ca poeta, inteligentă, cultivată_[,] și cu lecțiile făcute...” (corect: „...inteligentă, cultivată și cu lecțiile făcute...”), „Cum era Bucureștiul anilor șaizeci... alături de Virgil Mazilescu, Daniel Turcea, Tudor Octavian_[,] și mulți alții?” (corect: „...Tudor Octavian și mulți alții?”).

34. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția copulativă (necorelativă) „și” și restul (neizolat) al propoziției

- „Și_[,] afli de fapt că această calificare...”
- „în plus, lumea poeziei e și_[,] fictivă și falsă”
- „Și_[,] (fiindcă tot s-au descoperit resturile avionului)_[,] acest colocviu era o europenizare...”

Conform regulii enunțate anterior, *conjuncția copulativă „și” nu se desparte prin virgulă nici la dreapta ei* (nu numai la stânga), atunci când nu este urmată de intercalări: „Vai de mine și de mine, Harap-Alb, zise Sfânta Duminecă” (**Creangă**), „Amândoi erau potriviți la învățătură și la purtare” (**Caragiale**), „Merse Făt-Frumos, merse și iar merse, cale lungă și mai lungă” (**Ispirescu**), „Se ține tot de predici unde nu-i locul și când nu-i ceasul” (**Cezar Petrescu**). *Dacă după „și” apare un adaos închis între paranteze, prezența virgulei este aberantă pentru că parantezele au aceeași funcțiune ca linia de pauză sau virgula*: „M-am apropiat de el și (în ciuda a ceea ce simțeam) i-am spus, cu îndrăzneală...”.

Exemplele ce urmează dovedesc că deseori se greșește când conjuncția și este ruptă arbitrar de context: „Categoric nu sunt un naiv. Și, nici nu mă las pradă vreunui delir absolutizant și moralizator” (corect: „...Și nici nu mă las pradă vreunui delir absolutizant...”), „Și, afli de fapt că această calificare a ta pe o anumită meserie nu mai coincide cu cercurile actuale ale firmelor private și instituțiilor publice” (corect: „Și afli de fapt că această calificare...”), „...se anunță ordinea de zi și, cine era cel mai indicat a face acest lucru” (corect: „...se anunță ordinea de zi și cine era cel mai indicat...”), „...că aproape nimănui nu-i plac versurile și că, în plus, lumea poeziei e și, fictivă și falsă” (corect: „...și că, în plus, lumea poeziei e și fictivă, și falsă”).

35. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea structurii copulative corelative „atât... cât și”, neizolată de enunțul precedent

- „Sunt sigur că_[,] atât voi, cât și cei de după voi veți găsi soluțiile...”
- „Nu știam ce atitudine să luăm pe seama_[,] atât a procesului civil aflat pe rol, cât și a implicațiilor...”
- „Structurarea noilor blocuri de influență se realizează_[,] atât pe temeiul performanțelor economice, cât și, mai ales, în funcție de structurile etnico-religioase”

De obicei – exceptând cazurile când structura copulativă, corelativă atât... cât și introduce o construcție intercalată sau apozitivă – prezența virgulei înaintea acestei structuri, neizolate, nu este

admisă, dată fiind dependența față de un regent verbal sau substantival, articulat hotărât: „Lele, nu mai suspina... Că-i atâta vina mea, Cât și, lele, vina ta!” (**Jarnik-Bârseanu**), „Obişnuieşte să se plimbe atât când e vreme frumoasă, cât și când plouă”, „Radiatiile pot provoca sterilitatea atât a unor vegetale, cât și a unor animale.”

Exemplele următoare izolează nejustificat structura corelativă sus-amintită de enunțul ce o precedă: „Sunt sigur că_[,] atât voi, cât și cei de după voi veți găsi soluțiile cele mai rezonabile” (corect: „Sunt sigur că atât voi, cât și cei de după voi veți găsi soluțiile...”), „Nu ştiam ce atitudine să luăm pe seama_[,] atât a procesului civil aflat pe rol, cât și a implicațiilor lui juridice” (corect: „...ce atitudine să luăm pe seama atât a procesului civil aflat pe rol, cât și a implicațiilor...”), „Structura noilor blocuri de influență se realizează_[,] atât pe temeiul performanțelor economice, cât și, mai ales, în funcție de structurile etnico-religioase” (corect: „...se realizează atât pe temeiul performanțelor economice, cât și, mai ales, în funcție de structurile etnico-religioase”).

36. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția coordonatoare adversativă „dar”/„însă” (situată la începutul propoziției) și restul (neizolat) al enunțului

- „Dar_[,] mass-media și-a pierdut interesul”
- „Nu este, evident, și suficient, dar_[,] să rămâi blocat...”
- „Pare incredibil, însă_[,] aceasta este realitatea românească”
- „Însă_[,] el a precizat că P.N.L. nu mai dorește...”

Marcând raporturi de opoziție între unitățile sintactice pe care le leagă, conjuncțiile coordonatoare adversative au, în general, o topică fixă, ele fiind plasate, de regulă, la începutul celei de-a doua unități sintactice. Ca o trăsătură comună: *înaintea tuturor conjuncțiilor adversative („iar”, „dar”, „însă”, „ci”, „or”) se pune virgulă, cu unele excepții: a) când „dar” își schimbă topica, apărând fie în interiorul, fie la sfârșitul propoziției, din adversativă ea devine „conclusivă” și nu se mai desparte, de enunț, prin virgulă: „Firese ar fi fost dar să schimb slujba, dacă țineam să fiu în slujbă și nu să trăiesc ca un fecior de bani gata...” (M. Caragiale); b) conjuncția adversativă însă are topică liberă, deci poate apărea și la mijlocul, și la sfârșitul ultimei propoziții, nedespărțindu-se prin virgulă de*

enunțul precedent: „De abia înserase, ulițele erau însă pustii” (Negruzzi), „De abia înserase, ulițele erau pustii însă”.

Din cele precizate mai înainte, reiese că virgula se pune, de obicei, la începutul propoziției, în stânga conjuncției, iar nu la dreapta ei (atunci când e neizolată de restul propoziției): „Nu e soare, dar e bine și pe râu e numai fum” (Coșbuc), „Aduse mai întâi pe popa Năstase, dar iute îl schimbă” (Hogaș), „E foarte tânăr, dar e pe cale să devie celebru” (Camil Petrescu), „Poate îi era foame, însă trebuia să aștepte pe bădița său” (Sadoveanu), „Ea un înger este, însă aripile-i albe lume-a le vedea nu poate” (Eminescu). [A se vedea, mai sus, exemplele de topică liberă.]

Practica scrisului cotidian demonstrează că regulile sus-amintite nu sunt respectate: „Dar[,] mass-media și-a pierdut interesul...” (corect: „Dar mass-media și-a pierdut interesul...”), „Dar[,] până când?” (corect: „Dar până când?”), „Nu este, evident, și suficient, dar[,] să rămâi blocat în spatele credinței de partid...?” (corect: „Nu este, evident, și suficient, dar a rămâne blocat...”), „Însă[,] el a precizat că P.N.L. nu mai dorește să intre într-un Guvern în care liberalii să fie o «părticică»...” (corect: „Însă el a precizat că P.N.L. nu mai dorește...”), „Pare, într-adevăr, incredibil și de tot râsul, însă[,] aceasta este realitatea românească” (corect: „...însă aceasta este realitatea românească”).

37. Introducerea, greșită/admisă, a virgulei între conjuncția adversativă „or” și restul (neizolat) al propoziției

- „să vină comisia să constate, or[,] comisia e numeroasă...”
- „se adresase scriitorilor, în general, or[,] nu toți scriitorii sunt membri ai Uniunii Scriitorilor”
- „S-au adus mai multe obiecții în această privință. Or[] erotismul (...) nu e biologic pur...”
- „Apoi este acest joc riscant (...). Or[] nesiguranța este cel mai prost agent electoral”

Spre deosebire de conjuncțiile adversative „dar” și „însă”, „or” este o conjuncție specializată pentru relațiile pragmatice, discursive, mai puțin la nivel frastic, înăuntrul unei comunicări nefragmentate, în care conjuncția e precedată de virgulă („Pentru că filozofia înseamnă «manie», nebunie[] or niciun om de știință nu poate

avea «mania»” – **G. Liiceanu**, apud **GA², I**; „La fel în scris_[,] or asta n-a rezolvat problema”), și mai mult la nivel transfrastic, într-un enunț fragmentat, la începutul celei de-a doua unități sintactice coordonate, în care caz or este urmată de virgulă, ea marcând o pauză, în structuri emfalice, pentru a introduce a doua premisă a unui argument, decisivă pentru concluzie („Un alt efect foarte răspândit al acestei gândiri este postularea unui interval vid între Dumnezeu și om. Or_[,] tocmai spațiul acestui interval este spațiul credinței” – **A. Pleșu, Ibidem**; „Se știe că în Orientul Mijlociu nebunii erau considerați în Antichitate, și chiar mai încoace, sfinți. Or_[,] aceasta e un argument în măsură să zdruncine încrederea în profeți” – **A. Buzura, Ibidem**).

Date fiind aceste cerințe, este necesară îndreptarea, cu discernământ, a punctuației respective din frazele următoare: „Trebuie să mai fac o cerere, să vină comisia să constate, or_[,] comisia e numeroasă, e greu să-i aduni pe toți în aceeași zi...” (corect: „...să vină comisia să constate, or comisia e numeroasă...”), „Știam că el se adresase scriitorilor în general, or_[,] nu toți scriitorii sunt membri ai Uniunii Scriitorilor!” (corect: „...se adresase scriitorilor în general, or nu toți scriitorii sunt membri ai Uniunii Scriitorilor!”), „S-au adus mai multe obiecții în această privință. Or_[,] erotismul (ca să revin de unde am plecat) nu e biologic pur, ci lovirea biologicului de limite ce țin de o altă ordine a lucrurilor” (corect: „S-au adus mai multe obiecții în această privință. Or_[,] erotismul (...) nu e biologic pur...”), „Apoi este acest joc riscant de-a uite popa, nu pe popa. Or_[,] nesiguranța este cel mai prost agent electoral” (corect: „Apoi este acest joc riscant (...). Or_[,] nesiguranța este cel mai prost agent electoral”).

38. Introducerea, greșită, a virgulei între locuțiunea conjuncțională adversativă „numai că”/locuțiunea adverbială adversativă „în schimb” și restul (neizolat) al propoziției

- „Numai că_[,] lucrurile sunt foarte bine puse la punct...”
- „Numai că_[,] atât procurorii, cât și apărarea au depus contestații...”
- „Au hotărât să ducă lucrurile mai departe. În schimb_[,] rezultatele au arătat altceva...”
- „Greviștii au aprobat revendicările... În schimb_[,] reprezentanții patronatului...”

Ca și în cazul conjuncțiilor adversative, locuțiunile nu se despart, prin virgulă, de restul (neizolat) al enunțului: „Și aici i s-a întâmplat ca și la sfânta Miercuri; numai că sfânta Vineri i-a mai dat și ea un corn de prescură” (Creangă), „Numai că bătaia nu se întoarce, dom' primar!” (Rebreanu), „Tu-mi ceri chiar nemurirea mea În schimb pe-o sărutare?” (Eminescu), „Poezia avea strofe mai puține,... în schimb versurile erau ceva mai lungi” (Vlahuță). Asemănător cu însă, locuțiunea în schimb beneficiază de aceeași topică liberă, putând apărea la începutul, înăuntrul sau la sfârșitul propoziției: „A venit în sat, în schimb n-a stat prea mult”, „A venit în sat, nu a stat în schimb prea mult”, „A venit în sat, nu a stat prea mult în schimb” (GLR).

Necunoașterea acestor reguli face ca virgula să fie pusă unde nu trebuie: „Numai că, lucrurile sunt foarte bine puse la punct de către așii serviciilor secrete internaționale...” (corect: „Numai că lucrurile sunt foarte bine puse la punct...”), „Numai că, atât procurorii, cât și apărarea au depus contestații în privința condamnărilor” (corect: „Numai că atât procurorii, cât și apărarea au depus contestații...”), „Numai că, în magazin era aglomerație” (corect: „Numai că în magazin...”), „Au hotărât să ducă lucrurile mai departe. În schimb, rezultatele au arătat altceva...” (corect: „În schimb rezultatele au arătat altceva...”), „Greviștii au aprobat revendicările liderilor sindicali. În schimb, reprezentanții patronatului...” (corect: „...În schimb reprezentanții patronatului...”).

39. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția adversativă (de tip opozitiv) „ci” și restul (neizolat) al propoziției

- „Datorită nu surzeniei, ci, zgomotelor din jur îl auzea atât de slab...”
- „Avea impresia nu că îi fuge pământul de sub picioare, ci, că se simte destul de bine în această postură”
- „Nu se va îndrepta către persoana-gospodar... ci, către persoana port-drapel...”

După un membru negativ, marcând o opoziție puternică (prin prezența semiadverbului de negație nu), conjuncția ci, precedată de virgulă, nu poate fi ruptă nejustificat de enunțul ce urmează:

„N-am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m-am luptat în luptă dreaptă” (**Eminescu**), „N-am voit să ucid pe Potoski, ci pe tine, Sobietki” (**Alecsandri**), „Împăratul Verde nu avea feciori, ci numai fete” (**Creangă**), „Nu te uita în lături, ci tot înainte” (**Caragiale**), „Artistul nu ia atitudine, ci trăiește răul și binele, eliberându-se de amândouă, rămânând cu o intactă curiozitate” (**Călinescu**).

În lipsa unei izolări la dreapta conjuncției ci, introducerea virgulei este o greșeală: „Datorită nu surzeniei, ci, zgomotelor din jur îl auzea atât de slab” (corect: „Datorită nu surzeniei, ci zgomotelor din jur...”), „Avea impresia nu că îi fuge pământul de sub picioare, ci, că se simte destul de bine în această postură” (corect: „Avea impresia nu că îi fuge pământul de sub picioare, ci că se simte destul de bine...”), „Nu se va îndrepta către persoana-gospodar care știe să rezolve problemele urbei ci, către persoana port-drapel a filozofiei politice, sociale și economice a partidului pe care îl reprezintă” (corect: „Nu se va îndrepta către persoana-gospodar..., ci către persoana port-drapel...”).

40. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea conjuncției coordonatoare disjunctive (necorelative) „sau”/„ori”

- „vestul, centrul_[,] sau estul continentului”
- „Să mă sperii_[,] sau să mă bucur?”
- „e ignorant, eretic_[,] ori amândouă”
- „nu se știe_[,] ori nu s-a înțeles noua lege”

La fel ca și coordonatele copulative (la nivelul atât al propoziției, cât și al frazei), cele disjunctive, legate prin conjuncția „sau” (sau „ori”), nu se despart prin virgulă: „Tractatul... asigură românilor dreptul de a face război sau pace” (N. Bălcescu), „Mai întâi, te rog spune-mi dacă știi sau nu știi ce soi de zburătoare este grangurul” (Odobescu), „Nu știi dacă această scrisoare a fost trimisă sau nu domnului Negruzzi” (George Panu), „Nu mai țin minte care școli sau care școală filozofică din vechime se întreba și discuta dacă femeia are sau nu suflet” (Galaction), „Spuie-ți morții din mormânt De sunt eu om sau nu sunt” (Alecsandri), „Auzi, măi leneșule: te prinzi să moi posmagii singur ori ba?” (Creangă), „Ce cați tu la noi în munte? Lance-n coaste, barbă-n frunte Ori un

plumb vrăjit în piept?” (**Alecsandri**). *Excepții:* a) atunci când „sau”/„ori” se repetă, intrând într-o corelație cu ea însăși, se pune virgulă înainte, începând cu al doilea termen: „Poporul... sau se ridică mare, triumfător_[,] sau suferă în nemișcare” (**Bălcescu**), „Sau că strada aceea nu mai este_[,] sau că amintirea mea a strămutat-o într-o lume ireală” (**Galaction**), „Stă pe gânduri și se miră: Ori crescuse el pe cale_[,] Ori ciobanii se chirciră!” (**Șt.O. Iosif**), „Strămoșii trăiesc totdeauna: ori ca o dogmă_[,] ori ca o binecuvântare” (**N. Iorga**); b) când „sau”/„ori” introduce o propoziție incidentă legată formal, e firesc ca înaintea incidenteii să se pună virgulă: „După cum vedem, omul acesta_[,] sau ce-o fi el, are mare putere” (**Creangă**).

Data fiind regula amintită la început, punerea virgulei (cu excepțiile arătate) la stânga conjuncției „sau”/„ori” este interzisă: „Să mă sperii_[,] sau să mă bucur?” (corect: „Să mă sperii sau să mă bucur?”), „Ar putea fi vorba de problema romilor_[,] sau de interese economice” (corect: „...de problema romilor sau de interese economice”), „Ne primești la masa ta_[,] sau vii tu la a noastră?” (corect: „Ne primești la masa ta sau vii tu...”), „El face însă altceva, pe urmele multor altora, mai mari sau mai mici, din vestul, centrul_[,] sau estul continentului” (corect: „...din vestul, centrul sau estul continentului”), „Nu era_[,] sau încetase să mai fie o tradiție” (corect: „Nu era sau încetase...”), „Poezia lui Mircea Ivănescu_[,] sau prozele lui Alexandru George – doar două cazuri de mare literatură necunoscută suficient” (corect: „Poezia lui Mircea Ivănescu sau prozele lui Alexandru George...”), „Țăranul_[,] ori drumețul, după caz, bea și se răcorea” (corect: „Țăranul ori drumețul...”), „Crezându-se că nu se știe_[,] ori nu s-a înțeles noua lege...” (corect: „...nu se știe ori nu s-a înțeles...”), „Mai există_[,] ori ba?” (corect: „Mai există ori ba?”), „Știe ce e bine și ce e rău, spre deosebire de... care e ignorant, eretic_[,] ori amândouă” (corect: „...e ignorant, eretic ori amândouă”), „Să nu mai avem șpagă_[,] ori să ne facem mai departe că luptăm împotriva șpagii...?” (corect: „Să nu mai avem șpagă ori să ne facem...”), „Scriitor, muzician_[,] ori personaj de rezonanță publică...” (corect: „Scriitor, muzician ori personaj de rezonanță publică...”).

41. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția disjunctivă „sau”/„ori” și restul (neizolat) al propoziției

- „Sau_[,] poate da fiecăruia același drept...”
- „L-o fi acoperit frunzele. Ori_[,] l-a mâncat vaca”

Când enunțul de după „sau”/„ori” nu este izolat (datorită unei intercalări), lipsa virgulei, la dreapta conjuncției, este normală: „Spui-ți morții din mormânt De sunt om sau de nu sunt” (Alecsandri), „Și în jur parcă-mi colindă dulci și mândre primăveri Sau văd nopți ce-ntind deasupra-mi oceanele de stele” (Eminescu), „Oare să se însoare ori să nu se însoare?” (Negruzzi), „Hai, ce zici, te însori ori ba?” (Creangă).

Punerea virgulei după conjuncțiile disjunctive, în condițiile sus-amintite, este un „accident” regretabil: „Sau_[,] poate da fiecăruia același drept de a spune că aparține nației (sic!) sale” (corect: „Sau poate da fiecăruia același drept...”), „La cenaclu, vă invit să citiți cât de curând. Sau_[,] să poftească cenaclul la Piatra, de ce nu?” (corect: „...Sau să poftească cenaclul la Piatra...”), „Ori_[,] poate că peremiștii l-au citit ei înșiși pe Vadim, așa cum l-au citit și înaintea campaniilor electorale” (corect: „Ori poate că peremiștii l-au citit ei înșiși...”), „L-o fi acoperit frunzele. Ori_[,] l-a mâncat vaca” (corect: „...Ori l-a mâncat vaca”).

42. Introducerea, greșită, a virgulei, între conjuncția coordonatoare concluzivă „deci”/„așadar” (situată la începutul propoziției) și restul (neizolat) al acesteia

- „Deci_[,] există și lucruri deasupra politicii...”
- „N-avem încă resurse. Deci_[,] ceea ce prevede bugetul...”
- „Așadar_[,] cronica de la Ziua literară...”
- „Plecăm peste o oră, așadar_[,] grăbește-te”

Aidoma celorlalte conjuncții coordonatoare, nici cele concluzive nu admit despărțirea, prin virgulă, la dreapta, de restul propoziției dacă nu intervin izolări: „O luptă-i viața, deci te luptă Cu dragoste de ea, cu dor” (Coșbuc), „Măria-sa îi dăduse ș-un pitac, deci îl

socotea prieten al său” (**Sadoveanu**), „Sorbise cafeaua, deci se trezise de-a binelea” (**M. Sorescu**), „Noi cu toții adormisem și horăiam. Așadar făcu și el ca noi” (**Negruzzi**), „Așadar, dumitale ți se cuvine numai un leu, fiindcă numai o bucată de pâne ai avut” (**Creangă**).

Din păcate, „modelele” literare – aici, gramaticale – nu sunt urmate de diverși „condeieri” ai presei actuale: „Deci_[,] societatea nu-i oferă individului un echilibru” (corect: „Deci societatea...”), „El trebuia să se adreseze instituției. Deci_[,] nu este decât o chestie personală” (corect: „...Deci nu este decât o chestie personală”), „Deci_[,] există și lucruri deasupra politicii, relații firești, umane” (corect: „Deci există și lucruri deasupra politicii...”), „N-avem încă resurse. Deci_[,] ceea ce prevede bugetul de protecție socială este un minim necesar și obligatoriu” (corect: „...Deci ceea ce prevede bugetul...”), „Deci_[,] varianta emigrării e valabilă, eventual, pentru prozatori sau dramaturgi...” (corect: „Deci varianta emigrării...”), „Deci_[,] ce e de făcut pentru a ne face cunoscuți?” (corect: „Deci ce e de făcut...?”), „Așadar_[,] ce s-a întâmplat?” (corect: „Așadar ce s-a întâmplat?”), „Așadar_[,] nici pe baricada antipesedistă mințile luminate nu prea prisosesc” (corect: „Așadar nici pe baricada antipesedistă...”), „Așadar_[,] cronica de la Ziua literară a reprezentat o șansă de reimplicare nemijlocită în receptarea și evaluarea opțională a literaturii actuale” (corect: „Așadar cronica de la Ziua literară...”), „Plecăm peste o oră, așadar_[,] grăbește-te-te” (corect: „...așadar grăbește-te-te”).

43. Introducerea, greșită, a virgulei între locuțiunea conjuncțională concluzivă „așa că”/„prin („drept”/„ca”) urmare” și restul (neizolat) al propoziției

- „Așa că_[,] l-am rugat să înceteze cu telefoanele...”
- „Prin urmare_[,] nu este o cultură civică...”
- „Drept urmare_[,] el avea să-mi coordoneze viața”
- „Ca urmare_[,] am început să tai de zor, din fruntea listei...”

Așa cum conjuncțiile concluzive nu pot fi urmate de virgulă dacă ce urmează nu reprezintă o izolare, la fel și locuțiunile

coordonatoare de același tip nu admit după ele virgulă (sau paranteză/linie de pauză): „Isprăvnicelul se alegea totdeauna printre fruntașii satului, așa că niciodată nu era târgoveț” (**Macedonski**), „Așa că nu mă poți suferi” (**Camil Petrescu**), „Bijucă, care se trezise de mic tot într-o lume subțire și aleasă..., prin urmare nu știa decât franțuzește” (**Hogaș**), „[Copilul] nu vedea în fiecare duminică, prin urmare ceasurile de auroră sufletească și de voie bună erau puține pentru Jap” (**Galaction**), „Oamenii au tăiat pădurea, drept urmare au apărut terenurile degradate”, „Evit orice discuție, ca urmare las lucrurile așa” (**GLR**).

Exemplele ce urmează dovedesc că nu toți oamenii cunosc (sau respectă) regula subliniată mai înainte: „Așa că, ziua unui critic de întâmpinare... reflectă obsesia pe care am avut-o toată viața...” (corect: „Așa că ziua unui critic de întâmpinare...”), „Așa că, sala Hotelului Călărași și-a deschis larg ușile pentru a găzdui seminarul...” (corect: „Așa că sala Hotelului Călărași...”), „Nu se cădea, dară, să-i stricăm savoarea bucuriei ori să-l trezim din reveria victoriei... Așa că, i-am dat răgaz” (corect: „...Așa că i-am dat răgaz”), „Așa că, l-am rugat să înceteze cu telefoanele pentru mine” (corect: „Așa că l-am rugat să înceteze cu telefoanele...”), „Băiatu’ e tare-n clanță, le-o zice ca la carte, așa că, haideți cu grăbire la urne!” (corect: „...așa că haideți cu grăbire la urne!”), „Prin urmare, nu este o cultură civică, nu este cultura politică a democrației” (corect: „Prin urmare nu este o cultură civică...”), „Toate decurse-seră așa cum prevăzusem, prin urmare, aveam de ce să fim mulțumiți” (corect: „...prin urmare aveam de ce să fim mulțumiți”), „Uzi până la piele și înfrigurați, simțeau că trebuie să-și întrerupă drumul la deal: prin urmare, făcură cale întoarsă, coborând în sat...” (corect: „...prin urmare făcură cale întoarsă...”), „Drept urmare, azi trebuia să fie «Ziua oamenilor cinstiți»” (corect: „Drept urmare azi trebuia să fie...”), „Drept urmare, am întocmit o listă cu invitați” (corect: „Drept urmare am întocmit o listă...”), „Drept urmare, el avea să-mi coordoneze viața” (corect: „Drept urmare el avea să-mi coordoneze viața”), „Ca urmare, am început să tai de zor, din fruntea listei, toți invitații” (corect: „Ca urmare am început...”).

44. Introducerea, greșită, a virgulei înainte și/sau după conjuncția „însă”/„deci” și adverbul „totuși”, situate în interiorul propoziției

- „Comentariile nu erau_[,] însă_[,] pozitive”
- „De la o cataractă prost operată a orbit_[,] însă”
- „De data aceasta_[,] însă, n-am avut nicio șansă”
- „Ne așteaptă_[,] deci_[,] o societate...”
- „Nu fac nicio distincție între poezia bărbaților și a femeilor_[,] deci”
- „Să sperăm_[,] totuși_[,] că de data asta nu se vor necăji...”
- „Și se mișcă_[,] totuși”

Dintru început trebuie amintită regula generală potrivit căreia „conjuncțiile «însă», «deci» și adverbul «totuși» așezate în interiorul unei propoziții nu se despart prin virgulă” (IOOP): „Fata babei era slută, leneșă, țăfnoasă și rea la inimă... Fata moșneagului însă era frumoasă, harnică, ascultătoare și bună la inimă” (Creangă), „Ar trebui să cobor la prima stație, nu mă duc acasă însă” (GA¹, I), „Își aduse aminte de vitejiile tatălui său din tinerețe și de calul său. Se duse deci în grajd” (Ispirescu), „Mi-a spus adevărul, mi-e prieten deci” (GA¹, I), „Aș fi vrut totuși să spun și eu două vorbe” (Camil Petrescu), „...răspunse mormăind, dar glasul i se auzi totuși” (M. Preda). „Excepție de la regulă: când apare la final de unitate sintactică plurimembră, «însă» poate fi urmată de virgulă întrucât aici virgula marchează încheierea respectivei unități”: „În mod mai frecvent însă_[,] noțiunea criteriu se folosește în logică, gnoseologie și epistemologie” (SOPLR).

O particularitate necunoscută sau ignorată de utilizatori este aceea că, spre deosebire de alți „conectori”, cu topică de obicei fixă, conjuncțiile „însă”, „deci” și adverbul „totuși” au o topică mobilă, putând să apară și la mijlocul, și la sfârșitul propoziției, fără ca ele să se despartă prin virgulă de enunțul respectiv, regulă încălcată nu de puține ori: „Se pare_[,] însă_[,] că nu mi-a fost de ajuns” (corect: „Se pare însă că nu mi-a fost de ajuns”), „Frumusețea ei_[,] însă_[,] nu avea nimic ostentativ” (corect: „Frumusețea ei însă nu avea nimic ostentativ”), „Comentariile nu erau_[,] însă_[,] pozitive” (corect: „...nu erau însă pozitive”), „Chestiunea culturii nu mai e astăzi_[,] însă_[,]”

o problemă strict personală a nimănui" (corect: „...nu mai e astăzi însă o problemă...”), „În 1740, au început necazurile de sănătate. De la o cataractă prost operată a orbit_[,] însă” (corect: „...De la o cataractă prost operată a orbit însă”), „Trecutul este_[,] deci_[,] o fatalitate pentru prezent” (corect: „Trecutul este deci o fatalitate...”), „Aleșii poporului_[,] deci_[,] au protestat, au amenințat și... au câștigat!” (corect: „Aleșii poporului deci au protestat...”), „Nu este vorba_[,] deci_[,] de o atitudine a sa anticulturală, de răzvrătire a unui barbar împotriva culturii, ci de o apărare a culturii de ceea ce o falsifică” (corect: „Nu este vorba deci de o atitudine a sa anticulturală...”), „Ne așteaptă_[,] deci_[,] o societate în care, pasionați de politică și de fotbal, ne vom comporta ca în tribune” (corect: „Ne așteaptă deci o societate...”), „Nu fac nicio distincție între poezia bărbaților și a femeilor, între statutul bărbaților și al femeilor_[,] deci” (corect: „...între statutul bărbaților și al femeilor deci”), „Rămâne_[,] totuși_[,] o cale de schimbare a parlamentului – relativ curată – adică fără încălcarea legii fundamentale” (corect: „Rămâne totuși o cale de schimbare a parlamentului...”), „Să sperăm_[,] totuși_[,] că de data asta nu se vor necăji prea tare și vor accepta mai ușor fatalitatea” (corect: „Să sperăm totuși că de data asta nu se vor necăji...”), „Luându-le seama, căpătăm curaj și noi ceilalți: poate_[,] totuși_[,] nu suntem încă de așezat într-un cărucior cu roțile literare” (corect: „...poate totuși nu suntem încă de așezat într-un cărucior...”), „Originalii cei excentrici își găsesc_[,] totuși_[,] locul tocmai fiindcă nimeni nu se grăbește să le confere vreo legitimitate” (corect: „...își găsesc totuși locul...”), „Și se mișcă_[,] totuși” (corect: „Și se mișcă totuși”).

În legătură cu exceptarea de la regulă (când conjuncția însă poate fi urmată de virgulă, dar nu precedată de ea), enunțurile ce urmează se dovedesc deficitare: „În realitate_[,] însă, lucrurile chiar așa stau” (corect: „În realitate însă, lucrurile...”), „În orice caz_[,] însă, activ sunt, după cum vedeți!” (corect: „În orice caz însă, activ sunt...”), „De data aceasta_[,] însă, n-am avut nicio șansă” (corect: „De data aceasta însă, n-am avut nicio șansă”), „Între multele vehiculate_[,] însă, una ne-a atras atenția săptămâna trecută” (corect: „Între multele vehiculate însă, una ne-a atras atenția...”), „Cu o condiție_[,] însă: ca activitatea să se desfășoare corect” (corect: „Cu

o condiție însă: ca activitatea...”), „Spre surprinderea lui_[,] însă, nu am invocat principii morale, ci am făcut-o cu raționament” (corect: „Spre surprinderea lui însă, nu am invocat principii morale...”).

45. Introducerea, greșită, a virgulei înaintea conjuncției subordonatoare „că” (drept conector al unor propoziții necircumstanțiale)

- „Pot să afirm_[,] că am trecut pragul anilor”
- „probabil_[,] că vom urma exemplul celor...”
- „Convingerea mea este_[,] că nimeni nu era vinovat”
- „Mă bucur_[,] că totul a decurs conform proiectului”
- „Mereu îl amenința_[,] că va pleca la părinții ei”

Dacă propozițiile joncționale „subiective” și „predicative” nu se despart de regentă prin virgulă, indiferent de locul lor față de regentă, în cazul celorlalte necircumstanțiale conjuncționale – „predicativa suplimentară”, „completiva directă”, „completiva secundară”, „completiva prepozițională” și „atributiva (neizolată)” – acestea nu se despart prin virgulă atunci când sunt așezate după regentă: „Pesemne că m-o fi cunoscând dumnealui! zise hangiiul” (Caragiale), „Ce simțea era că... va intra într-un necunoscut prăpăstios” (Macedonski), „Dacă mă vede că-s o văduvă sărmană... mai trebuie să-și bată joc de casa mea?” (Creangă), „Cu toții-mi șoptiră la urechi că n-ar fi bine să-l las singur” (Delavrancea), „În orice caz, Dumitraș, te anunț că hotărârea mea rămâne nestrămutată” (Sadoveanu), „Convins că bătrânul se ducea tot acolo, alergă să-i apuce înainte” (Vlahuță).

Neglijarea punctuației (în folosirea inadecvată a virgulei), în atare situații, alterează vizibil comunicarea: „Numai că ziaristii de la cele patru ziare prezente probabil_[,] că vor urma exemplul celor ce au tratat cu indiferență conferința...” (corect: „...probabil că vor urma exemplul celor...”), „Convingerea mea este_[,] că nimeni nu e vinovat” (corect: „...este că nimeni nu e vinovat”), „Pe neașteptate îl văd_[,] că o ia la goană” (corect: „...îl văd că o ia la goană”), „Pot să afirm_[,] că am trecut pragul anilor” (corect: „Pot să afirm că am

trecut...”), „Mereu îl amenința_[,] că va pleca la părinții ei” (corect: „...îl amenința că va pleca...”), „Mă bucur_[,] că totul a decurs conform proiectului” (corect: „Mă bucur că totul a decurs...”), „Faptul_[,] că l-am cunoscut mi-a făcut plăcere” (corect: „Faptul că l-am cunoscut...”).

46. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția subordonatoare „că” și restul (neizolat) al propoziției

- „Se pare că_[,] fiecărui om îi corespunde...”
- „trebuie să amintesc că_[,] marea majoritate...”
- „În afară de faptul că_[,] eu te-am auzit...”
- „Era trist că_[,] n-a reușit la examen”
- „Se credea așa deșteaptă că_[,] nu-i mai ajungeai...”
- „Tu, că_[,] ești priceput, și tot te-ai făcut de râs”

Dacă după conjuncția subordonatoare că (conector atât al unor propoziții necircumstanțiale, cât și al unor circumstanțiale de tip cauzal, consecutiv sau concesiv) nu apar intercalări izolate, prezența virgulei este superfluă: „Desigur că normele sunt o adaptare a speciei, au de scop, în ultimă analiză, să prezeve viața în lungime” (**Ibrăileanu**), „Ceea ce e indiscutabil este că a fost o minte mare, o voință mare...” (**Caragiale**), „Văzând pe Ion că vine a pornit spre el” (**GLR**), „Și zici că nu dorești nimic?” (**Sadoveanu**), „Îl informează că a luat examenul” (**GA², II**), „Te rog să iei notă că n-am de dat nici o explicație” (**Camil Petrescu**), „Faptul că nu l-am salutat a constituit un motiv de supărare” (**GLR**), „Grăim, doamnă, cătră tine, Nu din gură, ci din carte, Că ne ești așa departe” (**Eminescu**), „Era un senin pe ceri, și așa de frumos și cald afară, că-ți venea să te scalzi pe uscat, ca găinile” (**Creangă**), „Fierul, că e fier, și încă ruginește, dar apoi noi oare...” (**Alecsandri**).

Practica scrisului dovedește însă că punerea virgulei este hotărâtă, de multe ori, de liberul-arbitru: „Este cert că_[,] lucrurile care mi se întâmplă în viață...” (corect: „Este cert că lucrurile...”), „Se pare că_[,] fiecărui om îi corespunde un miros specific” (corect: „Se pare că fiecărui om îi corespunde...”), „Natural că_[,] voi lua atitudine și

nu voi mai sta cu brațele încrucișate" (corect: „Natural că voi lua atitudine...”), „Ei bine, iată că, am remarcat că se preocupă de aceste probleme” (corect: „...iată că am remarcat...”), „Știm bine că, orientarea carierei presupune un sistem de activități și programe” (corect: „Știm bine că orientarea carierei...”), „La o privire mai atentă însă, vom constata că, acest tip de răspuns e «mimat»” (corect: „...vom constata că acest tip de răspuns...”), „Aici trebuie să amintesc că, marea majoritate a beneficiarilor o reprezintă administrația locală din Regiunea de Dezvoltare Sud Muntenia” (corect: „...să amintesc că marea majoritate a beneficiarilor...”), „În afară de faptul că, eu te-am auzit cântând, și tu cânti într-adevăr extraordinar de frumos” (corect: „În afară de faptul că eu te-am auzit cântând...”), „Era trist că, n-a reușit la examen” (corect: „Era trist că n-a reușit...”), „Se credea așa deșteaptă că, nu-i mai ajungeai cu prăjina la nas” (corect: „Se credea așa deșteaptă că nu-i mai ajungeai...”), „Tu, că, ești priceput și tot te-ai făcut de râs” (corect: „Tu, că ești priceput...”).

47. Introducerea, greșită, a virgulei între termenii (separați) ai conjuncției compuse subordonatoare „ca... să” (între care pot apărea și intercalări izolate)

- „Nu e corect ca, unii să aibă de toate...”
- „Revendicarea era ca, statul să-l despăgubească...”
- „au hotărât ca, acest festival să se reia...”
- „Se străduiră ca, lucrarea să aibă succes”
- „Nu are dreptul ca, tocmai el să decidă...”
- „Ca, primăvara să nu-i surprindă nepregătiți...”
- „era prea rară ca, ea să fie ratată”

Cu excepția unor intercalări izolate, între cei doi termeni ai conjuncției compuse subordonatoare „ca... să”, este anormal ca între ei să se pună virgulă (fie înăuntrul unor subordonate necircumstanțiale, fie în cel al unor circumstanțiale de tip final sau consecutiv): „Era mai bine ca negura să nu mai ieie, pân' nu vor ajunge ei după zarea aceea vânată” (Camilar), „Singurul drept ce

se dă țaranului rob era ca stăpânul lui să nu-i poată răpi după voință banii, vitele și instrumentele de arătură” (Bălcescu), „Am jurat ca peste dânșii să trec falnic, fără păs” (Eminescu), „M-aș fi temut ca nu cumva aici, la intrare, vreun judecător aspru... să mă întrebe” (Odobescu), „Reprezentantul Estoniei a făcut propunerea ca scutul minorităților... să fie valabil pentru toate popoarele” (S. Pușcariu), „Ca această nouă jertfă a ființei tale să fie spornică, nu pregeta să dai dragoste și înțelepciune semenilor tăi” (Sadoveanu), „Se prefăcuse atât de bine ca nimeni să nu observe ce urmărește” (GA², II).

Exemplele următoare, spicuite din presă, oglindesc deruta celor care folosesc virgula la întâmplare: „Nu e corect ca_[,] unii să aibă de toate, iar alții deloc!” (corect: „Nu e corect ca unii să aibă de toate...”), „Revendicarea era ca_[,] statul să-l despăgubească după merit” (corect: „Revendicarea era ca statul să-l despăgubească...”), „Oameni inimoși au hotărât ca_[,] acest festival să se reia, în condiții destul de grele financiar” (corect: „...au hotărât ca acest festival să se reia...”), „Se străduiră ca_[,] lucrarea să aibă succes” (corect: „Se străduiră ca lucrarea să aibă succes”), „Nu are dreptul ca_[,] tocmai el să decidă ce e bine și ce e rău” (corect: „Nu are dreptul ca tocmai el să decidă...”), „Ca_[,] primăvara să nu-i surprindă nepregătiți, am pregătit din timp răsadurile și îngrășămintele” (corect: „Ca primăvara să nu-i surprindă nepregătiți...”), „Întâlnirea cu colegii era prea rară ca_[,] ea să fie ratată” (corect: „...era prea rară ca ea să fie ratată”).

48. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția/locuțiunea subordonatoare cauzală „căci”/„pentru că” și restul (neizolat) al propoziției

- „Căci_[,] întotdeauna va exista o Românie a celor care conduc...”
- „trebuie să fie sărbătorit... căci_[,] acest poet a împlinit...”
- „Pentru că_[,] tot de aceste meleaguri s-a îndepărtat și Caragiale”
- „a însemnat bani mulți... pentru că_[,] au fost distruse rețelele...”

Atât conjuncția „căci”, cât și locuțiunea conjuncțională „pentru că”, ambele subordonatoare cauzale, nu se despart prin virgulă de restul propoziției dacă nu sunt urmate de izolări: „Eu îi cunosc

pe boierii noștri, căci am trăit cu dânșii” (Negruzzi), „Hai să fugim cu pluta ceea la frate-miu Vasile în Borca, zise Dumitru, căci plutele începuse a umbla” (Creangă), „Rămâi cu noi, căci ne zice gândul că vei pieri” (Ispirescu), „Să nu mai mănânci din bucatele ce-ți fierbe baba, pentru că-s făcute cu somnoroasă” (Eminescu), „Începu să mulțumească zânei pentru că l-a scăpat de primejdie” (Ispirescu), „Era necăjit pentru că pe ogor era sărăcie” (Sadoveanu).

Punerea virgulei după cei doi conectori cauzali, în lipsa unei izolări, este o greșeală impardonabilă: „Căci, condiția necesară pentru a câștiga o cursă este să te prezinți” (corect: „Căci condiția necesară pentru a câștiga o cursă...”), „Căci, întotdeauna va exista o Românie a celor ce conduc și o Românie a celor conduși” (corect: „Căci întotdeauna va exista o Românie a celor ce conduc...”), „Care trebuie să fie sărbătorit... căci, acest poet a împlinit vârsta de 60 de ani, dar este un poet puțin cunoscut și respectat de critica literară românească” (corect: „...trebuie să fie sărbătorit... căci acest poet a împlinit...”), „Pentru că, tot de aceste meleaguri s-a îndepărtat și Caragiale” („Pentru că tot de aceste meleaguri s-a îndepărtat...”), „De aceea vă informăm noi, pentru că, nu e bine să vă luați după vorbe răutăcioase” (corect: „...pentru că nu e bine să vă luați după vorbe răutăcioase”), „Acest lucru a însemnat bani mulți din partea Guvernului, pentru că, au fost distruse rețelele de irigații, dar în același timp și rețelele electrice” (corect: „...a însemnat bani mulți din partea Guvernului, pentru că au fost distruse rețelele...”).

49. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția/locuțiunea subordonatoare concesivă „deși”/„cu toate că” și restul/neizolat) al propoziției

- „N-am plecat..., deși, am avut oferte...”
- „Și, cu toate că, dețin funcții oficiale...”

Punerea virgulei după conjuncția „deși” și locuțiunea „cu toate că” (subordonatoare concesivă) n-are sens dacă nu sunt urmate de intercalări izolate: „Deși vorbești pe înțeles, Eu nu te

pot pricepe" (**Eminescu**), „Deși este destul de întuneric, albul șoselei se mai distinge încă" (**Sahia**), „Dar cu toate că se pare cu deplină potrivire, De ostașii lumii are foarte osebită fire. Armele lui nu-s de fiară, ci-s de milă, de iubire" (**Conachi**), „Unde să găsești doi galbeni? e greu! Se duce la unchiu-său, cu toate că-l știa așa de cărpănos" (**Sadoveanu**).

Împotriva logicii gramaticale, prezența, neîngăduită, a virgulei după cei doi conectori nu este rarisimă: „Sâmbătă, plecase cu trenul de Brașov, deși,] promisese că se va deplasa cu autoturismul proprietate personală" (corect: „...plecase cu trenul de Brașov, deși promisese că se va deplasa..."), „N-am plecat de pe aceste locuri, deși,] am avut oferte chiar acum, de când sunt prefect, să ajung la București" (corect: „N-am plecat..., deși am avut oferte..."), „Și eu ascult cu multă emoție o partitură wagneriană, cu toate că,] am pierdut nenumărate rude apropiate la Auschwitz, deci nu pot face această legătură" (corect: „...cu toate că am pierdut nenumărate rude apropiate..."), „Și, cu toate că,] dețin funcții oficiale, se mai ocupă, în continuare, direct sau prin familie, și de afaceri prospere..." (corect: „Și, cu toate că dețin funcții oficiale,...").

50. Introducerea, greșită, a virgulei între conjuncția/ locuțiunea subordonatoare consecutivă „încât”/„așa (astfel) încât” și restul (neizolat) al propoziției

- „Încât,] el e hotărât să plece în exil..."
- „Așa încât,] îți mulțumesc pentru această convorbire..."
- „Astfel încât,] imaginea României a devenit... subiectul zilei..."

Asemenea conjuncțiilor și locuțiunilor conjuncționale consecutive, și cele consecutive nu admit după ele virgula în lipsa unor izolări: „Baba... începu a trânti și a plesni prin casă, încât biata noră... trebui să se scoale" (**Creangă**), „Drumurile erau nespuse de grele, asa încât caii începură a îngenunchea" (**Sadoveanu**), „Vorbi astfel încât robi toate inimile" (**Ispirescu**).

Încălcarea regulii sus-amintite duce la construcții aberante, datorită virgulei puse arbitrar: „Încât,] amatorii de teatru care nu văzuseră spectacolul au primit relatările de rigoare..." (corect: „Încât

amatorii de teatru care nu văzuseră spectacolul...”), „Încât_[,] el a hotărât să plece în exil..., ca să i se tipărească și lui un volum la această importantă casă a cărții” (corect: „Încât el a hotărât să plece în exil...”), „Se pare că îl deranjează, asa încât_[,] nu-l mai interesează” (corect: „...asa încât nu-l mai interesează”), „Așa încât_[,] îți mulțumesc pentru această convorbire tihnită care mă smulge din iureșul agitațiilor estivale” (corect: „Așa încât îți mulțumesc pentru această convorbire...”), „L-am asigurat de reușită, astfel încât_[,] să nu-și mai facă gânduri rele” (corect: „...astfel încât să nu-și mai facă gânduri rele”), „Astfel încât_[,] imaginea României a devenit, fraudulos, subiectul zilei, nu fraudă la alegeri” (corect: „Astfel încât imaginea României a devenit, fraudulos, subiectul zilei...”).

51. Omiterea virgulei în coordonarea copulativă prin juxtapunere a adverbilor „etc. etc.”

- „Vă rog, în înțelepciunea dvs. etc._[] etc.”
- „vor degaja rigolele de zăpadă și gheață conform etc._[] etc._[] etc.”

Nu toți utilizatorii știu că *atunci* „când apar mai mulți „etc.” unul după altul (de obicei doi) se pune virgulă între ei, deoarece avem a face cu repetarea unor părți de propoziție” (SOPLR): „Spus cu de-amănuntul: un sistem bine pus la punct de învățământ, spitale de tot felul, căi de comunicație fiabile (rutiere, feroviare, aeriene) etc._[] etc.” [corect: „...căi de comunicație fiabile (...) etc._[,] etc.”], „Privilegiile neconfirmate și adăugite, prin noua Lege a recunoștinței etc._[] etc. sunt încă o dată absolut scandaloase” (corect: „Privilegiile... prin noua Lege a recunoștinței etc._[,] etc. sunt... absolut scandaloase”), „Ce artiști, ce actori! Ștefan Mihăilescu-Brăila, Jean Constantin, Cosma Brașoveanu, Toma Caragiu, Horia Șerbănescu, Radu Zaharescu... etc._[] etc._[] etc.” (corect: „...Toma Caragiu, Horia Șerbănescu, Radu Zaharescu... etc._[,] etc._[,] etc.”), „Cum spuneam, era o frumoasă zi de primăvară, soarele zâmbea, păsările ciripeau galeș etc._[] etc.” (corect: „...păsările ciripeau galeș, etc._[,] etc.”), „Vă rog, în înțelepciunea dvs. etc._[] etc.” (corect: „Vă rog, în înțelepciunea dvs. etc._[,] etc.”), „Posibilele obiecții sunt nenumărate: tradiția grafică, coerența sistemului limbii scrise, principiul intelectual al ortografiei, funcțiile indentitare și istorice ale literelor etc._[] etc.”

(corect: „...funcțiile identitare și istorice ale literelor etc.”), „...Podul lui Saligny, bulevardele din București ale lui Pache etc.” (corect: „...bulevardele din București ale lui Pache etc.”), „Au făcut o revistă care apărea în zece, după aceea, în douăzeci de exemplare etc.” (corect: „...în douăzeci de exemplare etc.”), „...menționarea faptului că a fost preluat un studiu din 1960 al marelui arheolog și istoric Ion Nestor care apare sub un alt nume etc.” (corect: „...care apare sub un alt nume etc.”), „Drumurile vor fi uscate dacă vor degaja rigolele de zăpadă și gheață conform etc.” (corect: „...vor degaja rigolele de zăpadă și gheață conform etc.”).

52. Omiterea virgulei în coordonarea copulativă prin juxtapunere a termenilor generici ai unei adrese (particulare sau oficiale)

- „bd. Republicii | bl. N. 26 | et. 3”
- „satul Ceacu | comuna Cuza-Vodă | judetul Călărași”
- „șos. Fabrica de Glucoză | nr. 21 | sectorul 2”
- „Hotel Sport | Bd. 1 Mai | nr. 2”
- „str. Dimitrie Cantemir | nr. 4 | Focșani”

Orice adresă, indiferent de lungimea ei, constituie o construcție apozitivă simplă/complexă, un lanț de termeni generici cu caracter toponimic juxtapuși, adică despărțiți prin virgule (asemenea unui complement circumstanțial multiplu, cu determinări atributive după fiecare termen): Numele și prenumele destinatarului/Denumirea instituției... | Strada... | Numărul... | Blocul... | Scara... | Etajul... | Apartamentul/Camera... | Satul... | Comuna... | Orașul/Municipiul... | Sectorul/Județul... | Codul poștal... | Oficiul poștal... | Căsuța poștală... | Telefon... etc.

Că, în scrierea adreselor, fie particulare, fie oficiale, virgula este folosită arbitrar este un adevăr evident la scara întregii țări, conducând la ambiguități nefericite, cum ar fi, de pildă, „Piața Presei Libere 1”, din Capitală, adresă care, din cauza lipsei virgulei (normale) înaintea lui „1”, dă loc unei confuzii regretabile, și anume că „1” reprezintă numărul de ordine al străzii (și nu al imobilului), deci există – se presupune – și „Piața Presei Libere 2”, „Piața Presei Libere 3” etc., etc.!...

Din numărul uriaș de adrese a căror punctuație lasă de dorit, voi reliefa, mai departe, câteva dintre acestea: „Evenimentul zilei, Bd. Dimitrie Pompeiu [] nr. 6” (corect: „...Bd. Dimitrie Pompeiu[] Nr. 6”), „Adevărul, Sos. Fabrica de Glucoză[] nr. 21” (corect: „...Sos. Fabrica de Glucoză[] Nr. 21”), „Editura Teora, Calea Moșilor[] nr. 211” (corect: „...Calea Moșilor[] Nr. 211”), „Editura Excelsior Art, Timișoara, Str. Proclamației de la Timișoara [] nr. 7, et. 1 [] camera 9” (corect: „...Str. Proclamației de la Timișoara[] Nr. 7, Et. 1[] Camera 9”), „Editura Coresi, Strada C-tin Aldea [] nr. 36 [] sector 1” (corect: „...Strada Ctin Aldea[] Nr. 36[] Sectorul 1”), „bd. Republicii [] bl. N26 [] et. 3” (corect: „Bd. Republicii[] Bl. N26[] Et. 3”), „str. Progresul [] Bl. 8 [] et. 4” (corect: „Str. Progresul[] Bl. 8[] Et. 4”), „Casa de Cultură Vaslui[] str. Ștefan cel Mare [] nr. 153” (corect: „Casa de Cultură Vaslui[] Str. Ștefan cel Mare[] Nr. 153”), „Casa Sindicatelor [] str. Dimitrie Cantemir [] nr. 4 [] Focșani” (corect: „Casa Sindicatelor[] Str. Dimitrie Cantemir[] Nr. 4[] Focșani”), „satul Ceacu [] comuna Cuza Vodă [] judetul Călărași” (corect: „Satul Ceacu[] Comuna Cuza-Vodă[] Județul Călărași”), „Hotel Sport [] Bd. 1 Mai [] nr. 2” (corect: „Hotel Sport[] Bd. 1 Mai[] Nr. 2”), „Sala de Spectacole Ion Petrovici [] Str. Republicii [] nr. 7, Tecuci” (corect: „...Ion Petrovici[] Str. Republicii[] Nr. 7...”), „Universitatea Ecologică din București, Str. Franceză [] nr. 22” (corect: „...Str. Franceză[] Nr. 22”), „Universitatea Petre Andrei din Iași, Str. Ghica Vodă [] nr. 13” (corect: „...Str. Ghica-Vodă[] Nr. 13”), „Universitatea de Artă și Design Cluj-Napoca, Piața Unirii [] nr. 31” (corect: „...Piața Unirii[] Nr. 31”), „Universitatea de Medicină și Farmacie Tg.-Mureș, str. Gh. Marinescu [] nr. 38” (corect: „...Str. Gh. Marinescu[] Nr. 38”), „Universitatea Tibiscus, Timișoara, str. Lascăr Catargiu [] nr. 4-6” (corect: „...Str. Lascăr Catargiu[] Nr. 4-6”).

53. Omiterea virgulei în coordonarea copulativă prin juxtapunere a unor părți de propoziție/propoziții

- „Citesc scrierea..., interviurile (...) [] unele proze...”
- „Nu eram o găină [] o curcă [] un găscan îndopat cu castane...”
- „am fost și la putere [] am fost și în opoziție, am fost și mare [] am fost și mic...”
- „Simți că autorul are..., alege [] transfigurează, descrie...”

„Juxtapunerea” (sau „parataxa”), reprezentată „în absența conectorilor specifici... de o pauză, marcată grafic prin virgulă” (ce precedă al doilea termen), „reprezintă o modalitate de exprimare comună pentru toate tipurile semantice de coordonare” (GA², II), fie între părți de propoziție (grupuri sintactice), fie între propoziții. În cazul de față interesează punctuația în coordonarea copulativă prin juxtapunere: „Chipul rumen_[,] gura fragedă_[,] apele ochilor și focul părului spuneau atâta frumusețe cutezătoare și iritantă” (**Galaction** – subiecte), „Fata moșneagului însă era frumoasă_[,] harnică_[,] ascultătoare și bună la inimă” (**Creangă** – nume predicative), „La tabăra din Lunca Mare, Potcoavă s-a întâlnit cu un vechi prieten de lapte_[,] bucurii și necazuri” (**Sadoveanu** – atribute), „Infanteriile... străbăteau câmpii_[,] sate_[,] orașe” (**Camilar** – complemente directe), „Ieșea în panerașul ei cu doi cai la arat_[,] la secerat_[,] la mașină” (**Sadoveanu** – circumstanțiale de loc), „S-a sculat binișor_[,] a strâns câtă drojdie se mai găsea pe fundul lăzii_[,] s-a dat jos la grajd” (**Caragiale** – propoziții principale), „Dau ce vreau_[,] cui vreau_[,] cât vreau” (**GLR** – completivă directă, completivă indirectă, propoziție circumstanțială cantitativă), „Ca să ajungă scriitor_[,] ca să te impui opiniei publice... îți trebuie un singur lucru” (**Galaction** – propoziții circumstanțiale de scop), „Secretul așadar, coană Lenuțo, iată-l: doi și cu doi fac patru este o formulă algebrică_[,] nouă ne revine de fiecare dată sarcina s-o aritmetizăm” (**N. Steinhardt**, apud GA², II – apozitive).

Că juxtapunerea nu e marcată, ca în cazurile sus-amintite, prin virgulă, înaintea tuturor termenilor coordonați copulativ (începând cu al doilea), se poate vedea, din păcate, în enunțurile ce urmează: „Problema constă în solicitarea de posturi de secretar de stat – și nu puține –_[,] de funcții de prefecți și este evident că în viitorul executiv...” (corect: „...solicitarea de posturi de secretar de stat – și nu puține –_[,] de funcții de prefecți...” – complemente prepoziționale), „Nu eram o găină_[,] o curcă_[,] un găscan_[,] îndopat cu castane_[,] cu șoricel pe o sârmă de circ! Nu eram un palavragiu_[,] un gargaragiu_[,] un aparatcik” (corect: „Nu eram o găină_[,] o curcă_[,] un găscan îndopat cu castane_[,] cu șoricel...! Nu eram un palavragiu_[,] un gargaragiu_[,] un aparatcik” – nume predicative + circumstanțiale instrumentale; nume predicative), „Citesc, de asemenea, scri-

erea domnului Constantin Țoiu, interviurile (uneori prea lungi și cam dezlânate)_[] unele proze (apar prea puține), cele mai multe editoriale, semnate de domnul Nicolae Manolescu..." (corect: „Citesc... scrierea..., interviurile (...)_[] unele proze (...),... editoriale...” – complemente directe), „Când sunt bine pătrunși, cartofii se scurg de apă_[] se trec prin sită și se amestecă cu gălbenușurile de ou, smântână și cașcaval ras” (corect: „...cartofii se scurg de apă_[] se trec prin sită și se amestecă...” – propozitii principale, precedate de o subordonată temporală), „În această perioadă de 12 ani care s-au scurs de la revoluție, am fost și la putere_[] am fost și în opoziție, am fost și mare_[] am fost și mic” (corect: „...am fost și la putere_[] am fost și în opoziție, am fost și mare_[] am fost și mic” – propozitii principale, cu o atributivă intercalată în prima propoziție), „Simți că autorul are un material impresionant, alege_[] transfigurează, descrie cu mână sigură, clar, precis, sugestiv” (corect: „Simți că autorul are..., alege_[] transfigurează, descrie...” – subordonate complementive directe).

54. Omiterea virgulei în coordonarea adversativă prin juxtapunere a unor părți de propoziție/propoziții

- „Se vede... că triumfă slugărnicia_[] nu demnitatea, prostituta_[] nu iubirea dezinteresată”
- „să abordeze «cu lecțiile învățate_[]» nu pe ce-o ieși...”
- „Le place Joitica vulgară..._[] nu femeiușca dornică de iubire, vor perversiuni_[] nu idilă”

La fel ca în coordonarea copulativă, și în cea adversativă juxtapunerea este marcată – în absența conjuncțiilor specifice – de prezența virgulei (sau a punctului și virgulei): „Era pe când nu s-a zărit_[] Azi o vedem și nu e” (Eminescu), „Mulți au făcut niznai_[] alții s-au codit_[] alții au dat din cap cu da și cu ba” (I. Teodoreanu), „Spațiul e paradisul_[] timpul e infernul” (M. Cărtărescu – apud GA², II).

Chiar dacă în acest caz numărul erorilor de punctuație nu este foarte mare, totuși faptul că apar texte în care juxtapunerea este inconsecvent marcată prin virgulă, în general, dovedește golul de

pregătire gramaticală a autorilor: „Dunărea trebuie să abordeze partidele viitoare «cu lecțiile învățate»_[,] nu pe ce-o ieși, dă Doamne să fie buni!” (corect: „...«cu lecțiile învățate»_[,] nu pe ce-o ieși...”), „Se vede cu ochiul liber că triumfă slugărnicia_[,] nu demnitatea, prostituația_[,] nu iubirea dezinteresată” (corect: „Se vede... că triumfă slugărnicia_[,] nu demnitatea, prostituația_[,] nu iubirea dezinteresată”), „Le place Joitica vulgară..._[,] nu femeiușca dornică de iubire, vor perversiuni_[,] nu idilă” (corect: „Le place Joitica vulgară..._[,] nu femeiușca dornică de iubire, vor perversiuni_[,] nu idilă”).

55. Omiterea virgulei dinaintea locuțiunii conjuncționale copulative „precum și” (în construcții cu sens cumulativ)

- „Mai mulți polițiști_[,] precum și simpli cetățeni au oferit date...”
- „Organizează programe de pregătire..._[,] precum și seminarii...”
- „Plângerile formulate... împotriva procurorului general..._[,] precum și a magistraților...”
- „Ea a născut...asistată de două pasagere_[,] precum și de două angajate...”

Se știe că „nu se despart prin virgulă părțile de propoziție de același fel când sunt legate prin „și” copulativ” (IOOP), ceea ce nu mai e valabil în cazul locuțiunii conjuncționale coordonatoare copulative „precum și” (SOPLR): „Orice act însemnat al cârmuirii_[,] precum și orice daune trebuie să fie făcute cu învoirea sfatului” (Bălcescu – subiecte), „Mai au ismailitenii o rânduială: că nu beau vin. Ca să-și aibă mintea limpede, când câștigă cu sabia haraciurile și plocoanele sultanului_[,] precum și dobânzile de război ce li se cuvin lor” (Sadoveanu – complemente directe), „A pretextat că e obosit_[,] precum și că se simte rău” (GA¹, II – complemente directe conjuncționale), „Prin analogie cu acestea_[,] precum și cu masculinile, se folosește uneori articolul proclitic și la nume care formează genitiv-dativul cu articol enclitic” (SOPLR – complemente prepoziționale).

Necunoașterea regulilor de punctuație sus-amintite are ca efect omisiunea virgulei dinaintea locuțiunii conjuncționale precum și: „Mai mulți polițiști_[,] precum și simpli cetățeni au oferit date esențiale care vor conduce la eradicarea crimei organizate în județ” (corect:

„Mai mulți polițiști_[,] precum și simpli cetățeni au oferit date...” – subiecte), „Organizează programe de pregătire în domeniul IT_[,] precum și seminarii cu tematici de management și marketing” (corect: „Organizează programe de pregătire_[,] precum și seminarii...” – complemente directe), „Plângerile formulate de procurorul A.L. împotriva procurorului general al României_[,] precum și a magistraților E.R. și O.P. au fost respinse” (corect: „Plângerile formulate... împotriva procurorului general..._[,] precum și a magistraților...” – complemente prepoziționale), „Ea a născut o fetiță sănătoasă, fiind asistată de două pasagere_[,] precum și de două angajate ale metroului” (corect: „Ea a născut... asistată de două pasagere_[,] precum și de două angajate...” – complemente de agent).

56. Omiterea virgulei dinaintea locuțiunii conjuncționale copulative „ca și” (în construcții cu sens cumulativ)

- „programele televizate_[,] ca și internetul au un conținut periculos...”
- „se ascunde percepția unui creator_[,] ca și aceea a unui anticreator...”
- „e... prezent în societatea postdecembristă_[,] ca și în cea comunistă”
- „se dovedește un artist total, pe scenă_[,] ca și în fața planșei...”

„Echivalentă cu «precum și» este locuțiunea conjuncțională «ca și» (SOPLR), servind la coordonarea joncțională copulativă atât a unor părți de propoziție, cât și a unor propoziții secundare – sau a acestora din urmă și părți de propoziție ale regentei. Locuțiunea „ca și” are însă restricții combinatorii: „Deși sinonimă, în general, cu „precum și”, nu poate apărea, ca aceasta, între adjective; la amândouă aceste elemente joncționale, se pune problema delimitării valorii lor coordonatoare copulative de valoarea modală comparativă” (GT).

Ignorarea virgulei în situațiile arătate contravine normelor de punctuație existente: „Realizat de pediatrii de la Institutul Australian al Medicilor, studiul subliniază că adesea programele televizate_[,] ca și internetul au un conținut periculos...” (corect: „...programele televizate_[,] ca și internetul cu un conținut periculos...” – subiecte), „În acest întreg se ascunde percepția unui creator_[,] ca și aceea a

unui anticreator, duhuri amândouă, prezențe dominante, integra-toare” (corect: „...se ascunde percepția unui creator_[,] ca și aceea a unui anticreator...” – complemente directe), „Fenomenul antisemitismului e cel puțin la fel de prezent în societatea postdecembristă_[,] ca și în cea comunistă” (corect: „e...prezent în societatea postdecembristă_[,] ca și în cea comunistă” – complemente circumstanțiale de timp), „Caricaturist remarcabil, dar și pictor și grafician, Horațiu Mălăele se dovedește astfel un artist total, pe scenă_[,] ca și în fața planșei de desen” (corect: „...se dovedește un artist total, pe scenă_[,] ca și în fața planșei...” – complemente circumstanțiale de loc).

57. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați copulativ ai perechii conjuncționale corelative „și... și” (în construcții pozitive cu sens cumulativ)

- „Oamenii sunt și buni_[,] și răi, spune bunica”
- „au constatat că și femeia_[,] și câinele ei erau beți morți”
- „le prezintă diversificate și mediul_[,] și moravurile”
- „să preia controlul și asupra partidului_[,] și asupra guvernului...”
- „Sunt dovezi. Și în Biblie_[,] și în alte părți”

„În perechi corelative, pot să apară numai adverbe, care, prin repetare, se desemantizează, dobândind valoare de conjuncție: «și... și», «nici... nici», «aici... aci», «acum... acum», «când... când», «ba... ba», dintre acestea, „perechile corelative «și... și», «nici... nici» având un sens cumulativ”. În atare structuri, „între termenii coordonați ai unei perechi conjuncționale se pune virgulă (compară: «Lucrez sâmbătă și duminică» și «Lucrez și sâmbătă_[,] și duminică».) (GA², I). Citatele ce urmează confirmă respectarea acestei reguli: „Pe o lege dată Si scaiul_[,] și trandafirul răsar și cresc totodată” (Conachi – subiecte), „Se pregătesc ca într-o «școală» pentru alte lupte ce îi așteaptă, cu o națiune și mai barbară_[,] și mai puternică” (Bălcescu – atribute adjectivale), „Stăpâne... să te ții bine și de scări_[,] și de coama mea” (Ispirescu – complemente prepoziționale), „Scoală-te, c-am găsit și secure_[,] și frânghie_[,] și sfredel” (Creangă – complemente directe), „Căci cuprinsă-i de

pieire și în față_[,] și în coaste” (**Eminescu** – circumstanțiale de loc), „Fără de dânsul nu se putea nici un fel de veselie în sat la noi, fiindcă el cânta mai bine decât toți și din vioară_[,] și din cimpoi_[,] și din fluier” (**Slavici** – complemente prepoziționale).

Dacă scriitorii clasici, de acum două secole, puneau virgula corect între conjuncțiile copulative corelative, unii cetățeni din timpurile noastre dovedesc o nefericită ignoranță: „Oamenii sunt și buni_[,] și răi, spune bunica” (corect: „Oamenii sunt și buni_[,] și răi...” – nume predicative), „După analizele pentru stabilirea alcoolemiei, polițiștii au constatat că și femeia_[,] și câinele ei erau beți morți” (corect: „...au constatat că și femeia_[,] și câinele ei erau beți morți” – subiecte), „Era necesară o formulă de succes care să incumbe și valori morale_[,] și îndrăzneală_[,] și luciditate_[,] și simț al profitului_[,] și bunătate_[,] și agresivitate_[,] și populism_[,] și elitism, toate în proporție echilibrată” (corect: „...să incumbe și valori morale_[,] și îndrăzneală_[,] și luciditate_[,] și simț al profitului_[,] și bunătate_[,] și agresivitate_[,] și populism_[,] și elitism...” – complemente directe), „Dar realismul scriitorului le prezintă diversificate și mediul_[,] și moravurile” (corect: „...le prezintă diversificate și mediul_[,] și moravurile” – complemente secundare), „Ca să nu-l lase pe Vasile Blaga să preia controlul și asupra partidului_[,] și asupra guvernului, flutură amenințarea unui premier independent” (corect: „...să preia controlul și asupra partidului_[,] și asupra guvernului...” – atribute substantivale genitive), „Stimularea a fost creatoare și pentru mine_[,] și pentru publicul care căuta cărțile de la «Univers» cu fervoare” (corect: „...a fost creatoare și pentru mine_[,] și pentru publicul...” – complemente prepoziționale), „Și alte popoare au făcut asta în istorie. Sunt dovezi. Și în Biblie_[,] și în alte părți” (corect: „...Sunt dovezi. Și în Biblie_[,] și în alte părți” – circumstanțiale de loc), „Sorin Vântu a avut legături și cu Președintele_[,] și cu fostul Prim-ministru Văcăroiu...” (corect: „...a avut legături și cu Președintele_[,] și cu fostul Prim-ministru Văcăroiu” – circumstanțiale sociative), „Și din punct de vedere geografic_[,] și economic_[,] și social cred că în Sud-Muntenia se regăsesc toate avantajele și punctele slabe ale țării” (corect: „Și din punct de vedere geografic_[,] și economic_[,] și social cred că în Sud-Muntenia...” –

circumstanțiale de relație). „Si de erai negustor cu stare_[] și de erai avocat (sic!) ori bărbat din fruntea țării, eu nu îmi schimb deloc părerea” (corect: „Si de erai negustor..._[] și de erai avocat ori bărbat... eu nu îmi schimb deloc părerea” – propozitii circumstanțiale concesive).

58. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați copulativ ai perechii conjuncționale corelative „nici... nici” (în construcții negative cu sens cumulativ)

- „În general, nu este nici mai bun_[] nici mai rău...”
- „nu poate nici favoriza_[] nici pârli pe alții...”
- „nu avem coaliții nici la nivel local_[] nici la nivel național...”
- „tu nu știi meseria nici de lăcătuș_[] nici de tâmplar”

„*«Nici» are valoare conjuncțională numai în situația în care însoțește ambii termeni ai coordonării: «Nici tu_[] nici eu nu cunoaștem adevărul», formând o pereche copulativă, similară în construcțiile pozitive perechii copulative «și... și» (...). Când apare fără elementul corelativ, nici se comportă asemenea unui semiadverb» (GA², I).*

La fel ca perechea corelativă «și... și», perechea «nici... nici» are sens cumulativ (spre deosebire de construcțiile corelative «aici... aci», «acum... acum», «când...când», «ba... ba» care „exprimă o succesiune temporală sau alternanța în timp a unor evenimente, însușiri etc.” – GA², I).

Exemplele următoare, citate din clasici, au o punctuație fără reproș: „Să nu ocolești nici deal_[] nici vale_[] nici munte_[] nici iaz” (**Delavrancea** – complemente directe). „Intrând cineva într-acele locuri... nu va vedea nici biserică_[] nici gard împrejurul casei_[] nici car_[] nici vacă_[] nici pasăre_[] nici pățul” (**Camil Petrescu** – complemente directe), „Nici nu vede_[] nici n-aude” (**Topârceanu**) – propozitii principale), „Nici mi-i foame_[] nici mi-i sete_[] Nici mi-i dor de codru verde” (**Jarnik-Bârseanu** – propozitii principale).

Frazele de mai jos trădează gradul de „pregătire” gramaticală a utilizatorilor: „În general nu este nici mai bun_[] nici mai rău. Nu

pot detesta tot mediul uman în mijlocul căruia trăiesc” (corect: „În general, nu este nici mai bun_[,] nici mai rău...” – nume predicative), „Un lucru făcut între unii nu poate nici favoriza_[,] nici pârlă pe alții, n-are treabă cu ei” (corect: „...nu poate nici favoriza_[,] nici pârlă pe alții...” – complemente directe), „În general, nu avem coaliții nici la nivel local_[,] nici la nivel național, de vreme ce sistemul nostru s-a dezvoltat în două partide mari...” (corect: „...nu avem coaliții nici la nivel local_[,] nici la nivel național...” – atribute adverbiale), „Tot frecând cuvintele, acestea ajung să se tocească, nu mai răspund suficient solicitărilor tale... Dar tu nu știi meseria nici de lăcătuș_[,] nici de tâmplar” (corect: „...tu nu știi meseria nici de lăcătuș_[,] nici de tâmplar” – attribute substantivale prepoziționale).

59. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați copulativ ai structurii corelative „nu numai (că)... ci și/dar și” (în construcții cu sens cumulativ)

- „Păreră e nu numai a mea_[,] ci și a tuturor sindicaliștilor...”
- „nu numai publicul_[,] dar și oaspeții... vor putea petrece...”
- „cumpără nu numai bunăvoințe speciale_[,] dar și servicii...”
- „Nu numai că nu a pus (...)_[,] ci și l-a asociat la domnie...”

„Se pune virgulă între coordonatele... copulative, când sunt legate prin [gruparea corelativă] «nu numai... ci și»” (IOOP), căreia trebuie să i se adauge formula coordonatoare corelativă „nu numai că...dar și”, formule în cadrul cărora grupările ci și, dar și sunt îmbinări libere”, care, la rândul lor, „corelate cu adverbele nu numai... stabilesc raporturi de coordonare între unități sintactice realizate nonpropozițional sau propozițional” (GA², I), în care sensul de cumul, exprimat de semiadverbul și poate fi realizat și de un alt element al enunțului: „Nu numai din orașele noastre_[,] ci și dincolo de hotar... s-a pornit negustorimea” (Galaction – circumstanțiale de loc), „Nu erau tovarăși numai la biserică_[,] ci... erau și mușterii lui moș Precu” (Sadoveanu – propoziții principale), „Boierii mari și mici nu numai că nu plăteau nici o dare către stat_[,] dar aveau și privilegiul de a scuti un număr de dajnici, de la trei pâni la optzeci” (Ghica – propoziții principale), „Dar nu numai

artistul și naturalistul_[,] ci încă strategicul, politicul și arheologul au de multe a se minuna într-acest împodobit ținut” (**Bălcescu** – subiecte), „Vizite ca ale dumitale nu numai că nu mă supără_[,] dar îmi fac chiar mare plăcere” (**Caragiale** – propoziții principale), „Eminența ei ontologică este atât de mare, încât putem spune că inexistența limitei exclude nu numai orice discurs ontologic_[,] ci însăși existența ființei ca atare” (**G. Liiceanu**, apud **GA², I** – complemente directe), „Câteodată nu numai Dumnezeu_[,] dar toate lucrurile îmi par ca și cum ar fi” (**C. Noica**, apud **GA², I** – subiecte), „Să privești totul – prezentul și chiar trecutul – ca pe un viitor, cu sentimentul imprevizibilului și nesiguranței ce însoțesc întotdeauna faptele care nu numai că nu s-au întâmplat_[,] dar nici nu se știe dacă se vor întâmpla vreodată” (**A. Blandiana**, apud **GA², I** – propoziții atributive relative).

Modelele corecte, de folosire a virgulei în construcțiile corelative sus-amintite, intră în vădită contradicție cu exemplele oferite de presa actuală: „Părerea e nu numai a mea_[] ci și a tuturor sindicaliștilor din județul Călărași” (corect: „...e nu numai a mea_[,] ci și a tuturor sindicaliștilor...” – nume predicative), „În ultima seară a manifestării, nu numai publicul_[] dar și oaspeții de peste hotare vor putea petrece în Parcul Dumbrava o adevărată seară românească” (corect: „...nu numai publicul_[,] dar și oaspeții... vor putea petrece...” – subiecte), „Ele răvășesc dreptul și instigă hatârul, cumpără nu numai bunăvoințe speciale_[] dar și servicii legalmente datorate, perturbă ierarhii...” (corect: „...cumpără nu numai bunăvoințe speciale_[,] dar și servicii legalmente datorate...” – complemente directe), „Nu numai că nu a pus să fie uciși copiii «globalizării»_[] ci și l-a asociat la domnie pe micuțul Vladimir...” (corect: „Nu numai că nu a pus (...)_[,] ci și l-a asociat la domnie...” – propoziții principale).

60. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați copulativ ai structurii corelative „atât... cât și” (în construcții cu sens cumulativ)

- „Însă atât refuzul_[] cât și solicitarea erau prezentate...”
- „pentru a sacrifica atât trecutul_[] cât și viitorul...”
- „Lesne de vizitat atât de localnici_[] cât și de oaspeții sosiți...”

- „Ar fi o eroare atât epistemologică_[] cât și metodologică...”
- „Salariile profesorilor, atât din învățământul preuniversitar_[] cât și din cel universitar, vor crește...”

Având ca element corelativ adverbul atât, locuțiunea conjuncțională cât și (din structura copulativă „atât... cât și”) nu permite „dislocarea prin intercalarea altor elemente” (ca în cazul îmbinării „ci și/dar și”, din structura nu numai (că)... ci și/dar și, unde „absența lui și poate fi suplinită de alte elemente contextuale în exprimarea ideii de cumul” – **GA², I**), *înaintea acestei locuțiuni coordonatoare punându-se virgulă, conector obligatoriu, fie între părți de propoziție, fie „numai între propoziții secundare sau între asemenea propoziții și părți de propoziție ale regentei” (GT): „Atât* treburile_[] cât și glasul lui erau, nu se știe de ce, foarte odihnitoare” (**Preda – subiecte**), „Obişnuieşte să se plimbe, după-amiaza, atât când e vreme frumoasă_[] cât și când plouă” (**GA¹, II** – circumstanțiale de timp), „Asemenea trasori au fost folosiți pentru căutarea celor mai bune aplicații ale îngrășămintelor... în ce privește atât compoziția_[] cât și perioada de aplicare” (**SOPLR** – circumstanțiale de relație), „Aceste adunări se compuneau din boieri, atât cei în slujbă_[] cât și cei din afară” (**Bălcescu** – apozitii atributive).

Enunțurile următoare, spicuite din presă, nesocotesc faptul că virgula este obligatorie înaintea lui cât și (tot așa cum, nu rareori, este ignorată obligativitatea prezenței adverbului atât în calitate de corelativ al locuțiunii conjuncționale cât și: „Experiența vastă_[] cât și perioada îndelungată în care a coordonat agricultura călărășeană...” (corect: „Atât experiența vastă_[] cât și perioada îndelungată...”), „Însă atât refuzul_[] cât și solicitarea erau prezentate în aceiași termeni patriotici” (corect: „Însă atât refuzul_[] cât și solicitarea erau prezentate...” – subiecte), „Ciocoi trăiesc în prezent și sunt suficient de cinici și de abili pentru a sacrifica atât trecutul_[] cât și viitorul, de dragul acestui prezent” (corect: „...pentru a sacrifica atât trecutul_[] cât și viitorul...” – complemente directe), „Lesne de vizitat atât de localnici_[] cât și de oaspeții sosiți de pe alte meleaguri” (corect: „Lesne de vizitat atât de localnici_[] cât și de oaspeții sosiți de pe alte meleaguri” – complemente de agent), „Atât la nivelul regiunii noastre_[] cât și la Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, s-a întreprins...” (corect: „Atât la nivelul regiunii

noastre_[,] cât și la Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului...” – circumstanțiale de loc), „Energia dv. este superioară atât cantitativ_[,] cât și calitativ” (corect: „...este superioară atât cantitativ_[,] cât și calitativ” – circumstanțiale de relație), „Ar fi o eroare atât epistemologică_[,] cât și metodologică să-i acordăm conceptului de «generație poetică» creditul finit...” (corect: „Ar fi o eroare atât epistemologică_[,] cât și metodologică...” – attribute adjectivale), „Salariile profesorilor, atât din învățământul preuniversitar_[,] cât și din cel universitar, vor crește în medie cu 25%” (corect: „Salariile profesorilor, atât din învățământul preuniversitar_[,] cât și din cel universitar, vor crește...” – attribute substantivale prepoziționale).

61. Omiterea virgulei dinaintea conjuncției adversative

„dar”/„însă”

- „Postul (...) Crăciunului este cel mai lung(...) dar mai ușor...”
- „Oamenii sunt egali_[,] dar lipsește... egalitatea dintre oameni”
- „cu lucruri mai puțin agreabile_[,] dar fascinante”
- „au cauzalitate și finalitate_[,] însă nu au scop”
- „Programul de traduceri... a contribuit discret_[,] însă temeinic...”

Exprimând ideea de „divergență”, *conjuncțiile adversative „dar” și „însă” despart, prin virgulă, atât părți de propoziție, cât și propoziții coordonate adversativ, înaintea tuturor conjuncțiilor punându-se virgulă (exceptându-se acest lucru când „dar” are rol de conjuncție concluzivă, în interiorul sau la sfârșitul propoziției, sau când „însă” adversativ se află înăuntrul propoziției – vezi și I.37, 45):* „Până acum toți râdeau de Prepeleac_[,] dar acum a ajuns să râdă el și de dracul” (**Creangă** – propoziții principale), „De aceea zilele îmi sânt Pustii ca niște stepe_[,] Dar nopțile-s de un farmec sfânt ce nu-l mai pot pricepe” (**Eminescu** – propoziții principale), „A fost odată un împărat mare și viteaz_[,] dar rău” (**Delavrancea** – attribute adjectivale), „Nu e soare_[,] dar e bine și pe râu e numai fum” (**Coșbuc** – propoziții principale), „Pe dumneata nu știu unde te-oi fi văzut, om bun_[,] dar tovarășul dumitale a mai umblat pe aici” (**Sadoveanu** – propoziții principale), „Au trecut vremile-acelea, vremi de fapte strălucite_[,] însă triste și amare...” (**Alexandrescu** – attribute adjectivale), „Poate îi era foame_[,] însă trebuia să aștepte pe bădița său” (**Sadoveanu** – propoziții principale).

Din frazele ce urmează se desprinde faptul că virgula este neglijată în coordonarea joncțională cu „dar” și „însă” adversative: „Oamenii sunt egali_[,] dar lipsește cu desăvârșire egalitatea dintre oameni” (corect: „Oamenii sunt egali_[,] dar lipsește cu desăvârșire egalitatea...” – propoziții principale), „Important este să scrii bine, să eviți cuvintele tocite, să ai simțul registrelor stilistice, să fii un bun artizan_[,] dar în egală măsură să depășești fudulia artizanatului” (corect: „Important este... să fii un bun artizan_[,] dar în egală măsură să depășești fudulia artizanatului” – propoziții subiective), „După Postul Paștelui, cel al Crăciunului este cel mai lung – 40 de zile –_[,] dar mai ușor, din punct (sic!) de vedere al restricțiilor alimentare” (corect: „...Postul(...) Crăciunului este cel mai lung (...)_[,] dar mai ușor...” – nume predicative), „Iar între cei care nu mai sunt_[,] dar care vor fi mereu, îi pomenesc pe Zaharia Stancu, Laurențiu Fulga, Ștefan Aug. Doinaș, Laurențiu Ulici...” (corect: „...care nu mai sunt_[,] dar care vor fi mereu...” – atributive relative), „Veți avea de-a face cu multă lume, ceea ce vă va încânta_[,] dar vă va și obosi” (corect: „...ceea ce vă va încânta_[,] dar vă va și obosi” – propoziții apozitive), „Nu era foarte preocupat de această răsturnare de situație_[,] însă nu putea să nu facă o legătură între mohoreala Antonelei și ceea ce-ți sărea în ochi din pagina ziarului” (corect: „Nu era foarte preocupat (...)_[,] însă nu putea...” – propoziții principale), „Se poate spune că instituțiile informale au cauzalitate și finalitate_[,] însă nu au scop” (corect: „...au cauzalitate și finalitate_[,] însă nu au scop” – complemente directe), „Programul de traduceri, o reușită integrală – îndrăznesc să spun –, a contribuit discret_[,] însă temeinic la păstrarea speranței” (corect: „Programul de traduceri... a contribuit discret_[,] însă temeinic...” – circumstanțiale de mod).

62. Omiterea virgulei dinaintea conjuncției adversative „iar”

- „eu munceam pe brânci_[,] iar el lenevea la umbră”
- „Din fericire... murise_[,] iar în viața culturală intervenise o relaxare”
- „Noi n-avem ce mânca_[,] iar tu dai banii pe prostii?”
- „și după Unire_[,] iar apoi în epoca lui Carol I...”
- „nu vor avea un trai mai bun_[,] iar problemele lor nu vor fi soluționate”

Spre deosebire de dar/însă, conjuncția coordonatoare adversativă iar „conectează numai propoziții, nu și părți de propoziție” (GA², I), iar, dacă „dar» și «însă» marchează contrazicerea așteptărilor declanșate de primul termen al raportului sintactic adversativ («Îi strig pe nume pe câțiva dintre ei, dar e de prisos» – **Camil Petrescu**), „conjuncția «iar» sugerează un contrast tematic («Necunoscând hârtie și cerneală,/Cântecul nostru se-nălța cântat_[,]/Iar nesfârșitul vieții nu era stricat/De un canon, un scris, o zugrăveală» – **T. Arghezi...**); „În anumite contexte, conjuncția „iar”, asemenea lui „și”, marchează simultaneitatea temporală: «Prefer să-l las să spună la întâmplare ce-i dictează pofta de vorbă_[,] iar eu să trag numai cu cangea, la malul meu, amănuntele care mă privesc» (**Camil Petrescu**) sau succesiunea în timp a evenimentelor: «Stau așa ca vreun ceas_[,] iar când se încenșează noaptea, trimitem o patrulă» – **Ibidem** (GA², I).

Ca și la celelalte conjuncții adversative, înaintea lui „iar” se pune virgulă (neconfundându-se cu adverbul modal de revenire iar: „Lenea poate m-ar face să amân iar” – **Sadoveanu**): „Lupul păru-și schimbă_[,] iar năravul ba” (**Zanne**), „Tu-i merge pe sus cântând_[,] Iară eu pe jos plângând” (**Jarnik-Bârseanu**), „La soare te puteai uita_[,] iar la dânsa ba” (**Creangă**), „Poate de mult s-a stins în drum În depărtări albastre_[,] Iar raza ei abia acum Luci vederii noastre” (**Eminescu**), „Tata a jucat... degetele mâinii stângi_[,] iar Nae Gheorghidiu a clătinat din cap” (**Camil Petrescu**), „Piua-i în căsoaia de alături, fusele în oborog sub pat_[,] iar furca după horn” (**Creangă**), „Cu perdelele lăsate Șed la masa mea de brad, Focul pâlpâie în sobă_[,] Iară eu pe gânduri cad” (**Eminescu**), „Pe sub fagi se odihnea o turmă_[,] iar un cioban sta drept în mijlocu-i” (**Galaction**), „Soarele de primăvară pârjolise cu putere_[,] iar sub strașina codrului căldura prindea a se potoli” (**Sadoveanu**).

Din păcate, atât în unele documente oficiale, cât și în unele articole de presă virgula din fața conjuncției adversative iar este neglijată: „În toiul verii, eu munceam pe brânci_[] iar el lenevea la umbră” (corect: „...eu munceam pe brânci_[,] iar el lenevea la umbră”), „Nouăzeciștii au apărut de sub aripa optzeciștilor_[] iar douămiiștii ar trebui să fie mai atenți la frații lor mai măricei” (corect: „Nouăzeciștii au apărut de sub aripa optzeciștilor_[,] iar douămiiștii ar trebui...”), „Din fericire... murise_[] iar în viața culturală intervenise

o relaxare" (corect: „Din fericire... murise_[,] iar în viața culturală intervenise o relaxare”), „Își închipuiseră că se vor întoarce după câteva zile_[,] iar între timp nu se mai găsea nimeni care să le mai țină minte măcar numele” (corect: „Își închipuiseră că se vor întoarce după câteva zile_[,] iar între timp nu se mai găsea...”), „S-au căsătorit în secret pe 4 iunie 1960_[,] iar în luna octombrie s-a născut fiul lor...” (corect: „S-au căsătorit în secret pe 4 iunie 1960_[,] iar în luna octombrie s-a născut fiul lor...”), „Acum Arghezi plânge de șale_[,] iar Bacovia fuge terorizat pe sub șifonier” (corect: „...Arghezi plânge de șale_[,] iar Bacovia fuge terorizat...”), „Noi n-avem ce mânca_[,] iar tu dai banii pe prostii?” (corect: „Noi n-avem ce mânca_[,] iar tu dai banii pe prostii?”), „Turismul nu este o activitate de ghișeu_[,] iar contractele nu pot fi reconsiderate, pur și simplu, de pe o zi pe alta” (corect: „Turismul nu este o activitate de ghișeu_[,] iar contractele nu pot fi reconsiderate...”), „În urma alegerilor anticipate, românii nu vor avea un trai mai bun_[,] iar problemele lor nu pot fi soluționate” (corect: „...românii nu vor avea un trai mai bun_[,] iar problemele lor nu pot fi soluționate”), „Și în 1921, și în 1948, și după Unire_[,] iar apoi în epoca lui Carol I, și după 1918, și, din nou, după 1989, România a împrumutat forme noi din Occident” (corect: „...și după Unire_[,] iar apoi în epoca lui Carol I...”), „Fiecare partid tinde să păstreze, cât mai mult timp, puterea_[,] iar PSD-ul nu face excepție” (corect: „Fiecare partid tinde să păstreze... puterea_[,] iar PSD-ul nu face excepție”).

63. Omiterea virgulei dinaintea conjuncției adversative (de tip opozitiv) „ci”

- „Ea nu se supune orbește_[,] ci învață și judecă”
- „Nu este o pasăre de colivie_[,] ci doar un sticlete”
- „A decretat că vinul nu este o băutură alcoolică_[,] ci... un aliment”
- „nu o reprezintă asistența socială_[,] ci locurile de muncă”
- „A le răspunde aici nu este onorant_[,] ci de-a dreptul jignitor...”
- „Așa cum norii de furtună nu sunt negri_[,] ci bat în verde, o privea...”

La fel ca alte conjuncții adversative – „iar”, „or” –, conjuncția „ci”, „obligatoriu coocurentă cu semiadverbul de negație nu (care

presupune un verb), chiar dacă apare într-un context în care nu sunt exprimate ambele verbe, *coordonează tot propoziții*, marcând și ea o opoziție – gradul cel mai înalt –, și anume „o corectare a primului termen care apare negat explicit («Artistul nu ia atitudine_[,] ci trăiește răul și binele, eliberându-se de amândouă, rămânând cu o intactă curiozitate»” – **G. Călinescu**). „În coordonarea adversativă de «corectare» a primului termen («Mănâncă nu fructe_[,] ci legume»..., relația se stabilește într-o primă propoziție: «Nu mănâncă fructe»... și o a doua propoziție eliptică – «ci [mănâncă] legume»” (**GA², II**). *Virgula este obligatorie înaintea lui „ci”, delimitând unitățile sintactice coordonate în frază*: „Să nu te sperii_[,] ci să fii gata cu arcul, ca să o săgetezi”, „Blestemul părinților, pe care nu-i asculta_[,] ci îi tot necăjea, a făcut-o să fie gheonoaie” (**Ispirescu**), „Împăratul Verde nu avea feciori_[,] ci numai fete” (**Creangă**), „De dincolo de Rovine, Grăim, doamnă, cătră tine, Nu din gură_[,] ci din carte Că ne ești așa departe” (**Eminescu**), „Nu te uita în lături_[,] ci tot înainte” (**Caragiale**), „Înțelepciunea nu se câștigă cu carul_[,] ci se câștigă cu bobul” (**N. Iorga**).

Ignorarea virgulei în coordonarea adversativă prin ci se oglindește în câteva enunțuri alese în acest scop: „A ridicat privirea, era tulbure, dar nu de băătură_[,] ci de frică...” (corect: „...era tulbure, dar nu de băătură_[,] ci de frică...”), „Nu imaginea este importantă_[,] ci spiritul, sufletul” (corect: „Nu imaginea este importantă_[,] ci spiritul...”), „Nu mie trebuie să-mi dovedești virtuțile_[,] ci lor sau, în orice caz, și lor” (corect: „Nu mie... să-mi dovedești virtuțile_[,] ci lor...”), „Așa cum norii de furtună nu sunt negri_[,] ci bat în verde, o privea o vreme cu ochii săi mari, de culoarea plumbului...” (corect: „...nu sunt negri_[,] ci bat în verde...”), „A le răspunde aici nu este onorant_[,] ci de-a dreptul jignitor, autorii așteptându-se să se vadă publicați în paginile consacrate poeziei” (corect: „A le răspunde aici nu este onorant_[,] ci de-a dreptul jignitor...”), „Ea nu se supune orbește_[,] ci învață și judecă” (corect: „Ea nu se supune orbește_[,] ci învață și judecă”), „Nu este o pasăre de colivie_[,] ci doar un sticlete” (corect: „Nu este o pasăre de colivie_[,] ci doar un sticlete”), „A decretat că vinul nu este o băătură alcoolică_[,] ci, în primul rând, un aliment” (corect: „A decretat că vinul nu este o băătură alcoolică_[,] ci... un aliment”), „Ea nu mai respira literatură_[,] ci doar aer înecăcios dilatat cu praf” (corect: „Ea nu mai respira literatură_[,] ci

doar aer înecăcios...”), „Prioritatea nr. 1 nu o reprezintă asistența socială_[,] ci locurile de muncă” (corect: „...nu o reprezintă asistența socială_[,] ci locurile de muncă”).

64. Omiterea virgulei dinaintea conjuncției (copulative) „și” cu valoare adversativă/concluzivă

- „Două realități paralele: una rozalie (...) și alta (...) scandalooasă...”
- „erau citiți din rațiuni ideologice_[,] și nicidecum estetice”
- „vom face din vârstă o sinteză_[,] și nu un complex de antiteze”
- „Dacă bărbații poartă frac_[,] și nu redingotă...”
- „Marile probleme sunt (...) ale lui_[,] și nu ale tale”
- „A câștigat întrecerea_[,] și deci și premiul pus în joc”

„Conjuncția copulativă „și”, în contexte în care există o opoziție între termenii pe care îi leagă, capătă valoare adversativă: «El vine_[,] și ea pleacă». Valoarea adversativă a conjuncției „și” este întărită când este însoțită de semiadverbul de negație „nu” (care subînțelege un verb): «Informaticienii folosesc cuvântul „site” _[,] și nu „sit”» (enunț echivalent cu: «Informaticienii folosesc cuvântul „site”, și nu folosesc cuvântul „sit”»). Alteori, conjuncția „și” exprimă un raport concluziv între unitățile sintactice pe care le leagă: «Sunt om_[,] și greșesc». (GA², I). Dacă și adversativ poate apărea atât cu valoarea mai puternică a lui ci dar sau însă, cât și cu valoarea mai slabă a lui iar, și concluziv poate apărea fie singur, fie însoțit de conjuncții sau locuțiuni conjuncționale care îl întăresc: și deci, și de aceea, și prin urmare etc. (GA¹, II): „Voiam să plâng_[,] și nu puteam” (Negruzzi), „Lipsești dinaintea mea, spânule! Doar n-am venit pentru tine_[,] și-am venit pentru Harap-Alb” (Creangă), „Ar striga..._[,] și nu se îndură” (Eminescu), „Te-aș lăsa_[,] și mi-e cu jale, Te-aș iubi și nu-ndrăznesc” (Coșbuc), „Femeia auzea vorbele_[,] și nu le pricepea rostul”, „Țăranii între câșii vorbesc... că ei nu vor mai sta fără pământ, că ei asudă și sângerează muncindu-l_[,] și deci al lor trebuie să fie” (Rebreanu), „Văd eu că-i greu_[,] și de aceea mi-i inima cătrănită” (Sadoveanu), „Lucra totdeauna în grabă_[,] și prin urmare superficial” (GA², II).

Aidoma conjuncțiilor coordonatoare adversative sau concluzive, situate la începutul propoziției, conjuncția „și” – nemaifiind

copulativă – se desparte prin virgulă de coordonata precedentă, normă deseori încălcată pentru că și este considerat tot copulativ: „Ea a apreciat că mass-media și, în primul rând, televiziunea trebuie să fie factor de promovare a culturii_[,] și nu de degradare a elementului moral și estetic” (corect: „...trebuie să fie factor de promovare a culturii_[,] și nu de degradare...”), „Două realități paralele: una rozalie pe care i-o oferă pe întrecute televiziunile_[,] și alta mai degrabă scandaloadă despre care se citește în câteva cotidiene (sic!)” (corect: „Două realități paralele: una rozalie (...)_[,] și alta mai degrabă scandaloadă...”), „Una este intrarea în structurile euroatlantice, creșterea PIB-ului sau scăderea inflației_[,] și alta repararea acoperișului unei școli” (corect: „Una este intrarea în structurile euroatlantice (...)_[,] și alta repararea acoperișului...”), „Aceasta ar fi dovada că scriitorii disidenți erau citiți din rațiuni ideologice_[,] și nicidecum estetice” (corect: „...erau citiți din rațiuni ideologice_[,] și nicidecum estetice”), „Era vorba de impozitarea_[,] și nu de confiscarea acestora” (corect: „Era vorba de impozitarea_[,] și nu de confiscarea acestora”), „Ea este pe calea dreptății_[,] și nu a păgânătății” (corect: „...pe calea dreptății_[,] și nu a păgânătății”), „A câștigat întrecerea_[,] și deci și premiul pus în joc” (corect: „A câștigat întrecerea_[,] și deci și premiul...”), „Atunci vor face din vârstă o sinteză_[,] și nu un complex de antiteze” (corect: „...vom face din vârstă o sinteză_[,] și nu un complex de antiteze”), „Dacă bărbații poartă frac_[,] și nu redingotă, înseamnă că evenimentul este unul important” (corect: „Dacă bărbații poartă frac_[,] și nu redingotă...”), „Marile probleme sunt, probabil, ale lui_[,] și nu ale tale” (corect: „Marile probleme sunt (...) ale lui_[,] și nu ale tale”), „Rezultatul a fost o jumătate de victorie_[,] și nu una deplină” (corect: „...a fost o jumătate de victorie_[,] și nu una deplină”).

65. Omiterea virgulei dintre termenii coordonați disjunctiv/alternativ ai perechilor conjuncționale corelative „fie... fie”, „ori... ori”, „sau... sau”

- „Fie că vii_[,] fie că nu, eu voi pleca la teatru”
- „Lumea a devenit fie un imens balamuc_[,] fie altceva...”
- „au fost constrânse ori să se adapteze..._[,] ori să piară...”
- „Sau te ții de profesie_[,] sau te-apuci de politică...”

„Între conjuncțiile coordonatoare perechi sau serii, obligatorie este numai perechea disjunctivă sau alternativă «fie...fie...(fie...)»; sinonimele «ori... ori... (ori...)» și «sau... sau... (sau...)» sunt facultative” (GT). „Perechile conjuncționale «fie... fie», «ori... ori» exprimă o relație mai puternică decât cea indicată printr-o singură conjuncție de acest tip («Ori vii_[,] ori plecî!» vs «Vii ori plecî!»). Aceste perechi conjuncționale pot exprima și o alternanță de momente diferite în care se plasează elementele conectate: «În ultima vreme am văzut-o sau rîzînd_[,] sau plîngînd» (GA², I). *Asemănător perechilor copulative discutate la art. 58, 59, și conjuncțiile coordonatoare perechi de tip disjunctiv/alternativ au particularitatea că înaintea celei de-a doua conjuncții se pune virgulă*: „Oricum însă, fie din greșeală_[,] fie după sfatul meu, Vasilică sorbi întîi borșul” (Hogaș), „La același șir de patimi deopotrivă fiind robi Fie slabi_[,] fie puternici, fie genii ori neghiobi” (Eminescu), „La toate trenurile, fie accelerate_[,] fie de persoane, mixte sau de marfă...” (Caragiale), „Acolo, în spațiul acela mic..., fie pe ploaie_[,] fie pe viscol, e o neîncetată mișcare” (D. Anghel), „Nu știu cum s-a făcut că ori chersinul a crăpat_[,] ori cumătrul a strănutat” (Creangă), „Ori vine azi de undeva Iubitul ei o va lua_[,] Ori dacă nu, când va veni El n-o va mai afla” (Coșbuc), „Stă pe gânduri și se miră: Ori crescuse el pe cale_[,] Ori ciobanii se chirciră” (Șt.O. Iosif), „Poporul deștept sau se ridică mare, triumfător, și recâștigă independența din afară și libertatea dinlăuntru_[,] sau suferă în nemișcare, cerșind dreptul de a trăi de la celelalte nații” (Bălcescu), „Deși era neconținute jalobele obștei pentru jăfuirile lui Moțoc, Lăpușneanu sau nu răspundea_[,] sau nu le asculta” (Negruzzi), „Pentru a da la rindea se întrebuintează sau rindeaua propriu-zisă_[,] sau cioplitorul_[,] sau gealăul” (DLRC, IV).

Punerea virgulei între coordonatele disjunctive/alternative, când încep amîndouă cu „fie”, „ori”, „sau”, este – cum se va vedea în enunțurile următoare – neglijată, nu rareori: „Analiza serioasă și complexă a fenomenului literar basarabean a fost fie superficială_[,] fie alterată de interese politice” (corect: „Analiza... a fost fie superficială_[,] fie alterată de interese politice”), „Fie că vii_[,] fie că nu, eu voi pleca la teatru” (corect: „Fie că vii_[,] fie că nu, eu voi pleca la teatru”), „Lumea a devenit fie un imens balamuc_[,] fie altceva...” (corect: „Lumea a devenit fie un imens balamuc_[,] fie altceva...”),

„Nu s-a întâmplat probabil cu animalele acvatice când au fost constrânse ori să se adapteze vieții terestre_[] ori să piară...” (corect: „...au fost constrânse ori să se adapteze..._[] ori să piară...”), „În alte orașe ale țării ori este un trafic civilizat_[] ori cetățenii iau imediat atitudine” (corect: „...ori este un trafic civilizat_[] ori cetățenii iau imediat atitudine”), „Lucrurile trebuie tranșate într-un fel: ori că-i laie_[] ori bălaie” (corect: „...ori că-i laie_[] ori bălaie”), „Că vom ajunge acolo sau luni_[] sau marți nu mai încapе îndoială” (corect: „Că vom ajunge acolo sau luni_[] sau marți...”), „Sau te ții de profesie_[] sau te-apuci de politică, una din două...” (corect: „Sau te ții de profesie_[] sau te-apuci de politică...”), „Dacă e deștept, sau mă acceptă așa cum sunt_[] sau să-și ia tălpășița...” (corect: „...sau mă acceptă așa cum sunt_[] sau să-și ia tălpășița...”).

66. Omiterea virgulei în izolarea conjuncției/locuțiunii conjuncționale concluzive „așadar”/„prin urmare”/, situată în interiorul propoziției

- „Faci parte_[] așadar_[] dintr-o generație importantă...”
- „Iată_[] așadar_[] că cineva... s-a gândit la oamenii de aici...”
- „Viața, plină de eșecuri, i se părea_[] prin urmare_[] searbădă”
- „Era_[] prin urmare_[] un om de-al locului...”

„Conjuncția «așadar» și locuțiunea conjuncțională «prin urmare», așezate în interiorul unor propoziții, se pun între virgule” (IOOP): „Sâmbătă_[] așadar_[] de la amiază, amândouă aceste doamne încep să se pregătească de plecare” (Caragiale), „La ea_[] așadar_[] nu poate fi deloc vorba de neprevăzut, de discontinuitate” (Ibrăileanu), „Trebuie_[] prin urmare_[] să fiu informat despre ce fel de vreme e pe la dv.” (Caragiale), „Ori de câte ori a fost necesar, am reprodus cuvintele așa cum apar în text (respectând_[] prin urmare_[] grafia originală)” (SOPLR).

Lipsa virgulei, în atare contexte, nu este admisă de limba literară: „Nu știam_[] așadar_[] prea multe despre subiect, ceea ce m-a obligat să renunț” (corect: „Nu știam_[] așadar_[] prea multe...”), „Faci parte_[] așadar_[] dintr-o generație importantă de tranziție...” (corect: „Faci parte_[] așadar_[] dintr-o generație importantă...”), „Iată_[] așadar_[] că cineva... s-a gândit la oamenii de aici că bine le-ar fi să aibă și

ei o bisericuță” (corect: „Iată_[,] așadar_[,] că cineva... s-a gândit la oamenii de aici...”), „Era_[] prin urmare_[] un om de-al locului, nu un venetic” (corect: „Era_[,] prin urmare_[,] un om de-al locului...”), „Viața, plină de eșecuri, i se părea_[] prin urmare_[] searbădă” (corect: „...i se părea_[,] prin urmare_[,] searbădă”), „Fiindcă regulile sunt simple și accesibile copiilor de la vârste mici, pot_[] prin urmare_[] să facă sport, fără să necesite echipamente sofisticate, ci doar o biată minge...” (corect: „...pot_[,] prin urmare_[,] să facă sport...”).

67. Omiterea virgulei dintre elementele de relație ale grupării corelative subordonatoare „pe cât... pe atât”/ „cu cât... cu atât” (în construcții comparative/cantitative)

- „Recitalul a fost pe cât de scurt_[] pe atât de static”
- „romane vizuale, pe cât de captivante_[] pe atât de conformiste...”
- „Cu cât muncești mai abitir_[] cu atât vei avea foloase mai mari”
- „cu cât băutura e mai tare_[] cu atât mă simt mai fain”

„Elementele corelative au rolul de a explicita și de a întări raportul de subordonare dintre două propoziții”, conectând „întotdeauna numai două unități sintactice, reprezentate de o propoziție subordonată și regentul ei la nivelul frazei” (GA², I). Pe de o parte, realizarea propozițională constă, de obicei, „într-o structură eliptică, cu sau fără reorganizare sintactică”, prin grupul sintactic al complementului comparativ proporțional, care, având „obligatoriu un element corelativ („pe cât... pe atât”), se poate realiza prin grup adjectival sau adverbial precedat de elementul de relație „pe cât” urmat de prepoziția „de”: „Încunună culturile cu un nimb pe cât de fatal_[,] pe atât de fermecător” (E. Cioran). „Structura se poate realiza și propozițional, prin propoziții în care se realizează explicit predicția calității”, comparația privind fie adjective: „Întâlnirea cu Noica, pe cât de benefică mi-a fost în plan cultural_[,] pe atât de nefastă mi-a fost în planul vibrației de ființă” (G. Liiceanu – apud GA², II), fie adverbe: „Pe cât de greu este să ajung la masa de scris_[,] pe atât de mult, apoi, îmi place” (G. Liiceanu) (GA², II), „Pe cât de sever era tata în viața publică_[,] pe atât de blând și chiar timid apăsarea în cea intimă” (G. Călinescu), „Pe cât-i de frumoasă_[,] pe atât o să fie de neroadă” (Caragiale). Pe de altă parte, circumstanțialul cantitativ se realizează ca un „cantitativ propriu-zis” (exprimând evaluări

„în termeni globali și relativi”) sau ca un „cantitativ de măsură” (exprimând evaluări prin raportare la unități de măsură), propoziția circumstanțială cantitativă (de măsură progresivă) exprimând „proporția progresivă în care se desfășoară acțiunea din regentă: „Cu cât mai târziu a venit artistul sau gânditorul în lume_[,] cu atât îi trebuie mai multă originalitate și mai mare putere de concepție...” (Caragiale), „El, cu cât o privea mai mult_[,] cu atâta o găsea mai frumoasă” (Eminescu), „Cu cât se vedea mai neîndemânatic_[,] cu atât se necăjea mai rău pe sineși și cu cât se necăjea mai tare_[,] cu atât devenea mai neîndemânatic” (Vlahuță), „Cu cât căciula era mai mare_[,] cu atât omul era mai însemnat.” (Al. Russo), „Aveam cu atât mai mult pricina să fiu rezervat și să aștept_[,] cu cât mi s-a părut că nu e destulă seriozitate” (Camil Petrescu).

Prezența obligatorie a virgulei înaintea celui de-al doilea element de relație al grupării (corelative) nu se confirmă în enunțurile ce urmează: „Recitalul său a fost pe cât de scurt_[] pe atât de static” (corect: „...a fost pe cât de scurt_[,] pe atât de static”), „Ne bombardează cu romane vizuale, pe cât de captivante_[] pe atât de conformiste și de comode, pentru mințile noastre anesteziate” (corect: „...romane vizuale, pe cât de captivante_[,] pe atât de conformiste...”), „Cu cât muncești mai abitir_[] cu atât vei avea foloase mai mari” (corect: „Cu cât muncești mai abitir_[,] cu atât vei avea foloase mai mari”), „Recunosc, cu cât băutura este mai tare_[] cu atât mă simt mai bine” (corect: „...cu cât băutura este mai tare_[,] cu atât mă simt mai bine”).

68. Omiterea virgulei care marchează elipsa unui verb predicativ, copulativ sau auxiliar

- „Muștele caută o rană, albinele_[] flori, oamenii buni_[] calități...”
- „Pentru locuitoarele comunei (...) _[] sincere felicitări!”
- „În acel an, Brando avea 36 de ani, iar Castenado_[] 43...”
- „Dar una este creșterea PIB-ului (...), iar alta_[] repararea acoperișului...”
- „Mizeria materială devine spontan... morală, iar prostia deșănțată_[] sursă...”
- „În anii comunismului, valorile au fost marginalizate, iar oportunitățile_[] promovați”

La fel ca pauza sau două puncte, virgula mai poate servi și pentru a însemna locul unde lipsește un verb, mai ales când acest verb a fost scris o dată, apoi e subînțeles, eventual de mai multe ori: «Rușii citesc cu plăcere pe Pușkin; francezii_[,] pe Hugo; germanii_[,] pe Heine...» (MTO). Într-adevăr, *virgula „poate nota pauza care marchează elipsa unui verb predicativ («Eu_[,] la facultate.») copulativ («Ion_[,] încă elev, Maria_[,] deja studentă») sau elipsa verbului „a fi” din construcțiile pasive («Unul a fost certat și celălalt_[,] lăudat»)*. Alte exemple, din scrierile literare: „Generalii arătau monitorilor să învețe «d-aici până aici»; monitorii_[,] primilor; primii_[,] școlarilor” (Delavrancea), „Printre bărbați, printre muieri_[,] noi, copiii” (Z. Stancu), „Fețișoara lui_[,] Spuma laptelui; Mustecioara lui_[,] Spicul grâului; Perișorul lui_[,] Pana corbului, Ochișorii lui_[,] Mura câmpului” (Alecsandri), „El_[,] mut_[,] posomorât” (Eug. Barbu), „Adesea puse alături, caietul lui ai fi zis că este modelul de caligrafie tipărit, iar modelul de caligrafie_[,] scris de mână” (Caragiale).

Sub rezerva că elipsa unui verb poate fi marcată și de alte semne grafice (două puncte, linia de pauză), în citatele următoare se omite, de regulă, virgula: „Își continuă treburile obișnuite: Maiorescu_[] procesele și dejunurile politice, Caragiale_[] alergăturile după nu se știe ce, Eminescu_[] gazetăria, scrisorile către Veronica și poeziile” (corect: „Își continuă treburile obișnuite: Maiorescu_[,] procesele..., Caragiale_[,] alergăturile..., Eminescu, gazetăria...”), „Am citit Dumas din scoarță-n scoarță, Zévaco și Feval_[] selectiv, Edgar Rică Burroughs_[] din greu, Karl May_[] pe sărite, Jules Verne_[] din când în când” (corect: „Am citit Dumas..., Zévaco și Feval_[,] selectiv, Edgar Rică Burroughs_[,] din greu, Karl May_[,] pe sărite, Jules Verne_[,] din când în când”), „Muștele caută o rană, albinele_[] flori, oamenii buni_[] calități...” (corect: „Muștele caută o rană, albinele_[,] flori, oamenii buni_[,] calități...”), „Pentru locuitorii comunei Valea Argovei_[] sincere felicitări!” (corect: „Pentru locuitorii comunei (...) _[,] sincere felicitări!”), „În acel an, Brando avea 36 de ani, iar Castenado_[] 43...” (corect: „...Brando avea 36 de ani, iar Castenado_[,] 43...”), „Lemnul folosit de maeștrii cremonezi: bradul din nordul Italiei era bun pentru față, arțarul sau paltinul din Balcani_[] bun pentru spate” (corect: „...bradul (...) era bun pentru față, arțarul sau paltinul (...) _[,] pentru spate”), „Dar una este creșterea PIB-ului sau scăderea inflației, și alta_[] repararea acoperișului unei școli...” (corect: „Dar una este creșterea PIB-ului (...)

La fel ca pauza sau două puncte, virgula mai poate servi și pentru a însemna locul unde lipsește un verb, mai ales când acest verb a fost scris o dată, apoi e subînțeles, eventual de mai multe ori: «Rușii citesc cu plăcere pe Pușkin; francezii_[,] pe Hugo; germanii_[,] pe Heine...» (MTO). Într-adevăr, *virgula „poate nota pauza care marchează elipsa unui verb predicativ* («Eu_[,] la facultate.») *copulativ* («Ion_[,] încă elev, Maria_[,] deja studentă») *sau elipsa verbului „a fi” din construcțiile pasive* («Unul a fost certat și celălalt_[,] lăudat»)." Alte exemple, din scrierile literare: „Generalii arătau monitorilor să învețe «d-aici până aici»; monitorii_[,] primilor; primii_[,] școlarilor” (Delavrancea), „Printre bărbați, printre muieri_[,] noi, copiii” (Z. Stancu), „Fețișoara lui_[,] Spuma laptelui; Mustecioara lui_[,] Spicul grâului; Perișorul lui_[,] Pana corbului, Ochișorii lui_[,] Mura câmpului” (Alecsandri), „El_[,] mut_[,] posomorât” (Eug. Barbu), „Adesea puse alături, caietul lui ai fi zis că este modelul de caligrafie tipărit, iar modelul de caligrafie_[,] scris de mână” (Caragiale).

Sub rezerva că elipsa unui verb poate fi marcată și de alte semne grafice (două puncte, linia de pauză), în citatele următoare se omite, de regulă, virgula: „Își continuă treburile obișnuite: Maiorescu_[,] procesele și dejunurile politice, Caragiale_[,] alergăturile după nu se știe ce, Eminescu_[,] gazetăria, scrisorile către Veronica și poeziile” (corect: „Își continuă treburile obișnuite: Maiorescu_[,] procesele..., Caragiale_[,] alergăturile..., Eminescu, gazetăria...”), „Am citit Dumas din scoartă-n scoartă, Zévaco și Feval_[,] selectiv, Edgar Rică Burroughs_[,] din greu, Karl May_[,] pe sărite, Jules Verne_[,] din când în când” (corect: „Am citit Dumas..., Zevaco și Feval_[,] selectiv, Edgar Rică Burroughs_[,] din greu, Karl May_[,] pe sărite, Jules Verne_[,] din când în când”), „Muștele caută o rană, albinele_[,] flori, oamenii buni_[,] calități...” (corect: „Muștele caută o rană, albinele_[,] flori, oamenii buni_[,] calități...”), „Pentru locuitorii comunei Valea Argovei_[,] sincere felicitări!” (corect: „Pentru locuitorii comunei (...) _[,] sincere felicitări!”), „În acel an, Brando avea 36 de ani, iar Castenado_[,] 43...” (corect: „...Brando avea 36 de ani, iar Catenado_[,] 43...”), „Lemnul folosit de maeștrii cremonezi: bradul din nordul Italiei era bun pentru față, arțarul sau paltinul din Balcani_[,] bun pentru spate” (corect: „...bradul (...) era bun pentru față, arțarul sau paltinul (...) _[,] pentru spate”), „Dar una este creșterea PIB-ului sau scăderea inflației, și alta_[,] repararea aco-perișului unei școli...” (corect: „Dar una este creșterea PIB-ului (...)

și alta_[,] repararea...”), „Mizeria materială devine spontan mizerie morală, iar prostia deșănțată_[,] sursă de intensă și iresponsabilă jubilație în grup...” (corect: „Mizeria materială devine... mizerie morală, iar prostia deșănțată_[,] sursă... de jubilație în grup...”), „În anii comunismului, valorile au fost marginalizate, iar oportuniștii_[,] promovați” (corect: „...valorile au fost marginalizate, iar oportuniștii_[,] promovați”), „Școala este păzită ziua de cinci gardieni, iar noaptea_[,] de către paznici” (corect: „Școala este păzită ziua de cinci gardieni, iar noaptea_[,] de către paznici”), „S-a văzut cu ochiul liber cum locul demnității e luat de slugărnice, al iubirii dezinteresate_[,] de prostituție” (corect: „...locul demnității e luat de slugărnice, al iubirii dezinteresate_[,] de prostituție”).

69. Omiterea virgulei în marcarea atributului substantival izolat (cu sau fără determinări)

- „Opera Română (Iași): «Aida»_[,] de G. Verdi”
- „în schimbul publicării romanului Ioana_[,] al lui Anton Holban”
- „Gardianul, de 38 de ani_[,] dispăruse de acasă...”
- „atât de impresionat de o prăjitură de casă_[,] cu fructe_[,] încât...”
- „Teatrul «Aurel Elefterescu»_[,] din Călărași_[,] a fost gazda...”
- „la iubita lui_[,] din Ungaria_[,] cu care vrea să se căsătorească”
- „Este în elaborare în ședința de guvern_[,] din această săptămână_[,] aprobarea...”

„După legătura cu substantivul determinat, marcată (...) în scris prin punctuație, atributele sunt izolate când legătura este slabă, atributul aducând o informație suplimentară, utilă, dar nu indispensabilă pentru comunicare” (GT). *Atributele izolate, descriptive sau circumstanțiale, „sunt separate, prin pauză, de regent” (în scris fiind „așezate între virgule sau linii de pauză”)* și „marcate intonațional” (GA², II). În timp ce atributul descriptiv „nu se referă la predicatul propoziției, ci descrie sau explică numai substantivul determinat”, cel circumstanțial exprimă „odată cu caracterizarea obiectului, și o idee circumstanțială referitoare la predicat” (GA¹, II). Mai des apar în situația de a fi izolate, alături de cele adjectivale, atributele substantivale (prepoziționale sau genitivale): „Aveam o

piele-n pod_[,] de miel, Doar nu veți fi vândut-o" (**Coșbuc**), „Zece porci țigănești_[,] cu boturi puternice, ar fi rămat, într-o jumătate de zi, toate întăriturile de pe Valea Prahovei..." (**Camil Petrescu**), „Am intrat într-o curte_[,] a unor țărani" (**GA¹, II**).

Absența virgulei în cazul atributelor izolate (la stânga, la dreapta sau în ambele extreme ale atributelor) poate crea confuzii sau echivocuri de-a dreptul ridicole: «Aida»_[,] de G. Verdi – anunțul poate da impresia că G. Verdi este doar unul dintre mulții compozitori care au creat, fiecare, câte o operă „Aida”; „Gardianul, de 38 de ani_[,] dispăruse de acasă...” – informația indusă este aceea că „gardianul” dispăruse de acasă vreme de 38 de ani, nu că respectivul avea vârsta de 38 de ani!; „Atât de impresionat de o prăjitură de casă_[,] cu fructe_[,] încât...” – relatarea (anecdotică), deficitară ca punctuație, transmite un mesaj fals: „casa” e cu fructe, iar nu „prăjitura”; „Teatrul «Aurel Elefterescu»_[,] din Călărași_[,] a fost gazda...” – știrea, așa cum este scrisă, ne obligă să credem că un teatru „Aurel Elefterescu” se află în fiecare oraș al țării, nu numai în Călărași!; „Este în aprobare în ședința de guvern_[,] din această săptămână_[,] aprobarea...” – nota publicistică, defectuoasă prin lipsa pauzei grafice necesare, ne „livrează” o știre absolut stupefiantă: că „guvernul” se schimbă „săptămânal”!...

Neglijarea izolării, parțiale sau totale, a atributelor substantivale, care revendică acest lucru, vizează, prin frecvența lor, în presa actuală, anumite valori întâlnite la atribut: **a) autorul unei opere**: „Best-sellerul absolut al deceniului, «Codul bunelor maniere»_[,] al Aureliei Marinescu, a ajuns probabil... în casele noi ale tuturor românilor” (corect: „...«Codul bunelor maniere»_[,] al Aureliei Marinescu, a ajuns...”); „Opera Română (Iași): «Aida»_[,] de G. Verdi” (corect: „...«Aida»_[,] de G. Verdi”), „Opera Națională (București): «Ora spaniolă»_[,] de Maurice Ravel; «Faust»_[,] de Charles Gounod” (corect: „...«Ora spaniolă»_[,] de Maurice Ravel; «Faust»_[,] de Charles Gounod”), „Teatrul de Operetă Ion Dacian: «Vânzătorul de păsări»_[,] de Karl Zeller; «Liliacul»_[,] de Johann Strauss” (corect: „...«Vânzătorul de păsări»_[,] de Karl Zeller; «Liliacul»_[,] de Johann Strauss”), „Teatrul Nottara (sala George Constantin): «Buzunarul cu pâine»_[,] de Matei Vișniec; «Soțul păcălit»_[,] de Molière” (corect: „...«Buzunarul cu pâine»_[,] de Matei Vișniec; «Soțul păcălit»_[,] de Molière”), „Teatrul Bulandra (sala Izvor): «Unchiul Vanea»_[,] de A.P.

Cehov; (sala Toma Caragiu): «Nebunia regelui George»_[] de Alan Bennet” (corect: „...«Unchiul Vanea»_[] de A.P. Cehov;... «Nebunia regelui George»_[] de Alan Bennet”), „Teatrul de comedie (sala mare): „«...Escu»_[] de Tudor Muşatescu; «Poker»_[] de Adrian Lustig” (corect: „...«...Escu»_[] de Tudor Muşatescu; «Poker»_[] de Adrian Lustig”); **b) termenul numărat:** „Starul_[] în vârstă de 43 de ani_[] a evitat până în prezent să răspundă” (corect: „Starul_[] în vârstă de 43 de ani_[] a evitat...”), „Gardianul, de 38 de ani_[] dispăruse de acasă...” (corect: „Gardianul, de 38 de ani_[] dispăruse de acasă...”), „Actriţa_[] de 33 de ani_[] a spus că adoră scenele de dragoste cu Snipes...” (corect: „Actriţa_[] de 33 de ani_[] a spus că adoră...”); **c) conţinutul:** „Prinţul Charles al Marii Britanii a fost atât de impresionat de o prăjitură de casă_[] cu fructe_[] încât se roagă de zile întregi... să-i furnizeze şi lui reţeta” (corect: „...atât de impresionat de o prăjitură de casă_[] cu fructe_[] încât...”); **d) locul:** „Teatrul de Balet «Oleg Danovski»_[] din Constanţa_[] are, de ieri, un nou director...” (corect: „Teatrul de Balet «Oleg Danovski»_[] din Constanţa_[] are, de ieri, un nou director...”), „Un tânăr din Bacău este cercetat penal din cauză că a vrut să iasă ilegal din ţară şi să ajungă la iubita lui_[] din Ungaria_[] cu care vrea să se căsătorească” (corect: „...la iubita lui_[] din Ungaria_[] cu care vrea să se căsătorească”), „Teatrul «Aurel Elefterescu»_[] din Călăraşi_[] a fost gazda a peste 250 de spectatori, încântaţi de arta cinematografică” (corect: „Teatrul «Aurel Elefterescu»_[] din Călăraşi_[] a fost gazda...”), „Urmează cursurile Facultăţii de Germanistică a Universităţii «Al.I. Cuza»_[] din Iaşi” (corect: „...a Universităţii «Al.I. Cuza»_[] din Iaşi”), „Vor fi bifate de Biblioteca Pedagogică Naţională «I.C. Petrescu»_[] din Capitală” (corect: „...Biblioteca Pedagogică Naţională «I.C. Petrescu»_[] din Capitală”), „A fost lansat la Librăria Cărtureşti_[] din strada Artur Verona_[] volumul de teatru «Exact în acelaşi timp»_[] de Gelu Naum, apărut la Editura Palimpsest” (corect: „...Librăria Cărtureşti_[] din strada Artur Verona_[] volumul de teatru «Exact în acelaşi timp»_[] de Gelu Naum,...”); **e) timpul:** „Este în elaborare în şedinţa de guvern_[] din această săptămână_[] aprobarea programului campaniei agricole de toamnă” (corect: „Este în elaborare în şedinţa de guvern_[] din această săptămână_[] aprobarea...”).

70. Omiterea virgulei în marcarea atributului adjectival izolat (cu sau fără determinări)

- „Nu e mai puțin adevărat că_[] autentică, imaginea...”
- „E de remarcă că_[] german de origine, scrie despre Antonescu...”
- „un puternic incendiu_[] declanșat la o pădure (...) _[] care amenința să se extindă...”
- „Prezența lucrărilor_[] semnate (...) _[] la etajul Galeriilor...”

Dacă atributele neizolate, în general, sunt „mai strâns legate de regent”, neîntrerupând „linearitatea discursului”, cele izolate sunt facultative în enunț, putând să urmeze sau să preceadă regentul (substantiv propriu sau comun, pronume). „Unul și același atribut (...) diferă semantic după cum este izolat sau nu: «Elevul_[] mai inteligent_[] a rezolvat problema»/«Elevul mai inteligent a rezolvat problema»” (GA², II). Alături de atributele substantive, pot fi izolate față de regent și cele adjective, exprimate prin adjective propriu-zise și, mai ales, prin participii urmate de determinative: „Frusina_[] cochetă și nesentimentală_[] s-a ascuns în odaia ei și și-a mușcat perna, ca să nu i se audă plânsul” (Galaction), „Ea apărură în brațe cu un pui de pisică_[] alb” (D.R. Popescu), „Ei_[] îngrădiți de lege_[] plăcerilor se lasă” (Eminescu), „Fumul căminelor_[] zăpăcit de bătaia crivățului_[] se zvârcolea pe loc” (Delavrancea), „Iar între aceste soroace_[] neclintite ca niște stâlpi pe fontă_[] țesutul, torsul din furcă, munca în grădină” (Galaction), „Cățeii_[] rotunzi și plini ca niște săcușori_[] începură a scheuna subțirel târându-se spre mine...” (Sadoveanu). Gerunziul adjectivizat, deci acordat, folosit mai ales de scriitorii veacului al XIX-lea, apare, izolat, ulterior, mai rar, cu un statut ambiguu de atribut adjectival/verbal când regentul este la masculin sau neutru singular: „Spun că vine-un vânt de toamnă_[] Răscolind pădurile” (Topârceanu), „Constantin era copil frumos_[] semănând foarte mult cu Filofteia” (Galaction).

Asemenea atributelor substantive izolate, și cele adjective izolate se scriu între virgule (sau linii de pauză), regulă ignorată de multe ori, fie că e vorba de: a) adjective propriu-zise: „Nu e mai puțin adevărat că_[] autentică_[] imaginea este și incompletă, ceea ce nu poate fi reproșat prozatorului” (corect: „Nu e mai puțin

adevărat că_[,] autentică_[,] imaginea...”), „E de remarcat faptul că_[] german la origine_[,] scrie despre Antonescu și Mișcarea Legionară, în ciuda americanilor...” (corect: „E de remarcat faptul că_[,] german la origine_[,] scrie despre Antonescu...”), fie că e vorba de: **b) participii:** „Pompierii militari au stins, ieri-dimineață, un puternic incendiu_[] declanșat la o pădure din comuna Stejari_[] care amenința să se extindă la conductele de petrol care traversează zona” (corect: „...un puternic incendiu_[,] declanșat la o pădure (...)_[,] care amenința să se extindă...”), „Cenaclul US_[] condus de profesorul Mircea Martin_[] s-a reunit în ultima zi de marți a lui aprilie pe scena Teatrului Odeon” (corect: „Cenaclul US_[,] condus de profesorul Mircea Martin_[,] s-a reunit...”), „Partidul de guvernământ_[] condus de precepte social-democrate_[,] încearcă să soluționeze gravele probleme ale tranziției prin acțiuni pompieristice, prin măsuri stabilite doar pe hârtie...” (corect: „Partidul de guvernământ_[,] condus de precepte social-democrate_[,] încearcă să soluționeze...”), „Discursul lui Varlaam_[] reconstituit de Bogdan Teodorescu la nivelul romanului_[] se pretează mai bine analizei decât discursul politic al senatorului C.V.T.” (corect: „Discursul lui Varlaam_[,] reconstituit de Bogdan Teodorescu la nivelul romanului_[,] se pretează mai bine analizei...”), „Stănică Rațiu redivivus_[] reîncarnat într-un critic cu mari pretenții_[] își strigă din nou fraza...” (corect: „Stănică Rațiu redivivus_[,] reîncarnat (...)_[,] își strigă din nou fraza...”), „Am început să scriu schițe umoristice_[,] înconjurată de regretatul Valentin Silvestru_[] și am publicat primele texte în revista «Moftul Român»” (corect: „Am început să scriu (...)_[,] înconjurată de regretatul Valentin Silvestru_[,] și am publicat...”), „Dovadă elocventă a afirmației este și prezența lucrărilor_[] semnate de C.P., C.C. și E.I._[] la etajul Galeriilor «Căminul Artei»” (corect: „...prezența lucrărilor_[,] semnate (...)_[,] la etajul Galeriilor...”), „Munca fără forme legale_[,] denumită în mod generic «muncă la negru»_[] s-a dezvoltat și a devenit un fenomen nociv pentru economia românească” (corect: „Munca fără forme legale_[,] denumită (...) «muncă la negru»_[,] s-a dezvoltat...”).

71. Omiterea virgulei în marcarea atributului verbal izolat (cu sau fără determinări)

- „Intenția_[,] de a munci în Spania_[,] l-a obsedat...”
- „Temperatura_[,] de suportat_[,] a zilei de astăzi...”
- „Toți aceștia_[,] crezând în miracole_[,] vor avea mari decepții...”
- „Ctitoria_[,] înscriind încă un fapt demn de înaintașii țării_[,] a fost...”

Atributul verbal (izolat sau neizolat) „se exprimă prin formele nepersonale ale verbului: infinitiv, supin și gerunziu neacordat cu nominalul centru”. Atributul infinitival „poate fi precedat, în afară de marca prepozițională a, și de alte prepoziții” (de, fără, pentru). Atributul verbal exprimat prin supin „se construiește cu prepoziția de” (uneori în concurență cu pentru), precum și cu alte prepoziții (după, la). Calitatea de atribut verbal a gerunziului neacordat este clar marcată când regentul nominal este la feminin sau la plural” (exemple neizolate): „Mă impresionează totdeauna o fată plângând”, „Nicio țișenie de om în ogrăzile băltoase... cu vîetei mugind sub șoproane sparte” (**Cezar Petrescu**) (**GA², II**). „Attributele exprimate prin gerunziu neacordat, prin izolare, devin circumstanțiale (să se compare: «Căței_[,] lătrând cu furie_[,] au speriat-o» – circumstanțial de cauză – cu: «Căței_[,] lătrând cu furie au speriat-o» – unde avem a face cu un atribut categorizant)” (**Ibidem**).

Ca toate celelalte attribute izolate, și cele verbale se despart, în scris, de termenul determinat, prin virgulă (sau linie de pauză), cazurile următoare, selectate din diverse publicații nerespectând această cerință: „Intenția_[,] de a munci în Spania_[,] l-a obsedat de mai multe săptămâni” (corect: „Intenția_[,] de a munci în Spania_[,] l-a obsedat...”), „Temperatura_[,] de suportat_[,] a zilei de astăzi va oscila între 28 și 35 de grade, presiunea rămânând relativ constantă” (corect: „Temperatura_[,] de suportat_[,] a zilei de astăzi...”), „Toți aceștia_[,] crezând în miracole_[,] vor avea mari decepții...” (corect: „Toți aceștia_[,] crezând în miracole_[,] vor avea mari decepții...”), „Ctitoria_[,] înscriind încă un fapt demn de înaintașii țării_[,] a fost, pentru cărturarul domn, o chemare pentru a asigura ortodoxismului românesc o firească dăinuire întru credința strămoșească a neamului” (corect: „Ctitoria_[,] înscriind încă un fapt demn de înaintașii țării_[,] a fost...”).

72. Omiterea virgulei în marcarea propoziției atributive relative izolate

- „Sindicaliștii se opun planului Ministerului Transporturilor_[] care urmează...”
- „erați prieten cu Paul Georgescu_[] despre care toți jurau că e evreu...”
- „Pulitzer i-a criticat... pe cei bogați_[] care nu doreau să contribuie...”
- „pe N.D. Frunteletă_[] care l-a elogiât pe Ceaușescu...”
- „Îmi șterpelește un text submediocru și-l expediază la Tribuna_[] unde debutez”
- „linia tramvaiului 41_[] ce leagă Casa Presei Libere de Cimitirul Ghencea”

„Propozițiile atributive se grupează și ele în izolate (nonrestrictive) și neizolate (restrictive). Spre deosebire de atribut, attributele izolate nu pot fi dislocate, adică nu pot preceda regentul. *Pot fi izolate numai atributivele relative*, nu și cele conjuncționale: «Dau un exemplu prost unora dintre colegi_[] asupra cărora exercită o influență, din păcate, nefastă» (I. Gheție), «În cursul audienței veni și principele Nicolae – care nu spuse nici un cuvânt – și mai târziu cele două princese » (S. Pușcariu), «Deși erau ruși de obo-seală – veniseră cu automobilul din Sibiu, prin Bistrița, unde i-o surprins zăpada cea mare...» (Idem) (GA², II). Regentul atributivelor izolate este de obicei un nume propriu, un pronume personal sau un substantiv din sfera animatelor puternic individualizat sau cu un determinativ care îi restrânge referința..., fără a fi excluse și alte tipuri de regent.” Una și aceeași atributivă diferă semantic după cum este izolată sau nu: „Am văzut numai o expoziție_[] care mi-a plăcut”/„Am văzut numai o expoziție care mi-a plăcut” (Ibidem). Atributiva izolată cunoaște două tipuri de raporturi semantico-sintactice: unul, caracteristic atributelor descriptive (când dependența se stabilește cu regentul nominal; „De exemplu în tragedii_[] scrise în dialectul atic, întâlnim din când în când coruri_[] care erau scrise în dialectul doric” – Al. Graur); altul, specific atributelor circumstanțiale (când dependența se stabilește față de regentul nominal și față de un alt component – verbal sau adjectival: „Bonjur, bonjur, domnu!... răspunse gazda încântată de chiriașul ei_[] care se purta atât de cuviincios” – L. Rebreanu, cauzală; „Ți-e drag

să trăiești cu un om care se poartă ca un câine, și mă gonește pe mine_[,] care te iubesc..." – **I.L. Caragiale**, concesivă; „N-am întâlnit așa copil_[,] care să nu înțeleagă nimic" – consecutivă) (**GA², II**).

La fel ca attributele izolate, și atributivele izolate (descriptive sau circumstanțiale) se despart prin virgulă sau linii de pauză de cuvântul pe care-l determină, regulă încălcată deseori: „Se spunea că există un blestem cabalistic lăsat de bătrâna doamnă Neumanu_[,] care se retrăsese undeva în Ungaria, pe lângă Balaton" (corect: „...bătrâna doamnă Neumanu_[,] care se retrăsese..."), „Șpalturile trebuiau prezentate Direcției Presei și Tipăriturilor_[,] care-și avea sediul în clădirea Poștei..." (corect: „...Direcției Presei și Tipăriturilor_[,] care-și avea sediul..."), „Îmi șterpelește un text submediocru și-l expediază la Tribuna_[,] unde debutez" (corect: „...la Tribuna_[,] unde debutez"), „Sunt expuse multe texte pe pânză cu extrase din literatura antichității_[,] ce este una a artei sapiențiale" (corect: „...din literatura antichității_[,] ce este una a artei sapiențiale"), „«Instituția elevului» va fi reglementată în Statutul personalului didactic_[,] care va clarifica drepturile elevilor" (corect: „...în Statutul personalului didactic_[,] care va clarifica..."), „Dumneavoastră erați prieten cu Paul Georgescu_[,] despre care toți jurau că e evreu..." (corect: „...erați prieten cu Paul Georgescu_[,] despre care toți jurau că e evreu..."), „Sindicaliștii se opun planului Ministerului Transporturilor_[,] care urmează să ajungă pe masa premierului" (corect: „...planului Ministerului Transporturilor_[,] care urmează..."), „Pulitzer i-a criticat atât pe cei bogați_[,] care nu doreau să contribuie la realizarea pedestalului, cât și clasa de mijloc_[,] care arunca sarcina acoperirii fondurilor în seama celor bogați" (corect: „Pulitzer i-a criticat atât pe cei bogați_[,] care nu doreau..., cât și clasa de mijloc_[,] care arunca sarcina..."), „Noroc cu asistentul Radu_[,] care s-a trezit ridicând fanionul cu jumătate de mână" (corect: „...cu asistentul Radu_[,] care s-a trezit ridicând fanionul...").

73. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a propoziției atributive relative

- „Poetii români_[,] pe care am fi putut face școală_[,] mai existau încă..."
- „Nici un (sic!) părinte_[,] al cărui copil (...) _[,] nu pare a sesiza..."
- „Acordurile_[,] care ne-au încântat sufletul..._[,] s-au încheiat..."

- „Al doilea volum_[,] ce stă să apară_[,] schimbă complet poetica...”
- „Comedia_[,] la care am asistat_[,] vrea să ne spună...”
- „să fi intrat în curtea liceului_[,] în care am învățat_[,] o persoană străină...”

„Propoziția atributivă, stând în mod normal imediat după cuvântul determinat, apare adesea intercalată în regentă” (GA¹, II): „Domnul_[,] care n-a scăpat din ochi nici o mișcare_[,] s-a ridicat și el și pornește pe urma negustorului la câțiva pași” (I.L. Caragiale – apud GA², II). Alături de pronume și numeral, cel mai frecvent antecedent, regent al atributivei relative, este substantivul (propriu sau comun): „Frusina_[,] care nu prea știa să scrie_[,] îi răspundea mai scurt, cu câte-o carte ilustrată sau cu câte-o scrisoare, unde punea mai multe flori și bucle din cosiță-i decât slova de dragoste” (Galaction), „Soarele_[,] ce azi e mândru_[,] el îl vede trist și roș” (Eminescu), „Baba_[,] care se culcase o dată cu găinile_[,] se sculă cu noaptea-n cap” (Creangă), „Țiganca_[,] care știa blestămăția ce făcuse_[,] se temu văzând frumusețea merilor” (Ispirescu).

Față de atributivele relative izolate care au o poziție terminală în frază, despărțite, la stânga, prin virgulă, de propoziția regentă, *subordonatele intercalate se scriu între virgule (sau linii de pauză), deci se despart și la stânga, și la dreapta*, lucru de care nu se ține seama întotdeauna în mass-media: „Acordurile_[,] care ne-au încântat sufletul cu muzica noastră populară_[,] s-au încheiat de câteva zile...” (corect: „Acordurile_[,] care ne-au încântat sufletul..._[,] s-au încheiat...”), „Alte persoane_[,] care ar fi putut accede în acest scaun_[,] au preferat să rămână acolo, unde se află” (corect: „Alte persoane_[,] care ar fi putut accede..._[,] au preferat...”), „Poeții români_[,] pe care am fi putut face școală_[,] mai existau încă arestați în bibliotecile sechestrare la «fondul secret»” (corect: „Poeții români_[,] pe care am fi putut face școală_[,] mai existau...”), „Nici un (sic!) părinte_[,] al cărui copil este un participant activ la aceste meciuri de antrenament de după-amiază extrem de agasante fonic_[,] nu pare a sesiza gravitatea situației” (corect: „Niciun părinte_[,] al cărui copil este un participant activ..._[,] nu pare a sesiza gravitatea situației”), „Cronicarul_[,] care a citit și el presa vremii_[,] își amintește că E.C. n-a avut o presă bună, dar că unii analiști l-au susținut până la un

punct" (corect: „Cronicarul_[,] care a citit și el presa vremii_[,] își amintește...”), „Al doilea volum_[,] ce stă să apară_[,] schimbă complet poetica de la care o pornise inițial...” (corect: „Al doilea volum_[,] ce stă să apară_[,] schimbă complet poetica...”), „Comedia_[,] la care am asistat_[,] vrea să ne spună că nemuritorul Năstase s-a hotărât să nu mai demisioneze” (corect: „Comedia_[,] la care am asistat_[,] vrea să ne spună...”), „N-am auzit să fi intrat în curtea liceului_[,] în care am învățat_[,] o persoană străină de școală” (corect: „...să fi intrat în curtea liceului_[,] în care am învățat_[,] o persoană străină de școală”), „Emoționanta festivitate patronată de ofițerul stării civile_[,] în fața căruia se rostește solemn cuvântul «Da»_[,] rămâne întipărită în conștiința tinerilor...” (corect: „Emoționanta festivitate patronată de ofițerul stării civile_[,] în fața căruia se rostește solemn cuvântul «Da»_[,] rămâne întipărită...”).

74. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a complementului direct/secundar (cu sau fără determinări) ori a completivei

- „Cele învățate_[,] am fost preocupat să le pun în practică”
- „L-am întâlnit_[,] și pe el_[,] cu tolba plină de cărți...”
- „Pe care greșea_[,] îl sfătuia cum să se-ndrepte”
- „Să tragă chiulul_[,] asta îl îndemna, cu ironie...”

„Indiferent de poziția lui față de regent, complementul direct nu e, de obicei, izolat de acesta prin niciun semn de punctuație, cu excepția situațiilor în care apar intercalări, marcate prin virgule”: „Avu_[,] o clipă_[,] curiozitatea să se ridice” (**Sadoveanu**), „Uriașii munți... sloboziseră_[,] din coamele lor zvârlite până la cer_[,] ploile, trăsnetele și suvoaiele” (**Galaction**), „Poate și-ar fi pierdut_[,] dacă ar fi aruncat-o peste zid_[,] haina” (**Șt. Bănulescu**). „Ca și alte compliniri ale verbului, poziția complement direct poate fi enfatizată prin inversarea topicii, adică prin așezarea complementului în poziție preverbală. Emfatizarea complementului direct se poate face atât în realizările nominale..., dar, mai ales, în cele propoziționale” (**GA², II**): „Pe Bologa_[,] întunericul îl zgudui” (**Rebreanu**), „Norocul meu_[,] l-a mâncat domnul, acela Hagi-Iordan, care-a mai mâncat

poate și norocul altora!” (Cezar Petrescu), „Cântecul, lumina, taina, unda, întinsurile-albastre_[,] Noi le ținem, noi le strângem” (T. Arghezi). „În cazul trecerii în poziție tematică a complementivei, aceasta [ca și complementul] poate fi izolată prin pauză, marcată grafic prin virgulă [„Ce știu_[,] nu vreau să ții secret” (Coșbuc)] sau prin linia de pauză [„Cine a meșteșugit aceste stiluri populare_[,] cine a îngânat întâi sfâșietoarea lor melodie – nu știu și poate nu știe nimeni” (Galaction – apud GA², II)]. „Prezența complementului secundar într-o structură implică prezența complementului direct, nu și invers... Se realizează prototipic prin nominal nepropozițional (dar poate avea și realizare propozițională): inanimat pentru complementul secundar, dar animat pentru complementul direct coocurent: «Profesorul a învățat elevii carte». „...Complementul secundar, ca și propoziția corespunzătoare, nu se izolează de regent prin niciun semn de punctuație. Numai propoziția reluată în regentă prin pronumele cu valoare neutră „asta” se desparte prin virgulă: «Ce înseamnă predicat_[,] asta l-a întrebat»” (Ibidem).

Fie că apar intercalări, fie că un complement direct/secundar – așezat înaintea predicatului – se desparte prin virgulă după gradul legăturii cu elementul regent, utilizarea pauzei (prin virgulă sau linie de pauză) nu este întotdeauna fără reproș: „Cele învățate_[,] am fost preocupat să le pun în practică” (corect: „Cele învățate_[,] am fost preocupat să le pun în practică”), „L-am întâlnit_[,] și pe el_[,] cu tolba plină de cărți, la Ungheni...” (corect: „L-am întâlnit_[,] și pe el_[,] cu tolba plină de cărți, la Ungheni...”), „Pe care greșea_[,] îl sfătuia cum să se îndrepte...” (corect: „Pe care greșea_[,] îl sfătuia cum să se îndrepte...”), „Să tragă chiulul_[,] asta îl îndemna, cu ironie...” (corect: „Să tragă chiulul_[,] asta îl îndemna, cu ironie...”),

75. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a complementului indirect/prepozițional (cu sau fără determinări) ori a complementivei

- „Gratie cercetării științifice_[,] am avut multe satisfacții...”
- „Cui nu-i vin hainele_[,] n-are decât să le refuze”
- „sunt discuții dacă_[,] din fondul de dezvoltare_[,] FMI va permite...”
- „La ce ar putea servi o facultate_[,] am reflectat de multe ori...”

„În tradiția gramaticii românești, complementul prepozițional și complementul în dativ au fost considerate o singură parte de propoziție, denumită complement indirect” (GA², II), între ele existând și asemănări, și deosebiri... Asemenea complementului direct, cel indirect – atunci când e așezat înaintea predicatului – „se desparte sau nu prin virgulă după gradul legăturii cu elementul regent” (GA², II): „Mulțumită Domnului_[,] părinții noștri aveau de cele; căci sărăcia nu se oploșise încă la ușa lor” (Creangă), „Datorită muncii tale..._[,] biblioteca e azi în regulă” (Camil Petrescu). Complementul prepozițional se poate despărți și el prin virgulă când e „topicalizat” (cu topică inversă), „de ex. «La tine_[,] nu mă mai gândesc de mult»; complementul prepozițional topicalizat și reluat se desparte obligatoriu prin virgulă de secvența prin care este reluat, de ex. «De copilărie_[,] de asta își aduce el aminte», «La copilărie_[,] iată la ce se gândește el».” (GA², II). La nivelul frazei, „complementul indirect se realizează numai prin propoziție relativă, pe când complementul prepozițional se poate realiza și prin propoziție conjuncțională” (Ibidem): „Cui e obișnuit cu mersul trenurilor_[,] o oprire în afară de cele prevăzute în itinerar îi dă de gândit” (Caragiale), „De ce ți-e frică_[,] nu scapi” (Proverb).

Insuficienta cunoaștere a normelor gramaticale și, prin urmare, a celor legate de utilizarea sau nu a virgulei se oglindește și în felul defectuos în care apare în unele texte: „Gratie cercetării științifice_[,] am avut multe satisfacții în cariera mea profesională” (corect: „Gratie cercetării științifice_[,] am avut multe satisfacții...”), „Actului infracțional_[,] în genere_[,] nu-i poți răspunde cu indiferență” (corect: „Actului infracțional_[,] în genere_[,] nu-i poți răspunde cu indiferență”), „Cui nu-i vin hainele_[,] n-are decât să le refuze” (corect: „Cui nu-i vin hainele_[,] n-are decât să le refuze”), „Iar_[,] între cei care nu mai sunt_[,] dar care vor fi mereu_[,] îi pomenesc pe Zaharia Stancu, Laurențiu Fulga, Șt. Aug. Doinaș, Laurențiu Ulici...” (corect: „Iar_[,] între cei care nu mai sunt_[,] dar care vor fi mereu_[,] îi pomenesc pe...”), „Conform prefectului..._[,] sunt discuții dacă_[,] din fondul de rezervă pentru dezvoltare_[,] FMI va permite alocarea suplimentară de sume pentru învățământ” (corect: „...sunt discuții dacă_[,] din fondul de rezervă pentru dezvoltare_[,] FMI va permite...”), „În fine, mă bucur să constat

că_[] pentru mulți autori mai tineri ca mine_[] scrisul meu nu-i lipsit de semnificație” (corect: „...că_[] pentru mulți autori mai tineri ca mine_[] scrisul meu...”), „La ce ar putea servi o facultate_[] am reflectat de multe ori, încă de pe băncile școlii” (corect: „La ce ar putea servi o facultate_[] am reflectat de multe ori...”).

76. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a complementului de agent (cu sau fără determinări) ori a completivei

- „Apreciat_[] de locuitori_[] pentru meșteșug, a fost desemnat...”
- „au fost obligați_[] de către pădurarul satului_[] să bea Țuică”
- „fapt ascuns cu grijă, deocamdată_[] de Guvern...”
- „De cine merită_[] premiul trebuie să fie câștigat”

Se știe că complementul de agent „determină un verb la diateza pasivă (construcție cu a fi, modul participiu sau reflexivul cu valoare pasivă), arătând de cine este făcută acțiunea” (GA¹, II), fiind „un tip special de complement prepozițional, care se realizează printr-un nominal (substantiv, pronume sau numeral cu valoare pronominală) în cazul acuzativ cerut de conectorul de/de către – la nivelul propoziției – sau printr-un tip special de propoziție relativă fără antecedent, precedată de același conector – la nivelul frazei.” (GA², II). „În propoziții/fraze enunțiative, topica normală a complementului de agent, ca și a propoziției corespunzătoare, este după elementul regent. Topica inversă este rară și apare în enunțuri emfactice... În ce privește punctuația, complementul de agent, ca și propoziția corespunzătoare, nu se izolează prin virgulă de regent, în enunțuri nonemfactice. *Propoziția de agent topicalizată poate fi despărțită, facultativ, prin virgulă, de regentă: «De oricine Ține la tine, vei fi ajutat»*” (Ibidem).

Folosirea la întâmplare a virgulei, în ce privește complementul (completiva) de agent, se observă în exemplele următoare: „Trei copii de 12 ani, dintr-o comună gălățeană, au intrat în comă alcoolică după ce au fost obligați_[] de către pădurarul satului_[] să bea Țuică” (corect: „...au fost obligați_[] de către pădurarul satului_[] să bea

țuică”), „Lipsa din gestiune a fost constatată de experții Fondului, fapt ascuns cu grijă_[,] deocamdată_[,] de Guvern” (corect: „...fapt ascuns cu grijă_[,] deocamdată_[,] de Guvern”), „Apreciat_[,] de locuitorii_[,] pentru meșteșug, a fost desemnat să reprezinte, la târgul de toamnă, măiestria acelor meleaguri” (corect: „Apreciat_[,] de locuitorii_[,] pentru meșteșug, a fost desemnat...”), „De cine merită_[,] premiul trebuie să fie câștigat” (corect: „De cine merită_[,] premiul trebuie să fie câștigat”). (În primele trei enunțuri, complementul de agent apare izolat, între virgule/la stânga, fie pentru că s-a considerat a fi neesențial, fie pentru că a fost precedat de un circumstanțial intercalat.)

77. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului de loc (element neesențial)

- „Încât_[,] pe șosea_[,] sărmanii șoferi de autobuze (...) fac adevărate demonstrații...”
- „că_[,] în Thailanda_[,] bordelurile au trei tarife...”
- „dar_[,] în Franța mileniului trei_[,] purtarea unei fuste scurte poate fi pedepsită...”
- „la revoluție am participat din prima zi (...) în București...”
- „Conform Poliției Capitalei (...) un copil a fost atacat de un câine_[,] în Calea Ferentarilor_[,] lângă casă”

Este cunoscut că circumstanțialul de loc „situează procesul și participanții săi într-un cadru spațial sau precizează poziția unui element al situației comunicate în acest cadru” (GA², II). Delimitat sub forma a două tipuri semantice („circumstanțialul de localizare/locativ” și „circumstanțialul de direcție”), circumstanțialul de loc „se caracterizează printr-o topică liberă, în care predomină poziția după regent”, antepunerea față de regent având un „rol emfatic” (Ibidem). *Așezat la începutul unei propoziții* (inclusiv cea situată după o conjuncție subordonatoare) *se desparte prin virgulă, când nu constituie un element esențial în frază*: „La otel Mazăre_[,] i se spune că n-a fost odaie goală” (Caragiale), „De-a lungul zidului_[,] se adăposteau saielele cu vite și zalhanaua curții domnești” (Odobescu),

„Dintr-alte țări_[,] de soare pline_[,]... Veniți, dragi păsări_[,] înapoi” (Coșbuc), „Acolo_[,] între codri, la 1200 de metri înălțime, se deschide șesul acestor două ape...” (Sadoveanu). Când se află la dreapta regentului, izolarea – prin virgulă, de regulă – se produce când circumstanțialul de loc se află juxtațapus într-un lanț de circumstanțiale și apozitii: „Dacă e curcă, Ce se încurcă La revărsatul zorilor_[,] În calea vânătorilor” (Odobescu), „Și-odată zboară Harap-Alb până la nouri, apoi o ia de-a curmezișul pământului_[,] pe deasupra codrilor” (Creangă), „N-ai umblat toată ziua... ca mine_[,] pe jos” (Caragiale), „Rămaseră o clipă, nemișcați_[,] locului...” (Panait Istrati – apud GA², II).

Omiterea virgulei este mai mult decât evidentă în izolarea circumstanțialelor de loc din enunțurile următoare: „Deși erau obosiți_[,] au ajuns, în cele din urmă_[,] la casa cu pricina” (corect: „...au ajuns, în cele din urmă_[,] la casa cu pricina”), „Toate bune și frumoase, numai că_[,] la noi_[,] inițiativa nu este nouă” (corect: „...numai că_[,] la noi_[,] inițiativa nu este nouă”), „Am supraviețuit, iar la revoluție am participat din prima zi de pe 21 decembrie_[,] în București...” (corect: „...am participat din prima zi (...) în București...”), „Ar trebui să spună editorului român că_[,] într-o societate a spectacolului_[,] în vitrine se joacă soarta oricărui magazin” (corect: „...că_[,] într-o societate a spectacolului_[,] în vitrine se joacă soarta...”), „Abia după douăzeci de ani de guvernare de centru dreapta_[,] în Germania_[,] au ales nemții_[,] la stânga_[,] pe social-democrați” (corect: „Abia după douăzeci de ani (...) în Germania_[,] au ales nemții_[,] la stânga_[,] pe social-democrați”), „Unul dintre aceștia nu se sfia ca_[,] într-un articol publicat în revista «Dus»_[,] să-l crucifice prosteste pe Sextil Pușcariu” (corect: „...nu se sfia ca_[,] într-un articol (...) să-l crucifice...”), „Aflăm că_[,] în Thailanda_[,] bordelurile au trei tarife: «scurt», «mediu» și «tot tacâmul»” (corect: „Aflăm că_[,] în Thailanda_[,] bordelurile au trei tarife...”), „Încât_[,] pe șosea_[,] sârmanii șoferi de autobuze (de cei de automobile nu mai vorbim) fac adevărate demonstrații de slalom uriaș” (corect: „Încât_[,] pe șosea_[,] sârmanii șoferi de autobuze...”), „Conform Poliției Capitalei, oamenii legii au fost anunțați, sâmbătă după-amiază, că

un copil a fost atacat de un câine_[,] în Calea Ferentarilor_[,] lângă casă” (corect: „...a fost atacat de un câine_[,] în Calea Ferentarilor_[,] lângă casă”), „Aveam o bursă de trei luni_[,] în Portugalia_[,] și m-a întrebat dacă nu vreau să-i țin locul, dacă nu vreau să fac niște cronici, niște recenzii” (corect: „Aveam o bursă de trei luni_[,] în Portugalia_[,] și m-a întrebat...”), „Incredibil, dar_[,] în Franța mileniului trei_[,] purtarea unei fuste scurte poate fi pedepsită cu închisoarea de până la 6 luni și amendă de 750 de euro” (corect: „...dar_[,] în Franța mileniului trei_[,] purtarea unei fuste scurte poate fi pedepsită...”).

78. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului de loc (cu sau fără determinări)

- „Gabriela Melinescu_[,] în Suedia_[,] a fascinat cu imagini...”
- „S.R.L. angajează_[,] în cadrul departamentului (...)_[,] personal...”
- „un personaj de avangardă (...), care_[,] în Iași_[,] nu se integrase...”
- „A reușit să aducă_[,] pe scena de la Călărași_[,] mari nume...”
- „au fost prinse_[,] pe o stradă din București_[,] de o patrulă...”

Aflat între subiect (însoțit sau nu de determinări) și predicat, circumstanțialul de loc se desparte prin virgule numai când subiectul e așezat înaintea de predicat („Povestea bătrână_[,] în măreția codrului_[,] aduce înfiorări pe chipurile lor trudite”; „Baba_[,] sus_[,] pe costișă_[,] în șleah_[,] printre boclucuri, sta ca o arătare” – Sadoveanu), iar, *când subiectul e așezat după predicat, circumstanțialul de loc „se încadrează între virgule atunci când e mai puțin legat de elementul regent sau atunci când autorul vrea să-l detașeze pentru a insista asupra lui” (GA¹, II)*. Exemplele ce urmează oferă câteva cazuri edificatoare de folosire defectuoasă a virgulei în asemenea intercalări: „Ca cetățean român, a fost într-adevăr o misiune să văd_[,] în buricul Franței_[,] un cristal de stâncă din România, expus la un Muzeu de bijuterii și minereuri din orașul Arbois – Alsacia” (corect: „...să văd_[,] în buricul Franței_[,] un cristal de stâncă din România...”), „Mai este poezia recitată, care_[,] în Germania sau în

Austria_[,] este un fenomen curent... cu săli de obicei pline” (corect: „...care_[,] în Germania sau în Austria_[,] este un fenomen curent...”), „Gabriela Melinescu_[] în Suedia_[,] a fascinat cu imagini iconografice, meșterite de ea cu mult har” (corect: „Gabriela Melinescu_[,] în Suedia_[,] a fascinat cu imagini...”), „Ca să aibă_[] în activitatea lor_[,] un om care să se ofere gratuit, cu tot sufletul, cu toată puterea lui” (corect: „Ca să aibă_[,] în activitatea lor_[,] un om care să se ofere...”), „De pe la televizor, prin jurnalele de știri ni se comunică_[,] la rubrica «Externe»_[] că în Belgia un mare pedofil a fost arestat” (corect: „...ni se comunică_[,] la rubrica «Externe»_[,] că în Belgia...”), „A reușit să aducă_[] pe scena de la Călărași_[,] mari nume din folclorul nostru românesc” (corect: „A reușit să aducă_[,] pe scena de la Călărași_[,] mari nume...”), „SRL angajează_[] în cadrul departamentului Marketing_[,] personal pentru relațiile cu publicul” (corect: „SRL angajează_[,] în cadrul departamentului Marketing_[,] personal...”), „La acea dată, în perioada ieșeană, Călinescu reprezenta pentru mine un personaj de avangardă, neconformist, care_[] în Iași_[,] nu se integrase bine...” (corect: „...un personaj de avangardă... care_[,] în Iași_[,] nu se integrase...”), „Două persoane care vindeau metadonă unui tânăr au fost prinse_[] pe o stradă din București_[,] de o patrulă de jandarmi...” (corect: „...au fost prinse_[,] pe o stradă din București_[,] de o patrulă...”).

79. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a propoziției circumstanțiale de loc

- „Unde nu gândeai_[] acolo îl aflai”
- „Mergeam ca orbeții_[] unde ne duceau picioarele”
- „fără să-i chemi_[] de unde sunt_[,] pe cei care nu mai sunt”
- „se așezaseră_[] pe unde ninsese viscolit_[,] troiene mari...”

Având o topică liberă, circumstanțialul de loc propozițional se desparte prin virgulă de regentă când, antepusă regentei, e asociată cu un corelativ, când nu e considerat un element esențial în frază sau când, din motive stilistice, este pusă în evidență circumstanța

spațială: „Orișunde se arăta[,] Vorbe dulci întâmpina” (**Alecsandri**), „Oriunde mergea[,] avea obicei să-și lege vaca dinapoia căruței” (**Creangă**), „Unde va cădea săgeata[,] acolo să ne luptăm” (**Ispirescu**), „Acolo unde chiot și cântec fură-n toi[,] Răsună-n guri de pivniți ciocanul pe butoi” (**I. Pillat** – apud **GA², II**), „Pe aici e numai șes și iar șes[.] cât vezi cu ochii[,] neted ca-n palmă, cu lanuri nesfârșite de grâu” (**Rebreanu**), „Am rătăcit și urme nu-s[.] Oriîncotro m-aș duce!” (**Iosif**), „Mergeam ca praful, ca noroiul[.] unde ne ducea vântul și apa” (**Ghica**), „Tânărul...[.] Unde-și auzea[,] Din curte-mi ieșea, Domnului vorbea” (**G. Dem. Teodorescu**).

Lipsa virgulei în izolarea la dreapta, la stânga sau intercalată a propoziției circumstanțiale de loc se observă în enunțuri ca: „Unde nu gândeai[,] acolo îl aflai” (corect: „Unde nu gândeai[,] acolo îl aflai”), „Mergeam ca orbeții[.] unde ne duceau picioarele”, (corect: „Mergeam ca orbeții[.] unde ne duceau picioarele”), „Nu poți să vorbești, să-ți amintești de «Echinox» fără să-i chemi[.] de unde sunt[,] pe cei care nu mai sunt” (corect: „...fără să-i chemi[.] de unde sunt[,] pe cei care nu mai sunt”), „Pe toată întinderea șoselei se așezaseră[.] pe unde ninsese viscolit[,] troiene mari care blocau circulația” (corect: „...se așezaseră[.] pe unde ninsese viscolit[,] troiene mari...”).

80. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul propoziției, a circumstanțialului de timp (element neesențial)

- „Recent[,] un tânăr regizor talentat (...) a dovedit discernământ...”
- „Culmea e că[.] după 1989[,] opinia publică din țară...”
- „Mă gândesc că[.] plecând de la Lehliu[.] mă întorc la Târgoviște...”
- „El a spus că[.] până la 5 noiembrie[,] Guvernul va analiza...”
- „Pentru că[.] de la doisprezece ani[,] respectivii electricieni...”

La fel cu circumstanțialul de loc, cel de timp, așezat la începutul unei propoziții (inclusiv cele așezate după o conjuncție subordonatoare), se desparte prin virgulă când nu constituie un element esențial în propoziție sau când e motivat stilistic de evidențierea circumstanței temporale: „La sfârșitul lui mai[,] Stanciu încarcă într-o căruță două

sute de oca de cireșe" (**Vlahuță**), „Măine, poimăine poate, soarele fericii Se va arăta vesel pe orizon senin" (**Alexandrescu**), „Peste vreun ceas iată și mocanii cu negustorul" (**Caragiale**), „Mai aproape de noi însă sub forme și cu colori mai reale, se vedeau pe vârful Bisociei și pe al Ulmușorului mari pietroaie sure și murgi..." (**Odobescu**), „Ascultând pierdut, Apostol Bologa se pomeni deodată cu o întrebare înfricoșătoare..." (**Rebreanu** – apud **GA², II**).

Utilizarea defectuoasă a virgulei este vizibilă în enunțurile ce urmează: „Culmea e că după 1989 opinia publică din țară a fost preocupată de cu totul alte lucruri decât literatura" (corect: „Culmea e că după 1989 opinia publică din țară..."), „Deci pe 9 sau 10 ianuarie la Paris am cerut azil politic la OFPERA" (corect: „Deci pe 9 sau 10 ianuarie la Paris..."), „Își permite întrucât de 15 ani ierarhii BOR tot invocă autoritatea lor asupra alegătorilor și fac servicii politicienilor pentru contraserviciile pe care le primesc" (corect: „Își permite întrucât de 15 ani ierarhii BOR..."), „Cu cât pagina iese mai bine de la început, cu atât cresc șansele ca la verificarea finală de joi să ți se ceară să schimbi totul" (corect: „...cu atât cresc șansele ca la verificarea finală de joi să ți se ceară..."), „Din multe explicații se deduce că uneori criteriul de bază al corectitudinii cuvântului e etimologismul" (corect: „...se deduce că uneori criteriul de bază..."), „Recent un tânăr regizor talentat și care nu sare peste cal a dovedit discernământ, echilibru și un bun simț (sic!) stilistic" (corect: „Recent un tânăr regizor talentat (...) a dovedit discernământ..."), „Nu știi, dar îmi amintesc că pe atunci Europa liberă, al cărei angajat eram, a prezentat cazul Gheorghe, chiar dacă personajul mi se părea controversabil" (corect: „...îmi amintesc că pe atunci Europa liberă..."), „Sarasate începe la 5 ani studiul viorii, cu tatăl său, dirijor de fanfară militară, iar la 8 ani dă primul concert" (corect: „...iar la 8 ani dă primul concert"), „În America am continuat să scriu și într-un târziu Gelu Dorian m-a convins să public" (corect: „...și într-un târziu Gelu Dorian m-a convins să public"), „Mă gândesc că plecând de la Lehliu mă întorc la Târgoviște și în continuare voi trece Siretul să ajung la Cernăuți" (corect: „Mă gândesc că plecând de la Lehliu mă întorc la Târgoviște..."), „O fi costat aceste lucrări ceva bani, dar pentru o sută de ani de acum încolo oricine va veni nu are a mai bate un cui" (corect: „...dar pentru o sută

de ani de acum încolo_[,] oricine va veni...”), „El a spus că_[,] până la 5 noiembrie_[,] Guvernul va analiza activitatea prefectilor și subprefectilor...” (corect: „El a spus că_[,] până la 5 noiembrie_[,] Guvernul va analiza...”), „Între timp_[,] în Franța, sculptorul Bertholdi a solicitat asistența unor ingineri pentru a realiza structura de rezistență a colosului – statui de cupru” (corect: „Între timp_[,] în Franța, sculptorul Bertholdi a solicitat...”), „O altă victimă susține că_[,] în trecere_[,] individul ar fi lăsat în urmă un puternic iz de alcool” (corect: „...că_[,] în trecere_[,] individul ar fi lăsat...”), „Pentru că_[,] de la doisprezece ani_[,] respectivii electricieni nu știu să facă altceva decât să... ceară!” (corect: „Pentru că_[,] de la doisprezece ani_[,] respectivii electricieni...”).

81. Omiterea virgulei în izolarea, la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului de timp (element neesențial)

- „În sec. 17-18, se petrece o importantă cotitură în istoria occidentală și_[,] până la urmă_[,] în cea mondială”
- „Sprijinul acordat de GRASP (...) constă în 58000 de dolari_[,] în prima fază”
- „va recurge la întreruperea furnizării energiei electrice (...)_[,] zilnic_[,] între ore...”
- „Se poate citi, în șapoul rubricii Convorbiri incomode, din «Luceafărul» nr. 25_[,] din 30 iunie...”

Se știe că „poziția în enunț a circumstanțialului de timp este liberă” (**GA², II**), iar *despărțirea acestuia, prin virgulă, după predicat, este dictată de juxtapunerea într-o succesiune de circumstanțiale și apozitii*: „Sigismund... se îndreaptă pe altă cale mai lungă, pe lângă hotarul Poloniei și... ajunse fără veste la Cluj, în Transilvania_[,] în douăzeci ale lunii august” (**Bălcescu**), „Tămădăienii..., mânând în pas alene gloabele lor de călușei, au dat roată_[,] ore, zile și luni întregi_[,] împrejurul falnicilor dropioi” (**Odobescu**), „El era cel care îi lua, în zilele de sărbători, să-i ducă_[,] pe sub seară_[,] la cofetărie” (**Macedonski**), „Dar noaptea-n zare, uneori, Când e furtună-n depărtare, La margini de-orizont răsare Un fulger alb_[,] târziu_[,] spre zări” (**Coșbuc**), „Nu analizase nici un detaliu, nu se gândise dacă-i serioasă, realizabilă, dacă nu-i o aventură ridicolă, mulțumirea

rudimentară, neașteptată îl împinsese_[,] în timp_[,] înainte..." (Aug. Buzura – apud GA², II).

Punctuația deficitară, în utilizarea virgulei, se observă, de exemplu, în enunțurile ce urmează: „Se poate citi, în șapoul rubricii Convorbiri incomode, din «Luceafărul» nr. 25_[,] din 30 iunie...” (corect: „...din «Luceafărul» nr. 25_[,] din 30 iunie...”), „«Acordul privind condițiile referitoare la Legea maghiarilor din statele vecine Ungariei» a fost semnat la București_[,] pe 23 septembrie...” (corect: „...a fost semnat la București_[,] pe 23 septembrie...”), „aceștia au învățat în două schimburi, cu un singur învățător_[,] dimineata și după-amiaza...” (corect: „...cu un singur învățător_[,] dimineata și după amiaza...”), „În sec. 17-18, se petrece o importantă cotitură în istoria occidentală și_[,] până la urmă_[,] în cea mondială” (corect: „...în istoria occidentală și_[,] până la urmă_[,] în cea mondială”), „Sprijinul acordat de GRASP în derularea proiectului constă în 58000 de dolari_[,] în prima fază...” (corect: „Sprijinul acordat de GRASP (...) constă în 58000 de dolari_[,] în primă fază...”), „SC Apă-Canal SA... va recurge la întreruperea furnizării energiei electrice către Serviciul Public Apă-Canal din municipiul Călărași, zilnic_[,] între orele...” (corect: „...va recurge la întreruperea furnizării energiei electrice..._[,] zilnic_[,] între orele...”), „Convoacă, la sala Teatrului Popular, Adunarea Generală de alegeri_[,] pentru sâmbătă_[,] 24 noiembrie 2001, ora 10:00” (corect: „...Adunarea Generală de alegeri_[,] pentru sâmbătă_[,] 24 noiembrie 2001...”).

82. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului de timp (cu sau fără determinări)

- „Numărul familiilor_[,] în anul 1930_[,] era de 1975...”
- „a fost arestat_[,] în cursul zilei de luni_[,] de către procurorii...”
- „a făcut pe nababul, oferind_[,] de ziua sa_[,] mâncare și băutură...”
- „Sus-numiții_[,] în aceeași noapte_[,] au pătruns prin efracție...”
- „Tu_[,] la ora patru fără cinci_[,] îți închizi «fișetul»...”

Circumstanțialul de timp se pune între virgule când este așezat fie „între subiect (însoțit sau nu de determinări) și predicat”, fie între predicat și subiect (când „autorul vrea să atragă atenția”

asupra lui), fie „înainte de locul pe care îl ocupă în ordinea normală” a circumstanțialelor (IOOP): „D. Lefter_[,] până adineauri_[,] habar n-avea că se trăsese ieri amândouă loteriile” (Caragiale), „Domnul Ciolac_[,] chiar de la sosirea sa la catedra de matematică_[,] duce tratative de înșurătoare cu o moștenitoare bogată, fată a unui negustor” (Sadoveanu), „Cervantes în Algeria_[,] după ani de zile_[,] izbutește să organizeze cu alți câțiva o evadare” (N. Steinhardt), „Se mai aflase_[,] în sfârșit_[,] principalul” (Sadoveanu), „Și plecându-se repede spre el, mi se păru că_[,] dându-și sufletul_[,] a șoptit” (Delavrancea), „Aici ieșea primăvara_[,] întâi_[,] floarea-paștelui, la capătul dinspre pădure al bucății...” (Dinu Săraru – apud SOPLR), „Puterilor apusene (...) le era oferită, de autor, pilda popoarelor din sud-estul Europei care_[,] înainte de a cădea sub stăpânire otomană_[,] rezistaseră îndelung agresorului” (Ș. Papacostea – apud GA², II).

Omiterea uneia dintre virgule (la stânga sau la dreapta circumstanțialului de timp intercalat) este una dintre greșelile cele mai frecvente: „Sexualitatea_[,] mai ales în ultimele decenii_[,] este explorată cu frenezie și în literatură” (corect: „Sexualitatea_[,] mai ales în ultimele decenii_[,] este explorată...”), „După '90, ați observat_[,] în climatul de libertate_[,] schimbări importante în literatură?” (corect: „...ați observat_[,] în climatul de libertate_[,] schimbări importante...?”), „Ai să te convingi_[,] înainte de a suna la poartă_[,] că acest om trăia demult (sic!) în mileniul trei” (corect: „Ai să te convingi_[,] înainte de a suna la poartă_[,] că acest om...”), „...după spusele bătrânului învățător Diaconu, care_[,] în acest an_[,] împlinește vârsta de 98 de ani...” (corect: „...care_[,] în acest an_[,] împlinește vârsta...”), „Numărul familiilor_[,] în anul 1930_[,] era de 1975, iar al locuitorilor de diferite vârste în același an era de 800” (corect: „Numărul familiilor_[,] în anul 1930_[,] era de 1975...”), „...care_[,] la începutul lui ianuarie_[,] și-a omorât în bătaie copilașul de numai un an, după care l-a ars în sobă și i-a împrăștiat cenușa prin curte” (corect: „care_[,] la începutul lui ianuarie_[,] și-a omorât în bătaie copilașul...”), „Un tânăr de 21 de ani a fost arestat_[,] în cursul zilei de luni_[,] de către procurorii din Alba, fiind acuzat de distribuire și deținere fără

drept a unor droguri de mare risc..." (corect: "...a fost arestat_[,] în cursul zilei de luni_[,] de către procurorii..."), „Cea mai gravă problemă_[,] până la apariția unor noi cazuri_[,] este aceea că psihopatul umblă încă liber și tot liber circulă zvonuri care mai de care mai fanteziste..." (corect: „Cea mai gravă problemă_[,] până la apariția unor noi cazuri_[,] este aceea că psihopatul...”), „Sus-numiții_[,] în aceeași noapte_[,] au pătruns prin efracție în locuința consăteanului lor S.G., de unde au sustras diferite bunuri, alimente și păsări” (corect: „Sus-numiții_[,] în aceeași noapte_[,] au pătruns prin efracție...”), „Lucrătorii de la postul de poliție al comunei_[,] în urma activităților desfășurate_[,] au stabilit că M.I. și N.G. sunt autorii a șapte infracțiuni de furt auto” (corect: „Lucrătorii..._[,] în urma activităților desfășurate_[,] au stabilit...”), „Vorbeam_[,] la începutul întâlnirii noastre_[,] despre adevărata muzică...” (corect: „Vorbeam_[,] la începutul întâlnirii noastre_[,] despre adevărata muzică...”), „Tu_[,] la ora patru fără cinci_[,] îți închizi «fișetul», apoi pleci să cumperi din salariu ceva...” (corect: „Tu_[,] la ora patru fără cinci_[,] îți închizi «fișetul»...”), „Alianța federațiilor sindicale reprezentative din învățământ a solicitat_[,] ieri_[,] o întrevedere pentru a găsi soluții care să ducă la dezamorsarea stării conflictuale” (corect: "...a solicitat_[,] ieri_[,] o întrevedere...").

83. Omiterea virgulei în izolarea propoziției circumstanțiale de timp (element neesențial), antepusă/postpusă regentei

- „După ce au aflat_[,] ar fi trebuit să-și anunțe superiorii”
- „dar_[,] când m-a atacat_[,] n-am rămas dator”
- „și_[,] în timp ce va scrie_[,] va spune...”
- „Câteva sute de români se imbarcau (...) în timp ce mass-media...”

*„Propoziția circumstanțială de timp așezată înaintea regentei se desparte prin virgulă [când e asociată cu un corelativ] când nu se insistă în mod deosebit asupra ei” („Când îmi coborâi ochii_[,] părintele Pantelimon zâmbea” – **Sadoveanu**), iar „când e așezată după o regentă care cuprinde un complement circumstanțial sau o*

propoziție circumstanțială, ea se desparte prin virgulă” – **IOOP**. („Ne-vasta a murit de mult_[,] de pe când eram om teafăr”, „L-am observat de departe_[,] pe când eram în dreptul cofetăriei” – **Sadoveanu**). Alte exemple: „Îndată ce sosise_[,] Lăpușneanul porunci...” (**Negruzzi**), „Ori de câte ori viitorul a surâs României_[,] fiii ei nu au lipsit de a aspira către unire” (**Ghica**), „După ce ieși din spital_[,] începu a ră-tăci iar pe uliți” (**Sadoveanu**), „Cum îl scoli_[,] cere de mâncare” (**Creangă**), „Valea Saulei răsună neîncetat în a mea minte_[,] Ori de câte ori de dânsa printre trai mi-aduc aminte” (**Arghezi** – apud **GA², II**), „Nici nu se oprișe trenul_[,] că Olguța și sărise de pe scară, veselă, familiară” (**I. Teodoreanu** – **Ibidem**), „Ajunse în fața lui_[,] când în sfârșit fu recunoscut” (**Al. Ivăsiuc** – **Ibidem**).

Enunțurile ce urmează relevă „inadvertențele” legate de izolarea propoziției circumstanțiale de timp: „Se prevede că_[] în anul care vine_[,] organele administrației locale vor deveni un fel de valahi, având la dispoziție..., deci cam 4% din PIB” (corect: „Se prevede că_[,] în anul care vine_[,] organele administrației locale...”), „De când am ieșit la pensie_[] am cântat mai mult în comparație cu timpul când semnam și condică de prezență” (corect: „De când am ieșit la pensie_[,] am cântat...”), „Și_[] când ne-o fi mai rău_[,] așa să ne fie!” (corect: „Și_[,] când ne-o fi mai rău_[,] așa să ne fie!”), „Sunt oameni ocupați, iar_[] când pot ei_[,] nu pot eu și invers” (corect: „...iar_[,] când pot ei_[,] nu pot eu...”), „Doctorul se va scărpină după ureche, va lua o rețetă și_[] în timp ce va scrie_[,] va spune...” (corect: „...și_[,] în timp ce va scrie_[,] va spune...”), „Câteva sute de români se îmbarcau în autocare pentru a merge la muncă în Spania_[] în timp ce mass-media de la noi vuia despre măcelurile de la Madrid” (corect: „Câteva sute de români se îmbarcau (...)_[,] în timp ce mass-media...”), „După ce au aflat_[] ar fi trebuit să-și anunțe superiorii” (corect: „După ce au aflat_[,] ar fi trebuit să-și anunțe superiorii”), „Eu l-am prețuit totdeauna, dar_[,] când m-a atacat_[] n-am rămas dator” (corect: „...dar_[,] când m-a atacat_[,] n-am rămas dator”), „Stau la câte o masă, încremenit ca țăranul nimerit la «Capșa», iar_[] când ajung acasă_[,] mă răzbun pe cravate, spânzurându-le în cele mai întunecate colțuri ale șifonierului” (corect: „...iar_[,] când ajung acasă_[,] mă răzbun pe cravate...”).

84. Omiterea virgulei în izolarea, intercalată, a propoziției circumstanțiale de timp

- „Vineri, a încercat (...) după ce a stat pe la multe gazde, să fure...”
- „S-a înțeles de când cu presa, că a ocupa o suprafață tipografică...”
- „nu mai eram bună de nimic și încep când obosesc, să delirez”
- „promit că atunci când voi pleca (...) o să fac o orchestră...”

Propoziția intercalată temporală – asemănător circumstanțialei de timp intercalate – se desparte, prin virgulă (la dreapta și la stânga), când este situată fie între subiect și predicat sau invers (în interiorul altei propoziții), fie între regentă și alte subordonate, pe care le precedă, ea fiind slab legată semantic de regent (la nivelul frazei): „Tot neamul Basarabilor, până să nu prinză domnul de veste, trecuse Dunărea” (**Odobescu**), „Un mic voievod de margine... singur din toată împărăția, când chiar împăratul se predase, nu vru să se supuie și să cunoască pe biruitor” (**Caragiale**), „N-aveam treabă multă cu fetița lor, o copilă slabă și neagră, pe care o pedepseam des, și care, totdeauna, când o pedepseam, se uita urât, pe sub sprâncene, la mine și bolborosea vorbe neînțelese” (**Sadoveanu**), „Tânărul, de când plecase conductorul, se uita pe fereastra vagonului” (**Rebreanu**).

Inconsecvența în aplicarea regulilor sus-amintite se poate observa în frazele următoare: „Goții de la mijlocul secolului al III-lea, așa cum remarcă Nicolae Iorga, nu erau preocupați, atunci când năvăleau în Imperiul Roman, să cucerească noi teritorii pe care să le stăpânească după aceea” (corect: „...nu erau preocupați, atunci când năvăleau în Imperiul Roman, să cucerească noi teritorii...”), „Sunt optimistă și promit că, atunci când voi pleca în ceruri, o să fac o orchestră de muzică populară” (corect: „...promit că, atunci când voi pleca în ceruri, o să fac o orchestră de muzică populară”), „Vineri, a încercat, fără succes, după ce a stat pe la multe gazde, să fure o barcă dintr-o magazie a societății de navigații NFR Drobeta” (corect: „Vineri, a încercat... după ce a stat pe la multe gazde, să fure...”), „S-a înțeles de când cu presa, că a ocupa o

suprafață tipografică este actul literar fundamental” (corect: „S-a înțeles_[,] de când cu presa_[,] că a ocupa o suprafață tipografică...”), „Oricum, de pe la al o sutălea verset, nu mai eram bună de nimic și încep_[,] când obolesc_[,] să delirez” (corect: „...și încep_[,] când obolesc_[,] să delirez”).

85. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului de mod/cantitativ/[compl.] comparativ (element neesențial)

- „De pildă_[,] căderea regimului comunist este adesea considerată...”
- „Sunetele... sunt date uitării trecându-se_[,] cu înversunare_[,] spre Sala...”
- „Dar_[,] de multe ori_[,] am constatat că până la invidie nu este decât un pas...”
- „Elevii o să fie informați cu promptitudine și_[,] mai mult_[,] cu dragoste”
- „Atunci_[,] ca și azi_[,] piața editorială era invadată de...”

Din tradiționalul complement circumstanțial de mod se desprind, conform ultimei Gramatici a Academiei: a) circumstanțialul de mod, „care exprimă caracterizarea calitativă a felului de desfășurare a unui proces”; b) circumstanțialul cantitativ, care „exprimă o cuantificare, o caracterizare cantitativă a unei predicții semantice”; c) complementul comparativ, care „determină un adjectiv sau un adverb, indicând termenul (cu rol de reper) cu care se stabilește o comparație referitoare la caracteristicile – de obicei graduale – ale unui obiect sau ale unui proces” (GA², II). *Circumstanțialul, fie când e așezat la începutul unei propoziții (inclusiv după o conjuncție subordonatoare), neconstituind un element neesențial în frază, fie când „caracterizează global procesul, plasându-se în poziție tematică, este de obicei separat prin pauză (în rostire) și virgulă (în scris)” (Ibidem): „Într-adevăr_[,] bunicule_[,] acum mi-am adus aminte care-i lucrul cel mai bun pe lume” (Sadoveanu), „Vag_[,] practica avocatura, avea relații în lumea magistraților” (Eugen Barbu), „Mai aproape de noi însă_[,] sub forme și cu colori mai*

reale_[,] se vedeau mari pietroaie sure și murgi” (Odobescu) – circumstanțiale de mod. Datorită preferinței pentru anumite construcții, circumstanțialul poate fi izolat, în poziție nu numai inițială, ci și finală: „Haide, murgule_[,] mai tare” (Hogaș), „Se plimbă zi și noapte în trăsură_[,] picioar peste picioar” (Ghica), „Hodorogul toca regulat în teică_[,] tac-tac, tac-tac” (Sadoveanu), „El supărat pleacă înainte_[,] fără a băga de seamă că barba și părul îi albise” (Ispirescu), „Numai clopotul de la cal suna lin_[,] după pas_[,] în tăcere” (Sadoveanu) – circumstanțiale de mod; „Mai bine să te tocmești întâi_[,] decât pe urmă” (Creangă), „E oare un mijloc mai puternic ca să ne scăpăm de toată haotica năvălire a lumii întregi în bietul nostru suflet_[,] decât divina muzică?” (Caragiale), „Totul este prevăzut și orânduit! răspunse uscățivul căpitan, tot fără chip de vorbă_[,] ca și până acum” (Camil Petrescu) – complemente comparative.

Inconsecvențe în folosirea corectă a punctuației, a virgulei, în propoziții cu circumstanțiale (de mod, cantitative) sau complemente comparative, în poziție inițială sau finală, se pot observa în enunțurile: „De pildă_[,] căderea regimului comunist este adesea considerată ca o revoluție întoarsă cu fața spre trecut” (corect: „De pildă_[,] căderea regimului comunist...”), „Consilierii au decis să ia această măsură pentru că_[,] astfel_[,] șoseaua pare denivelată și strâmbă, iar vor încetini, păcăliți de aspectul liniilor” (corect: „...pentru că_[,] astfel_[,] șoseaua pare denivelată și strâmbă...”), „Asta s-a întâmplat și cu poezia Marianeii Marin, și_[,] după spusele lui Nicolae Manolescu_[,] nu mă încadram neapărat în formulă” (corect: „...și_[,] după spusele lui Nicolae Manolescu_[,] nu mă încadram...”), „Organizarea de alegeri anticipate crește riscurile neîndeplinirii obiectivelor stabilite, iar_[,] pe de altă parte_[,] România trebuie să încheie capitolele de negociere...” (corect: „...iar_[,] pe de altă parte_[,] România...”), „Și_[,] nu în ultimul rând_[,] prietenii de la... vă felicită cu ocazia zilei de naștere” (corect: „Și_[,] nu în ultimul rând_[,] prietenii...”), „Sunetele marșului nupțial sunt date uitării trecându-se_[,] cu înversunare_[,] spre Sala Pașilor Pierduți” (corect: „...trecându-se_[,] cu înversunare_[,] spre Sala Pașilor Pierduți”), „Revin_[,] insistent_[,] în ideea împrietenirii profitabile cu poezii generației dvs.” (corect:

„Revin_[,] insistent_[,] în ideea împrietenirii profitabile...”), „Ieri, am văzut cum recunoștea_[,] cu calm_[,] că demisia a existat cel puțin ca intenție” (corect: „...recunoștea_[,] cu calm_[,] că demisia a existat...”), „Ne-a mărturisit_[,] cu amărăciune_[,] că are și un necaz” (corect: „Ne-a mărturisit_[,] cu amărăciune_[,] că are și un necaz”) – circumstanțiale de mod; „Dar_[,] de multe ori_[,] am constatat că până la invidie nu este decât un pas și asta mă deranjează” (corect: „Dar_[,] de multe ori_[,] am constatat că până la invidie...”), „Elevii se simt aproape obligați să fie informați cu promptitudine și_[,] mai mult_[,] cu dragoste” (corect: „...și_[,] mai mult_[,] cu dragoste”) – circumstanțiale cantitative; „Atunci_[,] ca și azi_[,] piața editorială era invadată de o cantitate considerabilă de maculatură, de subproducții de consum ieftin” (corect: „Atunci_[,] ca și azi_[,] piața editorială era invadată de...” – complement comparativ.

86. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului de mod/cantitativ/[compl.] comparativ (cu sau fără determinări)

- „Lovinescu_[,] mai ales_[,] a insistat pe ideea că civilizația...”
- „Este_[,] ca exponent al nostru_[,] ce era Carusso pentru Italia...”
- „Îți vindeau_[,] mai mult sau mai puțin pe ascuns_[,] ouă...”
- „vorbește_[,] și mai pilduitor_[,] Sfântul Pavel”
- „Individul, înalt_[,] ca mine_[,] mă privi cu vizibil interes”
- „Întâlnirea_[,] pe cât de scurtă_[,] pe atât de plăcută, a fost... utilă”

„Nu numai în poziție inițială sau finală, ci și într-una medială, parantetică și izolată, circumstanțialul – intercalat între subiect și predicat (de regulă, când subiectul precedă predicatul) sau între predicat și alte componente – poate fi despărțit prin virgulă de restul propoziției: „În aceste războaie, ei se pregătesc_[,] ca într-o școală_[,] pentru alte lupte mai mari ce îi așteaptă” (Bălcescu) – circumstanțial de mod; „Alte moduri de gândire_[,] oarecum minoritare până atunci_[,] au început să se impună în anii interbelici” (Al. Paleologu – apud GA², II) – circumstanțial cantitativ; „Cine a fost la

teatru a trebuit să observe [surprins]_[,] ca și mine_[,] un fenomen foarte curios" (**Caragiale**) – complement comparativ.

Chiar dacă solidaritatea circumstanțialului (cantitativ)/complementului comparativ cu regentul este foarte ridicată, lipsind deseori pauza (în oralitate) și virgula (în scris), izolarea lor, în propoziție, nu este imposibilă (îndeosebi în cazul comparativei proporționale), destul de frecventă fiind însă în cazul circumstanțialului de modalitate „cu diferențe de la o unitate lexicală la alta în preferința pentru anumite construcții” sau al celor integrate în „grupuri ample, mai ales realizate prin coordonare” (**GA², II**): „Lovinescu_[,] mai ales_[,] a insistat pe ideea că civilizația românească a parcurs, în secolul XIX, drumul de la formă spre fond...” (corect: „Lovinescu_[,] mai ales_[,] a insistat pe ideea că civilizația...”), „Este strigător la cer să vezi_[,] bunăoară_[,] cum așa-zisul rege neîncoronat al manelelor tronează într-o limuzină de ultimul tip...” (corect: „...să vezi_[,] bunăoară_[,] cum așa-zisul rege neîncoronat al manelelor...”), „Cine a participat_[,] chiar întâmplător_[,] la un asemenea act juridic, rămâne cu gustul amar al unui eveniment deloc de invidiat” (corect: „Cine a participat_[,] chiar întâmplător_[,] la un asemenea act juridic...”), „L-am întâlnit_[,] la fel_[,] cu tolba plină de cărți, la Ungheni, în Basarabia” (corect: „L-am întâlnit_[,] la fel_[,] cu tolba plină de cărți...”), „Incașii au reprezentat_[,] de fapt_[,] un subiect fascinant pentru oamenii de știință din toate timpurile” (corect: „...au reprezentat_[,] de fapt_[,] un subiect fascinant...”), „Sper_[,] din tot sufletul_[,] să am puterea necesară și ajutorul necesar să continui această pasiune...” (corect: „Sper_[,] din tot sufletul_[,] să am puterea necesară...”), „Noi_[,] ca o datorie de conștiință_[,] ce-i oferim?” (corect: „Noi_[,] ca o datorie de conștiință_[,] ce-i oferim?”), „Nu se muncește, oamenii, unii dintre ei nu vor_[,] efectiv_[,] să muncească” (corect: „...nu vor_[,] efectiv_[,] să muncească”), „Este_[,] ca exponent al nostru_[,] ce era Carusso pentru Italia și Șaliapin pentru Rusia” (corect: „Este_[,] ca exponent al nostru_[,] ce era Carusso pentru Italia...”) – circumstanțiale de mod; „Vânzătoarele în vestimentații semifolclorice îți vindeau_[,] mai mult sau mai puțin pe ascuns_[,] ouă datând de cel puțin o zi – două” (corect: „...îți vindeau_[,] mai mult sau mai puțin pe ascuns_[,] ouă...”), „Aici ar trebui să vorbesc

despre un lucru drag mie, relația lege-har. Vorbește_[,] și mai pilduitor_[,] Sfântul Pavel” (corect: „...Vorbește_[,] și mai pilduitor_[,] Sfântul Pavel”), „Câte un câine chiar constituie prilejul de bucurie pentru fiecare familie în parte, care_[,] de multe ori_[,] se și laudă cu minunățiile câinelui” (corect: „...care_[,] de multe ori_[,] se și laudă...” – circumstanțiale cantitative; „Individul, înalt_[,] ca mine_[,] mă privi cu vizibil interes” (corect: „...înalt_[,] ca mine_[,] mă privi cu vizibil interes”), „Întâlnirea_[,] pe cât de scurtă_[,] pe atât de plăcută_[,] a fost nespus de utilă” (corect: „Întâlnirea_[,] pe cât de scurtă_[,] pe atât de plăcută_[,] a fost nespus de utilă”) – complemente comparative.

87. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a propoziției circumstanțiale de mod/cantitative/[compl.] comparative

- „Și_[,] așa cum afirmam_[,] se creează o relație...”
- „Așteptăm_[,] după cum s-a hotărât_[,] celelalte ediții...”
- „Citez primele cinci versuri dintr-un text_[,] astfel cum stabilisem”
- „Noi_[,] pe măsură ce discutam_[,] aveam convingerea...”
- „Pe cât de curată era capitala interbelică_[,] pe atât de poluată este acum”

Atât „circumstanțialele antepuse regentei, asociate cu un corelativ”, cât și „circumstanțialele slab legate semantic la regent” (GA², II) – deci când nu sunt considerate un element esențial în frază – pot fi izolate prin virgulă: „Mă ridic de pe banchetă și_[,] fără să mă uit în partea opusă_[,] ies după cocoană în coridor” (Caragiale), „Împăratul_[,] după cum s-a hotărât_[,] pe toți i-a tăiat, fără cruțare” (Creangă), „Adela făcuse pasul cel mai important din viața ei_[,] fără măcar să mă poată preveni” (Ibrăileanu), „Acele acte fură în cele din urmă făcute de Obșteștile Adunări, alcătuite de toate stările astfel_[,] cum era în vechime” (Bălcescu) – propoziții circumstanțiale de mod; „Cu cât căciula era mai mare_[,] cu atât omul era mai însemnat” (A. Russo), „Pe măsură ce te apropii de castel_[,] îți dai seama ce imensități de flori și plante rare sunt răspândite în

parcul fără sfârșit” (**Călinescu**), „El_[,] cu cât o privea mai mult_[,] cu atâta o găsea mai frumoasă” (**Eminescu**), „Omul_[,] cu cât oftează_[,] cu atât se ușurează” (**Teodorescu**), „Numai asta mi-ar fi mai trebuit acum_[,] cât eram de pricopsit” (**Creangă**), „Cânta și el destul de bine la pian_[,] atât cât s-o poată acompania” (**Camil Petrescu**) – propoziții circumstanțiale cantitative; „Cum e bradul arătos_[,] Așa-i badea de frumos” (**Jarnik-Bârseanu**), „Pe cât de sever era tata în viața publică_[,] pe atât de blând și chiar timid apărea în cea intimă” (**Călinescu**), „Ah! E-atât de albă noaptea_[,] parc-ar fi căzut zăpada” (**Eminescu**), „Așa luneca hrinca aceea de ușor pe gât_[,] parcă era unsă cu unt”, „Și cu mare ce scăpând din labele lui, am găsit cu cale să mă întorc [teafăr] la d-ta acasă_[,] decât să fiu prada fiarelor sălbatice” (**Creangă**) – propoziții complete comparative.

Folosirea pauzei, prin virgulă, în cazul propozițiilor sus-amintite (indiferent de poziția lor în frază), se dovedește defectuoasă în frazele: „Și_[,] asa cum afirmam_[,] se creează o relație de interdependență dintre autor și masa cititorilor” (corect: „Și_[,] asa cum afirmam_[,] se creează o relație...”), „Și_[,] după cum au jucat_[,] meritau un joc egal” (corect: „Și_[,] după cum au jucat_[,] meritau un joc egal”), „Cu toate că este mică ca întindere, lumina ei taie adânc în întuneric și_[,] asa precum arată_[,] continuă să strălucească” (corect: „...și_[,] asa precum arată_[,] continuă să strălucească”), „Așteptăm_[,] după cum s-a hotărât_[,] celelalte ediții ale festivalului național” (corect: „Așteptăm_[,] după cum s-a hotărât_[,] celelalte ediții...”), „...o tinetă în care își făceau nevoile_[,] fără să țină seama de sensibilități_[,] bărbați și femei deopotrivă” (corect: „...își făceau nevoile_[,] fără să țină seama de sensibilități_[,] bărbați și femei...”), „Nu și-a uitat foștii colegi din detenție și le-a adus_[,] cum era normal_[,] bunuri furate dintr-un magazin” (corect: „...le-a adus_[,] cum era normal_[,] bunuri furate...”), „Citez, de nevoie, primele cinci versuri dintr-un text_[,] astfel cum stabilisem” (corect: „...dintr-un text_[,] astfel cum stabilisem”) – propoziții circumstanțiale de mod; „Și_[,] pe măsură ce ne-am birocratizat viețile_[,] suntem cu toții, în viața de zi cu zi, «artiști» și «boemi»” (corect: „Și_[,] pe măsură ce ne-am birocratizat viețile_[,] suntem cu toții...”), „Noi_[,] pe măsură ce discutăm_[,] aveam convingerea că nu

ne auzim unul pe altul" (corect: „Noi_[,] pe măsură ce discutăm_[,] aveam convingerea...”), „Este convins că trebuie să muncească în Spania_[,] cât să-și facă suma” (corect: „...să muncească în Spania_[,] cât să-și facă suma”) – propoziții circumstanțiale cantitative; „Pe cât de curată era capitala interbelică_[,] pe atât de poluată este acum” (corect: „Pe cât de curată era capitala interbelică_[,] pe atât de poluată este acum”), „Am preferat să fiu demnă_[,] cum au fost și părinții mei” (corect: „...să fiu demnă_[,] cum au fost și părinții mei”), „Aerul devenise răcoros_[,] ca și cum ar fi plouat de curând” (corect: „...răcoros_[,] ca și cum ar fi plouat de curând”) – propoziții complete comparative.

88. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului de cauză (element neesențial)

- „Probabil că_[,] de aceea_[,] s-a detensionat situația TERMO...”
- „Mai târziu_[,] datorită și lui Marian Papahagi_[,] am citit...”
- „Deși_[,] tot din pricina ei_[,] regret că n-am optat...”
- „dacă nu își plătea două-trei luni întreținerea_[,] din cauza prețurilor”
- „acel proiect n-a fost încă recepționat_[,] fiind neterminat”

Ca toate celelalte circumstanțiale, cel de cauză are o topică liberă. Dacă, „în cazul realizării prin nume sau adverb, acesta nu este [de regulă] izolat prin pauză de regentul lui”, *realizarea „prin gerunziu impune izolarea de regent”, pauza fiind „marcată prin virgulă”* (GA², II): „Fiind mediocru_[,] și ca învățătură, și ca inteligență, n-a putut să izbutească” (Galaction), „Cioran credea că trebuie să mulțumim sorții că_[,] ortodocși fiind_[,] avem de ridicat biserici, altminteri n-am fi fost în stare să ducem până la capăt construirea unei catedrale” (R. lit. 2004 – apud GA², II). În celelalte situații, „cauzala se desparte sau nu prin pauză (marcată grafic prin virgulă) în funcție de importanța acordată de vorbitor” (GA², II): „Din nebagare de seamă_[,] am călcat pe coprinsul tău” (Ispirescu), „De străin și de sărac_[,] Nu știu seara und' să trag” (Teodorescu), „Pentru lucruri

de nimic_[,] am fost umilit de mulți cu vorbe tari, care îmi aminteau despre sărăcie” (**Sadoveanu**), „Luptându-se cu o repede boală de piept_[,] se decise a porni la Constantinopole ca să obțină voia de a se reîntoarce la căminul părintesc” (**Odobescu**), „[Era] înclinător_[,] sfios prin temperament_[,] vorbind cu un talent natural” (**Bolintineanu**), „Și bău, așa_[,] mai mult într-un năcaz” (**Sadoveanu**), „Cum să moară stând, ca proștii_[,] dintr-o ambiție a cuiva...?” (**Camilar**), „Eu mă las puțin că mi-a trecut ciolan prin ciolan_[,] cu nunta voastră” (**Creangă**).

Absența virgulei (la stânga, la dreapta sau în ambele cazuri), într-o juxtapunere de circumstanțiale sau într-o izolare parantetică față de termenul regent, poate fi observată cu ușurință în frazele următoare: „Iar_[] spunându-i că nu scrie bine_[,] vrea să-i arăți în ce loc a greșit” (corect: „Iar_[,] spunându-i că nu scrie bine_[,] vrea să-i arăți...”), „Bănuiesc că_[] din motivele invocate mai sus_[,] dorul și dorința de comunicare cu conaționalii ce trăiesc în străinătate, am expus...” (corect: „Bănuiesc că_[,] din motivele..._[,] dorul și dorința de comunicare...”), „Deși_[,] tot din pricina ei_[] regret că n-am optat pentru alte zări mai calde, mai așezate spiritual” (corect: „Deși_[,] tot din pricina ei_[,] regret că n-am optat...”), „Mai târziu_[] datorită și lui Marian Papahagi_[] am citit sistematic poezia italiană modernă” (corect: „Mai târziu_[,] datorită și lui Marian Papahagi_[,] am citit...”), „O echipă pe care a salvat-o de la un gol iminent în min. 54, pentru ca_[] de «bucurie»_[,] să fie... eliminat!” (corect: „...pentru ca_[,] de «bucurie»_[,] să fie... eliminat!”), „Probabil că_[,] de aceea_[] s-a detensionat situația TERMO, un alt muribund pe bani publici” (corect: „probabil că_[,] de aceea_[,] s-a detensionat situația TERMO...”), „Oameni investiți (sic!) cu putere răspund că acel proiect n-a fost încă recepționat_[] fiind neterminat” (corect: „...n-a fost încă recepționat_[,] fiind neterminat”), „Sigur că nu se petreceau schimbări colosale în viața unui om dacă nu își plătea două-trei luni întreținerea_[] din cauza prețurilor” (corect: „...dacă nu își plătea două-trei luni întreținerea_[,] din cauza prețurilor”).

89. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului de cauză (cu sau fără determinări)

- „Este salutat_[,] fiind prezent în sală_[,] profesorul Sumya Harumi...”
- „acesta_[,] prin cele întâmplare_[,] nu mai poate îndeplini...”
- „scriind impetuos și mult, se repetă_[,] din înflăcărare_[,] defecte...”
- „care_[,] având experiența «Săptămânii liceelor»_[,] și-au pregătit...”

Este cunoscut faptul că *virgula „marchează schimbarea topicii” și când avem de-a face cu circumstanțiale de cauză, fie „intercalate între subiect și predicat, de regulă când subiectul precedă predicatul”(GA², II), fie așezate „înainte de locul pe care îl ocupă în ordinea normală” a circumstanțialelor (IOOP): „Eu_[,] fiind ascuns în cămară_[,] iute mă sui în pod...”, „Boieriul_[,] în zgomotul ista_[,] se scoală și el” (Creangă), „Constantin cel Mare_[,] în dorința-i de a răspândi de îndată asupra tinerei sale capitale toate splendorile vechii reședințe împărătești_[,] organizează o transferare continuă a tuturor obiectelor de preț și de artă care se puteau duce din Rovine în Bizanț” (Odobescu).*

Cazurile ce urmează demonstrează lipsa de atenție cuvenită în izolarea circumstanțialelor de cauză, integrate în grupuri sintactice intercalate în enunțuri propoziționale: „Obiceiul imnurilor a fost preluat de școlile generale, care_[,] având experiența «Săptămâna liceelor»_[,] și-au pregătit imnuri care... au ridicat sălile în picioare” (corect: „...care_[,] având experiența..._[,] și-au pregătit imnuri...”), „Era politicos, amabil, dar eu_[,] fiind femeie_[,] îi reproșam că-și vorbea de rău soția” (corect: „...dar eu_[,] fiind femeie_[,] îi reproșam...”), „Făcea precizarea că acesta_[,] prin cele întâmplare_[,] nu mai poate îndeplini condiția legală, «de bună reputație», de a nu mai ocupa funcția de judecător” (corect: „...acesta_[,] prin cele întâmplare_[,] nu mai poate îndeplini...”), „Scriind impetuos și mult, se repetă_[,] din înflăcărare_[,] defecte pe care le consider periculoase pentru artă” (corect: „...se repetă_[,] din înflăcărare_[,] defecte...”), „Este salutat_[,] fiind prezent în sală_[,] profesorul Sumya Harumi, traducător din Mircea Eliade, Rebreanu etc. în japoneză...” (corect: „Este salutat_[,] fiind prezent în sală_[,] profesorul Sumya Harumi...”).

90. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a propoziției circumstanțiale cauzale

- „și_[,] deoarece mi-a atras atenția_[,] am decis să-ți scriu...”
- „punem și noi_[,] fiindcă veni vorba de plajă_[,] o întrebare...”
- „hai să facem un inventar scurt_[,] dacă tot m-ai întrebat”

„Propoziția cauzală, indiferent de poziția ei față de regentă, se desparte, de obicei, prin virgulă” (exceptându-se cazul când, insistându-se asupra cauzalei, „vorbitorul vrând să arate că ea este elementul esențial care justifică acțiunea din regentă, cauzala nu se desparte prin virgulă, indiferent de locul ei față de regentă”) (GA¹, II); *prin urmare virgula poate izola cauzale antepuse regentului, intercalate între subiect și predicat (ori între acesta din urmă și complementele) sau postpuse regentului (când nu joacă un rol esențial în frază)*. Alteori, „dacă subordonata este juxtapusă, pauza (marcată grafic și prin două puncte) este obligatorie” (GA², II): „Pentru că n-ai înțeles_[,] iacătă vin eu, duhovnicul, la tine și mă spovedesc ție” (Caragiale), „Acum_[,] că ne-am deșteptat_[,] că ne simțim puternici_[,] vrem să intrăm în drepturile și pământurile noastre” (Bălcescu), „Cum eram un derbedeu fără pereche_[,] nu mai dădeam pe acasă, în târg” (Sadoveanu), „Fiindcă tot am venit_[,] să vedem cuibul potelui” (Rebreanu), „Doamna Z.... ne-a afirmat pe drum... că N._[,] cum e cam bolnăvicios_[,] și-a făcut testamentul și lasă aproape toată averea copilei lui Manolache” (Caragiale), „El_[,] dacă s-a văzut strâmtorat_[,] s-a înhăitat cu vreo câțiva flăcăi cu care copilărise” (Ghica), „Tu bădiț-așa-i gândit, Că eu_[,] pentru că-s negruță_[,] Mă bucur să-ți fiu drăguță” (Jarnik-Bârseanu), „Și la toată lumea plăcea_[,] fiindcă era om deștept și blând”, „El îi iubea mult, și pe mama-doica și pe învățătorul lui; și avea și de ce_[:] și ei îl iubeau pe el destul” (Caragiale), „Îmi opresc trei lei_[,] fiindc-am avut trei pâni” (Creangă), „Când l-aude numai dânsul își știa inima lui_[,] Căci copilul cu bobocii era chiar copilul lui” (Eminescu), „Sfânta Vinere nu mai putu vorbi mai departe despre aceasta_[,] de tristă și de supărată [ce era]” (Slavici), „Nu puteam scoate butca din noroi_[,] că e grea” (Camil Petrescu), „Cum s-a făcut sară, feciorul dumitale s-a mistuit ori în cer, ori în pământ_[,] căci nu l-am mai văzut” (Sadoveanu).

Utilizarea „pertinentă” a virgulei în contextele sus-amintite ale scriitorilor clasici nu pare confirmată în enunțurile următoare: „Iar_[,] din faptul că enunțurile sunt de multe ori greu verificabile_[,] nu decurge automat că ar fi arbitrar...” (corect: „Iar_[,] din faptul că enunțurile..._[,] nu decurge automat că...”), „Meciul este controversat, există bănuiala de aranjament, dar_[] cum hoțul neprins rămâne negustor cinstit_[,] totul e bine” (corect: „...dar_[,] cum hoțul neprins rămâne negustor cinstit_[,] totul e bine”), „Este pentru prima oară când citesc această rubrică și_[] deoarece mi-a atras atenția_[,] am decis să-ți scriu, în speranța că mă vei remarca...” (corect: „...și_[,] deoarece mi-a atras atenția_[,] am decis să-ți scriu...”), „Și punem și noi_[] fiindcă veni vorba de plajă_[,] o întrebare premarelui...” (corect: „Și punem și noi_[,] fiindcă veni vorba de plajă_[,] o întrebare...”), „După știința mea, orice scriitor poate candida la această funcție și nu-i împiedică pe tinerii, care doresc acest scaun, să candideze_[] căci la anu' sunt alegeri generale” (corect: „...să candideze_[,] căci la anu' sunt alegeri generale”), „Acesta a avut și rolul de a mă introduce în Uniunea Scriitorilor în 1998_[] pentru că m-ai întrebat de premii” (corect: „...în 1998_[,] pentru că m-ai întrebat de premii”), „Dar hai să facem un inventar scurt_[] dacă tot m-ai întrebat”, (corect: „...un inventar scurt_[,] dacă tot m-ai întrebat”).

91. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului de scop (element neesențial)

- „În scopul promovării profesionale_[] și-a pregătit, cu sârg, doctoratul...”
- „Pentru mai multă eficiență_[] se impune schimbarea strategiilor...”
- „nu puteam izbuti decât mergând mai departe_[] pentru câștigarea întrecerii”
- „protocolul ar fi trebuit schimbat..._[] în vederea unei asemenea alianțe”

Cu unele restricții, „în general poziția circumstanțialului de scop față de regentul său este liberă”, „atât în cazul realizării propoziționale, cât și în cazul realizării nepropoziționale”. „În antepunere, *circumstanțialul de scop se desparte de construcția regentă printr-o*

pauză marcată grafic prin virgulă", iar, „în postpunere, pauza nu este admisă în cazul supinului..., dar este posibilă în celelalte situații” (GA², II), mai simplu spus: *când nu constituie un element esențial în propoziție*: „Drept cercare_[,] hai, fă-te tu cerșitor la capătul ist de pod” (Creangă), „Să ne strămutăm_[,] spre pildă_[,] cu gândul la anul 1662” (Odobescu), „Pe amândoi i-a tras așa la București_[,] pentru a îmbrățișa cariera de copist” (Caragiale), „I-am strigat ceva, la întâmplare, în urechea surdă_[,] pentru a-i strămute gândul în altă parte” (Cezar Petrescu), „Pentru a înlătura transparența sticlei_[,] mărgelile au fost realizate prin suprapunerea a două fâșii de nuanțe diferite, alb opac și roșu-violaceu” („Orizont”, 1980 – apud SOPLR), „Pentru a ajunge aici_[,] este nevoie, evident, de mai mult decât pasiune, este nevoie de motivație, de implicare și, în cele din urmă, de resurse” (D.V., 2004 – apud GA², II), „Spre a confirma urma lecturilor sale_[,] ne-am întors asupra cărții lui Titus Livius” (R. Lit., 2004 – Ibidem).

Erori de punctuație privind circumstanțialul de scop (final) se pot vedea în frazele următoare: „Pentru a da de înțeles că Uniunea Europeană e mai mofturoasă_[] a folosi acest succes este o mare greșală” (corect: „Pentru a da de înțeles că Uniunea Europeană e mai mofturoasă_[,] a folosi acest succes...”), „În scopul promovării profesionale_[] și-a pregătit, cu sârg, doctoratul...” (corect: „În scopul promovării profesionale_[,] și-a pregătit...”), „Pentru mai multă eficiență_[] se impune schimbarea strategiilor de lucru...” (corect: „Pentru mai multă eficiență_[,] se impune schimbarea strategiilor...”), „Inspectorii OPC au confirmat că producătorii au lipit în grabă autocolante negre pentru mențiunea «whisky» de pe etichete_[] pentru a ascunde înșelăciunea” (corect: „...au lipit în grabă autocolante negre... de pe etichete_[,] pentru a ascunde înșelăciunea”), „Știau că nu puteau izbuti decât mergând mai departe_[] pentru câștigarea întrecerii” (corect: „...nu puteau izbuti decât mergând mai departe_[,] pentru câștigarea întrecerii”), „Nu putea de unul singur să intre în parlament și nici nu era probabil să se poată alia, întrucât protocolul ar fi trebuit schimbat din temelii_[] în vederea unei asemenea alianțe” (corect: „...protocolul ar fi trebuit schimbat..._[,] în vederea unei asemenea alianțe”).

92. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului de scop (cu sau fără determinări)

- „iar acesta_[,] pentru a se răzbuna_[,] i-a furat mașina...”
- „Toți_[,] în scopul ajutorării sinistraților_[,] au contribuit...”
- „a fost ajutat_[,] pentru falsificarea carnetului de muncă (...) _[,] de către...”

Ca de obicei, se pun între virgule circumstanțialele de scop așezate între subiect (însoțit sau nu de determinări) și predicat sau, dacă subiectul e așezat după predicat, circumstanțialele se intercalează între virgule numai când autorul vrea să atragă atenția asupra lor; de asemenea, se intercalează între virgule cu un circumstanțial așezat înainte de locul pe care îl ocupă în mod normal (IOOP): „O, tu, om nesocotit_[,] la aceasta ai venit_[,] Ca să mă omori pe mine?” (Teodorescu), „Eu_[,] pentru a scăpa_[,] răspunsei «da»” (Conv. Lit. XIX – apud GA¹, II), „În cap mergeau_[,] ca să deschidă drumul_[,] dorobanții cu gârbace” (Odobescu), „Cănuță a dat să ridice coșul și n-a putut. Jupânul_[,] ca să-l îmbărbăteze_[,] i-a dat un pumn în ceafă” (Caragiale).

Pentru că „intercalarea” presupune izolarea parantetică a circumstanțialului, exemplele ce urmează încalcă această regulă: „Rod Stewart și-a concediat grădinarul pentru că era leneș, iar acesta_[,] pentru a se răzbuna_[,] i-a furat mașina în valoare de peste 72000 de dolari” (corect: „...iar acesta_[,] pentru a se răzbuna_[,] i-a furat mașina...”), „B. a fost ajutat_[,] pentru falsificarea carnetului de muncă, a adeverințelor de venituri și a altor documente_[,] de către Viorel B., de 45 de ani” (corect: „...a fost ajutat_[,] pentru falsificarea carnetului de muncă (...) _[,] de către Viorel B., de 45 de ani”), „Toți_[,] în scopul ajutorării sinistraților_[,] au contribuit cu bunuri și alimente de primă necesitate” (corect: „Toți_[,] în scopul ajutorării sinistraților_[,] au contribuit...”), „Tu_[,] pentru a atinge acest țel_[,] trebuie să perseverezi...” (corect: „Tu_[,] pentru a atinge acest țel_[,] trebuie să perseverezi...”).

93. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a propoziției circumstanțiale de scop (finale)

- „Și₁ ca să fiu cât mai explicit₁ iată și «meschinele» mele calcule”
- „se stipulează că₁ pentru ca să trimită în judecată un avocat₁ DNA...”
- „Și m-am întors la jurnalul inedit al lui Barbu₁ ca să închidem cercul”

Propozițiile circumstanțiale finale (exceptându-le pe cele postpuse, asupra cărora se insistă în frază) pot fi izolate prin virgulă (GA², II): „Ca să ajungem la epoca instituirii ei₁ trebuie să suim până aproape de leagănul bisericii” (Caragiale), „Pentru ca iarăși să-i împace₁ îi cioplea Antîței o păpușă și-i făcea lui Toderică o morișcă de vânt ori un arc lui Mărian” (Slavici), „Ca să nu pară prea supărător₁ femeia a dat o nuanță de glumă lucrurilor” (Camil Petrescu), „Mai șede el cât șede₁ de cască gura prin târg₁ și-apoi își ia tălpășița spre casă”, „Se duce drept la frate-său₁ ca să-i aducă bucuria” (Creangă), „Nu era ziuă în care... să nu fi mers măcar de zece ori la straturi₁ pentru ca să vadă dacă nu erau răsărite semintele” (Slavici), „De aceea e bătrână și înțeleaptă₁ ca să fie sigură de copilării” (Sadoveanu).

„Șovăielile” în ce privește izolarea circumstanțialelor finale sunt evidente în frazele următoare: „Și₁ ca să fiu cât mai explicit₁ iată și «meschinele» mele calcule” (corect: „Și₁ ca să fiu cât mai explicit₁ iată și «meschinele» mele calcule”), „În această lege se stipulează că₁ pentru ca să trimită în judecată un avocat₁ DNA are nevoie de avizul procurorului general al Parchetului Curții de Apel” (corect: „...se stipulează că₁ pentru ca să trimită în judecată un avocat₁ DNA...”), „Observăm astfel cum₁ pentru ca să-și păstreze unele beneficii personale₁ unii «înghit» tot felul de aranjamente mai mult sau mai puțin democratice” (corect: „...cum₁ pentru ca să-și păstreze unele beneficii personale₁ unii «înghit» tot felul de aranjamente...”), „Și m-am întors la jurnalul inedit al lui Barbu₁ ca să închidem cercul” (corect: „Și m-am întors la jurnalul inedit al lui Barbu₁ ca să închidem cercul”).

94. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului condițional (element neesențial)

- „Cu condiția îndeplinirii acestor promisiuni_[] pot să mă înham...”
- „Or_[] în felul acesta_[] avem de-a face nu cu o poveste romantică...”
- „îți dau dreptate_[] având în vedere că un premiu nu se ia decât rar”

Poziția circumstanțialului condițional față de regent este, în general, liberă; dacă „*virgula poate izola (frecvent) circumstanțialele condiționale antepuse, marcate prin «în caz de», «în locul», «dacă»* (GA², II), de regulă *ea poate izola circumstanțialul atunci când nu constituie un element esențial în propoziție* (fie antepus, fie postpus): „În cazul acesta_[] nu ne mai rămâne decât să ne culcăm” (Cezar Petrescu), „În caz de nevoie_[] întreg postul va ieși complet înarmat ca să facă impresie mai puternică” (Rebreanu), „În locul lui Vodă_[] eu nici nu mai judecam” (Camil Petrescu), „Păzind avioanele_[] explodează trenurile. Păzind trenurile_[] se scufundă vapoarele” (EZ – apud GA², II), „S-ar fi ales de tine ceva, Adame_[] ciung?” (Arghezi – apud SOPLR).

Omiterea virgulei, în situațiile în care de fapt e necesară, poate fi observată în enunțurile: „Liderii sindicatelor au declarat că_[] în cazul în care problemele lor nu vor fi rezolvate pe calea negocierilor_[] pe 11 martie va fi grevă generală în învățământ” (corect: „...au declarat că_[] în cazul în care problemele lor nu vor fi rezolvate pe calea negocierilor_[] pe 11 martie...”), „Cu condiția îndeplinirii acestor promisiuni_[] pot să mă înham la lucru fără să-mi pară rău” (Corect: „Cu condiția îndeplinirii acestor promisiuni_[] pot să mă înham...”), „Or_[] în felul acesta_[] avem de-a face nu cu o poveste romantică, ci cu una care ține de sfera abominabilului” (corect: „Or_[] în felul acesta_[] avem de-a face nu cu o poveste romantică...”), „N-aș fi chiar atât de sever, n-aș zice că nu înseamnă chiar nimic și atunci îți dau dreptate_[] având în vedere că un premiu nu se ia decât rar” (corect: „...îți dau dreptate_[] având în vedere că un premiu nu se ia decât rar”).

**95. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată,
a circumstanțialului condițional
(cu sau fără determinări)**

- „A cărei prăbușire_[,] ținând cont de evoluția (...)_[,] era prognozată...”
- „Soluția avansată_[,] în ipoteza rezolvării ei_[,] îmi surâde...”
- „Eu_[,] în aceste condiții_[,] continui să îmi fac treaba în Franța”
- „Căci votul cetățenilor_[,] în caz contrar_[,] nu se va îndrepta către...”

Este cunoscut faptul că circumstanțialele se pun de obicei între virgule când sunt „așezate între subiect (însoțit sau nu de determinări) și predicat”, iar, când „subiectul e așezat după predicat, circumstanțialele se intercalează între virgule numai când autorul vrea să atragă atenția asupra lor”; de asemenea, „se intercalează între virgule un circumstanțial așezat înainte de locul pe care îl ocupă în ordinea normală” a circumstanțialelor (IOOP): „Eu_[,] în locul dumitale_[,] m-aș grăbi să răspund” (Sadoveanu), „În plus, banii trimiși acasă de «străini» hrănesc alte milioane de oameni, soții, copii sau părinți care_[,] altfel_[,] ar supraviețui cu cornuri cu lapte sau cu pensii de mizerie” (Adevărul, apud GA², II).

Erori de izolare a circumstanțialelor condiționale intercalate se pot observa în frazele: „Căci votul cetățenilor_[,] în caz contrar_[,] nu se va îndrepta către persoana-gospodar care știe să rezolve problemele urbei...” (corect: „Căci votul cetățenilor_[,] în caz contrar_[,] nu se va îndrepta către...”), „Eu_[,] în aceste condiții_[,] continui să îmi fac treaba în Franța” (corect: „Eu_[,] în aceste condiții_[,] continui...”), „A cărei prăbușire_[,] ținând cont de evoluția celorlalte imperii din istoria omenirii_[,] era prognozată pentru 1990!” (corect: „A cărei prăbușire_[,] ținând cont de evoluția (...)_[,] era prognozată pentru 1990!”), „Soluția avansată_[,] în ipoteza rezolvării ei_[,] îmi surâde...” (corect: „Soluția avansată_[,] în ipoteza rezolvării ei_[,] îmi surâde...”).

**96. Omiterea virgulei în izolarea propoziției
circumstanțiale condiționale (element neesențial),
antepusă/postpusă regentei**

- „Iar_[,] dacă sunt nevinovați_[,] n-au de ce să se teamă...”
- „Dar_[,] în caz că o să-i pice sub ochi interviul nostru_[,] poate că...”

- „Dacă facem socoteala mai mulți pacifiști ies în stradă...”
- „Va trebui s-o facă prin avocatul său dacă vrea să-i mai vorbească”
- „Evenimentele conduc (...) spre un deznodământ dramatic dacă nu intervine...”

Dacă, „totdeauna, condiționalele juxtapuse” se despart prin virgulă, aceasta poate izola atât circumstanțialele antepuse regentei, asociate cu un corelativ, cât și „circumstanțialele slab legate semantic de regent” (GA², II), antepuse sau postpuse acestuia: „Ai carte, ai parte” (Proverb), „De nu vă veți supune în astă noapte cetatea va sălta în nori cu oameni cu tot” (Alecsandri), „Să fi fost eu în locul lui Bozzari nu atacam pe la aripa dreaptă” (Ghica), „Când aș ști că-mi vei fi de ajutor să sfârșesc ce am pus de gând mai-mai că aș face precum zici tu” (Ispirescu), „Când m-aș potrivi eu babei la toate cele apoi aș lua câmpii” (Creangă), „Dar să știi că la-ntoarcere trebuie să găsesc și copil în casă; de unde nu pâine și sare cu mine nu mai mănânci!” (Caragiale), „De te-ating să ferii în lături, De hulesc să taci din gură” (Eminescu), „Dacă vă hotărâți să mergeți, mă duc și eu cu voi” (Slavici), „Să-l văd venind Aș mai trăi o viață” (Coșbuc), „Dacă mărturisești scapi cu mai puțină pedeapsă” (Sadoveanu), „Dacă vrei eu îți arăt un drum mai scurt” (Agârbiceanu), „Apoi asta nu-i omenie! Că s-o supăra că nu s-o supăra conu Iordache eu tot am să i-o trec la ureche” (Cezar Petrescu), „Dacă ar fi fost după Georgescu nici Virgiliu, nici Horatiu n-ar fi fost în facultate” (Caragiale), „Mi-aș auzi zborul gândurilor dac-ar zbura mai aproape” (Vlahuță), „Aș fi ajuns cu înghițitul la capătul celălalt al năframei dacă nu mă oprea la timp mărunțul meu călugăr” (Hogaș), „Nu vă temeți și nu vă e frică, conită dacă sunteți cu mine!” (Rebreanu).

Ignorarea faptului că propoziția condițională se desparte de regenta ei prin virgulă, indiferent de locul pe care îl are în frază (exceptând cazul când autorul ține să insiste în mod deosebit asupra ei), se poate vedea în exemplele ce urmează: „Iar în caz că acestea ni se refuză din varii motive nu ne rămâne decât să ne punem niște pile... la inteligență!” (corect: „Iar în caz că acestea ni se refuză din varii motive nu ne rămâne decât să...”), „Iar

dacă sunt nevinovați, n-au de ce să se teamă...” (corect: „Iar dacă sunt nevinovați, n-au de ce să se teamă...”), „Întrebarea care se pune este: cine a mâncat aceste dosare sau dacă nu le-a mâncat, unde le ține?” (corect: „...cine a mâncat aceste dosare sau dacă nu le-a mâncat, unde le ține?”), „Și dacă nu, să nu se mire dacă nimeni nu-l mai ascultă când își strigă nefericirile” (corect: „Și dacă nu, să nu se mire dacă nimeni nu-l mai ascultă...”), „Dacă facem socoteala, mai mulți pacifiști ies în stradă în țări occidentale decât în țările arabe” (corect: „Dacă facem socoteala, mai mulți pacifiști ies în stradă...”), „Textul e unul singur, votat de Camera Deputaților la începutul lui octombrie, neschimbat de luni de zile și în caz că ar fi existat buna-credință, ar fi trebuit citit...” (corect: „...neschimbat de luni de zile și în caz că ar fi existat buna-credință, ar fi trebuit citit...”), „Sau dacă etica este colectivă, jena rezultată poate fi și ea colectivă” (corect: „Sau dacă etica este colectivă, jena rezultată...”), „Dar în caz că o să-i pice sub ochi interviul nostru, poate că o să iasă din bârlog și o să ne întâlnim la jumătatea drumului” (corect: „Dar în caz că o să-i pice sub ochi interviul nostru, poate că...”), „Dar dacă ne amintim de declarațiile sale din timpul mineriadei, izbucnirea talentului său propagandistic nu ne mai miră” (corect: „Dar dacă ne amintim de declarațiile sale din timpul mineriadei, izbucnirea talentului său...”), „Tatăl lui avertizează că va trebui s-o facă prin avocatul său dacă vrea să-i mai vorbească” (corect: „...va trebui s-o facă prin avocatul său dacă vrea să-i mai vorbească”), „O astfel de repetiție dă frisoane oricui și ne temem că evenimentele conduc inevitabil și vertiginos spre un deznodământ dramatic dacă nu intervine cineva” (corect: „...evenimentele conduc (...) spre un deznodământ dramatic dacă nu intervine cineva”).

97. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a propoziției circumstanțiale condiționale

- „Am putea învăța că dacă la unii prinde bine tupeul, sunt excepții...”
- „Ne temem că dacă nu intervine cineva, evenimentele conduc...”

- „un membru al acestuia_[,] dacă este implicat (...)_[,] să fie obligat să anunțe...”

Ca și alte subordonate, propozițiile condiționale intercalate se pot despărți prin virgule fie când se află între subiect și predicat, fie când – regenta fiind secundară – se află între conjuncție, pronume sau locuțiune conjuncțională și restul propoziției regente: „Mă voi sili a vă îndemna că_[,] dacă voiți să fiți cunoscuți de adevărat_[,] fii ai romanilor, apoi să faceți și domnia voastră ceva care să se poată asemena cu isprăvile poporului de lume domnitor” (**Kogălniceanu**), „Așa să spuneți că mi-e voia; c-apoi_[,] de unde nu_[,] îmi voi întoarce armele asupra împăratului și îi voi arăta eu că oameni nu-mi lipsesc” (**Ispirescu**), „Iar Linii_[,] de s-ar întâmpla Să vă-ntâlniți vrodată_[,] Să-i spui că-s sănătos și-aș vrea S-o afla măritată” (**Coșbuc**), „Căpitanul era înduioșat și simțea că_[,] dacă ar deschide gura_[,] l-ar năpădi plânsul” (**Rebreanu**), „Mai repede, că_[,] de nu_[,] totul e pierdut” (**Camil Petrescu**), „Să reclame_[,] în caz că ar fi fost evacuat cu forța_[,] se temea, fiindcă ar fi trebuit să mărturisească a fi tatăl unor copii dezavuați de noul regim” (**G. Călinescu** – apud **GA², II**).

Inconsecvența izolării „parantetice” a subordonatelor condiționale intercalate se oglindește în enunțuri ca: „Voi preciza din nou că_[,] dacă alegerile ar fi fost decalate_[,] în plan psihologic situația ar fi fost total diferită” (corect: „Voi preciza din nou că_[,] dacă alegerile ar fi fost decalate_[,] în plan psihologic...”), „...tărâm în care_[,] dacă nu percutezi ținta în miez_[,] nici treabă n-ai” (corect: „...tărâm în care_[,] dacă nu percutezi ținta în miez_[,] nici treabă n-ai”), „Cei doi au spus că_[,] dacă le va da o sumă de bani (sic!)_[,] va rupe procesul-verbal” (corect: „Cei doi au spus că_[,] dacă le va da o sumă_[,] va rupe procesul-verbal”), „Nu există în statutul PNL un articol prin care un membru al acestuia_[,] dacă este implicat într-o astfel de anchetă_[,] să fie obligat să anunțe organele de conducere la nivel local sau județean” (corect: „...un membru al acestuia_[,] dacă este implicat (...)_[,] să fie obligat să anunțe...”), „Am putea învăța că_[,] dacă la unii prinde bine tupeul_[,] sunt excepții care confirmă regula...” (corect: „Am putea învăța că_[,] dacă la unii prinde bine tupeul_[,] sunt excep-

ții...”), „Să nu se uite că_[] dacă, Doamne ferește, vor veni vremuri grele, de îngrădire a libertăților_[,] atunci...” (corect: „...că_[,] dacă, Doamne ferește, vor veni vremuri grele, de îngrădire a libertăților_[,] atunci...”), „Ne temem că_[] dacă nu intervine cineva_[,] evenimentele conduc inevitabil și vertiginos spre un deznodământ dramatic” (corect: „Ne temem că_[,] dacă nu intervine cineva_[,] evenimentele conduc...”), „Aveam angajamentul personalului didactic că_[] dacă s-ar întâmpla așa, inclusiv pregătirea lecțiilor pentru a doua zi_[,] se va face în cadru organizat” (corect: „...că_[,] dacă s-ar întâmpla așa_[,] inclusiv pregătirea lecțiilor pentru a doua zi_[,] se va face...”).

98. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului concesiv (element neesențial)

- „dar_[] oricât de inventive_[,] nu izbutesc să ascundă imaginea...”
- „Or_[] în pofida vitregiilor vremurilor_[,] cultura română...”
- „Și_[] chiar așa_[,] cine ești?”
- „să-și justifice absolut averea_[] indiferent de partidul...”

Cu o topică în general liberă, circumstanțialul concesiv poate sta înaintea elementului regent sau după el, în ambele situații despărțindu-se prin virgulă, de acesta, pentru a exprima „contrazicerea/excluderea unui raport de condiționare (de inferență) între două procese comunicate”; „circumstanțialul concesiv este un component facultativ al enunțului, totdeauna suprimabil” (GA², II), deci nu exprimă o împrejurare esențială pentru înțelegerea comunicării” (SOPLR): „Cu tot zelul său_[,] nu putuse depăși limitele prudenței” (Caragiale), „Părănd pe veci a răsări_[,] din urmă moartea-l paște” (Eminescu), „Împotriva așteptărilor_[,] nenea Iorgu nu sări de pe canapea, nici nu începu să se plimbe ca de obicei”, „Cât de tânăr se păstrează..._[,] cu tot părul alb” (Cezar Petrescu), „Din inima lor nu s-a șters purtarea necuviincioasă a spânului_[,] cu toate îndreptările și înrudirea lui” (Creangă).

Oportunitatea despărțirii, prin virgulă, a circumstanțialului concesiv (antepus/postpus elementului determinat) apare evident

neglijată în frazele următoare: „Cărțile lor sunt în bună măsură splendide colaje, dar_[,] oricât de inventive_[,] nu izbutesc să ascundă imaginea scriitorului pe care lumea-l înmărmurește” (corect: „...dar_[,] oricât de inventive_[,] nu izbutesc să ascundă imaginea scriitorului...”), „Or_[,] în pofida vitregiilor vremurilor_[,] cultura română a înflorit” (corect: „Or_[,] în pofida vitregiilor vremurilor_[,] cultura română...”), „Și_[,] chiar așa_[,] cine ești?” (corect: „Și_[,] chiar așa_[,] cine ești?”), „Și asta deoarece comunicarea interumană lasă mult de dorit_[,] în ciuda înmulțirii mijloacelor de comunicare” (corect: „...lasă mult de dorit_[,] în ciuda înmulțirii mijloacelor de comunicare”), „Ar fi bine ca aceștia să-și justifice absolut averea_[,] indiferent de partidul căruia îi aparțin” (corect: „...să-și justifice absolut averea_[,] indiferent de partidul...”).

99. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului concesiv

- „Pe când o lege care_[,] împotriva protestelor_[,] să-i sancționeze...”
- „El susținea_[,] în ciuda evidenței_[,] contrariul în legătură cu...”
- „Și atunci va prefera_[,] vrând-nevrând_[,] tactica temporizării...”

„De regulă, indiferent de poziția sa în desfășurarea lineară a enunțului, circumstanțialul concesiv se desparte de regentul său printr-o pauză marcată prin virgulă” (GA², II). Deși preferința pentru antepunerea concesivului este o realitate indiscutabilă, izolarea circumstanțialului intercalat – ca și a celui propus – nu poate fi ignorată: „Atunci eu_[,] cu voie, fără voie_[,] plec spre casă” (Creangă), „M-am gândit câtă prăpastie este între educațiunea spiritului și educațiunea inimii și cum neglijând pe aceasta din urmă nu poți_[,] cu toată învățătura_[,] produce decât monștri sociali” (Caragiale).

Ignorarea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului concesiv e vizibilă în enunțurile ce urmează: „L-a azvârlit unor oameni care_[,] chiar orgolioși nevoie mare_[,] se numără printre cei (sic!) mai ușor manipulabili” (corect: „...oameni care_[,] chiar orgolioși nevoie mare_[,] se numără printre cel mai ușor manipulabili”), „El susținea_[,] în ciuda evidenței_[,] contrariul în legătură cu manualul,

dialogul cu reportera de acolo desfășurându-se la telefonul mobil, lângă mine” (corect: „El susținea_[,] în ciuda evidentei_[,] contrariul în legătură cu manualul...”), „Pe când o lege care_[,] împotriva protestelor_[,] să-i sancționeze cu amenzi usturătoare pe cei care nu bat la ușă înainte de a intra?” (corect: „Pe când o lege care_[,] împotriva protestelor_[,] să-i sancționeze cu amenzi usturătoare...”), „Și atunci va prefera_[,] vrând-nevrând_[,] tactica temporizării, preluând încetul cu încetul părți din organismul cancerigen al formațiunii aflate sub magia lui distructivă” (corect: „Și atunci va prefera_[,] vrând-nevrând_[,] tactica temporizării...”).

100. Omiterea virgulei în izolarea propoziției circumstanțiale concesive, antepusă/postpusă regentei

- „Și_[,] deși ea provine din latină_[,] își are propriile legi...”
- „Deși am dorit alocarea a 2 miliarde lei (...)_[,] ne-am împiedicat de...”
- „Din pricina ei am revenit la Constanța_[,] deși regret că...”
- „Și-a permis să divorțeze_[,] deși era de neîngăduit...”

„Substantivele concesive, așezate înainte sau după regentă, se despart întotdeauna prin virgulă” (IOOP): „De-aș trăi o sută de ani_[,] nu voi uita că-i sunt datoare cu viața” (Alecsandri), „Și zece mâini să am_[,] nu-mi ajung” (Pann), „Deși copilandru_[,] puse țara la cale ca și un om matur” (Ispirescu), „Dacă port cu ușurință și cu zâmbet a lor ură_[,] Laudele lor desigur m-ar mâhni peste măsură” (Eminescu), „Să aibă Leana-n frunte stea_[,] Nu-i partea ei ce-i partea mea!”, „Oricare-ar fi sfârșitul luptei_[,] Să stai luptând, căci ești dator” (Coșbuc), „Oricât de bun ar fi_[,] tot are câte un păcat” (Slavici), „Cu toate că întunericul s-a lăsat deplin_[,] domnișoara vede”, „Ucideți-mă_[,] nu vă duc și nu vă dau”, „Chiar pui de cuc să fie_[,] dar maica Domnului l-a dat grijii mele, și numai eu i-am fost mama care lui i-a lipsit” (Sadoveanu), „Așa a fi_[,] n-a fi așa – zise mama – eu vreau să-mi fac băietul popă, ce ai tu?” (Creangă), „Deși trepte osebite le-au ieșit din urna sortii_[,] Deopotrivă-i stăpânește raza ta

și geniul morții” (**Eminescu**), „Cetatea n-avem de gând să i-o dăm cu una, cu două_[,] măcar că nu sunt în ea nici averi, nici merinde” (**Negruzzi**), „În casa unui prieten eu am să mă așez_[,] chiar dacă nu mă poartă nimeni” (**Sadoveanu**), „Răspunse surâzând cucernic la toate întrebările, simțindu-se curat ca floarea spinului și nevrând să pară că e cuprins de vreo pornire dușmănoasă față de nimeni_[,] deși în sufletul lui fierbea împotriva lui Ion...” (**Rebreanu**), „Urmează-ți drumul apucat_[,] De-o fi senin sau înnorat” (**Arghezi**).

Nerespectarea regulilor de folosire a virgulei în izolarea circumstanțialei concesive antepuse/postpuse este evidentă în citatele spicuite din presă: „Și_[,] deși ea provine din latină_[,] își are propriile legi fonetice, lexicale și chiar gramaticale” (corect: „Și_[,] deși ea provine din latină_[,] își are propriile legi...”), „Și_[,] chiar dacă pe multe dintre acestea le întâlnești pe stradă_[,] ele, ca personaje, sunt doar ale mele și trăiesc numai în proza mea” (corect: „Și_[,] chiar dacă pe multe dintre acestea le întâlnești pe stradă_[,] ele, ca personaje sunt doar ale mele...”), „Deși am dorit alocarea a 2 miliarde lei (sic!) pentru Sala Filarmonicii ieșene_[,] ne-am împiedicat de situația legală a imobilului...” (corect: „Deși am dorit alocarea a 2 miliarde de lei..._[,] ne-am împiedicat de...”), „Cu toate că a luptat alături de Hitler_[,] mareșalul Ion Antonescu n-a fost nici antisemit, nici fascist și nici n-a ordonat producerea unui holocaust în România” (corect: „Cu toate că a luptat alături de Hitler_[,] mareșalul Ion Antonescu n-a fost...”), „Din pricina ei am revenit la Constanța_[,] deși regret că n-am optat pentru alte zări mai calde, mai așezate spiritual” (corect: „Din pricina ei am revenit la Constanța_[,] deși regret că...”), „Și-a permis să divorțeze_[,] deși era de neîngăduit din punctul de vedere al șefului clanului” (corect: „Și-a permis să divorțeze_[,] deși era de neîngăduit...”).

101. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a propoziției circumstanțiale concesive

- „Cine crede că ei_[,] și dacă rămâneau în țară_[,] ar fi devenit celebri...”
- „Opresorii_[,] și atunci când sunt c-un picior în groapă_[,] caută soluții...”

- „El arată că_[,] și fără să vrea_[,] președintele a dezvăluit deviza...”
- „Cel mai rău e faptul că_[,] deși ni se promite un mai bine_[,] el nu...”

„Propoziția concesivă se desparte întotdeauna prin virgulă, indiferent de poziția ei față de regentă”, fie că se află „înaintea predicatului regentei, adesea între subiect și predicat”, fie că, regenta fiind secundară, intercalată stă „între conjuncție, pronumele relativ sau locuțiune conjuncțională și restul propoziției regente” (GA¹, II): „Calul_[,] de e cu patru picioare_[,] și tot se poticnește” (**Proverb**), „Fierul_[,] că-i fier_[,] și încă ruginește, dar apoi noi care...” (**Alecsandri**), „Sfântul soare_[,] dacă-i soare_[,] Și tot după tine moare” (**Jarnik-Bârseanu**), „Căruța lui_[,] deși era ferecată cu teie, cu curmeie_[,] însă era o căruță bună, încăpătoare și îndemnatică” (**Creangă**), „Tânărul_[,] măcar că și-a întors privirile de mai multe ori pe calea umblată_[,] nu a luat seama să mai vină cineva după el”, „Știi bine că_[,] fără să vrei tu_[,] băiatul tot va trece” (**Caragiale**), „Vestitul Crai_[,] măcar e crai_[,] Nu-i vrednic preț de trei surcele” (**Coșbuc**), „Finul Iorgu a sărutat mâna-ntinsă, albă și subțire. Diacul_[,] deși nu-i era fiu_[,] a făcut la fel” (**Sadoveanu**), „Căpitanul Dimiu, comandantul batalionului, un soi de flăcău ardelean_[,] fără să fie din Ardeal..._[,] aproba fără codire hotărârea juraților” (**Camil Petrescu**).

Ignorarea izolării, prin virgulă, de ambele părți – la stânga și la dreapta – a subordonatei circumstanțiale concesive intercalate se poate observa în frazele ce urmează: „Există, încă, o anume inhibiție a scriitorilor de provincie, adusă din epoca trecută, care_[,] chiar dacă nu se vede imediat_[,] aceasta lucrează” (corect: „...care_[,] chiar dacă nu se vede imediat_[,] aceasta lucrează”), „Cine crede că ei_[,] și dacă rămâneau în țară_[,] ar fi devenit celebri, e naiv” (corect: „Cine crede că ei_[,] și dacă rămâneau în țară_[,] ar fi devenit celebri...”), „Cel mai rău e faptul că_[,] deși ni se promite un mai bine_[,] el nu va mai apărea” (corect: „Cel mai rău e faptul că_[,] deși ni se promite un mai bine_[,] el nu...”), „Transplantul a fost extrem de dureros pentru vest-europeanul care_[,] deși era obișnuit cu crima, cu violul, cu traficul de carne vie_[,] nu era familiarizat cu metodele de lucru ale cerșetorilor români, cu automutilații, cu țișcăncile...” (corect: „...care_[,]

deși era obișnuit cu crima (...)_[,] nu era familiarizat cu...”), „Opre-
sorii_[,] și atunci când sunt c-un picior în groapă_[,] caută soluții ca
să-și salveze structurile politice...” (corect: „Opre-sorii_[,] și atunci când
sunt c-un picior în groapă_[,] caută soluții...”), „El arată că_[,] și fără să
vrea_[,] președintele a dezvăluit deviza care a ghidat întregul mandat
al PSD...” (corect: „El arată că_[,] și fără să vrea_[,] președintele a
dezvăluit deviza...”).

102. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul propoziției, a circumstanțialului instrumental (element neesențial)

- „Și atunci_[,] prin «tunurile» date (...)_[,] speră să...”
- „acuză... că_[,] cu ajutorul americanilor_[,] produc și exportă...”
- „că_[,] prin introducerea centralelor pe gaz_[,] s-a detensionat...”

„Constituent facultativ al enunțului care indică mijlocul prin care se realizează sau se poate realiza un proces”, *circumstanțialul instrumental „în situația realizărilor nonpropoziționale... este cel mai bine plasat după regent”, dar poate să fie „plasat și înaintea, pentru emfază, situație în care se desparte prin virgulă de restul enunțului” (GA², II): „Și iată cum_[,] multămită atotputernicei făcătoare de minuni a prosopului meu_[,] ieșii din o neașteptată și grea încurcătură” (Hogaș), „Datorită unor foi de învălit marfa ale negustorului meu de cafea Hogeia Becâr și unui prietin..._[,] am descoperit versiunea cea bună a acestei povestiri” (Sadoveanu), „Mie mi se pare important că_[,] gratie computerului și telefoniei mobile_[,] poți intra practic în cyberspații oricând și de oriunde” (Internet – apud GA², II).*

În exemplele următoare, se vede modul defectuos în care circumstanțialul instrumental este izolat când este antepus regentului: „Și atunci_[,] prin «tunurile» date în timpul campaniilor electorale_[,] speră să se mențină la conducere...” (corect: „Și atunci_[,] prin «tunurile» date (...)_[,] speră să se mențină...”), „Dar_[,] cu asemenea mentalitate_[,] nu putem spera că Europa ne va primi cu brațele deschise...” (corect: „Dar_[,] cu asemenea mentalitate_[,] nu putem spera că Europa...”), „Un simplu calcul demonstrează că ajutorul este același ca acum

șase ani, că_[] prin divizarea sumei la numărul celor îndrituiți să li se asigure acest venit minim garantat_[] vor fi săraciți toți!” (corect: „...că_[] prin divizarea sumei (...) _[] vor fi săraciți toți!”), „Moscova acuză Bucureștii că_[] cu ajutorul americanilor_[] produc și exportă arma inventată de Mihail Kalașnikov fără a deține licență” (corect: „...acuză Bucureștii că_[] cu ajutorul americanilor_[] produc și exportă...”), „Ca să nu mai vorbim că_[] prin introducerea centralelor pe gaz_[] s-a detensionat situația TERMO, un alt muribund pe bani publici” (corect: „...că_[] prin introducerea centralelor pe gaz_[] s-a detensionat situația TERMO...”).

103. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului instrumental

- „a trecut în conturile personale_[] prin furt_[] cea mai mare parte...”
- „M.A.A._[] prin a sa Direcție Generală de Inspectie în Viticultură_[] a decretat...”
- „SRL București_[] prin administratorul D.N._[] a intermediat...”

Schimbarea „topicii” în propoziție, a circumstanțialului instrumental, este marcată prin virgulă fie când este intercalat „între subiect și predicat (de regulă, când subiectul precedă)”, fie când este deplasat „spre stânga în context” (GA², II): „Molière și Boileau au luat asupra lor_[] unul prin comedie, iar celălalt prin satiră_[] aceste vesele, dar nu mai puțin primejdioase îndatoriri” (Odobescu), „Febra asta_[] datorită pumnalului și stângăciei tale_[] mi-a salvat mintea” (Camil Petrescu), „Se mai urmărea_[] prin istorie_[] dovedirea unei origini nobile și a unui trecut glorios” (L. Boia – apud GA², II).

Izolarea defectuoasă a circumstanțialului instrumental intercalat este vizibilă în enunțuri de felul: „Exact ei vor întreține_[] prin norme și instituțiile formale introduse_[] acea ambiguitate, inconsistentă, asimetrie și lipsă de perspectivă...” (corect: „...vor întreține_[] prin norme și instituțiile formale introduse_[] acea ambiguitate...”), „Că nu mai pot s-o împart, egal la fiecare, Văzând cum universul_[] prin noi_[] s-a răsturnat” (corect: „...Văzând cum universul_[] prin noi_[]”).

s-a răsturnat”), „În urma cercetărilor efectuate, polițiștii au aflat că SC «HEFAISTOS 2000» SRL București_[] prin administratorul D.N._[] a intermediat livrarea de fier vechi” (corect: „...SRL București_[] prin administratorul D.N._[] a intermediat livrarea...”), „M.A.A._[] prin a sa Direcție Generală de Inspecție în Viticultură_[] a decretat că vinul nu este o băutură alcoolică, ci, în primul rând, un aliment...” (corect: „M.A.A._[] prin a sa Direcție Generală de Inspecție în Viticultură_[] a decretat...”), „Păi sigur că este puțină, de vreme ce a trecut în conturile personale_[] prin furt_[] cea mai mare parte a ei!” (corect: „...a trecut în conturile personale_[] prin furt_[] cea mai mare parte...”).

104. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului sociativ (element neesențial)

- „au descoperit că_[] laolaltă cu liderul_[] coordonator (...) era și...”
- „Era convins că_[] fără părinți_[] nu se putea descurca...”
- „S-a cazat la un hotel de trei stele_[] cu ceilalți delegați”

Constituent „facultativ al enunțului care indică asocierea cu subiectul [sau cu complementul direct, de agent, indirect sau prepozițional – n.n.], realizat prototipic printr-un grup prepozițional având drept centru prepoziția «cu», *circumstanțialul sociativ stă, de regulă, „după regent și nu se desparte de acesta prin niciun semn de punctuație”, iar, „pentru reliefare”, „poate fi antepus” (GA², II). Ceea ce nu înseamnă că circumstanțialul sociativ, fie că e antepus, fie că e postpus regentului, nu se desparte prin virgulă dacă este slab legat semantic de acesta: „De nu m-ar fi oprit văcarul satului, aş fi nimerit desigur și câte un graure din cei care zboară printre vitele din cireadă și_[] împreună cu ciorile_[] se cocotează jucând pe spinarea boilor” (Odobescu), „Simți că de aici înainte_[] fără dânsa_[] nu va putea trăi” (Ispirescu), „Se cuvine să poftesc și pe acei gospodari_[] cu nevestele” (Sadoveanu), „A intrat în războiul de front, nu de birouri_[] dîmpreună cu ceilalți unsprezece frați ai lui” (Arghezi).*

Neținându-se seama de caracterul contextului, se omite virgula în mod nejustificat: „Prinde pisicul, coboară și_[] cu el pe un umăr_[]

raportează cu mândrie și patriotism că misiunea a fost îndeplinită” (corect: „...coboară și_[,] cu el pe un umăr_[,] raportează cu mândrie și patriotism...”), „Era convins că_[,] fără părinți_[,] nu se putea descurca cu banii” (corect: „Era convins că_[,] fără părinți_[,] nu se putea descurca...”), „În urmă cu două zile, anchetatorii au descoperit că_[,] laolaltă cu liderul_[,] coordonator al aceleiași rețele era și Nuțu Florea, de 48 de ani” (corect: „...au descoperit că_[,] laolaltă cu liderul_[,] coordonator (...) era și...”), „A plecat pe furiș la mare_[,] fără logodnică...” (corect: „A plecat pe furiș la mare_[,] fără logodnică...”), „S-a cazat la un hotel de trei stele_[,] cu ceilalți delegați” (corect: „S-a cazat la un hotel de trei stele_[,] cu ceilalți delegați”).

105. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului sociativ

- „Ea este cea care_[,] împreună cu Fundația («...»)_[,] asigură...”
- „Sergentul_[,] la un loc cu cei din subordine_[,] a înțeles...”

Intercalat „între subiect și predicat” sau „deplasat spre stânga în context”, „virgula marchează schimbarea topicii” circumstanțialului sociativ (GA², II): „Cei îmbarcați deja_[,] instalați cu tot calabălăcul_[,] refuză să se mai mute” (Internet – apud GA², II), „A sluji, halucinat, îngerul națiunii e o erezie nefastă. A sluji_[,] împreună cu el_[,] duhul comunitar e calea legitimă” (A. Pleșu – Ibidem).

În cazul intercalărilor izolate, virgula se pune obligatoriu de o parte și de alta a grupului circumstanțial, cu determinările respective, nu ca în expresiile: „Ea este cea care_[,] împreună cu Fundația «Propiano - România»_[,] asigură continuitatea stagiunii muzicale” (corect: „Ea este cea care_[,] împreună cu Fundația («...»)_[,] asigură...”), „Sergentul_[,] la un loc cu cei din subordine_[,] a înțeles cât de mare e pericolul” (corect: „Sergentul_[,] la un loc cu cei din subordine_[,] a înțeles...”).

106. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul/la sfârșitul propoziției, a circumstanțialului de relație (neintegrat)

- „Cred că_[,] din punct de vedere politic_[,]... mi-am făcut datoria”
- „Nu știu cum vorbiți... dar_[,] de scris_[,] scrieți... cu picioarele!”
- „Probabil că_[,] în ceea ce mă privește_[,] a picta ține locul lui...”
- „Pare să fie un tânăr atrăgător la prima vedere_[,] la înfățișare și maniere”

De regulă, „circumstanțialul [de relație al] centrului verbal sau adjectival este postpus și nu se desparte prin virgulă, în timp ce tipurile tematizate, neintegrate sintactic, sunt în antepunere și izolate [totdeauna] prin virgulă” (în tiparul „De bine_[,] e bine”); [frecvent] cele de tipul „cu privire la”, „în legătură cu”, „în materie de”, „din punct(ul) de vedere” etc.: „Cât pentru străinul brunet_[,] el părea că nu bagă în seamă că e lângă o frumuseță” (Negruzzi), „De frate_[,] frate să-mi fii, Dar la noi mai rar să vii” (Pann), „Despre partea închinării însă_[,] doamne, să ne ierți” (Eminescu), „În privința asta_[,] îi mai bună legea d-voastră de-o mie de ori” (Creangă), „...relativ la venirea lui_[,] rog să-mi faceți și mie cunoscut” (Caragiale), „Cât privește de năpăști_[,] apoi a mai spus și altă dată că cel fără vină n-are a se teme de nimic” (Sadoveanu), „Sub aspect juridic_[,] această situație este clară” (GA², II), „Din punctul lui de vedere_[,] Nae... a avut dreptate” (Camil Petrescu), „În ceea ce-l privește_[,] și-a dat toată silința” (GLR). Nu este exclusă, în poziție finală, deci postpusă, izolarea circumstanțialului de relație: „Un bătrân atât de simplu_[,] după vorbă, după port”, „Intellectualii umaniști dețin un fond de carte net superior_[,] numeric și valoric” (CN – apud GA², II).

Nerespectarea acestor norme de izolare a circumstanțialului de relație antepus/postpus, în funcție de context, duce la deformarea vizibilă a coerenței mesajului: „M-am dus îmbrăcată în costum popular la școală, iar_[,] la materia opțională_[,] am ales folclorul copiilor ca să fie în temă” (corect: „...iar_[,] la materia opțională_[,] am ales folclorul copiilor...”). „Cred că_[,] din punct de vedere politic_[,] în rolul meu ca lider de partid la nivelul județului mi-am făcut datoria” (corect: „Cred că_[,] din punct de vedere politic_[,]... mi-am făcut datoria”),

„Nu știu cum vorbiți de fel, dar_[] de scris_[,] scrieți exclusiv cu picioarele!” (corect: „Nu știu cum vorbiți... dar_[,] de scris_[,] scrieți... cu picioarele!”), „Or_[,] la capitolul Corneliu Vadim Tudor_[] puterea tace mîlc” (corect: „Or_[,] la capitolul Corneliu Vadim Tudor_[,] puterea tace mîlc”), „Iar_[] în această privință_[,] vă garantăm că membrii PSD excelează, frizând grotescul” (corect: „Iar_[,] în această privință_[,] vă garantăm că...”), „Probabil că_[] în ceea ce mă privește_[,] a picta ține locul lui «a scrie», atunci când scrierea nu mai vrea să se întâlnească cu mine” (corect: „Probabil că_[,] în ceea ce mă privește_[,] a picta ține locul lui...”), „Dar_[] în această disciplină sportivă_[,] cum ai trecut de 20 de ani cam trebuie să-ți iei adio de la bară, paralele, sărituri” (corect: „Dar_[,] în această disciplină sportivă_[,] cum ai trecut de 20 de ani...”), „Pare să fie un tânăr atrăgător la prima vedere_[] la înfățișare și maniere” (corect: „...la prima vedere_[,] la înfățișare și maniere”), „Vom ieși din recesiune, nu din criză_[] economic vorbind” (corect: „...nu din criză_[,] economic vorbind”).

107. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului de relație

- „Ne paște eroarea..._[] aprope de aceste idei_[,] să-i acordăm...”
- „Panait Istrati este_[] pentru francezi (...)_[,] numele unui mare corsar...”
- „...un magazin al satelor_[,] referitor la zona de sud_[] este bine-venit...”

Și în cazul circumstanțialului de relație, virgula „marchează schimbarea topicii” fie când sunt „intercalate între subiect și predicat”, fie când sunt „deplasate spre stînga în context” (GA², II): „Cînticelul dascălului... fără îndoială este_[,] în privința regulilor prozodice_[,] cu mult mai prejos de ingenioasa improvizațiune a vîntătorului de curci” (Odobescu), „Poporul român_[,] din punct de vedere politic_[,] e greu de glorie” (P. Țuțea – apud GA², II).

Izolarea defectuoasă, prin virgulă, la stînga și la dreapta, a circumstanțialului de relație intercalat este evidentă în exprimările:

„Cred că un magazin al satelor_[,] referitor la zona de sud_[,] este binevenit și era de așteptat de mult” (corect: „...un magazin al satelor_[,] referitor la zona de sud_[,] este binevenit...”), „Ne paște eroarea, atât epistemologică, cât și metodologică_[,] apropo de aceste idei_[,] să-i acordăm conceptului de «generație poetică» creditul finit...” (corect: „Ne paște eroarea..._[,] apropo de aceste idei_[,] să-i acordăm... creditul finit”), „Ceea ce_[,] la secretomania de la noi_[,] e o performanță jurnalistică pe care nu și-o poate îngădui orice ziar” (corect: „Ceea ce_[,] la secretomania de la noi_[,] e o performanță jurnalistică...”), „Însă la noi lucrurile_[,] în multe privințe_[,] stau cu totul altfel” (corect: „...la noi lucrurile_[,] în multe privințe_[,] stau cu totul altfel”), „Am aflat că Panait Istrati este_[,] pentru francezi și în special pentru marinari_[,] numele unui mare corsar, care a trăit la începutul secolului XX” (corect: „...Panait Istrati este_[,] pentru francezi și... pentru marinari_[,] numele unui mare corsar...”), „Câte coincidențe_[,] cu acest mare poet_[,] te-au însoțit de-a lungul anilor?” (corect: „Câte coincidențe_[,] cu acest mare poet_[,] te-au însoțit de-a lungul anilor?”).

108. Omiterea virgulei în izolarea propoziției circumstanțiale de relație antepuse (neintegrate)

- „Relativ la ceea ce s-a întâmplat_[,] spun c-a fost mâna destinului...”
- „Pentru cine nu știe_[,] lansarea a avut loc la Muzeul Literaturii...”
- „Să facă vreun pocinog până acum_[,] n-a făcut”

Aflăte în antepunere față de regent, propozițiile atât relative, cât și conjuncționale (mai rare) ale circumstanțialului de relație se izolează prin virgulă: „În raport cu ceea ce înțelegem noi prin literatură (...)”_[,] clasicismul apare ca un fel de aberație” (L. Ciocârlie – apud SOPLR), „Referitor la orice se zvoneste”_[,] are câte ceva de spus”, „Cât despre cele ce mi-ai adus”_[,] vor fi puse la adăpost pentru sărbători” (GLR), „Pentru cine vine din Orient”_[,] România e în vest”, „Să supere vreun șef”_[,] n-a supărat” (GA², II).

Omiterea virgulei, în izolarea circumstanțialului de relație propozițional antepus, deși mai puțin frecventă, nu lipsește din scrierile

curente: „În legătură cu ce-am spus până acum_[,] țin să cred c-am fost înțeles” (corect: „În legătură cu ce-am spus până acum_[,] țin să cred...”), „Pentru cine nu știe_[,] lansarea a avut loc la...”), „Relativ la ceea ce s-a întâmplat_[,] spun c-a fost mâna destinului...” (corect: „Relativ la ceea ce s-a întâmplat_[,] spun s-a fost mâna destinului...”), „Să facă vreun pocinog până acum_[,] n-a făcut” (corect: „Să facă vreun pocinog până acum_[,] n-a făcut”).

109. Omiterea virgulei în izolarea, la începutul propoziției, a circumstanțialului opozițional (element neesențial)

- „Departe de a eradica, urgent, corupția_[,] ei s-au complăcut în a o acoperi”
- „Pentru că_[,] spre deosebire de trecut_[,] acum (...) pot fi sancționați”
- „În loc de curaj și fermitate_[,] a dovedit o atitudine șovăielnică...”

„Punctuația circumstanțialului opozițional variază în funcție de tipul construcției și de topică”, astfel că, de exemplu, „*sunt, de obicei, izolate prin virgulă circumstanțialele opoziționale realizate cu mijloace [fie] specifice, atunci când sunt antepuse regentului*”, [fie] „*nespecifice (exceptând tipul fals modal), indiferent de topică*” (GA², II): „În loc de carne de vacă_[,] ar fi trebuit să-i prezinți dobe de mistreț și chebaburi de căprioară, în loc de pui de găină fripți_[,] prepelițe tăvălite în mălai și ficați prăjiți în mustul lor” (Odobescu), „Dar vremea trecea cu amăgele și eu creșteam pe nelipsite: și tot alte gânduri îmi zburau prin cap și alte plăceri mi se deșteptau în suflet: și_[,] în loc de înțelepciune_[,] mă făceam tot mai neastâmpărat” (Creangă), „În loc de a-și vedea de școală_[,] umblă să pescuiască” (Slavici).

Punctuația cerută de circumstanțialul de opoziție antepus nu este totdeauna respectată, omițându-se cu deosebire izolarea, la stânga, după o conjuncție coordonatoare sau subordonatoare: „Să nu se uite că_[,] dacă muzica comercială vine și pleacă_[,] folclorul pur românesc este nemuritor și reprezintă valoarea poporului nostru” (corect: „Să nu se uite că_[,] dacă muzica comercială vine și pleacă_[,] folclorul pur românesc este nemuritor...”), „În loc de curaj și fermitate_[,] au dovedit

o atitudine șovăielnică, defensivă” (corect: „În loc de curaj și fermi-tate_[,] au dovedit o atitudine șovăielnică...”), „Departe de a eradica, urgent, corupția_[,] ei s-au complăcut în a o acoperi” (corect: „Departe de a eradica, urgent, corupția_[,] ei s-au complăcut în a o acoperi”), „Pentru că_[,] spre deosebire de trecut_[,] acum cei care nu-și respectă angajamentul pot fi sancționați” (corect: „Pentru că_[,] spre deose-bire de trecut_[,] acum... pot fi sancționați”), „În opoziție cu marile revoluții ale istoriei (franceză, americană, rusă)_[,] socialismul de stat a fost înlocuit cu un regim care îl precede (sic!) în ordine cronolo-gică și logică...” (corect: „În opoziție cu marile revoluții ale istoriei (...)_[,] socialismul de stat a fost înlocuit cu...”).

110. Omiterea virgulei în intercalarea, izolată, a circumstanțialului opozițional

- „observă că ea_[,] în loc de a-l primi cu brațele deschise_[,] îi întoarse spatele...”
- „Decizia ținerii postului_[,] în locul mâncării de dulce_[,] era greu de luat”
- „Ministerul_[,] departe de a o aproba_[,] i-a respins cererea, fără ar-gumente...”

De regulă „circumstanțialele intercalate între subiect și predicat” sau „deplasate spre stânga în context” (GA², II) se despart prin vir-gule de restul propoziției, datorită schimbării topicii: „Mirosul..._[,] în loc de a face bine_[,] ar fi adus ameteala” (**Conachi**), „Ucigașii lui Andrei_[,] în loc de răsplata ce aștepta de la Mihai_[,] fu osândit a i se tăia capul pentru fărădelegea ce făcuse” (**Bălcescu**), „Scuturarăm, pe cât cu putință, cu mâinile_[,] în loc de perie_[,] colbul de pe noi” (**Hogaș**).

Izolarea defectuoasă, prin virgule, a circumstanțialului de opo-ziție intercalat se constată că nu lipsește din practica unor „conde-ieri”: „Ajuns acasă, observă că ea_[,] în loc de a-l primi cu brațele deschise_[,] îi întoarse spatele, fără a scoate un cuvânt” (corect: „...observă că ea_[,] în loc de a-l primi cu brațele deschise_[,] îi întoarse

spatele...”), „Decizia ținerii postului_[,] în locul mâncării de dulce_[,] era greu de luat...” (corect: „Decizia ținerii postului_[,] în locul mâncării de dulce_[,] era greu de luat...”), „Ministerul_[,] departe de a o aproba_[,] i-a respins cererea, fără argumente temeinice” (corect: „Ministerul_[,] departe de a o aproba_[,] i-a respins cererea, fără argumente...”).

111. Omiterea virgulei în izolarea propoziției circumstanțiale opoziționale, antepusă/postpusă regentei

- „și_[,] în loc să mă preocupe asta (...) _[,] mă văd silită să caut...”
- „Decât să citească_[,] mai curând ascultă muzică...”
- „El este un exemplu autentic_[,] pe când sărmanul poet e abia un fals...”
- „S-a dat drept ofițer de poliție_[,] ca să se afle că era un infractor”

Ca și circumstanțialele opoziționale nonpropoziționale, cele propoziționale se izolează prin virgulă când sunt realizate fie cu mijloace specifice, antepuse sau postpuse regentului („În loc să pierzi timpul_[,] citește!”, „Citește_[,] în loc să pierzi timpul!”), fie cu mijloace nespecifice (exceptând tipul fals modal) indiferent de topică („Ieri a plouat_[,] pe când astăzi e soare”, „Dacă ieri a plouat_[,] astăzi, dimpotrivă, e soare”) (GA², II), exemplele putând fi dezvoltate: „În loc să râzi de alții_[,] mai bine râzi de tine” (Alexandrescu), „Unde până aci umbla cu moartea în sân_[,] acum se mai liniști olecută” (Ispirescu), „După multă trudă și buimăceală_[,] în loc să iasă la drum_[,] dă de un heleșteu” (Creangă), „În fiecare an, se clădesc sute de binale, acareturi peste acareturi și_[,] în loc să scază_[,] chiriile cresc” (Caragiale), „Dacă eu împlineam 9 ani_[,] prietenul meu împlinea 14” (Delavrancea), „De unde Creangă era ieri un autor pentru cercuri restrânse_[,] astăzi poate fi dat poporului în toată plinătatea geniului său” (Sadoveanu), „Dacă Titi era afabil, dar reținut_[,] Aurica dimpotrivă arată față de Felix din ce în ce mai multă familiaritate” (Călinescu), „Cu 600 de lei, ce ziceau că s-au cheltuit la dânsa, putea acel boier să facă 5 sau 6 camere_[,] când în chilia de piatră abia te poți învârti” (Alexandrescu), „Și nu mă rușinez a vă zice

că acești bărbați, pentru mine, sunt mai mult decât Alexandru cel Mare, decât Hanibal, decât Cezar; aceștia sunt eroii lumii_[,] pe când cei dintâi sunt eroii patriei mele” (**Kogălniceanu**), „Află că fiul lor se îndeletnicește cu mofturi_[,] în loc să învețe carte”, „O turburare imensă putea izbucni_[,] fără ca administrația să aibă destule forte pentru a o năbuși” (**Caragiale**).

Erorile de izolare, prin virgulă, a propozițiilor opoziționale nu sunt deloc neglijabile: „În loc să se împotrivescă_[,] au acceptat, fără crâcnire, condițiile umilitoare ale patronului...” (corect: „În loc să se împotrivescă_[,] au acceptat, fără crâcnire, condițiile...”), „Am terminat, de curând, cea de-a patra carte a mea și_[,] în loc să mă preocupe asta sau ce va urma_[,] mă văd silită să caut răspunsuri în privința unor lucruri...” (corect: „...și_[,] în loc să mă preocupe asta sau ce va urma_[,] mă văd silită să caut...”), „Decât să citească_[,] mai curând ascultă muzică și se joacă pe calculator” (corect: „Decât să citească_[,] mai curând ascultă muzică...”), „El este un exemplu autentic_[,] pe când sărmanul poet e abia un fals în actele istoriei literare” (corect: „El este un exemplu autentic_[,] pe când sărmanul poet e abia un fals...”), „S-a dat drept ofițer de poliție_[,] ca să se afle că era un infractor” (corect: „S-a dat drept ofițer de poliție_[,] ca să se afle că era un infractor”).

112. Omiterea virgulei în izolarea, intercalată, a propoziției circumstanțiale opoziționale

- „Care_[,] în loc să ceară de pomană (...)_[,] vor să vândă ceva”
- „că_[,] dacă muzica comercială vine și pleacă_[,] folclorul... este nemuritor”
- „ca_[,] în loc să absenteze nemotivat_[,] să frecventeze cursurile”
- „el_[,] pe când toți munceau pe brânci_[,] pierdea timpul prin baruri”

Aidoma altor circumstanțiale, opoziționalele intercalate în propoziția regentă [coordonată sau subordonată – n.n.] se izolează între virgule” (**GA², II**): „Moțoc îi sărută mâna, asemenea cânelui care_[,] în loc să muște_[,] linge mâna care-l bate” (**Negruzzi**), „Veți

vedea d-voastră și celelalte mănăstiri, dar credeți că_[,] dacă la noi pică_[,] la Bistrița plouă” (Alexandrescu), „Căci nu e vorba de o fată care_[,] dacă eu aș face greșeala să enunț aci o părere contrară părerilor sale_[,] directorul ar împărtăși părerea mea” (Al. Rosetti), „Are o soție care trebuia_[,] dacă nu iubită_[,] cel puțin respectată” (M. Preda – apud GA², II).

Obligativitatea izolării, prin virgulă, parantetic, a propoziției de relație intercalate nu este întru totul respectată: „I-a pedepsit, bătându-i mai rău decât pe cerșetorii care_[] în loc să ceară de pomană pur și simplu_[,] vor să vândă ceva” (corect: „...care_[,] în loc să ceară de pomană (...)_[,] vor să vândă ceva”), „Să nu se uite că_[] dacă muzica comercială vine și pleacă_[,] folclorul pur românesc este nemuritor” (corect: „...că_[,] dacă muzica comercială vine și pleacă_[,] folclorul... este nemuritor”), „Mai sănătos ar fi fost ca_[] în loc să absenteze nemotivat_[,] să frecventeze cursurile” (corect: „...ca_[,] în loc să absenteze nemotivat_[,] să frecventeze cursurile”), „Iar el_[] pe când toți munceau pe brânci_[,] pierdea timpul prin baruri” (corect: „iar el_[,] pe când toți munceau pe brânci_[,] pierdea timpul prin baruri”).

113. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a circumstanțialului cumulativ

- „Știa că_[] pe lângă osteneală_[,] trebuie și pricepere”
- „O întâlnire care_[] dincolo de partea festivă_[,] a fost și o întâlnire...”
- „Între obligațiile lunare: curentul electric, gazele_[] plus întreținerea”

Și în cazul circumstanțialului cumulativ, punctuația „variază nu numai în funcție de tipul construcției, dar și de gradul legăturii cu regentul”, fiind frecvent izolate, prin virgulă, de regent „cumulativele antepuse și cele relative slab legate în structură” (GA², II): „Alături cu această mare civilizație materială_[,] două rele mari care mistuiau împărăția [romană] și care îi pregăteau căderea: robia și proprietatea cea mare trebuiră a produce și în noua colonie [Dacia] relele lor...” (Bălcescu), „Pe lângă foame_[,] simțea apăsând-o străinătatea”, „Afară de tata, de mama, de unchiul Luca și de tanti_[,]...”

mai sunt și alții, oameni necunoscuți” (**Sadoveanu**), „În afară de Pascalopol și Otilia, pe bancheta din fața lor ședea ghemuit și moș Costache” (**Călinescu**), „Dincolo de efort sau dincolo de orice, munca înseamnă și multă satisfacție”, „Peste toate celelalte calități, ea este și o bună prietenă”, „A cumpărat caiete, creioane, plus alte rechizite” (**GA², II**), „Și fiindcă era spre sară, cucoana Marioara, spre mai multă lumină, lipea prin crângile alunilor o mulțime de lumânările de ceară albă, afară de cele două lămpi mari...” (**Hogaș**). În fine, *virgula marchează schimbarea topicii, la intercalarea, între subiect și predicat, a circumstanțialului cumulativ*: „Grigoriță al meu, pe lângă cotloanele sfintelor lăcașuri, cunoștea toate sfintele cotloane ale vieții și regulilor călugărești” (**Hogaș**), „Toate aceste lucruri și altele afară de acestea, ajunsese să le știe și Constantin Fierăscu” (**Galaction**).

Nerespectarea punctuației circumstanțialului cumulativ nonpropozițional are ca efect deformarea, sintactică și semantică, a relațiilor: „Știa că pe lângă osteneală, trebuie și pricepere” (corect: „Știa că pe lângă osteneală, trebuie și pricepere”), „Afară de cei arestați fuseseră aduși și martorii oculari ai conflictului” (corect: „Afară de cei arestați fuseseră aduși și martorii oculari...”), „Între obligațiile lunare: curentul electric, gazele plus întreținerea” (corect: „Între obligațiile lunare: curentul electric, gazele plus întreținerea”), „În opinia mea, răbdarea alături de credință, iubire și speranță, este a patra virtute teologală” (corect: „...răbdarea alături de credință, iubire și speranță, este a patra virtute teologală”), „O întâlnire care dincolo de partea festivă a fost și o întâlnire de lucru, discutându-se despre proiectele în derulare...” (corect: „...care dincolo de partea festivă a fost și o întâlnire de lucru...”).

114. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a propoziției circumstanțiale cumulative

- „În afară că viscolea era și un ger de crăpau pietrele”
- „Un amănunt pe lângă ceea ce se știe este și faptul că...”
- „simțea că nu mai rezistă plus că-l dureau șalele”

Cumulativele conjuncționale „sunt de obicei izolate prin virgulă (fără «decât»)", iar cele „antepuse și cele relative slab legate în structură se despart [și ele] frecvent prin virgulă de regent" (GA², II); propozițiile intercalate se despart, de asemenea, prin virgulă: „Las' că rudele mele niciodată nu mi-ar ierta un așa pas_[,] dar apoi nici inima mea n-are plecare a se robi" (Negruzzi) „Pe lângă că suntem meșteri lemnari_[,] am ajuns la o vreme de cărunteță, când avem învățătură că porunca-i poruncă" (Sadoveanu), „Pe lângă că era curat_[,] apoi obișnuia să se îmbrace foarte elegant" (Caragiale), „După ce că nu muncești_[,] nici nu taci?" (M. Preda – apud GA², II), „Nici oleacă de merinde nu mi-a dat_[,] necum să-mi dea ceva sim-brie"! (Reteganul), „Băiatul au început... a zice că lui nici în cap nu i-au venit aceasta_[,] nu tocmai să fi zis cătră țigan vrodată!" (Sbiera), „Plâng din mai multe motive_[,] plus că m-ai jignit" (GA², II), „Boierii mari și mici_[,] în afară că nu plăteau nici o dare către stat_[,] dar aveau și privilegiul de a scuti un număr de dajnici" (Ghica), „Toată vremea la masă s-a vorbit de rău de profesori, cari_[,] după ce că nu sunt buni de nimic_[,] apoi sunt și brutali și mojici, dar mai ales cu copiii de familie bună" (Caragiale).

Izolarea, prin virgulă, a cumulativelor propoziționale nu este lipsită de cusur în unele texte: „În afară că viscolea_[,] era și un ger de crăpau pietrele" (corect: „În afară că viscolea_[,] era și un ger de crăpau pietrele"), „După ce că eram supărat_[,] mă durea și un dinte" (corect: „După ce că eram supărat_[,] mă durea și un dinte"), „Era și zgârcită_[,] pe lângă că era și haină, de o răutate proverbială" (corect: „Era și zgârcită_[,] pe lângă că era și haină..."), „Așteptând ore întregi, simțea că nu mai rezistă_[,] plus că îl dureau șalele" (corect: „...simțea că nu mai rezistă_[,] plus că îl dureau șalele"), „Un amănunt_[,] pe lângă ceea ce se știe_[,] este și faptul că individul era în stare de ebrietate, deoarece la un moment dat a fost văzut împleticindu-se pe bicicletă, fiind gata să o abandoneze" (corect: „Un amănunt_[,] pe lângă ceea ce se știe_[,] este și faptul că..."), „În timp ce vorbea, se vedea cum_[,] afară că-și șuiera cuvintele_[,] îi și tremura bărbia de enervare" (corect: „...se vedea cum_[,] afară că-și șuiera cuvintele_[,] îi și tremura bărbia de enervare").

115. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a circumstanțialului de excepție

- „Adevărul e că_[,] cu excepția unuia singur_[,] toți ceilalți au luat examenele”
- „N-am înțeles de ce oamenii_[,] în afara câtorva_[,] n-au luat atitudine”
- „manifestanții se retraseră (...) _[,] afară de câțiva mai turbulenți”

Similar altor situații deja discutate, „*punctuația circumstanțialului de excepție variază în funcție nu numai de gradul legăturii cu regentul, dar și de tipul construcției*”, (GA², II), acesta putând să fie antepus, medial sau postpus, izolat prin virgulă: „Afară de târgurile din Moldova_[,] eu n-am cunoscut nimica”, „Fără decât noi_[,] nimeni nu îndrăznește să intre aici” (Sadoveanu), „Afară de niște boarfe_[,] zestre n-aducea” (Rebreanu), „Exceptând câteva categorii sociale_[,] toți cetățenii plătesc taxe” (GA², II), „Dar... dar ia să ne întrebăm și altfel: oare Fănică al tău și Mitică al meu_[,] afară de fudulia și de lipsa lor de omenie_[,] n-or fi având și ei dreptate?...” (Caragiale), „Orice călătorie_[,] afară de cea pe jos_[,] e după mine o călătorie pe picioare străine” (Hogaș), „Morarul, cum văzu că toate apele au înghețat_[,] afară de apa de la moara lui_[,] pe loc se gândi că asta este minune” (Delavrancea), „Scaunele erau rezervate numai pentru doamne, căci domnii_[,] în afară de câțiva mai bătrâni_[,] ședeau în picioare” (Rebreanu), „Toate luntrile fură mistuite prin foc_[,] afară de vreo zece” (Bălcescu), „Răspunseră toți_[,] afară de doi juni boieri” (Negruzzi), „Toți fiii oamenilor periră_[,] afară de numai câțiva” (Odobescu), „Nimeni, în adevăr, n-a supărat pe d-l Stavrache_[,] afară decât popa Iancu volintirul” (Caragiale), „Era burlac, – și altă patimă n-avea pe lume_[,] fără decât numai femeile” (Sadoveanu), „Toți erau încântați_[,] afară de Gogu” (Rebreanu).

Folosirea, defectuoasă, a virgulei, în izolarea circumstanțialului de excepție, nu poate fi acceptată, așa cum se vede în frazele: „Adevărul e că_[,] cu excepția unuia singur_[,] toți ceilalți au luat examenele” (corect: „Adevărul e că_[,] cu excepția unuia singur_[,] toți ceilalți au luat examenele”), „N-am înțeles de ce oamenii_[,] în afara câtorva_[,] n-au luat atitudine” (corect: „N-am înțeles de ce oamenii_[,] în afara câtorva_[,] n-au luat atitudine”), „La intervenția forțelor de

ordine, manifestanții se retrăseseră fără proteste_[,] afară de câțiva mai turbulenți” (corect: „...manifestanții se retrăseseră fără proteste_[,] afară de câțiva mai turbulenți”).

116. Omiterea virgulei în izolarea, în funcție de context, a propoziției circumstanțiale de excepție

- „dar_[,] în afară că una singură a reacționat_[,] celelalte nu mi-au răspuns...”
- „Era conștient că_[,] decât să-și tachineze prietenii_[,] la altceva nu se pricepea”
- „Îi crezuseră pe toți dispăruți_[,] exceptându-i pe cei ce fuseseră găsiți sub dărâmături”

Frecvent, virgula poate izola circumstanțialele de excepție propoziționale, asemenea celor nonpropoziționale (fie antepuse/post-puse, fie intercalate), „în special cele construite cu conectorii «(în) afară că», «(în) afară de», «în afara»” (GA², II): „În afară că vorbește tot timpul_[,] nu mai face nimic altceva” (GLR), „În afara cui promisesese_[,] altcineva nu a mai venit” (GA², II), „Toți călătorii_[,] afară de cei ce sunt pensionari_[,] plătesc costul transportului în comun”, „Ca să scapi de pedeapsă, alt chip nu e_[,] decât să te duci să-mi aduci pe fata lui Verdeș-împărat” (Ispirescu), „Oricine remarcă acest lucru_[,] afară de cine e orb”, „Mulți oameni își uită datoriile_[,] cu excepția celor ce i-au creditat” (GLR), „A spus tuturor_[,] mai puțin cui trebuia” (GA², II).

„Inadvertențele”, legate de relevanța izolării propoziției circumstanțiale de excepție, nu lipsesc uneori: „Am trimis oferte la mai multe edituri, dar_[,] în afară că una singură a reacționat_[,] celelalte nu mi-au răspuns deloc” (corect: „...dar_[,] în afară că una singură a reacționat_[,] celelalte nu mi-au răspuns...”), „Era conștient că_[,] decât să-și tachineze prietenii_[,] la altceva nu se pricepea” (corect: „Era conștient că_[,] decât să-și tachineze prietenii_[,] la altceva nu se pricepea”), „Îi crezuseră pe toți dispăruți_[,] exceptându-i pe cei ce fuseseră găsiți sub dărâmături” (corect: „Îi crezuseră pe toți dispăruți_[,] exceptându-i pe cei ce fuseseră găsiți sub dărâmături”).

117. Omiterea virgulei în izolarea apozitiei simple: nume de persoane sau de instituții

- „Dar cel mai bun prieten al său_[,] Nietzsche_[,] îi reproșa atitudinea...”
- „Până și ministrul justiției_[,] Cătălin Predoiu_[,] prezent la dezbatere...”
- „Un alt pensionar_[,] Emil Popescu_[,] din București, intenționează...”
- „Una dintre clădirile de patrimoniu (...) _[,] Poșta veche_[,] a ajuns...”

Să ne reamintim că „relația apozitivă este un tip special de relație, de echivalență discursivă”, „apozitia” (aflată pe cea de-a doua poziție) în raport cu „baza” (pe prima poziție), nefiind un atribut, deci nelegată sintactic, ci doar semantic de centrul sintagmei din care face parte” (**GA², II**). Ca tipologie, apozitia este fie „ecuativă” (când poate prelua rolul bazei, prin intervertirea topiciei: „Paul_[,] șeful de grupă_[,] a plecat”, „Șeful de grupă_[,] Paul_[,] a plecat”), fie „atributivă” (când este realizată, ca un grup nominal, printr-un substantiv comun fără articol, însoțit eventual de determinative, și fără să fie precedat de apozeme [„cu alte cuvinte”, „altfel spus”, „mai bine zis”, „mai exact”, „respectiv”, „și anume”, „adică”, „alias”, „sau”], ca în cazul apozitiei ecuateive). Ca structură, se pot distinge două tipuri: apozitia „simplă” și apozitia „complexă sau înălțuită”. *Apoziția simplă* – de care ne ocupăm în continuare – este una „prototipică, binară, în care cele două componente implicate” au o relație de „echivalență”, opțional „însoțite de determinanți sau de determinative” (**Ibidem**). *La nivel grafic „pauza care marchează apozitia este redată prin virgulă”* (precum și prin „două puncte” sau „linia de pauză”) (**Ibidem**).

Data fiind complexitatea tematică a apozitiei simple (ecuateive sau atributive), vom aborda, mai întâi, în cele ce urmează, cea care se referă la „nume de persoane sau de instituții”: „Duca-voievod cu armata turcească se trăgea îndărăt dinaintea mântuitorului Vienei_[,] regele Sobieski” (**Bălcescu**), „În anii domniei lui Mihnea-Vodă, se căsătorii și fiul său Mircea și luă de soție pe fata lui Rareș-Vodă de la Moldova_[,] anume domnița Chiajna” (**Odobescu**), „Tată-său_[,] Hasanache_[,]... rămăsese tot prost”, „Mezinul_[,] Alexandru_[,]... își conținse de multă vreme pornirile mânioase...” (**Sadoveanu**), „Gine-rele_[,] nenea Stănică_[,] e frate cu nenea Mihalache” (**Z. Stancu**), „La

fel făcuse și al doilea fiu_[,] Nilă” (M. Preda – apud GA², II), „Pe mama lui Mateiu_[,] Maria Constantinescu_[,] în vârstă de 21 de ani, I.L. Caragiale o cunoscuse în primăvara anului 1884” (T. Vârgolici – **Ibidem**).

Neglijarea, frecventă, a punctuației apozitive (intercalată sau finală) este mai mult decât evidentă în enunțuri de felul: „Subsemnata_[,] Stan Mihaela_[,] de profesie inginer (sic!) și administrator (sic!) al firmei...” (corect: „Subsemnata_[,] Stan Mihaela_[,] de profesie ingineră și administratoare a firmei...”), „Guvernatorul districtului Silistra_[,] Vladimir Yankov_[,] a declarat...” (corect: „Guvernatorul districtului Silistra_[,] Vladimir Yankov_[,] a declarat...”), „Președintele ASPRO_[,] I.B. Lefter_[,] a rostit cuvinte amabile, chiar dacă însoțite de un zâmbet chinuit...” (corect: „Președintele ASPRO_[,] I.B. Lefter_[,] a rostit cuvinte amabile...”), „Candidatul PNL_[,] Daniel Ștefan Drăgulin_[,] este candidatul Alianței PNL-PC pentru primăria municipiului Călărași” (corect: „Candidatul PNL_[,] Daniel Ștefan Drăgulin_[,] este candidatul Alianței PNL-PC...”), „Dar cel mai bun prieten al său_[,] Nietzsche_[,] îi reproșa atitudinea antisemită...” (corect: „Dar cel mai bun prieten al său_[,] Nietzsche_[,] îi reproșa atitudinea antisemită...”), „Un alt pensionar_[,] Emil Popescu_[,] din București, intenționează să-și caute dreptatea la Strasbourg...” (corect: „Un alt pensionar_[,] Emil Popescu_[,] din București, intenționează...”), „Președintele CRP_[,] Cristian Tudor Popescu_[,] a declarat, ieri, în timpul unei întâlniri între membrii CNA, protestatarii din SRR și societatea civilă, că organismul pe care îl conduce...” (corect: „Președintele CRP_[,] Cristian Tudor Popescu_[,] a declarat, ieri, în timpul unei întâlniri...”), „Ca nimeni alta decât președinta PSD_[,] Oana Niculescu-Mizil_[,] care a fost prezentă la petrecerea de după alegeri...” (corect: „...președinta PSD_[,] Oana Niculescu-Mizil_[,] care a fost prezentă la petrecerea de după alegeri...”), „Până și ministrul justiției_[,] Cătălin Predoiu_[,] prezent la dezbateri, a adus...” (corect: „...ministrul justiției_[,] Cătălin Predoiu_[,] prezent la dezbateri...”), „Prefectul de Călărași_[,] Jenel Șerban_[,] și subprefectul_[,] Cornel Coman_[,] au fost invitați de Casa Regală a României la deschiderea oficială a Camerei de Comerț Britanico-Române” (corect: „Prefectul de Călărași_[,] Jenel Șerban_[,]

și subprefectul_[,] Cornel Coman_[,]...”), „...îl sfătuiește pe actualul președinte al PSD_[,] Victor Ponta_[,] să nu candideze în 2014 la cea mai înaltă funcție în stat” (corect: „...actualul președinte al PSD_[,] Victor Ponta_[,] să nu candideze în 2014...”), „Am primit la nivelul redacției un comunicat semnat de președintele PRM_[,] Corneliu Vadim Tudor_[,] comunicat care...” (corect: „...președintele PRM_[,] Corneliu Vadim Tudor_[,] comunicat care...”), „Acum fiind nevoie și de apropierea primarului de Oltenița_[,] Costinel Milescu_[,]... Miluț a găsit prilejul de a propune și a se alătura unei coaliții” (corect: „...și de apropierea primarului de Oltenița_[,] Costinel Milescu_[,]... Miluț a găsit prilejul...”), „Una dintre clădirile de patrimoniu din municipiul Călărași_[,] Poșta veche_[,] a ajuns într-o stare de degradare, încât reprezintă un adevărat risc în cazul unui cutremur” (corect: „Una dintre clădirile de patrimoniu..._[,] Poșta veche_[,] a ajuns într-o stare de degradare...”), „În condițiile în care PDL-ul a scăzut dramatic și liberalii au fost și sunt puternici, rolul președintelui liberal_[,] Răducu Filipescu_[,]... pare a fi unul definitoriu” (corect: „...rolul președintelui liberal_[,] Răducu Filipescu_[,]... pare a fi unul definitoriu”), „Secretarul executiv PSD_[,] Virgil Diaconu_[,] a afirmat că «ajutorul dat de PNL în campanie a fost zero»” (corect: „Secretarul executiv PSD_[,] Virgil Diaconu_[,] a afirmat că...”).

118. Omiterea virgulei în izolarea apozitiei simple: profesii, titluri, identități

- „Daniela Nedelcu_[,] inspector (sic!) școlar general al Capitalei_[,] susține că...”
- „Una dintre piese_[,] «Morți și vii»_[,] se joacă la Odeon...”
- „Alex Ștefănescu_[,] colegul meu de la România literară_[,] are rubrică...”

În cazul apozitiei simple care vizează profesii, titluri sau identități, aceasta este, de regulă, însoțită de determinanți, astfel că baza apare, deseori, explicată „printr-o structură dezvoltată, parafrazată sau specificată”: „Doamna profesor_[,] rectorul Universității_[,] este

invitată”, „Am găsit o carte interesantă_[,] «Exuvii»”, „Prietenul ei_[,] un tânăr student în medicină în anul al treilea_[,] o însoțea” (**GA², II**). Alte exemple: „Zeus_[,] feciorul lui Cronos_[,] făcu semn din sprânceană că primește” (**Odobescu**), „Stăteau tovarășii lui Potcoavă, cu Niță Frunză_[,] logofătul_[,] și cu alți slujitori”, „O afacere bună pentru domnul Dumitriu_[,] directorul prefecturii” (**Sadoveanu**), „Ion_[,] vizitiul_[,] își încercă biciul pe spinarea noastră” (**Cezar Petrescu**), „Celălalt_[,] deputatul_[,] făcuse, cândva, câteva glume” (**Camil Petrescu**), „Acum, noi_[,] opincarii_[,] trebuie să fim legați toți” (**Z. Stancu**).

Omiterea virgulei în marcarea, îndeosebi la dreapta, a apozitiei este un „păcat” destul de frecvent: „Georgel Mușat_[,] consilier PDL_[,] susține că schimbul aduce beneficii municipiului” (corect: „Georgel Mușat_[,] consilier PDL_[,] susține că...”), „Dna Sireteanu_[,] directoarea Canalului Radio România Cultural_[,] difuzează la zi prestațiile noastre cenaciere...” (corect: „Dna Sireteanu_[,] directoarea Canalului Radio România Cultural_[,] difuzează la zi...”), „Una dintre piese_[,] «Morti și vii»_[,] se joacă la Odeon, ceea ce reprezintă o performanță pentru un dramaturg contemporan român” (corect: „Una dintre piese_[,] «Morti și vii»_[,] se joacă la Odeon...”), „Luna aceasta, Darius Claudius Stoian_[,] realizatorul emisiunii «Cinema cool»_[,] v-a prezentat o retrospectivă cu filme” (corect: „...Darius Claudius Stoian_[,] realizatorul emisiunii «Cinema cool»_[,] v-a prezentat o retrospectivă...”), „Acuzat de Horia Tabacu_[,] directorul revistei «Star»_[,] că se droghează folosind faimoasa «iarbă» din țigări...” (corect: „Acuzat de Horia Tabacu_[,] directorul revistei «Star»_[,] că se droghează...”), „Ai debutat cu poezie în Steaua [1964], după care prima ta carte_[,] Umbria [1971]_[,] ți-a adus Premiul de debut al Uniunii Scriitorilor” (corect: „...prima ta carte_[,] Umbria [1971]_[,] ți-a adus Premiul de debut...”), „Daniela Nedelcu_[,] inspector (sic!) școlar general al Capitalei_[,] susține că nu s-a pus niciodată problema aplicării altor sancțiuni decât cele prevăzute de Statutul Personalului Didactic” (corect: „Daniela Nedelcu_[,] inspector școlar generală a Capitalei_[,] susține că...”), „Noii ciocoi_[,] acești baroni ai tranziției_[,] sunt căpușele care atacă tot mai adesea corpul slăbit de sărăcie al națiunii” (corect: „Noii ciocoi_[,] acești baroni ai

tranzitiei_[,] sunt căpușele care atacă...”), „La Europa Liberă, însăși Mama Răniților_[,] ocrotitoarea limbii și literaturii române de la Paris_[,] anunța...” (corect: „...însăși Mama Răniților_[,] ocrotitoarea limbii și literaturii române de la Paris_[,] anunța...”), „N-aveau cum să știe, desigur, că Alex Ștefănescu_[,] colegul meu de la România literară_[,] are rubrică în gazeta de «ambe sexe» cu numele pur argotic «Aspirina săracului»” (corect: „...Alex Ștefănescu_[,] colegul meu de la România literară_[,] are rubrică...”).

119. Omiterea virgulei în izolarea apozitiei simple: date calendaristice sau toponimice

- „Sâmbătă_[,] 3 noiembrie a.c._[,] sala Hotelului Călărași...”
- „La 1 iulie_[,] ora 19.00_[,] va avea loc, la Ateneul Român...”
- „Vreau să demonstrez că și aici_[,] în Muntenia_[,] folclorul...”
- „Piața Presei Libere_[,] 1”, „Bd. Dimitrie Pompeiu_[,] nr. 6”

Ca în exemplele anterioare, se știe că apozitia, indiferent de tipologia și structura ei, se desparte „de bază [substantiv comun sau propriu, pronume sau numeral – substitut] printr-o pauză, marcată, de obicei, prin virgulă” (GA², II), iar „dacă după apozitie urmează altă parte de propoziție, apozitia se intercalează între virgule” (IOOP), lucru de care nu se ține seama și când e vorba de date calendaristice sau toponimice: „Duminică_[,] 27 iunie_[,] a avut loc la Brașov premiera spectacolului «Visul unei nopți de vară», în regia lui Dominic Dembrowski” (corect: „Duminică_[,] 27 iunie_[,] a avut loc la Brașov premiera...”), „Joi_[,] 15 februarie_[,] Inspectoratul Județean de Poliție a fost înștiințat de lucrători ai REMAT SA că în unul din vagoanele încărcate aici cu fier vechi s-au găsit mai multe proiectile” (corect: „Joi_[,] 15 februarie_[,] Inspectoratul Județean de Poliție a fost înștiințat...”), „Mircea Geoană își exprimase marți_[,] 15 iunie_[,] rezerva față de o asemenea clauză...” (corect: „...își exprimase marți_[,] 15 iunie_[,] rezerva față de o asemenea clauză...”), „Sâmbătă_[,] 3 noiembrie a.c._[,] sala Hotelului Călărași și-a deschis larg ușile pentru a găzdui seminarul...” (corect: „Sâmbătă_[,] 3 noiembrie a.c._[,] sala Hotelului Călărași și-a deschis larg ușile...”), „La 1 iulie_[,] ora 19.00_[,] va avea loc, la Ateneul Român, concertul de închidere a stagiunii

simfonice «George Enescu» (corect: „La 1 iulie_[,] ora 19.00_[,] va avea loc, la Ateneul Român, concertul de închidere a stagiunii simfonice...”), „Discuția care urma să se încheie miercuri_[,] 30 iunie_[,] în Delegația Permanentă a PSD – cu privire la alegerile locale – a fost doar schițată...” (corect: „...urma să se încheie miercuri_[,] 30 iunie_[,] în Delegația Permanentă a PSD...”), „Una dintre cele mai mari comune ale județului_[,] comuna Borcea_[,] are aproape 10.000 de locuitori” (corect: „Una dintre cele mai mari comune ale județului_[,] comuna Borcea_[,] are aproape 10.000 de locuitori”), „Potrivit Rom Net, cadastrul a fost descoperit vineri noaptea în localitatea Silvașul de Sus_[,] în locul numit Pârâul Prislop_[,] de către o măicuță de la mănăstirea Prislop” (corect: „...a fost descoperit vineri noaptea în localitatea Silvașul de Sus_[,] în locul numit Pârâul Prislop_[,] de către o măicuță...”), „Vreau să demonstrez că și aici_[,] în Muntenia_[,] folclorul are o valoare inestimabilă” (corect: „...și aici_[,] în Muntenia_[,] folclorul...”), „Librăria Centrală, situată în centrul orașului Călărași_[,] lângă Piață_[,] vă oferă...” (corect: „Librăria Centrală, situată în centrul orașului Călărași_[,] lângă Piață_[,] vă oferă...”), „EVENIMENTUL ZILEI, Bd. Dimitrie Pompeiu_[,] nr. 6” (corect: „...Bd. Dimitrie Pompeiu_[,] Nr. 6”), „ADEVĂRUL, Șos. Fabrica de Glucoză_[,] nr. 21” (corect: „...Șos. Fabrica de Glucoză_[,] Nr. 21”), „ROMÂNIA LITERARĂ, Calea Victoriei_[,] 133” (corect: „...Calea Victoriei_[,] Nr. 133”), „EDITURA HUMANITAS, Piața Presei Libere_[,] 1” (corect: „...Piața Presei Libere_[,] Nr. 1”). (A se vedea și I.52.)

120. Omiterea virgulei în izolarea apozitiei simple: calificative, aprecieri, explicații

- „Nichita_[,] îndrăgostitul_[,] credea că locul pe unde a ieșit...”
- „Un nou produs_[,] «certificatul de depozit cu discount» în lei...”
- „dorința de a face o investiție (...)_[,] și anume de a scoate din buzunar...”

„Apoziția – cum s-a văzut – se desparte întotdeauna prin virgulă de termenul la care se referă” (GLR), regulă aplicată exemplar în citatele ce urmează: „Să le spui curat Că m-am însurat Cu-o mândră crăiasă_[,] A lumii mireasă” (Miorita), „În alt colț un pat_[,] adică

câteva scânduri pe doi căpriori”, „Lună, tu_[,] stăpâna mării_[,] pe a lumii boltă luneci”, „Liră de argint_[,] Sihleanu, – Donici_[,] cuib de înțelepciune” (Eminescu), „Doctorul_[,] un om de spirit_[,]... l-a mângâiat pe tânăr” (Caragiale), „Dar și ea_[,] copila vorbăreată și nebunatică de totdeauna_[,] deveni gânditoare, tăcută și spășită” (Vlahuță), „Paracliserul_[,] un drac și jumătate_[,] îi arată jos... o firfircă” (Delavrancea), „Corul_[,] – adică toți prietenii vienezi (...)_[,] – a cântat un «ave, Maria» și s-a risipit” (Sadoveanu), „Dumnezeu_[,] ființă nemărginită_[,] există, spune Descartes, de vreme ce eu_[,] ființă mărginită_[,] am ideea lui” (M. Vulcănescu), „Apoi se adresează musafirului pe alt ton_[,] pe cel profesoral_[,] ceea ce îi făcu pe toți să se dea respectuos la o parte” (C. Olăreanu – apud GA², II).

Ignorarea obligativității de a izola apoziția, prin virgulă, de restul frazei este un aspect ce nu poate fi trecut cu vederea: „Directorul Matroșenko_[,] un veteran_[,] și adjunctul său, Dorin Șerbănescu, dascăl de generație tânără, sunt dispuși să stea de vorbă despre caz...” (corect: „Directorul Matroșenko_[,] un veteran_[,] și adjunctul...”), „Promovează un nou produs_[,] «certificatul de depozit cu discount» în lei și devize” (corect: „...un nou produs_[,] «certificatul de depozit cu discount» în lei și devize”), „Nu se lucrează fără contract de muncă o anumită perioadă_[,] cu alte cuvinte așa-zisa perioadă de probă_[,] angajarea făcându-se odată cu începerea desfășurării activității” (corect: „...o anumită perioadă_[,] cu alte cuvinte așa-zisa perioadă de probă_[,] angajarea făcându-se odată cu...”), „Nichita_[,] îndrăgostitul_[,] credea că locul pe unde a ieșit e locul pe unde se va întoarce în lumea necunoscută a măștilor!” (corect: „Nichita_[,] îndrăgostitul_[,] credea că locul pe unde a ieșit...”), „Peste câteva zile, fabrica de alcool din comuna Modelu_[,] proprietatea firmei «Argirom Internațional»_[,] va intra în producție” (corect: „...fabrica de alcool din comuna Modelu_[,] proprietatea firmei..._[,] va intra în producție”), „Rod Stewart și-a exprimat dorința de a face o investiție mai puțin obișnuită_[,] și anume de a scoate din buzunar peste 35 de milioane de dolari pentru achiziționarea unei insule” (corect: „...dorința de a face o investiție mai puțin obișnuită_[,] și anume de a scoate din buzunar peste 35 de milioane de dolari...”), „S-a luat o măsură destul de înțeleaptă_[,] și anume de a reduce la zero cofinanțarea” (corect: „S-a luat o măsură (...)_[,] și anume de a reduce la zero cofinanțarea”).

121. Omiterea virgulei în izolarea apozitiei complexe

- „Autorul cărții[] Sorin Danciu[] un apropiat al artistei[] a atins...”
- „candidatul PNL-ului[] președintele organizației[] Răduclu Filipescu[] a răspuns...”
- „Subsemnata[] Iancu Petra [] agent al firmei SC ARDAF Oltenița [] declar...”

Spre deosebire de apozitia „simplă”, cea „complexă sau înlănțuită” face parte dintr-o structură a cărei bază are o interpretare de tip listă; printr-un mecanism de identificare, specific relației apozitive, se extrag, dintr-o sumă de variabile, elementele definitorii pentru entitatea prezentă în discurs” (**GA², II**). Astfel, „după modul de determinare al apozitiilor succesive, se delimitează mai multe tipuri de structuri”: atributive – când „trimit fiecare la antecedent” și sunt independente una de cealaltă... în raport de juxtapunere” (Bătrânul[] vedetă de televiziune[] fost luptător în Golf[] era vecinul meu”), ecuativă + atributivă („Se vorbea mult despre Elena[] vecina lui[] bună jucătoare de tenis”) sau ambele ecuativă – când „fie trimit la aceeași bază, fie prima apozitie devine bază pentru cea de-a doua” („Atena[] un oraș agitat[] fosta capitală a Jocurilor Olimpice[] își deschide din nou porțile”, „Am venit cu Ion[] soțul Mariei[] colega mea de bancă din liceu”) (**Ibidem**). Alte exemple de apozitii complexe: „Deodată răsare ca o nălucă el[] nenorocitul[] ocnașul[] mortul!”, „Al doilea[] un moșneag[] baciul[] rămase liniștit la locul lui” (**Sadoveanu**), „Era casa lui Dănilă[] starostele ciobanilor din partea locului[] venetic de pe plai[] dar mare baci la bătrânețe” (**Galaction**), „Bucureștiul descris de Mateiu Caragiale este Bucureștiul de la începutul veacului al XX-lea[] Bucureștiul de la poarta Orientului[] locul de interferență al occidentalismului cu balcanismul” (**T. Vârgolici** – apud **GA², II**), „Tiraniile nu interzic rostirea adevărilor, ci numai a unora[] mai bine zis a unuia anume[] a celui de care o doare pe respectiva tiranie”, „Pe secția întâi [am] stat de vorbă cu Anatolie Hagi-Beca: el[] macedonean și legionar[] eu[] evreu botezat și naționalist român[] ne împrietenim imediat”, „Atât de mulțumit am fost de explicația găsită încât pe loc i-am trimis o scrisoare coanei Lenuța[] mama lui Alecu[] vajnică reacționară[]

femeie înaltă și frumoasă_[,] moldoveancă stăpână pe un grai fără ocoluri și perdele” (N. Steinhardt – apud GA², II), „Dragul meu_[,] apropiatul meu_[,] tu_[,] singurul om pentru care scriu (...) cum să scap de rujul acela întins pe viața mea ca pe o agendă” (M. Cărtărescu – Ibidem).

Prezența virgulei în izolarea apozității complexe nu este respectată întotdeauna: „Subsemnata_[,] Iancu Petra_[,] agent (sic!) al firmei SC ARDAF Oltenița_[,] declar pierdută vigneta RCA...” (corect: „Subsemnata_[,] Iancu Petra_[,] agentă a firmei SC ARDAF Oltenița_[,] declar...”), „Sanda G._[,] medic de laborator și biochimist (sic!)_[,] Esther W._[,] pneumatolog și nutriționist (sic!)_[,] și Wilyams A._[,] psiholog și psihiatru (sic!)” (corect: „Sanda G._[,] medic de laborator și biochimistă_[,] Esther W._[,] pneumatolog și nutriționistă_[,] și Wilyams A._[,] psiholog și psihiatră”), „Întrebat ce va aduce nou pentru Primăria Călărași, candidatul PNL-ului (...)_[,] președintele organizației_[,] Răducu Filipescu_[,] a răspuns...” (corect: „...candidatul PNL-ului (...)_[,] președintele organizației_[,] Răducu Filipescu_[,] a răspuns...”), „Autorul cărții_[,] Sorin Danciu_[,] un apropiat al artistei_[,] a atins câteva chestiuni legate de viața Mădălinei” (corect: „Autorul cărții_[,] Sorin Danciu_[,] un apropiat al artistei_[,] a atins câteva chestiuni legate de viața Mădălinei”).

122. Omiterea virgulei în izolarea apozității rezumative/multiple

- „Sunt două tipuri de deținuți_[,] primari și recidiviști_[,] lucru absolut evident”
- „cele trei religii monoteiste_[,] respectiv ebraică_[,] creștină și islamică...”
- „temele frecvent folosite (...)_[,] și anume intriga în iubire_[,]... imaginația și creativitatea”
- „Focșani_[,] str. Dimitrie Cantemir_[,] nr. 4”; „Călărași_[,] Bd. 1 Mai_[,] nr. 2; „...str. Mușetelului_[,] bloc J34_[,] et. 4_[,] ap....”

În raport cu apozitia „simplă” sau „complexă”, apozitia „rezumativă” „reia, de obicei printr-un singur termen, o succesiune de unități coordonate care reprezintă baza” („Familia despre care se

vorbea în emisiune pierduse în incendiul devastator mobila, hainele, banii_[,] totul”, „I-a oferit o casă, o mașină, bani_[,] orice_[,] numai să-i rămână alături”, „Nu a reușit să intre la facultate, nici să-și găsească o slujbă, nici să-și întemeieze un cămin_[,] nimic”), iar *apozitia „multiplă sau analitică” „este inversul celei în care este implicată o apozitie rezumativă”, baza fiind reprezentată ca un întreg descompus prin apozitie în unități componente, autonome, eterogene, legate între ele printr-un raport de coordonare* („Cei trei crai_[,] Pașadia_[,] Pantazi și Pirgu_[,] fac parte din boema deșantată a Bucureștiului de odinioară” – **T. Vârgolici** – apud **GA², II**; „Mă obișnuisem cu gândul că nu putea exista pentru mine decât un singur viitor: o mansardă cu un scaun_[,] o masă și un pat”, „Copacii din curte_[,] pini încolăciți_[,] brazi groși și plini de mușchi_[,] plopi pe lângă gardul cu împletituri baroce_[,] colorau cerul într-un verde transparent, cu zone mai întunecate și mari ochiuri azurii” – **M. Cărtărescu** – **Ibidem**). (**GA², II**).

Faptul că nu toți „utilizatorii” despart, corect, apozitia multiplă de baza pe care o reprezintă este un adevăr (virgula fiind omisă fie la stânga, fie la dreapta apozitiei): „Multe dintre femeile care suferă din cauza violenței în familie nu părăsesc domiciliul din diverse cauze_[] mai exact lipsa banilor_[,] dorința de a nu suferi copiii sau teama de «gura lumii»” (corect: „...din diverse cauze_[,] mai exact lipsa banilor_[,] dorința de a nu suferi copiii...”), „Sunt două tipuri de deținuți_[,] primari și recidiviști_[] lucru absolut evident” (corect: „...două tipuri de deținuți_[,] primari și recidiviști_[,] lucru absolut evident”), „Bolnavii merg să se trateze în stațiuni, beneficiind de diverse servicii, nechirurgicale_[] cum ar fi cel de boli interne_[,] serviciul de balneofizioterapie_[,] de reumatologie” (corect: „...diverse servicii nechirurgicale_[,] cum ar fi cel de boli interne_[,] serviciul de balneofizioterapie_[,] de reumatologie”), „Actualii aliați și posibili adversari (...) pentru locul de șef al Consiliului Județean_[,] Răducu Filipescu și Oana Mizil_[] vor avea o înțelegere zilele acestea...” (corect: „Actualii aliați și posibili adversari (...)_[,] Răducu Filipescu și Oana Mizil_[,] vor avea o înțelegere...”), „Are o mare valoare spirituală pentru cele trei religii monoteiste_[] respectiv ebraică, creștină și islamică” (corect: „...cele trei religii monoteiste_[,] respectiv ebraică, creștină și islamică”), „Redă expresiile unora dintre temele frecvent folosite în opera

dramaturgului englez_[,] și anume intriga în iubire_[,] visul versus realitate_[,] imaginația și creativitatea" (corect: „...temele frecvent folosite (...) și anume intriga în iubire_[,] visul versus realitate_[,] imaginația și creativitatea”), „El a tradus, în schimb, romanele apreciatului scriitor italian Alessandro Baricco_[,] Ocean-Mare și Mătase_[,] apărute la Editura Polirom...” (corect: „...romanele apreciatului scriitor italian Alessandro Baricco_[,] Ocean-Mare și Mătase_[,] apărute la Editura Polirom...”), „Oradea_[,] str. Maresal Ion Antonescu_[,] nr. 105” (corect: „..._[,] Str. Maresal Ion Antonescu_[,] Nr. 105”), „Focșani_[,] str. Dimitrie Cantemir_[,] nr. 4” (corect: „Focșani_[,] Str. Dimitrie Cantemir_[,] Nr. 4”), „Călărași_[,] Bd. 1 Mai_[,] nr. 2”/„..._[,] str. Mușetelului_[,] bloc J34_[,] et. 4_[,] ap....” (corect: „..._[,] Bd. 1 Mai_[,] Nr. 2”/„..._[,] Str. Mușetelului_[,] Bloc J34_[,] Et. 4_[,] Ap....”), „satul Ceacu_[,] comuna Cuza Vodă_[,] județul Călărași” (corect: „Satul Ceacu_[,] Comuna Cuza-vodă_[,] Județul Călărași”). (A se vedea și I.52, 119.)

123. Omiterea virgulei în izolarea propoziției apozitive

- „Vă fac o propunere_[,] și anume ca primarul Nicolae Dragu să fie președinte...”
- „Și altceva să-ți spun_[,] că rar de tot... găsesc fragmente...”
- „Domnia sa (...) a funcționat până în anul 1972_[,] când a ieșit la pensie”

Realizată propozițional, *valoarea fundamentală a apozității „este explicarea, precizarea bazei, cu care este echivalentă”*. Reprezentând „un supliment de informație nonrestrictivă”, *propoziția apozitivă este „marcată grafic prin virgulă sau două puncte”, pentru delimitarea de „propozițiile subordonate, legate sintactic de centru și restrictive semantic” (GA², II): „Și tocmai de asta mă bucur și eu_[,] că de-abia m-oi mai încălzi oleacă, bând sângele Domnului”, „Nu târziu după aceasta, mitropolitul face pe părintele Duhu arhimandrit cu mitră_[,] adică îi dă voie să poarte straie de mii de lei” (Creangă), „Dezmierd un chip de copilă în felul meu_[,] adică umplu un album cu diferite expresii ale unui singur cap” (Eminescu), „Se căia cum de să facă el fapte de care nu mai făcuse în viața lui_[,] să-și bea adecă și simțurile” (Ispirescu), „Nu-și mai bătea capul*

decât cu copiii oamenilor din sat_[,] ceea ce era și meseria lui de învățător” (**Slavici**), „Venea [cei trei] abia noaptea_[,] și anume cel mai mare, Minte-creată, venea cum însera...; cel mijlociu, Busuioc, venea pe la miezul nopții...; iar al treile, Sucră-murgă, venea acasă tocma în zori de zi” (**Sbiera**), „Era un om foarte serios_[,] adică își rezolva toate problemele cu atenție_[,] oferea informații oricui era interesat_[,] avea grijă să meargă totul bine”, „Am aflat că festivalul începe peste două săptămâni_[,] ceea ce îmi trebuia pentru a face rezervare la hotel” (**GA², II**).

Regula potrivit căreia totdeauna propozițiile apozitive se izolează de bază nu se respectă cu rigurozitate: „În minutul 82_[,] când să marcheze golul victoriei_[,] întreaga bancă de rezerve a gazdelor s-a năpustit asupra asistentului...” (corect: „În minutul 82_[,] când să marcheze golul victoriei_[,] întreaga bancă de rezerve a gazdelor...”), „Este clar că există niște reguli care trebuie respectate_[,] și anume că, în timpul ședințelor, toată lumea ascultă și face ce i se cere...” (corect: „...reguli care trebuie respectate_[,] și anume că (...) toată lumea ascultă și face ce i se cere...”), „Domnia sa (sic!), venind învățător în sat, a funcționat până în anul 1972_[,] când a ieșit la pensie...” (corect: „Domnia Sa... a funcționat până în anul 1972_[,] când a ieșit la pensie...”), „Vă fac o propunere_[,] și anume ca primarul Nicolae Dragu să fie președinte onorific” (corect: „Vă fac o propunere_[,] și anume ca primarul Nicolae Dragu să fie președinte...”), „Face o greșală deloc rară la recenziile fără experiență_[,] altfel spus vorbește complicat despre lucruri simple...” (corect: „Face o greșală deloc rară..._[,] altfel spus vorbește complicat despre lucruri simple...”), „Și altceva să-ți spun_[,] că rar de tot găsesc fragmente, din textele tipărite, pe care nu mi le-amintesc deloc” (corect: „Și altceva să-ți spun_[,] că rar de tot găsesc fragmente... pe care nu mi le-amintesc deloc”).

124. Omiterea virgulei în izolarea unor construcții incidente simple sau dezvoltate (grupuri sintactice)

- „Nu putea să lipsească_[,] desigur_[,] metodologia birocratică”
- „Ceea ce rezultă este mai alb, mai curat, mai uscat_[,] vorba reclamei...”

- „Apropo_[] știți care sunt drogurile mele? Mâncarea...”
- „Mai ales că_[] după părerea mea_[] apocalipsa a început deja...”
- „să rupem de la gura baronilor de partid care_[] iată_[] și-au făcut datoria la vot”

„Construcția incidentă constă în inserția unei structuri sintactice complementare, parantetice (nelegată sintactic), în componența unui enunț, pe care, de obicei, îl întrerupe sau îl suspendă”. „Din punctul de vedere al topicii, *inserția construcției incidente în enunțul primar este liberă, realizându-se după orice component al structurii acestuia*”, *independența ei sintactică fiind marcată prin pauze [virgule, linii de pauză sau paranteze] care o „separă de restul frazei” în care este inserată* (GA², II). După gradul ei de complexitate, construcția incidentă poate fi simplă, cu un singur component, sau dezvoltată, cu mai multe componente sintactice (grupuri sintactice, enunțuri propoziționale independente și fraze).

Dacă structurile incidente simple sunt alcătuite fie dintr-un cuvânt („Nu știu_[] zău_[] cum poți să stai toată ziua” – M. Preda, apud GA², II), fie un grup locuțional („Vine_[] de bună seamă_[] pe înserate” – **Ibidem**), structurile incidente dezvoltate, constituite din grupuri sintactice, pot fi nominale, verbale, adverbiale sau prepoziționale, „cele mai multe aparținând unor enunțuri eliptice” (**Ibidem**). În exemplele următoare apar construcții incidente și simple, și dezvoltate (grupuri sintactice): „Adevărat_[] nu e nici o asemănare între voi amândoi” (**Negruzzi**), „Sub influențele mahometane și venețiane și chiar_[] poate_[] sub clima nordică”, „Ar primi_[] desigur_[] să-ți fie editor” (**Odobescu**), „Am găsit_[] din norocire_[] un vagon de clasa a doua la coada trenului” (**Caragiale**), „Nu știu_[] zău_[] cum a sta și asta: îmi plesnește obrazul de rușine, când gândesc, cum am să mă înfățișez înaintea femeiei ăleia” (**Creangă**), „Aici e_[] fără îndoială_[] paradisul pământesc al vremurilor noastre” (**Hogaș**).

Izolarea defectuoasă a structurilor incidente de factură nonpropozițională (simple sau dezvoltate) se observă în diferite enunțuri: „Apropo_[] știți care sunt drogurile mele? Mâncarea de zi cu zi” (corect: „Apropo_[] știți care sunt drogurile mele?...”), „Nu putea să lipsească_[] desigur_[] metodologia birocratică” (corect: „Nu putea să lipsească_[] desigur_[] metodologia birocratică”), „Ceea ce rezultă

este mai alb, mai curat, mai uscat_[,] vorba reclamei..." (corect: „Ceea ce rezultă este mai alb..._[,] vorba reclamei...”), „Și_[,] într-adevăr_[,] dintr-o provincie esențială ne scriu, întotdeauna, scriitorii” (corect: „Și_[,] într-adevăr_[,] dintr-o provincie esențială...”), „Îi citiseși_[,] firește_[,] pe cei mai importanți scriitori români, evaluaseși cumva, măcar în ansamblu, valoarea ei...” (corect: „Îi citiseși_[,] firește_[,] pe cei mai importanți scriitori români...”), „Unul dintre cei mai înzestrați poeți este_[,] fără îndoială_[,] Ion Mureșan” (corect: „...este_[,] fără îndoială_[,] Ion Mureșan”), „Dar_[,] categoric_[,] nu erau pregătite pentru o nouă relație și mai ales cu un bărbat căsătorit” (corect: „Dar_[,] categoric_[,] nu erau pregătite pentru o nouă relație...”), „Mai ales că_[,] după părerea mea_[,] apocalipsa a început deja prin deteriorarea rapidă a relațiilor dintre oameni, distanțându-se unii de alții” (corect: „Mai ales că_[,] după părerea mea_[,] apocalipsa a început deja...”), „Că_[,] vorba aceea_[,] laserul nu aduce voturi – deci tăiem de la votul îmbelșugat de mâine pentru micul cu zgârciuri de azi” (corect: „Că_[,] vorba aceea_[,] laserul nu aduce voturi...”), „Cât investim în cercetare? Păi doar nu am putea să rupem de la gura baronilor de partid care_[,] iată_[,] și-au făcut datoria la vot” (corect: „...să rupem de la gura baronilor de partid care_[,] iată_[,] și-au făcut datoria la vot”).

125. Omiterea virgulei în izolarea unor construcții incidente propoziționale sau frastice: independente/ legate/imbricate

- „I-am îmbrăcat în costume populare și_[,] crede-mă_[,] au ajuns să iubească...”
- „Metamorfoza e_[,] să recunoaștem_[,] spectaculoasă”
- „Dar_[,] după cum se știe_[,] avem azi (...) o puzderie de edituri...”
- „Așa stau lucrurile cu scrisul_[,] hai să-i spunem_[,] profesionist...”
- „cântece pe care, preluate_[,] vreau să subliniez că au fost prelucrate...”

Alături de „grupurile sintactice”, din categoria structurilor incidente dezvoltate fac parte și enunțurile propoziționale și „frastice”, care pot fi independente, legate sau imbricate (GA², II): „Ia zvârle-l și tu acum_[,] zise dracul, îngâmfat”, „Ș-apoi, intrat în asemenea

școală, numai barba și punga_[,] bat-o pustia_[,] te făcea să calci a popă!”, „Iar pe la capătul albiuței, am găsit câteva rubiele, puse de turci_[,] se vede_[,] la capul copilei” (**Creangă**), „Eu_[,] zicea Radu_[,] voi să arăt că acest tânăr, înzestrat de talent, își merită soarta” (**Vlahuță**), „Am să-l trimet_[,] răspunse ea scurt”, „la citește-mi-o și mie_[,] zise Grigoriță cum stătea cu fața-n sus și căsca_[,] să văd ce prostie ai scris” (**Hogaș**), „Mie_[,] adăugă mătușa mea Caliopi_[,] îmi place mai ales frumoasa poftă de mâncare a domnului Ghenciu”, „E un șorț, e un șorț_[,] stăruie el; ai auzit bine, e un șorț”, „Poftim, nepoate Grigri_[,] zice_[,] cetește și te bucură” (**Sadoveanu**), „Avea un păr ca paie, obraji supti, ochii fără gene, era urâtă_[,] e drept” (**Camil Petrescu**), „Fata avea_[,] era limpede_[,] toată inițiativa” (**G. Călinescu** – apud **GA², II**), „Astfel_[,] după cât spunea gazda noastră (...)_[,] viața se scurgea liniștită în acest colț împădurit” (**Sadoveanu** – **Ibidem**), „Dar ea [pupăza], sărmana_[,] se vede că se mistuise de frica mea prin cotloanele scorburii pe undeva” (**Creangă** – **Ibidem**), „Ăst cuvânt minunat Pe care domnul lup_[,] auz că l-a învățat... Pe mulți dregători să plângă i-a-ndemnat” (**Gr. Alexandrescu** – **Ibidem**).

Identificarea greșită a „incidenței” – fie propozițională, fie frastică – duce, inevitabil, la o izolare defectuoasă a acesteia: „Nu vreau_[,] vezi tu_[,] ca totuși să-l găsești Mesajul meu...” (corect: „Nu vreau_[,] vezi tu_[,] ca totuși să-l găsești...”), „«Profesionist al scrisului»_[,] asa cum spui_[,] nu era nimeni în România” (corect: „«Profesionist al scrisului»_[,] asa cum spui_[,] nu era nimeni în România”), „Un caz mai rar întâlnit, adică_[,] să zicem_[,] fericit e cel al doamnei Doina” (corect: „...adică_[,] să zicem_[,] fericit...”), „...cântece pe care, preluate_[,] vreau să subliniez că au fost prelucrate de prof. univ. dr. Gheorghe Oprea” (corect: „...cântece pe care, preluate_[,] vreau să subliniez că au fost prelucrate...”), „Am câștigat și atunci_[,] e adevărat_[,] cu mai puține voturi” (corect: „Am câștigat și atunci_[,] e adevărat_[,] cu mai puține voturi”), „Metamorfoza e_[,] să recunoaștem_[,] spectaculoasă” (corect: „Metamorfoza e_[,] să recunoaștem_[,] spectaculoasă”), „...dat fiind că_[,] după cum se afirmă_[,] apele – și nu numai – sunt cam tulburi la Brăila, chiar și dacă ne-am referi la presa scrisă” (corect: „...dat fiind că_[,] după cum se afirmă_[,] apele...”), „Că ne-ndesă unu’_[,] fir-ar mama lui a dracu’_[,] într-o camionetă, ne luă o groază de bani...” (corect: „Că ne-ndesă unu’_[,] fir-ar mama lui a dracu’_[,] într-o camionetă...”),

„Eu sunt un caz fericit_[,] mi-am spus convinsă_[,] despărțindu-mă de lucruri, de faze întregi și de oamenii lor” (corect: „Eu sunt un caz fericit_[,] mi-am spus convinsă_[,] despărțindu-mă de lucruri...”), „Dar_[,] după cum se știe_[,] avem azi în România o puzderie de edituri, toate cu proiecte mai mult sau mai puțin admirabile...” (corect: „Dar_[,] după cum se știe_[,] avem azi în România o puzderie de edituri...”), „Așa stau lucrurile cu scrisul_[,] hai să-i spunem_[,] profesionist” (corect: „...cu scrisul_[,] hai să-i spunem_[,] profesionist”), „Își dădea seama că nimic nu putea fi considerat sigur, «bătut în cuie»_[,] cum îi plăcea Antonelei să spună” (corect: „...«bătut în cuie»_[,] cum îi plăcea Antonelei să spună”), „În carte_[,] precum ne-a învățat deja prozatorul_[,] se perindă o întreagă lume, cu întâmplările, trăirile, zbuciumările, obiceiurile ei” (corect: „În carte_[,] precum ne-a învățat deja prozatorul_[,] se perindă o întreagă lume...”), „La Cotroceni, au început să tremure perdelele și au început să zăngăne cristalele candelabrelor_[,] a remarcat reportera ziarului Adevărul” (corect: „...au început să zăngăne cristalele candelabrelor_[,] a remarcat reportera ziarului Adevărul”), „Citesc, de asemenea, cele mai multe editoriale semnate de domnul Nicolae Manolescu și_[,] să nu uit_[,] paginile de «lecturi la zi»” (corect: „...și_[,] să nu uit_[,] paginile de «lecturi la zi»”), „«Se va resimți mai târziu!»_[,] zise omul politic...” (corect: „«Se va resimți mai târziu!»_[,] zise omul politic...”), „Spre deosebire de Roman însă_[,] crede Bănescu_[,] Adrian Năstase se arată «mai inteligent și mai puternic», el reușind «să-l oprească pentru moment și pe Iliescu»” (corect: „Spre deosebire de Roman însă_[,] crede Bănescu_[,] Adrian Năstase se arată...”).

126. Omiterea virgulei în izolarea unor construcții incidente vocative

- „Cântecul meu – «Deschide_[,] Leano_[,] portița» – este o sârbă...”
- „Cum trec zilele_[,] Doamne_[,] cât de repede trec...”
- „Nea Gheorghită_[,] tocmai mata ne faci greutate...”
- „Bonjur_[,] dragule! spuse scurt...” „Bună_[,] iubito! Stai jos...”
- „M-ați surprins_[,] domnule director_[,] și nu vă felicit...”
- „Salutare_[,] Fărâmită! Ce faci_[,] măi băiatule?...”

În tipologia semantico-funcțională a construcțiilor incidente alocutive, de felul formulelor de adresare sau de apel, *intră, alături de unele interjecții* (ca: „măi”, „bre” etc.), *vocativele (respectiv cele ale substantivelor proprii personale* – prenume, nume de familie, porecle; *ale substantivelor comune* – nume generice, de rudenie, de funcții, profesii, titluri, nume de calificare folosite adesea metaforic; *ale adjectivelor substantivizate prin articulare; ale pronumelor personale).* Asemenea celorlalte construcții incidente, se despart de obicei prin virgule de restul frazei substantivele sau substitutele (urmate sau nu de determinări sintactice diferite) în cazul vocativ: „Așa ar trebui să urmez_[,] om bun_[,] zise fiul craiului”, „Să trăiți mulți ani cu bine_[,] luminate și prea puternice împărate”, „Ei Cătălin_[,] acu-i acu Ca să-ți încerci norocul” (**Eminescu**), „Mă, nene_[,] asta nu-i glumă!”, „Domnule Cațavencu_[,] fii bun, scrie-i, mă rog”, „Frumos meșteșug este meșteșugul dumitale_[,] nene Floriene!”, „Am trei copii_[,] Costică!”, „Eu sunt Bibicul_[,] nene Iancule!” (**Caragiale**), „Știi ce_[,] cocoane Dinule_[,] adu mâna-ncoa; patruzeci la sută și să nu mai fie vorbă” (**Filimon**), „Dar mu-mu, Joiana muge_[,] Radă, fă_[,] s-alergi degrabă, Că-n șopron vițelul sugă” (**Coșbuc**), „Bre Ilie_[,] vină-ncoace”, „Cucoane Matei_[,] dumneata nu știi cine-i cuconița care a trecut”, „Moș Călifare_[,] am auzit că ești un vraci cum nu s-a dovedit” (**Galaction**), „Vii așa de ntunecată_[,] Târnave_[,] ți-e zbucium mersul” (**Agârbiceanu**), „Cum_[,] frate_[,] toate le-ai modificat?” (**Brăescu**), „Ia gândește-te_[,] mă Iancule dragă_[,] atâta copil aveam și eu” (**I.A.I. Brătescu-Voinești**), „Ce ne facem_[,] fetelor?” (**Topârceanu**), „Ce-ai cu mine_[,] vântule?” (**Arghezi**).

Independența sintactică a construcțiilor incidente vocative este marcată de regulă prin virgule (alături de linii de pauze sau paranteze), autorii frazelor următoare nerespectând întru totul acest lucru (lipsind virgula fie la stânga, fie la dreapta, fie în ambele cazuri – când vocativele sunt intercalate): „Dumnezeule_[,] te apucă damblaua numai când îl auzi” (corect: „Dumnezeule_[,] te apucă damblaua...”), „Bonjur_[,] dragule! spuse scurt către bărbat... Bună_[,] iubito! Stai jos, respiră și relaxează-te...” (corect: „Bonjur_[,] dragule! spuse scurt... Bună_[,] iubito! Stai jos...”), „Servește-te cu cafea_[,] dobitocule_[,] în ceașcă de porțelan” (corect: „...cu cafea_[,] dobitocule_[,] în ceașcă de porțelan”), „I-auzi_[,] mamă_[,] ce de vaiete, plescăituri și

chiuituri...” (corect: „I-auzi_[,] mamă_[,] ce de vaiete...”), „Salutare_[,] Fărămiță! Ce faci_[,] măi băiatule?...” (corect: „Salutare_[,] Fărămiță! Ce faci_[,] măi băiatule?...”), „Ce faci_[,] frumoaso! Ce mare a crescut puștiul!...” (corect: „Ce faci_[,] frumoaso!...”), „O să vă caut eu_[,] d-le (sic!) deputat...” (corect: „O să vă caut eu_[,] dle deputat...”), „Doamne_[,] Al_[,] dar ce-i cu tine mereu la spital?” (corect: „Doamne_[,] Al_[,] dar ce-i cu tine...?”), „Cântecul meu – «Deschide_[,] Leano_[,] portița» – este o sârbă foarte frumoasă” (corect: „Cântecul meu – «Deschide_[,] Leano_[,] portița» – este o sârbă...”), „Nu uita_[,] fluturașule_[,] că ești un mare inginer” (corect: „Nu uita_[,] fluturașule_[,] că ești un mare inginer”), „De unde vii_[,] gunoiule?...” (corect: „De unde vii_[,] gunoiule?...”), „Cum trec zilele_[,] Doamne_[,] cât de repede trec...” (corect: „Cum trec zilele_[,] Doamne_[,] cât de repede trec...”), „Bine_[,] măi omule_[,] cu ce transport te-or fi adus?” (corect: „Bine_[,] măi omule_[,] cu ce transport...”), „Povățuiește-mă_[,] părinte...” (corect: „Povățuiește-mă_[,] părinte...”), „Ce poate fi așa deosebit_[,] moșule?” (corect: „Ce poate fi așa deosebit_[,] moșule?”), „Nea Gheorghită_[,] tocmai mata ne faci greutăți...” (corect: „Nea Gheorghită_[,] tocmai mata ne faci greutăți...”), „Ca să nu zic mai multe, mai sunt_[,] doamnă_[,] și alte judecătore” (corect: „...mai sunt_[,] doamnă_[,] și alte judecătore”), „M-ați surprins_[,] domnule director_[,] și nu vă felicit. Păcat că sunteți director” (corect: „M-ați surprins_[,] domnule director_[,] și nu vă felicit...”).

127. Omiterea virgulei în izolarea unor construcții incidente fără rol semantic (automatisme verbale)

- „Televiziunea este populată_[,] dacă vreți_[,] de mediocritate”
- „În politică_[,] cum să spun_[,] toți se bagă și-și dau cu părerea”
- „Arghezi a publicat_[,] iată_[,] peste 8300 de articole...”
- „Practic_[,] ai contribuit, dar banii merg în altă parte...”
- „Și noi_[,] de ce nu_[,] să luăm măsuri cât mai potrivite...”

Alături de alte structuri sintactice independente, există și „construcții incidente fără rol semantic de tipul automatismelor verbale: cuvinte sau construcții folosite nejustificat, fără a comunica ceva, golite de sens sau cu un sens șters, repetate abuziv dintr-o deprindere devenită tic verbal, incluzând vocative („domnule”, „soro”,

„frate”, „dragă”); *interjecții* („zău”, „măi”, „na”); *locuțiuni adverbiale* („în sfârșit”, „în fine”, „din păcate”); *propoziții* („mă rog”, „ce mai?”, „ce să mai vorbim?”, „ce să-i faci?”, „cum să spun?”, „nu-i așa?”, „nu?”, „știi?”); *fraze* („nu știu cum să spun”, „nu știu ce să zic”, „nu știu dacă mă înțelegi”) (GA², II). Să ilustrăm câteva ticuri verbale (sau cuvinte de umplutură) care au făcut „carieră” în literatura cultă sau de sorginte populară: „Bine_[,] frate_[,] revoluție ca revoluție, da nu-ți spusei că [se adresează Efimitei Leonida] nu-i voie de la poliție să dai focuri în oraș”, „(Leonida începe să sforăie) Dormi_[,] soro?...”, „Ei! domnule_[,] câte d-astea n-am citit eu, n-am păr în cap!”, „Este o criză_[,] mă-nțelegi_[,] care poți pentru ca să zici că nu se poate mai oribile”, „M-am dus eu la el, chiar în persoană; zic: pe ce bază nu vrei să vii mâine la ezirciț, domnule? zice: sunt bolnav, domnule sergent_[,] zice_[,] de-abia mă țiiu pe picioare, nu pot să merg nici pân’ la prăvălie_[,] zice”, „Zice «Mi-e teamă, zice, că o să fie o lovitură dureroasă pentru d-ta (...)» și iar delicatețuri. Zic iar «Stimabile_[,] ai puținică răbdare_[,] documentul»...” (Caragiale), „Mai stăm noi oleacă și, pe urmă, numai că s-arată_[,] măi tată_[,] o groază de mistreți”, „Nimic în lume cred că nu miroasă așa de urât ca pământul fiert. – Și după ce l-am fiert_[,] vra să zică_[,]... am pus pământul acela între ferestre” (Sadoveanu), „Nu primesc_[,] din păcate_[,] cele promise” (M. Caragiale – apud GA², II), „Ce bine ar fi_[,] nu-i așa_[,] să fie el aici” (L. Rebreanu – Ibidem), „Toate scuzele_[,] nu știu dacă mă înțelegi_[,] mă înfuriau teribil” (Camil Petrescu – Ibidem).

Reprezentând „un fenomen de oralitate populară sau cultă”, construcțiile incidente „caracterizează vorbirea populară și familiară”, iar cele de tipul automatismelor verbale sunt specifice „vorbirii neîngrijite”, abătându-se de la „normele literare” (GA², II). Punctuația incidentelor fără rol semantic se face de obicei, în scris, prin virgule (alteori, prin linii de pauză sau paranteze), regulă încălcată deseori: „Televiziunea este populată_[,] dacă vreți_[,] de mediocritate” (corect: „...este populată_[,] dacă vreți_[,] de mediocritate”), „Colaborarea dintre politicieni a fost_[,] dacă vreți_[,] înlocuită de ură” (corect: „...a fost_[,] dacă vreți_[,] înlocuită de ură”), „Ne va da_[,] dacă vreți_[,] de gândit asupra cauzelor” (corect: „Ne va da_[,] dacă vreți_[,] de gândit...”), „Se încearcă_[,] dacă vreți_[,] o demoralizare a populației” (corect: „Se

încearcă_[,] dacă vreti_[,] o demoralizare..."), „În cazul unui atac nuclear_[,] dacă vreti_[,] al unei catastrofe de altă natură, avionul fără pilot este foarte util" (corect: „În cazul unui atac nuclear_[,] dacă vreti_[,] al unei catastrofe..."), „Este_[,] dacă vreti_[,] o boală cu transmitie virală" (corect: „Este_[,] dacă vreti_[,] o boală..."), „CNA-ul nu poate_[,] dacă vreti_[,] să le știe pe toate..." (corect: „CNA-ul nu poate_[,] dacă vreti_[,] să le știe pe toate..."), „În politică_[,] cum să spun_[,] toți se bagă și-și dau cu părerea" (corect: „În politică_[,] cum să spun_[,] toți se bagă..."), „Există_[,] cum să spun_[,] o tehnică a dialogului..." (corect: „Există_[,] cum să spun_[,] o tehnică a dialogului..."), „Adevărul este_[,] cum să spun_[,] cel pe care îl descoperă fiecare dintre noi..." (corect: „Adevărul este_[,] cum să spun_[,] cel pe care..."), „Vremea_[,] cum să spun_[,] este destul de capricioasă, cu averse și vânt puternic..." (corect: „Vremea_[,] cum să spun_[,] este destul de capricioasă..."); „O să mai abordăm_[,] iată_[,] probleme de ordin social, economic, moral..." (corect: „O să mai abordăm_[,] iată_[,] probleme de ordin social..."), „Sistemul acesta_[,] iată_[,] în condiții de criză..." (corect: „Sistemul acesta_[,] iată_[,] în condiții de criză..."), „Probabil că s-au infiltrat niște gaze_[,] iată_[,] în subsolul clădirii..." (corect: „...niște gaze_[,] iată_[,] în subsolul clădirii..."), „Dacă în timp_[,] iată_[,] îi creșteți pe acești copii..." (corect: „Dacă în timp_[,] iată_[,] îi creșteți..."), „Antum, Argezi a publicat_[,] iată_[,] peste 8300 de articole..." (corect: „...a publicat_[,] iată_[,] peste 8300 de articole..."), „Este_[,] iată_[,] un critic literar și confesiv totodată..." (corect: „Este_[,] iată_[,] un critic literar..."), „Practic_[,] acestea sunt locurile unde se pot obține finanțări prin programul operațional regional până în 2013" (corect: „Practic_[,] acestea sunt locurile..."), „Din 2008_[,] practic_[,] la 2 ani, doar 40 de aplicații..." (corect: „Din 2008_[,] practic_[,] la 2 ani, doar 40 de aplicații..."), „Practic_[,] ai contribuit, dar banii merg în altă parte..." (corect: „Practic_[,] ai contribuit, dar banii..."), „Practic_[,] aș putea să spun, o zonă destul de largă..." (corect: „Practic_[,] aș putea să spun..."), „Această lege reprezintă_[,] practic_[,] o lege a epocii moderne" (corect: „...reprezintă_[,] practic_[,] o lege a epocii moderne"), „Practic_[,] avem și proiecte cu mai mult de 75% finanțare europeană" (corect: „Practic_[,] avem și

proiecte cu mai mult de 75%...”), „Personal consider și_[] de ce nu_[] că am putea avea și noi dreptate în fața unei judecătore” (corect: „...consider și_[] de ce nu_[] că am putea avea și noi dreptate...”), „Care să propună cetățenilor să nu-și mai plătească taxele sau_[] de ce nu_[] să privatizeze România pe bucăți, pe hălci...” (corect: „...să nu-și mai plătească taxele sau_[] de ce nu_[] să privatizeze România...”), „Și noi_[] de ce nu_[] să luăm măsuri cât mai potrivite...” (corect: „Și noi_[] de ce nu_[] să luăm măsuri...”), „E bine să ne reamintim_[] de ce nu_[] că aceste concursuri sunt periodice...” (corect: „...să ne reamintim_[] de ce nu_[] că aceste concursuri...”), „Viața este_[] de ce nu_[] extrem de complexă, plină de surprize...” (corect: „Viața este_[] de ce nu_[] extrem de complexă...”), „În al doilea rând, tăind subvenții de tot felul, ca să simtă și săracul_[] nu e așa_[] cât de bine funcționează companiile de stat fără subvenții «nejustificate» și, eventual să ne aplaude și FMI-ul” (corect: „...ca să simtă și săracul_[] nu e așa_[] cât de bine funcționează companiile de stat...”), „Ne putem aștepta la grindină, la vijelie, orice, pentru că_[] nu-i așa?_[] avem o vară destul de ploioasă!” (corect: „...pentru că_[] nu-i așa?_[] avem o vară destul de ploioasă!”), „Păi în primul rând invităm salariați profesioniști, gen medici, să părăsească țara dacă și-o doresc, întrucât_[] nu e așa_[] este opțiunea lor personală” (corect: „...să părăsească țara dacă și-o doresc, întrucât_[] nu e așa_[] este opțiunea lor personală”), „Asta-i situația în partid la ora asta_[] nu-i așa?_[]... Dacă se schimbă statutul, să i se acorde_[] nu-i așa?_[] șansa de a fi liber, cota de popularitate a PNL va crește!” (corect: „Asta-i situația în partid la ora asta_[] nu-i așa?_[]... Dacă se schimbă statutul, să i se acorde_[] nu-i așa?_[] șansa de a fi liber...”).

II. GREȘELI ÎN FOLOSIREA PUNCTULUI*

1. Introducerea, greșită, a punctului după semnul întrebării/ al exclamării, la sfârșitul vorbirii directe sau al unui citat

- „Deocamdată, ne mai descurcăm cu vânzarea... Dar până când?”[.]
- „Pleacă, babo, să nu te mai prind... că-ți rup picioarele!”[.]
- „Și l-au luat la rost: «Ce faci, băiete?»”[.]

„Punctul marchează pauzele mari, finale, care delimitează propozițiile independente, cuvintele și grupurile de cuvinte cu rol de propoziție și frazele intonate enunțiativ” (**OOP**). Când o propoziție sau o frază independentă e cuprinsă între ghilimele și are caracter interogativ sau/și exclamativ, iar acestea reproduc citate sau vorbirea directă, „nu [mai] este necesară folosirea punctului după închiderea ghilimelelor, întrucât semnele respective de punctuație (semnul întrebării sau al exclamării) pot marca ele însele sfârșitul frazei” (**SOPLR**): „Avea el oare talentele trebuincioase ca să puie bine în lucrare un plan ce mărima o face?” (**Bălcescu**), „Cine ești? De unde ești? Pe la noi ce rățăcești?” (**Alecsandri**), „Tu, ciocârlane, nu cumva știi unde se află mănăstirea de tămâie?” (**Creangă**), „Dar și în privința aceasta, Ioanide era ros de întrebări: «Dacă și-a făcut un tic?»” (**Călinescu**), „Îmi speriași somnul, mormăi Stan bosumflat. Nu știi că eu dorm aici?” (**M. Preda**), „Să nu crezi că doarme Smaranda, dormire-ai somnul cel de veci, să dormi!” (**Creangă**), „Numai de nu le-o încornorând omul nostru!” (**Caragiale**), „Cineva mă luă de mână și-mi zise, sărutându-mă pe amândoi obraji: «Iorgule, Iorgule, plângi, Iorgule, pe acela care nu se va mai întoarce!»” (**Delavrancea**), „Asta-i era mânia cea mare: «Măi domnule!»”, „Suliță se gândea la badea Ghiță Botgros și la pălăria popii și-și zice: «Uite ursita omului... Cine știe dacă ne-om mai vedea!»” (**Sadoveanu**), „Elucubrații, domnule Doru! comentă Ioanide. Poporul are bun-simț!” (**Călinescu**), „Ca la teatru mereu... Zic: «Are

* Aparținând și semnelor ortografice, punctul (împreună cu cratima etc.) va mai face obiectul – și în această calitate – al unei lucrări distincte.

lojă gratis!» «Da, zice el, la șosea cu bicicleta de două ori pe zi, dimineața și seara?» «Tot gratis!» (Caragiale).

Apariția, superfluă, a punctului după semnul întrebării sau al exclamării nu reprezintă o raritate: „Deocamdată, ne mai descurcăm cu vânzarea unor produse oficiilor farmaceutice și chiar pacienților. Dar până când?”_[.] (corect: „...Dar până când?”), „Nu, măicuță, astea le iei matele frumușel și le duci înapoi acasă. Dar care ți-e necazul?”_[.] (corect: „...Dar care ți-e necazul?”), „Un învățat antic ne-a lăsat cuvinte care nu trebuie uitate. «Eu, spune el, mă descopăr în fața unui copil nu pentru ceea ce este el astăzi, ci pentru ceea ce poate deveni mâine!»_[.]” (corect: „...«...mă descopăr în fața unui copil nu pentru ceea ce este el astăzi, ci pentru ceea ce poate deveni mâine!»”), „Pleacă, babo, să nu te mai prind pe-aici că-ți rup picioarele!”_[.] (corect: „...să nu te mai prind pe-aici că-ți rup picioarele!”), „Și am să vă acționez și pe dv. în instanță dacă scrieți neadevăruri despre mine!”_[.] (corect: „...dacă scrieți neadevăruri despre mine!”), „Daniela Spoială declară sec: «Domnul Remus Trucă nu mi-a comunicat să transmit nimic presei legat de acest subiect!»_[.]” (corect: „...nu mi-a comunicat să transmit nimic presei legat de acest subiect!”), „Și l-au luat la rost: «Ce faci, băiete?»_[.]” (corect: „...«Ce faci, băiete?»”), „Oana Mizil recunoaște că n-ar mai face la fel: «O idee trăznită (sic!) e bună o dată!»_[.]” (corect: „...«O idee trăznită e bună o dată!»”).

2. Introducerea, greșită, a punctului după ghilimelele finale (care închid o comunicare independentă enunțiativă), la sfârșitul vorbirii directe sau al unui citat

- „Potrivit afirmației...: «Nu ne-am întâlnit..., ne vom întâlni săptămâna aceasta»_[.]”
- „Cităm...: «O primă consecință a acestui lucru este diminuarea șanselor... femeilor»_[.]”
- „O notație finală...: «Sunt nerăbdător și viețuiesc numai pe jumătate»_[.]”

Spre deosebire de enunțurile interogative sau exclamative, cele enunțiative se delimitează prin punct (care marchează sfârșitul unui enunț asertiv: „Citesc_[.]”, „Citesc și scriu_[.]”, „Cumpără ce dorește_[.]” – GA², II). Când se reproduce un text spus sau scris de cineva, iar

vorbirea directă sau citatul se integrează în comunicare „ghilimelele o închid înainte de punctul care marchează sfârșitul comunicării întregi”: „În acest sens s-a putut spune că «Ioana d'Arc a creat două națiuni: Franța și Anglia»_[.]” (**A. Oțetea** – apud **OOP**). *Când vorbirea directă sau citatul alcătuiește o comunicare independentă cu caracter enunțiativ, „ghilimelele finale se pun după punctul care anunță sfârșitul ei”:* „Povestitorul din satul Bogdana din Moldova o spune clar în felul lui: «Ștefan a fost fecior de țăran de-ai noștri, de aceea a fost atât de cuminte și ne-a ajutat atât de mult.»” (**Ov. Papadima** – **Ibidem**). Alte exemple: „Așa a fi, n-a fi așa, zise mama, vreau să-mi fac băietul popă_[.]” (**Creangă**), „Eu sunt luceafărul de sus, iar tu să-mi fii mireasă_[.]” (**Eminescu**), „Potrivit ar fi să putem călări pe cel dintâi vifor... a grăit încet Nicoară_[.]”, „Până atuncea, noi pădurarii, s-a amestecat Nastasă, împresurăm locurile și le aflăm mistreților mocirola unde hălăduiesc_[.]” (**Sadoveanu**), „Dumitre, pune tot ce avem în lada de bagaje. Bagă de seamă_[.]” (**Camil Petrescu**), „Sultana asta, medita Demirgian, e mai negustor decât un bărbat_[.]”, „Poți să fii modest – scrise Ioanide – și să ții seamă de părerea oamenilor fără să cazi în patru labe_[.]” (**Călinescu**), „Ar fi fost bine să limpezim lucrurile chiar în seara asta... Așa ar fi trebuit, spuse Țurlea nemulțumit_[.]” (**Preda**), „Sextil Pușcariu scria: «Cât de puțin importante sunt însă împrumuturile din limbi străine – în cazul limbii române, se poate vedea prin imposibilitatea de a formula măcar o singură propoziție din cuvinte nelatine_[.]»” (**D. Macrea**) (**PLR**).

Credința că punctul poate fi pus, oricând, la urmă, fără a se ține seama dacă enunțul este – în cazul vorbirii directe sau al citatului – independent sau nu, constituie o greșală de care nu este conștientă o bună parte a presei actuale: „Potrivit afirmației lui Filipescu: «Nu ne-am întâlnit deocamdată cu PSD-ul, ne vom întâlni săptămâna aceasta»_[.]” (corect: „...«Nu ne-am întâlnit deocamdată cu PSD-ul, ne vom întâlni săptămâna aceasta_[.]»”), „Cităm un fragment: «O primă consecință a acestui lucru este diminuarea șanselor de realizare a independenței financiare a femeilor»_[.]” (corect: „Cităm un fragment: «O primă consecință a acestui lucru este diminuarea șanselor... femeilor_[.]»”), „Întrebat, într-un interviu, dacă tatăl lui mai trăiește, von Trier răspunde: «Nu, a murit acum două săptămâni. Am fost foarte fericit»_[.]” (corect: „...von Trier răspunde: «Nu, a murit acum două săptămâni. Am fost foarte fericit_[.]»”), „Răspunsul a fost scurt:

«Să se descurce. În ce ne privește, am acordat o sumă de bani cu care să-și renoveze clădirile»_[.]» (corect: „Răspunsul a fost scurt: «Să se descurce... am acordat o sumă de bani cu care să-și renoveze clădirile_[.]»”), „La fel de telegrafic a răspuns și conducerea CNSAS: «Noi n-avem cum să-l ajutăm, căci relațiile dintre noi sunt strict contractuale, iar banii pe care-i datorati au fost achitati»_[.]» (corect: „La fel de telegrafic a răspuns... «Noi n-avem cum să-l ajutăm... iar banii pe care-i datorati au fost achitati_[.]»”), „Cu tânăra generație e, de asemenea, de lămurit: «Generația de acuma are impresia că i se cuvine mai mult decât trebuie să dea. De aia nu progresăm»_[.]» (corect: „...de lămurit: «Generația de acuma are impresia că i se cuvine... De aia nu progresăm_[.]»”), „Acesta a fost îndemnul: «Știu că primăria se confruntă cu multe datorii... Eu deja mi le-am plătit. A, aveți și reducere 10%»_[.]» (corect: „Acesta a fost îndemnul: «Știu că primăria... A, aveți și reducere 10%_[.]»”), „Costache Antoniu, adresându-i-se [Elenei Zamora], a spus printre altele: «Ai jucat cu succes toate genurile de teatru... Ai făcut creații ce nu pot fi uitate și care au rămas un exemplu deosebit de muncă și artă adevărată»_[.]» (corect: „Costache Antoniu... a spus printre altele: «Ai jucat cu succes toate genurile de teatru... și care au rămas un exemplu de muncă și artă adevărată_[.]»”).

3. Introducerea, greșită, a punctului după paranteze, când acestea închid o comunicare independentă (unitară sau fragmentară)

- „Nu vă pot spune... (Încearcă un zâmbet, vede că rămân serioasă, continuă)_[.]”
- „Am avut același profesor... (Ca și Ion Omescu... Ca și Miron Constantinescu)_[.]”
- „Dacă ar fi așa...ar fi chiar elevii. (Și chiar o contestă, nu o dată)_[.]”

Referitor la „punctuația grupurilor de cuvinte, a propozițiilor și a frazelor care se află în paranteză, se disting două situații”, și anume: a) *„când paranteza intervine la sfârșitul unei propoziții sau fraze [iar în paranteze se află un grup de cuvinte care nu formează o propoziție independentă], punctul (semnul întrebării, semnul exclamării) se pune după paranteză:* „Numeralul ordinal

își păstrează totdeauna articolul posesiv: a cincea sesiune, sesiunea a cincea (nu sesiunea cincea)_[.]"; b) *când o propoziție independentă sau o frază se află în întregime în paranteză, punctul (semnul întrebării, semnul exclamării) se pune în interiorul parantezei*: „Bunicul are mâinile pătate de puncte roșii, ca la păstrăvi. (Numele acela de pește, care i-i drag, îl ține minte bine Puiu_[.])” – **Sadoveanu (IOOP)**. Alte exemple: „Când am ieșit la câmp, s-a deschis o noapte înaltă, o noapte a cerului și a stelelor. (Noapțile cu lună sunt ale pământului_[.])” – **Ibrăileanu**, „Când a intrat acest tânăr în cofetăria dumneavoastră? (Îi arată fotografia lui Tudorel_[.])” – **Călinescu**, „Analiza presupune o bogată viață interioară, fie că e vorba de autoanaliză, fie că e vorba de analiza altuia. (Aceasta din urmă o presupune pe cea dintâi, căci sufletul altuia îl cunoaștem prin analogie cu cel al nostru_[.])” – **Ibrăileanu**, „Socotim astfel că povestirile românești despre Țepeș sunt cele mai vechi și cel puțin o parte a celor din versiunile străine au plecat de la acestea. (Este o problemă asupra căreia vom mai reveni_[.])” – **I. Stăvăruș**, apud **SOPLR**.

La fel ca în cazul punerii greșite a punctului după ghilimelele finale (când contextul îl cere de fapt înaintea acestora), asistăm la același tip de confuzie (pentru că nu se are în vedere un „amănunt” important: dacă enunțul dintre paranteze reprezintă sau nu o comunicare independentă): „Nu vă pot spune cine știe ce despre arta asta. (Încearcă un zâmbet, vede că rămân serioasă, continuă)_[.] Poate că valsez când mătur...” [corect: „... (Încearcă un zâmbet, vede că rămân serioasă, continuă_[.])...”], „Nu e dependent de o singură persoană. (Unde mai pui că persoana respectivă e departe de tâmpenia de rocă a Rășchiratei de Petrești)_[.]” [corect: „... (Unde mai pui că persoana respectivă e departe de tâmpenia de rocă a Rășchiratei de Petrești_[.])”], „Marii noștri critici au plătit toți! (Criticaștrii de astăzi s-au înregimentat, fac zurbă, nu edifică)_[.]” [corect: „... (Criticaștrii de astăzi s-au înregimentat, fac zurbă, nu edifică_[.])”], „Am avut același profesor de limba română. (Ca și Ion Omescu. Ca și Mihai Beniuc. Ca și Miron Constantinescu)_[.]” [corect: „Am avut același profesor... (Ca și Ion Omescu... Ca și Miron Constantinescu_[.])”], „Dacă ar fi așa, primii care ar contesta-o ar fi chiar elevii. (Și chiar o contestă, nu o dată)_[.]” [corect: „... (Și chiar o contestă, nu o dată_[.])”], „Noi făceam breșa, el ne ținea spatele. (De altfel, odată cu mine a căzut și el, cu prilejul apariției «Poeziei române dintre cele două războaie»)_[.]”

[corect: „...(De altfel, ...cu prilejul apariției «Poeziei române dintre cele două războaie»_[.])”], „Era accidentat mortal. (Victima nu avea asupra sa acte de identitate sau bagaje)_[.]” [corect: „...(Victima nu avea asupra sa acte de identitate sau bagaje_[.])”], „Tinde să ocupe întregul proces literar. (Să ne înțelegem – acesta este chiar simptomul care cere o nouă generație, nu o promoție)_[.]” [corect: „...(Să ne înțelegem – ... care cere o nouă generație, nu o promoție_[.])”], „...pe care-i mai și plimbă pe sub ochii telespectatorilor. (Dl Dan Erceanu e doar ultimul care a «beneficiat» de acest tratament imbecil)_[.]” [corect: „...(Dl Dan Erceanu e doar ultimul care a «beneficiat» de acest tratament imbecil_[.])”], „De ce oare? (Adevărul este că România nu are mai mult de patru specialiști «cu acte în regulă» în domeniu)_[.]” [corect: „De ce oare? (...România nu are mai mult de patru specialiști «cu acte în regulă» în domeniu_[.])”], „Cu ocazia asta voi deschide și o expoziție de caricaturi. (Și poate nu numai)_[.]” [corect: „...(Și poate nu numai_[.])”], „E preferința pentru un fel de cârciumi din polistiren expandat. (Reamintesc că, până în 1989, cârciuma era un lăcaș rău famat)_[.]” [corect: „...(Reamintesc că, până în 1989, cârciuma era un lăcaș rău famat_[.])”], „Poate găsești o monedă să-ți iei un covrig. (Să mă ierte Gelu Naum pentru plagiatul acestui tablou de sărăcie reală)_[.]” [corect: „...(Să mă ierte Gelu Naum pentru plagiatul acestui tablou de sărăcie reală_[.])”], „A sosit clipa ca să ciocnim un pahar de șampanie. (Sticla de șampanie ne-a adus-o, într-adevăr, nouă, el a trebuit să bea ceai din cauza unei răceli care bântuie prin oraș)_[.]” [corect: „...(Sticla de șampanie ne-a adus-o, într-adevăr, nouă, el a trebuit să bea ceai din cauza unei răceli care bântuie prin oraș_[.])”].

4. Introducerea, greșită, a punctului după punctele de suspensie, la sfârșitul unui citat sau al vorbirii directe

- „Mi-a spus fără înconjur: «Nu mă interesează...»_[.]”
- „L-am întrebat direct: «Cum îți merg afacerile, domnule?...»_[.]”
- „Poate oamenii s-au mirat...: «Atât de curând? Nu se poate!...»_[.]”

„Spre deosebire de punct, punctele de suspensie nu marchează sfârșitul unei propoziții sau al unei fraze, ci indică, în general, o întrerupere a șirului vorbirii”, întreruperea vorbirii putându-se face

„după orice parte a propoziției sau frazei” (**IOOP**). Când punctele de suspensie – care marchează și suprimările din texte – fac parte dintr-un citat (inclusiv vorbire directă), apar două situații diferite: a) *„când citatul începe în mijlocul propoziției sau al frazei, după ghilimelele de închidere se pune și punct (semnul întrebării, semnul exclamării) pentru a marca încheierea propoziției sau a frazei în care s-a introdus citatul”*: „Anatole France... afirma ironic că o astfel de metafizică este... «treabă minunată fără îndoială și joc mai frumos, incomparabil mai frumos, incomparabil mai strălucit decât tablele și șahul, dar, la urma urmei, de aceeași natură...»[.]”; b) *„dacă citatul cuprinde o propoziție sau o frază independentă, atunci punctele de suspensie se pun înaintea ghilimelelor de închidere. Întrucât punctele de suspensie pot prelua și funcția punctului, după ghilimele nu se mai pune punct”*: „Gilliéron și-a început lecția în felul următor: «La capătul acestei mese se află un domn care a scris despre mine că, în dragostea mea de părinte al geografiei lingvistice, am exagerat meritele ei...»” – **I. Iordan (SOPLR)**. Alte exemple: „Nu-mi pasă de nimic... dar sunt curios să văd până unde merge mișelia omului...”, „Ei! zic în gândul meu: de acum sunt pierdut! Pierdut în pragul patriei mele!... Ce e de făcut?...”, „Spune: să mă căiesc și să mă ierți!... Iartă-mă!...” (**Caragiale**), „Dai cartea asta, căpitane Cozmuță. Dacă este vreo pricină de împotrivire...” (**Sadoveanu**), „M-am răzgândit... Nu mă mai interesează... Arde-le! Fă ce crezi cu ele...” (**Cezar Petrescu**), „De, fată dragă, adevărul nu-l putem cunoaște nicio dată... dreptatea nu se poate realiza pe lume... iar frumusețea are pete și e trecătoare...” (**Camil Petrescu**), „Eu am crezut că tu mă iubești, am avut încredere în tine și de aceea ai plecat pe neașteptate, cu... cu...” (**Călinescu**), „Să nu dai, bade Vasile, că... Să nu dai!... Să nu dai...” (**Rebreanu**), „Ceea ce, cuprins de mâhnire și revoltă, exprima și marele Eminescu în Scrisoarea III: «Cum nu vii tu, Țepeș-Doamne, ca punând mâna pe ei...»” (**I. Stăvăruș** – apud **SOPLR**).

Confuzia celor două planuri sus-amintite face ca, nu rareori, să se pună punct, în mod greșit, după o comunicare independentă întreruptă prin puncte de suspensie și cuprinsă într-un citat, neștiindu-se că, în acest caz, punctele de suspensie înlocuiesc punctul: „Vamă? Scuze de genul: «Nici nu vă închipuiți din câte ascunzători pot fi scoși copiii în afară!...»[.]” (corect: „...Scuze de genul: «Nici

nu vă închipuiți din câte ascunzători pot fi scoși copiii în afară!...»”), „Poate oamenii s-au mirat foarte când am răspuns: «Atât de curând? Nu se poate!...»[.]” (corect: „...când am răspuns: «Atât de curând? Nu se poate!...»”), „L-am întrebat direct: «Cum îți merg afacerile, domnule?...»[.]” (corect: „L-am întrebat direct: «Cum îți merg afacerile, domnule?...»”), „Mi-a spus fără înconjur: «Nu mă interesează...»[.]” (corect: „Mi-a spus fără înconjur: «Nu mă interesează...»”)

5. Omiterea punctului la sfârșitul unei comunicări independente, cuprinsă între paranteze sau între ghilimele

- „M-a gonit din nou din România. (Râde sarcastic[.] Iar acum...”
- „Candidații... sunt pe această listă sub titlul «Nu-i votați!»[.]”
- „Ce-am reușit să obținem de la ei... a fost zidul ăsta mai scurt[.]”

1. În ce privește parantezele, apar două situații: *a) când paranteza intervine la sfârșitul unei propoziții sau fraze, punctul se pune după paranteză* [„Numeralul ordinal își păstrează totdeauna articolul posesiv: a cincea sesiune, sesiunea a cincea (nu sesiunea cincea)[.]”]; *b) când o propoziție independentă sau o frază se află în întregime în paranteză, punctul se pune în interiorul parantezei* [„Unele substantive au o formă deosebită și pentru vocativul singular: în -e substantivele masculine și în -o cele feminine. (Alteori însă forma de vocativ este identică cu cea de nominativ-acuzativ: frate, mamă[.]”)].
2. În ce privește ghilimelele – care se utilizează, de obicei, „ca marcă grafică a citatului” sau „ca semn prin care se introduce vorbirea directă” (GA², II), apar, și aici, situații similare cu ale parantezelor: *a) când citatul (vorbirea directă) se integrează în comunicare, ghilimelele se închid înainte de punctul care marchează sfârșitul comunicării întregi* („În acest sens s-a putut spune că «Ioana d'Arc a creat două națiuni: Franța și Anglia»[.]”); *b) când citatul (vorbirea directă) constituie o comunicare independentă, ghilimelele finale se pun după punctul care anunță sfârșitul ei* („Povestitorul din satul Bogdana din Moldova o spune

clar în felul lui: «Ștefan a fost fecior de țăran de-ai noștri, de aceea a fost atât de cuminte și ne-a ajutat atât de mult[.]» (OOP). Ca un amendament la 2.a): *când propoziția sau fraza dintre ghilimele e inclusă într-o propoziție sau frază și are caracter imperativ sau interogativ, „semnul întrebării sau al exclamării se pune înaintea ghilimelelor de închidere, iar după aceste ghilimele se pune punctul care încheie fraza în care s-a efectuat includerea* („De aceea, după cum se știe, este foarte greu pentru un străin să învețe englezește, căci una se scrie și alta se pronunță. Sau, după cum spunea un umorist francez: «Ciudată limbă! se scrie cauciuc și se citește gutapercă!»[.]” – Al. Graur, apud SOPLR).

Deși nu este frecventă, omiterea punctului la sfârșitul unei comunicări, sub formă de vorbire directă sau citat, nu este un caz izolat: „M-a gonit din nou din România. (Râde sarcastic[.] Iar acum, ba stau la prieteni, ba la hoteluri” [corect: „M-a gonit din România. (Râde sarcastic[.] Iar acum...”], „Candidații pe care îi propune sunt pe această listă sub titlul «Nu-i votați!»[.]” (corect: „Candidații... sunt pe această listă sub titlul «Nu-i votați!»[.]”), „Mă, am citit în memoriile unuia exilat politic [în Sicilia] că rușii când ne-au pus să construim clădirea asta, ne-ar fi făcut o toaletă comună pentru bărbați și femei. Ce-am reușit să obținem de la ei, ca să nu mai fim umiliți pe vecie, a fost zidul ăsta mai scurt[.]” (corect: „...Ce-am reușit să obținem de la ei, ca să nu mai fim umiliți pe vecie, a fost zidul ăsta mai scurt[.]”)

6. Omiterea punctului la sfârșitul unei serii enumerative (în text sau cu alineat)

- „strada Fabricii, nr. 466, corp B, sector 6, București[.]”
- „SC MEDIR SRL execută și proiectează lucrări...:
 - instalații (sic!)
 - alimentări cu apă (sic!)
 - canalizări și stații de epurare[.]”

Se știe că „punctul este, fundamental, semnul de punctuație finală care marchează în scris sfârșitul unui enunț asertiv, declarativ, neexclamativ” (PLR), funcția lui de delimitare fiind anulată doar

după „titluri de opere științifice, literare, plastice, muzicale, de publicații, de articole publicistice...” (dar nu și atunci când „titlul face parte dintr-o comunicare de sine stătătoare, cu caracter de informație bibliografică” sau când e încorporat „cu alineat în începutul unui capitol sau subcapitol” – **Ibidem**). O enumerare, de pildă, poate apărea într-un text fără alineat, elementele componente ale seriei fiind de regulă juxtapuse fie prin virgulă („Erau în casa aceea trei oameni: Busuioc, Iorgovan, Sofron_[.]” – **Slavici**), fie prin linii de pauză (Lume – paradă – entuziasm – oltenesc – banchet – luminație_[.]” – **Caragiale**, apud **PLR**), fie prin punct și virgulă („Sultânica e leită-poleită răposatul: când se aprinde e vai de om, nu te poți apropia cale d-o poștie; când vrea ceva, apoi, vrea, nu se încurcă; de se mânie, apoi nu mai vede înainte ochilor_[.]” – **Delavrancea**). În seriile enumerative, termenii juxtapuși sunt delimitați după două puncte, nu numai în text, ci și cu alineat, cu linie de pauză înainte și, de obicei, prin punct și virgulă la sfârșit (la încheierea enumerării punându-se, obligatoriu, punct), de exemplu: „Urmărind – pe baza unor texte – prezența acestor elemente verbale în enunțurile de salut am stabilit trei tipuri de salut epistolar:

- oficial – protocolar;
- oficial – familiar;
- familiar_[.]” (**Marica Pietreanu** – apud **PLR**).

Lipsa obișnuinței (multor slujitori ai mediei) de a marca, în mod regulat, prin punct, sfârșitul unor enumerări în serii [(în text sau cu alineat), cum ar fi, de pildă: a) adresele unor instituții etc. (adresa fiind, din punct de vedere sintactic, un circumstanțial locativ, urmat de un lanț de construcții prepoziționale apozitive) sau b) reclamele unor societăți comerciale etc. (reclama fiind, sintactic, o relație apozitivă între o „bază” și o „aposiție multiplă sau analitică” – baza apărând „ca un întreg descompus prin aposiție în unități componente, autonome, eterogene, legate între ele printr-un raport de coordonare” – **GA², II**), în acest ultim caz, alineatele sunt marcate, de obicei, prin linii de pauză, iar punctul și virgula delimitează, până la penultimul alineat inclusiv, termenii grupați în seria enumerativă)] se oglindește în punctuația defectuoasă a următoarelor exemple:

- a) „Piața Presei Libere 2, sector 1, 79734, București_[.]” (corect: „Piața Presei Libere, Nr. 1, Sectorul 1, 79734, București_[.]”),

„strada Fabricii, nr. 466, corp B, sector 6, București_[.]” (corect: „Strada Fabricii, Nr. 466, Corpul B, Sectorul 6, București_[.]”), „Bd. Dimitrie Pompeiu nr. 6 cod poștal: 020337, sector 2, București_[.]” (corect: „Bd. Dimitrie Pompeiu, Nr. 6, Codul Poștal 020337, Sectorul 2, București_[.]”), „Târgu-Mureș, str. N. Iorga nr. 1, 540088, sala R16_[.]” (corect: „Târgu-Mureș, Str. N. Iorga, Nr. 1, 450088, Sala R16_[.]”), „Str. Unirii nr. 32-34, Constanța_[.]” (corect: „Str. Unirii, Nr. 32-34, Constanța_[.]”), „Str. Turnului nr. 5, Brașov_[.]” (corect: „Str. Turnului, Nr. 5, Brașov_[.]”), „Strada T. Vladimirescu nr. 80, Blaj_[.]” (corect: „Strada Tudor Vladimirescu, Nr. 80, Blaj_[.]”);

b) „SC MEDIR SRL execută și proiectează lucrări de construcții civile și industriale:

- instalații (sic!)
- alimentări cu apă (sic!)
- canalizări și stații de epurare_[.]” (corect: „...- canalizări și stații de epurare_[.]”)

„Grupul Școlar de Transporturi Auto organizează înscrieri pentru clasa a IX-a, profil sportiv... Avantaje:

- programa școlară specifică, orientată către pregătirea sportivă de specialitate (sic!)
- 10 locuri gratuite de cazare la internatul propriu (sic!)
- permis de conducere auto, categoriile B, C, E (taxă cu reducere 50%) (sic!)
- examen de bacalaureat doar la disciplinele profil uman_[.]” (corect: „...- examen de bacalaureat doar la disciplinele profil uman_[.]”)

III. GREȘELI ÎN FOLOSIREA PUNCTULUI ȘI VIRGULEI

Omiterea punctului și virgulei în delimitarea, cu alineat, a termenilor unei serii enumerative

- „SC GEOTEST SRL execută:
 - ștampile_[]
 - multiplicări xerox_[]
 - plastificare_[]
 - studii geologice pentru construcții (sic!)”
- „Stan Group Security organizează (sic!)
 - cursuri agenți pază_[]
 - consultanță pază și protecție_[]
 - pază bunuri și valori_[]
 - montare, întreținere și monitorizare sisteme alarmă (sic!)”
- „LIBRĂRII SA (sic!)
 - jocuri, jucării_[]
 - rechizite școlare_[]
 - birotică_[]
 - carte școlară, literatură_[]
 - chestionare și texte pentru examenul auto_[]
 - imprimate tipizate_[]
 - imprimate cu regim special personalizate (sic!)”

Cele trei societăți și instituții de mai sus dau publicității, sub forma unor reclame, „oferta” proprie, specifică a activității lor („execută”... „vinde”... „organizează”...), respectiv prestări de servicii și vânzări de carte sau papetărie. Expunerea, pe verticală, cu alineat, în serii enumerative, a elementelor componente ale reclamei (vezi și II, 6), coordonate prin juxtapunere, nu se face – sub raportul punctuației – la întâmplare, și mai grav fiind când aceasta lipsește cu desăvârșire!... Așa cum la „mica publicitate” lipsa virgulei,

în enumerare și descriere, poate duce la enunțuri echivoce și rizi-
bile, omiterea – în cazul enumerărilor cu alineat – a celor două
puncte, a punctului și virgulei (precum și a punctului) poate avea
un impact negativ asupra cititorului, căci ea denotă ignoranță și
goluri regretabile în cultura gramaticală...

Preferat „din rațiuni stilistice... nu numai virgulei, ci și punctului”,
„punctul și virgula este un semn de punctuație interioară exclusiv
delimitativ” (având un „rol distinct în organizarea interioară a tex-
telor corespunzător cu conținutul și cu intențiile comunicării sale”).
*„Într-o enumerare, punctul și virgula separă termenii care se gru-
pează după un factor comun și care se deosebesc de alții, asemă-
nători, dar cu altă notă comună.” (PLR).*

Textele reclamelor citate, deficitare prin lipsa, aproape în între-
gime, a semnelor de punctuație (cu precădere a punctului și vir-
gulei), ar trebui să arate, corect, astfel:

- „SC GEOTEST SRL execută:
 - ștampile[;]
 - multiplicări xerox[;]
 - plastificare[;]
 - studii geologice pentru construcții (sic!)”
- „LIBRĂRII SA (sic!)
 - jocuri, jucării[;]
 - rechizite școlare[;]
 - birotică[;]
 - carte școlară, literatură[;]
 - chestionare și texte pentru examenul auto[;]
 - imprimate tipizate[;]
 - imprimate cu regim special personalizate (sic!)”
- „Stan Group Security organizează (sic!)
 - cursuri agenții pază[;]
 - consultanță pază și protecție[;]
 - pază bunuri și valori[;]
 - montare, întreținere și monitorizare sisteme alarmă (sic!)”

IV. GREȘELI ÎN FOLOSIREA A DOUĂ PUNCTE

1. Introducerea, greșită, a două puncte înaintea unei false enumerări (în text)

- „Vă oferă[:] manuale școlare și caiete speciale, de la editurile...”
- „Mijloacele de transport sunt[:] tramvaiul, metroul”
- „Program de studii universitare..., la[:] sociologie; psihologie”

Oricine cunoaște că „două puncte au rol de a atrage atenția asupra a ceea ce urmează după ele, indiferent de natura elementelor pe care le introduc” (PLR). „Ele se pun atât la sfârșitul unei fraze, cât și în interiorul ei”, anunțând, de regulă, „vorbirea directă sau o enumerare, o explicație, o concluzie...” (IOOP). În cazul de față, vrem să ne limităm la enumerare, care, conform DEX, este sinonimă cu „înșirare” (= expunerea unui șir de idei, de fapte), „șir” fiind, la rândul său, sinonim cu „mulțime” (= număr mare...), „serie” (= multe exemplare): „Văd poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere[:] Cichindeal gură de aur, Mumulean glas cu durere, Prale firea cea întoarsă, Daniil cel trist și mic...” (Eminescu), „Erau în casa aceea trei oameni[:] Busuioc, Iorgovan, Sofron” (Slavici), „Va să zică (sic!) sunt sănătoși toți ai noștri[:] bătrânii, Sandu, Lisaveta” (Galaction), „Veșnic avem de constatat diferențele[:] după vârstă, după sex, după popor, după individ” (M. Ralea), „Un mintean negru cu găitane de fir, cioareci la fel, cu pajeri pe genunchi, o mantie scurtă pe umeri, cizme-nalte în picioare, cu pinteni de argint; la coapsă un paloș scurt și drept și în mână o turcă de samur cu surguci[:] iată îmbrăcămintea sa” (Odobescu), „În pântecetele acestor munți zac comorile minerale cele mai bogate și mai felurite din Europa[:] sarea, ferul, argintul, arama, plumbul, mercuriul, zincul... și aurul” (Bălcescu).

În practica scrisului, noțiunea de enumerare este, uneori, greșit înțeleasă, astfel că semnul „două puncte” apare impropriu folosit: „Vă oferă[:] manuale școlare și caiete speciale de la editurile...” (corect: „Vă oferă manuale școlare și caiete speciale, de la editurile...”),

„Mijloacele de transport sunt[:] tramvaiul, metroul” (corect: „Mijloacele de transport sunt tramvaiul, metroul”), „Programe de studii universitare de licență, la[:] sociologie; psihologie” (corect: „Programe de studii universitare..., la sociologie; psihologie”).

2. Omiterea a două puncte înaintea vorbirii directe sau a unui citat

- „i-a spus Petrei[] «Lasă-l, e copil... poate că are dreptate»”
- „rostea clar[] «Tu te uiți, dar nu vezi!»”
- „Jenel Șerban[] «Nu am nicio legătură cu acest partid»”

Pe lângă faptul că poate introduce „o construcție cu semnificație concluzivă sau consecutivă”, „replicile unor personaje” sau poate nota „pauza care marchează elipsa verbului la mod predicativ”, *semnul două puncte se utilizează adesea pentru a marca discontinuitatea discursului rezultată din trecerea de la vorbirea indirectă la vorbirea directă sau din introducerea unui citat* (GA², II): „Dl Goe este foarte impacient și, cu ton de comandă, zice încruntat[:] – Mam-mare, de ce nu mai vine?” (Caragiale), „Ce să facă Harap-Alb? Stă el oleacă și se sfătuiește cu gândul[:] să trec peste dânsule, am să omor o multime; să dau prin apă, mă tem m-oi îneca cu cal cu tot” (Creangă), „În momentul acesta, strigătul[:] «Foc! Dăm foc la mănăstire!...»”, repetat de mai multe sute de glasuri, făcu pe călugări să-și piardă cu totul mințile” (Odobescu), „Și, după ce mă încredințai, numărând cu îngrijorare, că eu și Pisicuța la un loc aveam tocmai șase picioare de vită, scosei 15 bani și, dându-i somnolosului meu individ[:] – Tine, prietene: iaca 15 bani” (Hogaș); „Este celebră, în această privință, observația lui Nietzsche[:] «Orice om de caracter are un anumit eveniment tipic, care se repetă neconținut în timpul vieții sale.»” (T. Vianu – apud GA², II).

Obligația, elementară, de a pune semnul „două puncte” înaintea unei vorbiri directe (sau a unui citat) nu este întotdeauna respectată: „L-a mângâiat pe creștet pe Cezar și cu un zâmbet abia zărit i-a spus Petrei[] «Lasă-l, e copil, nu-i așa, mă știi, poate că are dreptate.»” (corect: „...i-a spus Petrei[:] «Lasă-l, e copil... poate că are dreptate.»”), „Fără să fie nicio vorbă de răutate, rostea clar[] «Tu te uiți, dar nu vezi!»” (corect: „...rostea clar[:] «Tu te uiți, dar nu vezi!»”), „Jenel

Șerban[] «Nu am nicio legătură cu acest partid» (corect: „Jenel Șerban[:] «Nu am nicio legătură cu acest partid»”), „Se plimba încordată, palidă, mai palidă decât o văzuse Petre Maier, și spunea[] «Totul se va sfârși rău de tot, ascultă-mă, rău de tot!»” (corect: „...și spunea[:] «Totul se va sfârși rău de tot, ascultă-mă, rău de tot!»”)

3. Omiterea a două puncte înaintea unei propoziții/fraze apozitive

- „Părerea mea personală[] campania anticorupție este... binevenită!”
- „Am înțeles...ce voia să-mi spună[] că propunerea mea-i displace...”
- „N-a răspuns dintr-un motiv[] nu vrea să se afle adevărul!”

„Două puncte” se mai pun „înaintea unei explicații sau a unei dezvoltări cu privire la un obiect sau fenomen”, aceste explicații și dezvoltări fiind de regulă „propoziții [sau fraze] apozitive, care se raportează la o propoziție regentă, întregindu-i înțelesul” (IOOP), mai ales când apozitiva se raportează la adverbe precum astfel, așa [(de) exemplu, anume, iată]: „Pătlașelele asa se fac[:] cureți vinetele de piele ca de obicei, le dai în undă, le scurgi de apă” (G. Călinescu – apud GA², II). Alte exemple: „Dar numai un lucru nu știa hârca[:] gândul omului” (Creangă), „Apoi o cascadă, un torrent de invective la adresa autorității, care e compusă din pungăși, din zbiri complici cu briganzii! exemplul[:] d. inspector care s-a-nvoit cu țigancele” (Caragiale), „Iară copii n-avea dascălul Pintilie decât doi[:] o fată, pe care a măritat-o după Petrea Tapului, și pe Trandafir” (Slavici), „Sultânica e leită-poleită răposatul[:] când se aprinde e vai de om, nu te poți apropia cale de-o poștă; când vrea ceva, apoi vrea, nu se încurcă; de se mânie, apoi nu mai vede înaintea ochilor” (Delavrancea), „În mijlocul acestei bâiguieli, un singur lucru era hotărât în gândul lui[:] că trebuie să se încredințeze dacă e ori nu un cazan cu comoară acolo” (Slavici), „Deocamdată, eu numai atât aș vrea să știu[:] ce plănuiește Varvara asupra mea acum” (Sadoveanu).

Deși relativ rară, totuși omisiunea celor „două puncte”, înaintea unei apozitive propoziționale sau frastice, nu poate fi ignorată: „Părerea mea personală[] campania anticorupție este o măsură”

binevenită” (corect: „Părerea mea personală[:] campania anticorupție...”), „Am înțeles de la început ce voia să-mi spună[] că propunerea mea-i displace și refuză orice înțelegere” (corect: „Am înțeles... ce voia să-mi spună[:] că propunerea mea-i displace...”), „N-a răspuns dintr-un motiv[] nu vrea să se afle adevărul!” (corect: „N-a răspuns dintr-un motiv[:] nu vrea să se afle adevărul!”).

4. Omiterea a două puncte înaintea unei serii enumerative (cu alineat)

- „(Studii universitare... specializări) cu autorizație de funcționare[]
 1. Administrație publică...;
 2. Ingineria mediului...;
 3. Administrarea afacerilor...;
 4. Kinetoterapie și motricitate specială (cursuri de zi).”
- „Look Design[]
 - bannere (sic!)
 - serigrafie (sic!)
 - firme luminoase (sic!)
 - inscripționări diverse (sic!)
 - editură (sic!)”
- „SC CONPAN SRL... execută[]
 - construcții de locuit și social-culturale (sic!)
 - amenajări cu apă și canalizări (sic!)
 - construcții speciale pentru transporturi (sic!)
 - montaj utilaj tehnologic (sic!)
 - tâmplărie din lemn (sic!)
 - uși celulare (sic!)”

Am văzut (la II, 6; III, 1) că în seriile enumerative (cu alineat) se omit, cu precădere, „punctul și virgula” (de la primul până la penultimul alineat) și „punctul” (care se pune după ultimul alineat). În ceea ce privește semnul „două puncte”, se observă că au loc oscilații, unii autori respectând, spre onoarea lor, toate semnele de punctuație cerute de context:

- „Modulele de instruire Xpert IT... sunt puse în evidență prin[:]
 - cunoașterea calculatorului și a sistemului de operare Windows;
 - cunoașterea utilizării pachetului de aplicații Microsoft Office...;

- cunoașterea utilizării Internetului și a sistemelor de comunicații;
 - certificarea tuturor acestor cunoștințe la nivel european.”
- (Admiterea 2010 la masterate, facultate și postliceale – Școli și examene, 2010).**
- „Se stabilesc următoarele categorii de abrevieri[:]
 - a) simbolurile în chimie, fizică, matematică[:]...;
 - b) măsurile[:]...;
 - c) prenumele de persoane[:]...;
 - d) indicațiile bibliografice[:]...;
 - e) numele punctelor cardinale[:]...;
 - f) titlurile academice[:]...;
 - g) gradele militare[:]...;
 - h) formulele de adresare[:]...;
 - i) alte abrevieri[:]... etc.” **(IOOP).**

Din păcate, nu puține sunt cazurile când, înaintea celorlalte semne de punctuație, se face abstracție de cele „două puncte”, obligatorii înaintea unei enumerări în serie (cu alineat), cum prea bine se vede în exemplele de la începutul articolului (pe care le reluăm, corectate, prin restrângere):

- „(Studii universitare... specializări) cu autorizație de funcționare[:]
 1. Administrație publică...;
 2. Ingineria mediului...;
 4. Kinetoterapie și motricitate specială (cursuri de zi).”
- „Look Design[:]
 - bannere (sic!)
 - inscripționări diverse (sic!)
 - editură (sic!)”
- „SC CONPAN SRL execută[:]
- construcții de locuit și social-culturale (sic!)
- amenajări cu apă și canalizare (sic!)
- uși celulare (sic!)”

V. GREȘELI ÎN FOLOSIREA GHILIMELELOR

1. Introducerea, greșită, a aceluiași tip de ghilimele într-un citat cuprins în alt citat; sublinierea, greșită, a textului pus între ghilimele

- Al. Graur relevă că „Deși [„]veșnic tânăr și ferice[“] Alecsandri a scris și versuri triste”
- „În eseul [„]Pseudo cynegeticos[“] Călinescu afirmă că Odobescu [„]bate câmpii cu grație[“].
- „La Editura SSR a apărut volumul [„]Medalioane[“] aparținând poetului...”

„Semn exclusiv dublu”, ghilimelele sau semnele citării „delimitază totdeauna”, reliefând „grafic în text cuvinte și grupuri de cuvinte cărora li se atribuie o anumită importanță sau semnificație, asupra cărora se insistă, asupra statutului aparte, a sensului special al cărora se atrage atenția” (PLR). *De regulă, ghilimelele „se utilizează ca marcă grafică a citatului”, „ca semn prin care se introduce vorbirea directă... un titlu etc.” sau care poate „marca un element folosit contextual cu o semnificație specială, diferită de cea curentă” (GA², II). Apar însă cazuri când un citat este conținut într-un alt citat, ceea ce „necesită folosirea unui tip de ghilimele pentru citatul care integrează, [„ ”], și altul pentru citatul încorporat, [« »]: „Spiritul i-a rămas limpede până la urmă. [«]M-au uitat prietenii! [«] spunea cu amărăciune celor puțini care-și petreceau câteodată timpul lângă suferința lui. [«]Sunt ocupați: ca să-și piardă vremea cu un bolnav! [«] adăuga apoi singur, cu tristețe” (M. Sevastos), „Dacă ar fi răspuns: [«]Nu mai citesc nimic peste Victor Hugo [«], ni s-ar fi părut sublim, asta ar fi fost o filozofie a ignoranței.” (Călinescu). De asemenea, „un titlu, o denumire etc. cuprinse într-un citat, într-o vorbire directă sunt marcate de alt tip de ghilimele (dacă nu sunt reliefate prin tipar/subliniere) – ca și un citat în citat: „Aș*

vrea să vă povestesc [«]Don Quijote[»], spun după masă în celulă, când mi se cere să vorbesc.” (C. Noica – apud PLR); „Când denumirea comportă două niveluri, un termen generic și denumirea propriu-zisă, numai aceasta din urmă este cuprinsă (obligatoriu) între ghilimele: Școala normală «Spiru Haret»”. (PLR).

Introducerea unui citat într-un alt citat folosind același tip de ghilimele, de obicei „generale”, poate da loc la confuzii, îndeosebi când citatul intercalat se încheie odată cu citatul care-l integrează: „Drumul spre unic este pietruit cu deducții proaste, cu apozitii care sunt [„]scara[”] sa [„]cerească[”], împrumutată de la chinezi, și [„]frânghia obiectivității[”] pe care își execută el [„]salturile de purice[”] (MTO), fraza căpătând claritate dacă în interiorul ei se utilizează ghilimelele „franceze”: „Drumul spre unic este pietruit cu deducții proaste, cu apozitii care sunt [«]scara[»] sa [«]cerească[»], împrumutată de la chinezi, și [«]frânghia obiectivității[»] pe care își execută el [«]salturile de purice[»]”. Alte exemple: Al. Graur relevă că „Deși [„]veșnic tânăr și feric[”], Alecsandri a scris și versuri triste.” (corect: Al. Graur relevă că „Deși [«]veșnic tânăr și feric[»], Alecsandri a scris și versuri triste.”), „În eseul [„]Pseudo-cynegeticos[”], Călinescu afirmă că Odobescu [„]bate câmpii cu grație[”] (corect: „În eseul [«]Pseudo-cynegeticos[»] Călinescu afirmă că Odobescu [«]bate câmpii cu grație[»].”

O eroare deloc neglijabilă constituie sublinierea cu o linie (sau cu două) ori utilizarea altor caractere de litere (cursive, aldine ori verzale) într-un text deja pus între ghilimele, căci „ghilimelele sunt tot un fel de subliniere” (MTO): „O amplă manifestare a avut loc pe 1 iunie la Grădinița [«]Țara copilăriei[»] din Călărași” (corect: „...la Grădinița [«]Țara copilăriei[»]/Țara copilăriei, din Călărași”), „La Editura Societății Scriitorilor Români a apărut volumul [«]Medalioane[»] aparținând poetului și publicistului Florin Grigoriu” (corect: „...a apărut volumul [«]Medalioane[»]/Medalioane, aparținând poetului...”), „La Editura «Porțile Orientului» din Iași a apărut [«]Dicționarul Scriitorilor Români de azi[»] avându-i ca autori pe Boris Crăciun și Daniela Crăciun Costin” (corect: „...a apărut [«]Dicționarul Scriitorilor Români de azi[»]/Dicționarul Scriitorilor Români de azi, avându-i ca autori pe...”).

2. Omiterea ghilimelelor în marcarea titlului unor opere și publicații sau a „supranumelui” unor instituții etc.

- „Premieră cu []Legenda Marelui Inchizitor[], de F.M. Dostoievski”
- „Elevii Gimnaziului []Carol II[] implicați în Proiectul...”
- „Evenimentul a avut loc... în sala Teatrului []Aurel Elefterescu[]...”
- „Joi, 19 mai 2011, la Colegiul Național []Barbu Știrbei[]...”
- „Patru dintre volumele sale...la Biblioteca Județeană []Alexandru Odobescu[]...”

Așa cum s-a mai arătat, ghilimelele sau semnele citării se folosesc, între altele, *„înainte și după titlurile operelor literare sau științifice și ale publicațiilor citate într-o propoziție sau frază” (IOOMPLR)*. În asemenea cazuri, *„în locul ghilimelelor reliefaarea se poate realiza printr-un auxiliar grafic al punctuației – schimbarea tipului de literă la tipar (reflectând de obicei sublinierea cu o linie sau două din textul manuscris)” (PLR)*. De fapt, simplu spus, puse între ghilimele, titlurile sau denumirile se disting de context: „Cinematograful [«]Central[»]... Fără ghilimele, am putea crede că e vorba de un cinematograf care întâmplător e central, dar poartă alt nume (majuscula nu e totdeauna de ajutor, căci s-ar putea ca întregul text să fie scris cu majuscule, de exemplu pe o firmă).” (MTO). Să urmărim câteva modele: „Biblioteci întregi s-au scris numai despre [«]Hamlet[»]”, „Leonida: ...pui mâna întâi și-ntâi pe [«]Aurora democratică[»] ca să văz cum mai merge țara”, „Jupân Dumitrache: Apoi nu-i zice degeaba [«]Vocea Patriotului Național[»]!” (Caragiale), „Eram în gimnaziu când am citit primele poezii ale lui Eminescu și fantastica lui nuvelă, [«]Sărmanul Dionis[»]”, „Cale de-un ceas, până la [«]Fântâna Măcrișului[»], urcușul e trăgănat” (Vlahuță), „Remorcherul [«]Curgan[»], noul vapor de călători al firmei [«]Frații Toporov et. Co.[»], cobora pe Irtiș în jos, trăgând după sine o barjă penitenciară” (C. Stere), „Dealtfel (sic!), asemenea producții cu intenții didactice întâlnim și la Creangă: [«]Fata babei și fata moșneagului[»], [«]Cinci pâni[»], [«]Povestea unui om leneș[»] ș.a.” (I. Iordan). (IOOMPLR).

Date fiind argumentele de mai sus, considerăm mai mult decât oportună *necesitatea ca titlurile de opere și periodice, numele onorifice sau „supranumele” unor instituții etc. să fie înscrise între ghilimele*, nu ca în enunțurile acestea: „Pe scena Teatrului Clasic

[]Ioan Slavici[] se va juca piesa «Google...» (corect: „Pe scena Teatrului Clasic [«]Ioan Slavici[»] se va juca...”), „Recent, la Editura []Vremea[] din București a văzut lumina tiparului un nou volum” (corect: „Recent, la Editura [«]Vremea[»], din București...”), „Facultatea de Știința Mediului – Universitatea []Babeș-Bolyai[] Cluj-Napoca” (corect: „...– Universitatea [«]Babeș-Bolyai[»], Cluj-Napoca”), „Evenimentul a avut loc vineri, 3 iunie a.c., în sala Teatrului []Aurel Elefterescu[] din municipiul Călărași! (corect: „...în sala Teatrului [«]Aurel Elefterescu[»], din municipiul ...”), „Premieră cu []Legenda Marelui Inchizitor[] de F.M. Dostoievski” (corect: „Premieră cu «Legenda Marelui Inchizitor», de F.M. Dostoievski”), „Joi, 19 mai 2011, la Colegiul Național []Barbu Știrbei[] din Călărași, a avut loc lansarea ultimului volum de poezii al Magdei Bădoiu” (corect: „...la Colegiul Național [«]Barbu Știrbei[»], din Călărași...”), „În volum debutează în 2004 cu titlul []Picături de ploaie în deșert[]...” (corect: „...cu titlul [«]Picături de ploaie în deșert[»]...”), „Se gândește chiar la o micro-rubrică (sic!) la []Dilema veche[] pe această temă” (corect: „...la o microrubrică la [«]Dilema veche[»], pe această temă”), „Romanul-jurnal []Greața[] propune de fapt două posibilități de depășire a problemei existențiale” (corect: „Romanul-jurnal [«]Greața[»] propune...”), „Elevii Gimnaziului []Carol I[] implicați în Proiectul «Lumea în școala ta»...” (corect: „Elevii Gimnaziului [«]Carol I[»] implicați în Proiectul...”), „Teatrul []Masca[] din București inaugurează, astăzi, de la ora 20.30, o nouă sală de spectacole...” (corect: „Teatrul [«]Masca[»], din București, inaugurează...”), „Patru din volumele sale [ale lui Laurențiu Orășanu] se găsesc la Biblioteca Județeană []Alexandru Odobescu[] din Călărași” (corect: „...se găsesc la Biblioteca Județeană [«]Alexandru Odobescu[»], din Călărași”), „...poetul N.P. Stan, coordonatorul cenaclului literar artistic (sic!) []Marin Giurcă[] din Călărași...” (corect: „...coordonatorul cenaclului literar-artistic [«]Marin Giurcă[»], din Călărași...”).

VI. GREȘELI ÎN FOLOSIREA LINIEI DE PAUZĂ

1. Omiterea liniei de pauză în izolarea apozitiei simple sau complexe

- „Pericle Martinescu [] memorialist. Punctul de interes...”
- „Doamna E.M. – purtătoarea de cuvânt a IJP [] a anunțat...”
- „1 Iunie [] Ziua Internațională a Copiilor [] reprezintă un prilej...”

„Linia de pauză izolează o construcție parantetică, precedând-o sau încadrând-o”, construcția parantetică putând să fie „reprezentată de o apozitie explicativă („Nici natura [–] cadrul de acțiune a țăranului [–] nu e privită ca o finalitate proprie” – **E. Lovinescu**) sau de o secvență incidentă („Veți veni voi înșivă la Berlin la vară [–] așa sper” – **T. Maiorescu**) (**GA², II**). Alte exemple de apozitii izolate la stânga sau în ambele extreme: „Uite, ăsta e cusurul tău [–] ești curios” (**Caragiale**), „Bătrâna trecu înainte liniștită, pe ne-simțite [–] o umbră” (**Sadoveanu**), „Uite către nevastă-sa [–] Floarea” (**Z. Stancu**), „Numai de un lucru era baba cu inima jignită [–] că nu putea să le zică tată și mamă” (**Creangă**), „Într-un singur caz [femeia] e sinceră [–] când își iubeste copiii” (**V. Conta** – apud **PLR**), „În Iorgu de la Sadagura [–] întâia manifestare critică a lui Alecsandri [–], el a criticat aproape tot ce avea să critice în viața sa” (**Ibrăileanu**), „Pe ramurile unui copac nevăzut [–] Copacul nopții [–] atârnă, fructe coapte, stelele” (**Z. Stancu**), „Moșneagul nostru [–] Ilie Aldea a lui Ion [–] era om vechi” (**Sadoveanu**), „Inițiativa particulară trebuie să fie supusă inițiativei statale care, într-o formă sau alta, sub un nume sau altul [–] plan corporatist sau renaștere națională [–] converge spre realizarea unor idealuri uriașe, adesea utopice” (**Eugen Barbu**) – apud **SOPLR**), „Fusesse poftit pe un scaun în fața biroului și-i făcea plăcere că stă, în sfârșit, de vorbă cu «cineva», deși în sufletul său, în ungherul cel mai ascuns, teama [–] o teamă nelămurită [–] își făcuse un anumit loc...” (**Dinu Săraru** – **Ibidem**).

Că în plan delimitativ *linia de pauză poate marca un raport apozitiv și în locul altor semne de punctuație (virgula, două puncte)*

este un adevăr necontestat, căci ea este un „semn opțional, dar și impus uneori univoc”, după criterii sintactice și prozodice. Astfel, linia de pauză „notează valori stilistice care nu pot fi redată prin virgulă (sau alt semn înrudit)”, ca în exemplul următor: „Frumoși cai, ce e drept; dar, oricum, să capeti o moșie, care face două sute cincizeci de mii de lei ca o pară, pe o pereche de cai, care mult-mult să facă cinci mii, cinci mii cinci sute! Aici însă a lucrat alt factor mult mai puternic decât interesul [–] patima” (**Caragiale**) (**PLR**).

Făcând abstracție de „paralelismul funcțional general” cu virgula, enunțurile care urmează, deficitare ca punctuație, vor opta pentru linia de pauză (care „nu fragmentează comunicarea”, „strânge relația cu interlocutorul/cititorul”, este „mai expresivă” – **PLR**): „Pericle Martinescu [] memorialist. Punctul de interes maxim al revistei constănțene EX PONTO... îl reprezintă cele câteva pagini inedite din jurnalul scriitorului nonagenar” (corect: „Pericle Martinescu [–] memorialist. Punctul de interes...”), „Rezultatul [] MEDALIA DE BRONZ, îmbrățișări, încurajări și speranța la o nouă calificare anul viitor” (corect: „Rezultatul [–] MEDALIA DE BRONZ, îmbrățișări, încurajări...”), „Potrivit prefectului [] Emil Mușat, activitățile ilegale coordonate de însuși edilul comunei se cunosc la nivelul Prefecturii Călărași” (corect: „Potrivit prefectului [–] Emil Mușat, activitățile ilegale coordonate de însuși edilul comunei...”), „Daniel Funeriu [] ministru educației [] a sporit măsurile împotriva fraudei în sălile de examinare” (corect: „Daniel Funeriu [–] ministru educației [–] a sporit măsurile...”), „1 Iunie [] Ziua Internațională a Copiilor [] reprezintă un prilej de mare sărbătoare pentru comunitatea călărășeană” (corect: „1 Iunie [–] Ziua Internațională a Copiilor [–] reprezintă un prilej...”), „Dumitru Ghiță [] directorul Bibliotecii Județene [] și poetul N.P. Stan...” (corect: „Dumitru Ghiță [–] directorul Bibliotecii Județene [–] și poetul N.P. Stan...”), „Doamna Elena Mușat [–] purătoarea de cuvânt a IJP [] a anunțat că schema instituției este descoperită cu 30% efective de ordine publică” (corect: „Doamna Elena Mușat [–] purătoarea de cuvânt a IJP [–] a anunțat...”), „Doamna doctor Camelia Truică [–] directoarea Inspectoratului Sanitar de Stat [] s-a întâlnit, la Oltenița, cu Teodor Trăistaru, director în Resursele Umane...” (corect: „Doamna doctor Camelia Truică [–] directoarea Inspectoratului Sanitar de Stat [–] s-a întâlnit, la Oltenița, cu...”).

2. Omiterea liniei de pauză care ține locul predicatului verbal sau al verbului copulativ (în construcții eliptice)

- „Când am ajuns la locul întâlnirii [] nimeni!”
- „În Bărăgan, vara este de obicei toridă, iarna [] geroasă”
- „Dan Cristea a semnat în..., Paul Goban [] în «Feed-Back», Dorin Mureșan [] în «Tribuna»...”
- „MEGA TV... Abonament lunar: persoane... juridice [] 60000 lei, pensionari [] 24600 lei”

Așa cum „în locul unui verb (predicativ sau auxiliar) omis prin elipsă se poate pune virgulă” sau semnul „două puncte”, tot la fel și „*linia de pauză marchează, în construcțiile eliptice, lipsa predicatului sau a verbului copulativ*” (**IOOP**): „Vorba lungă [-] sărăcia omului” (**Proverb**), „Plângeri... revoltă [-] de prisos” (**Caragiale**), „În stânga [-] margine de pădure, până în râpa unui pârâu” (**Sadoveanu**), „Religia [-] o frază de dâșii inventată Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug” (**Eminescu**), „Pe pod, morarul fereca piatra: Barbă sivă, sprâncene de mușchi uscat, nasul [-] cioc de cucuvaie” (**Galaction**), „Manet redase în prima perioadă a vieții sale natura, în a doua [-] impresia” (**L. Blaga** – apud **OOP**), „Lângă ușă, pe scaun, cocârjată de spate, cu picioarele crăpate și negre [-] maică-sa...”, „Curtea boierului [-] vraște”, „Capul, greu, atârână. Sudoarea [-] șiroaie”, „Și urechile [-] ferfeniță pe margini”, „Postul Paștelui [-] post lung”, „A pus tata mâna pe resteu. Resteu [-] de fier” (**Z. Stancu** – apud **IOOMPLR**), „A rechema bucăți din trecut, a le retrăi în închipuire [-] singura compensare a vieții pierdute, procent slab la un capital nerambursabil” (**Ibrăileanu** – apud **PLR**).

Fiind la latitudinea vorbitorului, *linia de pauză poate fi folosită în condiții similare cu virgula sau două puncte, având un rol substitutiv în lipsa predicatului sau a verbului copulativ*. În exemplele următoare, această „substituție” nu este marcată prin nimic, din păcate: „La mobilizarea proiectată de sindicate, s-a preconizat protestul a peste 50 000 de oameni: realitatea a fost alta [] circa 18 000 de greviști” (corect: „...realitatea a fost alta [-] circa 18 000 de greviști”), „Când am ajuns la locul întâlnirii [] nimeni!” (corect: „Când am ajuns la locul întâlnirii [-] nimeni!”), „În Bărăgan, vara este de obicei toridă, iarna [] geroasă” (corect: „...vara este de obicei toridă, iarna [-] geroasă”), „Poezia sa a constituit subiectul a numeroase cronici...”

Dan Cristea a semnat în «Luceafărul de dimineață», Paul Goban [] în «Feed-Back», Dorin Mureșan [] în «Tribuna», Emanuela Ilie [] în «Poezia», Adriana Teodorescu [] în «Discobolul» etc.” (corect: „...Dan Cristea a semnat în «Luceafărul de dimineață», Paul Goban [–] în «Feed-Back», Dorin Mureșan [–] în «Tribuna», Emanuela Ilie [–] în «Poezia», Adriana Teodorescu [–] în «Discobolul» etc.”), „Sunt (sic!) în curs de construire un număr de 28 lăcașuri aparținând cultelor: ortodox [] 15 lăcașuri de cult, adventist [] 5 lăcașuri, penticostal [] 4 lăcașuri, evanghelist [] 2 lăcașuri, baptist [] 1 lăcaș, și romano-catolic [] un lăcaș” (corect: „...ortodox [–] 15 lăcașuri de cult, adventist [–] 5 lăcașuri, penticostal [–] 4 lăcașuri, evanghelist [–] 2 lăcașuri, baptist [–] 1 lăcaș, și romano-catolic [–] un lăcaș”), „MEGA TV... Abonament lunar: persoane fizice – 79 000; HBO [] 120 000 lei; persoane juridice [] 60 000 lei; pensionari [] 24 600 lei” (corect: „...Abonament lunar: persoane fizice – 79 000; HBO [–] 120 000 de lei; persoane juridice [–] 60 000 de lei; pensionari [–] 24 600 de lei”).

VII. GREȘELI ÎN FOLOSIREA PARANTEZELOR

1. Introducerea, greșită, a aceluiasi tip de paranteze în izolarea unui adaos în altul deja cuprins între paranteze

- „viața [(percepută (lumea fiind o imensă scenă...) ca spectacol...)] constituie...”
- „de nerecunoscut [(N-am priceput ce îi determinase... (fără să lasă lucrurile în ordine)]”

Semn de punctuație dublu, „cu mai multe ipostaze grafice și cu întrebuințări complexe și contrastante”, parantezele au ca funcție primordială „delimitarea”, ele izolând „totdeauna ceva, chiar atunci când îndeplinesc și altă funcție”. „Ca semne de punctuație interioară, parantezele delimitează, ca și semnele înrudite (virgula îndeosebi), unități sintactice după criterii gramaticale și prozodice sau elemente ale comunicării după interpretarea vorbitorului” (PLR).

Dacă „parantezele [rotunde] sunt singurul semn dublu care se poate întrebuința numai cu unul dintre elementele lui – și anume cu paranteze de închidere după indicatori cifrici sau literali, în text ori cu alineat”, „între paranteze drepte fie se închide o izolare din interiorul altei izolări, marcate de paranteze rotunde”: „Din cuprinsul lui am reușit să publicăm împreună numai balada Crivățului [(v. Ethnos, I [1941], 218-28)]” (PLR), *fie ele devin indispensabile în cazul unei izolări care integrează, la rândul ei, o altă izolare, cu paranteze rotunde* (deci „pentru introducerea unui adaos în altul, deja cuprins între paranteze, se folosesc paranteze diferite”): „(Linia de pauză este închisă în paranteze drepte cu scopul de a reliefa una dintre întrebuințările ei, așa cum s-a procedat în lucrarea de față și cu celelalte semne de punctuație (exceptând parantezele)(I) (OOP). Alte exemple de „paranteze în paranteze”: „Da, vreau să spun că Horia a fugit în străinătate și e viu. (D(«Asta n-o să-l bucure pe Moise, a zis Don Iliuță. Dar nu poate să fie așa, e mort»)... Nu ești decât ce-a spus Sevastița, un castravete nesărat, nemurat, ca un câine spânzurat.”(I) (D.R. Popescu – apud SOPLR);

„Înțelegerea dintre oameni din țări diferite devine tot mai ușoară. (D)„În vremea noastră are loc un fel de verificare lingvistică, pe deasupra frontierelor naționale, fără constrângere și folosind verificarea neîncetată în procesul comunicării, deci pe cale naturală.” (Tratat de lingvistică generală, București, 1971, p.413.) (D) (**Al. Graur** – apud **MTO**).

Utilizarea diferită, a parantezelor rotunde și drepte (colțuroase, croșete) în cazul inserției unor paranteze între alte paranteze, nu este deloc respectată în enunțurile ce urmează: „Este indubitabil că viața [(D)percepută (lumea fiind o imensă scenă de teatru) ca spectacol sempitern(D)] constituie un izvor nesecat de reflecție filozofică...” (corect: „...viața (D)percepută (lumea fiind o imensă scenă de teatru) ca spectacol sempitern(D)] constituie...”), „Când am intrat, apartamentul era de nerecunoscut. [(D)N-am priceput ce îi determinase pe proprietari să-l părăsească în pripă (fără să lase lucrurile în ordine)]”. (corect: „...apartamentul era de nerecunoscut. (D)N-am priceput ce îi determinase... (fără să lase lucrurile în ordine).(D)”)

2. Introducerea, greșită, a parantezelor unghiulare (ascuțite) în locul ghilimelelor în unghi (franceze)

- „amenință să creeze un [<]stil[>] de existență... Nu[<]se vede[>]?”
- „Cât despre [<]vanitatea femeii[>], nici n-are rost să mai discutăm”
- „vreau să-l felicit...pentru emisiunea [<]Parte de carte[>]”

Alături de parantezele rotunde și drepte – mai des întrebuințate, cele unghiulare (ascuțite) sunt oarecum specializate, apărând mai cu seamă în lucrări științifice și tehnice... De pildă, „când aparține nu vorbitorului, ci celui ce reproduce textul și când are drept scop completarea sau rectificarea acestuia, adaosul integrat poate consta” dintr-o „inserție în cuvânt, care corectează transcrieri incomplete”: „De aci eu amo tri[<]me[>]s carte(...)” **Al. Rosetti** – apud **PLR**; alteori, „în contrast cu valoarea de adaos, parantezele marchează elementele excedentare în raport cu norma literară, care trebuie omise pentru realizarea corectă a formei de exprimare”: „Nu mă îndoiesc că veți ști pururea să vă purtați către soții voștri [<]i[>] ca două domnești cocoane ce sunteți.” (**A.I. Odobescu** – **Ibidem**).
Spre deosebire de parantezele unghiulare [< >] (semne grafice

„care arată un adaos în interiorul unei propoziții sau fraze”), ghilimelele în unghi [« »] „se folosesc în interiorul celorlalte”, marcând reproducerea întocmai a unor cuvinte, grupuri de cuvinte sau texte spuse sau scrise de cineva” (IOOMPLR): „[«]Tu astăzi ai predicat că păcatele nu se iartă și să se dea înapoi bunurile luate pe nedrept[»], Popa răspunde: [«]Da[»]. Dracula îl întrebă atunci: [«]Pentru ce mănânci tu pâinea mea pe care eu am frânt-o?[»] Rămas fără replică, fățarnicul este urcat în țeapă.” (SOPLR).

Confuzia dintre parantezele unghiulare și ghilimelele în unghi (franceze) este evidentă în frazele următoare: „Minciuna s-a extins la toate nivelurile sociale, amenință să creeze un [<]stil[>] de existență... Sunt și alte racile, lipsuri, vicii, primejdii. Aceasta însă e capitală. Nu [<]se vede[>]?” (corect: „Minciuna... amenință să creeze un [«]stil[»] de existență... Nu [«]se vede[»]?”). „Într-un asemenea context nu am putut să refuz cele câteva propuneri de [<]avansare[>] (făcute de altfel cu jumătate de gură) și să încerc să-mi văd de treaba mea de redactor” (corect: „...să refuz cele câteva propuneri de [«]avansare[»]...”), „E adevărat, am publicat cărți remarcabile și autori [<]dificili[>] ducând o luptă surdă și obstinată cu cenzura...” (corect: „...am publicat cărți remarcabile și autori [«]dificili[»]...”), „Efort și cumpănire, noi spunem [<]dreapta cumpănire[>] – de care avem atât de mare nevoie acum când ispitele vin în formele cele mai grave” (corect: „...noi spunem [«]dreapta cumpănire[»] – de care avem atât de mare nevoie...”), „Duminică, 16 decembrie 1945. Editorial: [<]Noi reforme educative în universitățile americane (studiul celor o sută de cărți fundamentale)[>]” [corect: „...Editorial: [«]Noi reforme educative în universitățile americane (studiul celor o sută de cărți fundamentale)[»]”], „Cât despre [<]vanitatea femeii[>], nici n-are rost să mai discutăm. Avem de-a face cu o scriitoare extraordinară” (corect: „Cât despre [«]vanitatea femeii[»], nici n-are rost să mai discutăm...”), „Vreau să-l felicit pe dl Cristian Tabără pentru emisiunea [<]Parte de carte[>]” (corect: „Vreau să-l felicit... pentru emisiunea [«]Parte de carte[»]”), „Emisiunea [<]Din viață[>] este superbă. Vă mulțumesc din suflet” (corect: „Emisiunea [«]Din viață[»] este superbă...”).

3. Omiterea parantezelor în izolarea unor indicații temporale (date biobibliografice sau istorice)

- „Prima vioară a fost făurită de Gasparo da Salo []1542–1609[] la Brescia...”
- „Ovidiu []43 î.H.–17 d.H.[] a fost considerat drept unicul «poet de talent»...”
- „Marii clasici, studiați în clasa a X-a: Eminescu []1850–1889[], Creangă []1839–1889[]...”

Funcției „delimitative” a parantezelor i se adaugă „în alte împrejurări una substitutivă”, când parantezele închid adaosuri cu aspect rezumativ, sintetizat, cu omisiuni care la lectura orală sunt compensate de întregiri verbale”; în exemple: a) o dată istorică apozitivă, realizată integral [„Scurt timp după ce se suise pe scaun, în vara celui de al doilea an de stăpânire []1690D] încep lucrările mănăstirii Hurezi (Vâlcea) punându-se temelile.” – **C.G. Giurescu**]; b) o indicație istorică rezumativă, cu caracter circumstanțial, în care întregirea verbală e substituită de paranteze [„Acesta fu prins și închis în castelul din Vinț []1595D] (în anul...)” – **Ibidem**]; c) o indicație bibliografică incidentă, realizată integral [„Și nu uităm că la 6 iulie 1857, neobositul Ioan Maiorescu avu norocul să audă graiul românesc chiar și-n îndepărtata Schitazza de lângă Canalul Arsei []vezi I. Maiorescu, *Itinerar în Istria*, Iași, 1874, 60D]... – **Leca Morariu**]; d) o indicație bibliografică circumstanțială, cu complinirea verbală substituită de paranteze [„G. Ivănescu []*Formarea cuvintelor în limba română*, în LR XIV, 1965, nr. 1, p. 36D] califică sufixele -a, -i drept «morfologice, nu lexicale» (în...)” – **Laura Vasiliu**] (**PLR**). Alte exemple: „Revista Transilvania apare la Brașov []1868–1881D] și apoi la Sibiu []1881–1945D]”, „În primăvara lui 1394, are loc campania sultanului Baiazid I Ildârâm []1389–1402D] asupra Țării Românești”, „În 1867 se adoptă hotărârea transformării «Societății Literare Române» în «Societatea Academică Română», cu primul ei președinte în persoana lui Ion Heliade Rădulescu” (**IRD**).

Faptul că, asemănător cu virgula și cu linia de pauză, *parantezele delimitează în funcție de interpretarea vorbitorului* este o realitate de care autorii enunțurilor următoare nu țin seama însă: „Prima vioară a fost făurită de Gasparo da Salo []1542–1609[], la Brescia, avându-l

ucenic pe Andrea Amati []1535–1612[]. Pe firmamentul breslei lutierilor își face apariția celebra familie Guarnerius, cu reprezentanții săi, cel mai renumit fiind Joseph Guarnerius del Jesu []1687–1742[]” [corect: „...a fost făurită de Gasparo da Salo [(1542–1609D)], la Brescia, avându-l ucenic pe Andrea Amati [(1535–1612D)]...cel mai renumit fiind Joseph Guarnerius del Jesu [(1687–1742D)]”, „Cicero []106 î.H.–43 î.H.[], om de stat, orator și prozator, a fost unul dintre cei mai străluciți reprezentanți ai epocii sale și ai întregii latinități, discursurile lui fiind capodopere ale artei retorice, iar scrisorile, adevărate pagini de roman, valoarea documentară a operei fiind dublată de înalta ei valoare literară” [corect: „Cicero [(106 î.H. – 43 î.H.D)], om de stat, orator și prozator...”, „Marii clasici, studiați în clasa a X-a: Eminescu []1850–1889[], Creangă[]1839–1889[], Caragiale []1852–1912[] și Slavici []1848–1925[]” [corect: „...Eminescu [(1850–1889D)], Creangă[(1839–1889D)], Caragiale [(1852–1912D)] și Slavici [(1848–1925D)]”].

VIII. GREȘELI ÎN FOLOSIREA CRATIMEI

1. Introducerea, greșită, a cratimei, în locul conjuncției „și”, între numerale cifrice/alte cuvinte (indicând limitele în timp sau în spațiu etc.) precedate de prepoziția „între”/„dintre”

- „Informații suplimentare... de luni până joi, între orele 9[-]12”
- „Festivalul Național de Poker, între 16[-]25 iunie”
- „Caut menajeră..., vârstă cuprinsă între 25[-]30 de ani”
- „Baia igienică...la temperatura între 20[-]25°C”
- „Incredibilă răbufnire... în eșecul guvernării dintre 1996[-]2000!”
- „Pe calea ferată, distanța dintre București[-]Constanța...”

Atât delimitativ, cât și substitutiv, „înlocuind cuvinte de legătură care la lectura orală sunt introduse de regulă în comunicare” (deci marcând „echivalențe prepoziționale și conjuncționale”), cratima este întrebuințată „între numerale reprezentate de obicei cifric sau între alte cuvinte ce arată limitele unui interval de timp ori ale unei distanțe: cu această funcție și cu aceste valori se folosește și linia de pauză” (PLR). În formulările următoare (de fapt „prescurtate”) sensul predilect implicat este „între/dintre...și...”: „Șoseaua județeană Focșani[-]Odobești”, „Perioada 1[-]15 ianuarie sau 1 ianuarie [-] 1 februarie”, „Orele de serviciu pentru public: 14[-]16” (OOP). În schimb „formulele scrise cu prepoziția la primul termen, hibride, de felul „deschis între 7[-]15”, distanța dintre Brașov[-]Sibiu” sunt nerecomandabile” (PLR).

Ținând seama de cele de mai sus, *formulele hibride sunt evitate dacă cratima e înlocuită de conjuncție*. „Emisiunea «Evenimentele zilei» va fi difuzată între orele 15.00[-]18.00” (corect: „...între orele 15.00 [și] 18.00”), „Miercuri, între orele 10.00[-]11.00, la sala CESCUIUR din incinta Grupului Școlar Danubius...” (corect: „Miercuri, între orele 10.00 [și] 11.00...”), „Informații suplimentare, propuneri și contestații, de luni până joi, între orele 9[-]12” (corect: „...de luni până joi, între orele 9 [și] 12”), „Greva profesorilor va paraliza școlile între orele 11.00[-]13.00” (corect: „...va paraliza școlile între orele 11.00 [și]

13.00”), „Ca măsură extremă, s-a hotărât ca membrii grupului civil de pompieri din localitate să facă, prin rotație, de pază la școli între orele 17.00[-]20.00” (corect: „...între orele 17.00 [și] 20.00”), „Festivalul” „Examenul de capacitate se va desfășura între 16[-]19 iunie, iar cel de bacalaureat, între 23 iunie[-]4 iulie” (corect: „...între 16 [și] 19 iunie, iar...între 23 iunie [și] 4 iulie”), „A absolvit vreo trei facultăți, a fost și profesor între anii 1978[-]1980” (corect: „...între anii 1978 [și] 1980”), „Incredibilă răbufnire de resentiment din partea unui personaj cu mari responsabilități pentru rolul jucat în eșecul guvernării dintre 1996[-]2000!” (corect: „...dintre 1996 [și] 2000!”), „Caut menajeră în Călărași, vârsta cuprinsă între 25[-]30 de ani. Experiență în gătit și menaj” (corect: „...vârsta cuprinsă între 25 [și] 30 de ani...”), „Bacilul *Coryne bacterium* apare frecvent la copii, între 1[-]5 ani” (corect: „...la copii, între 1 [și] 5 ani”), „Fibromul uterin e de aceeași formă globulară și apare între 30[-]40 de ani” (corect: „...apare între 30 [și] 40 de ani”), „Scăderea este una foarte puternică, între 12%[-]14%” (corect: „...între 12% [și] 14%”), „Greutatea totală a lichidelor din organismul uman variază între 50%[-]70% din greutatea sa” (corect: „...variază între 50% [și] 70% din greutatea sa”), „Baia igienică se face cu apă la temperaturi între 20[-]25°C” (corect: „...la temperaturi între 20 [și] 25°C”), „Pe calea ferată, distanța dintre București [-] Constanța este de 225 km” (corect: „...distanța dintre București [și] Constanța...”).

2. Introducerea, greșită, a cratimei în locul prepoziției „[până]la” între numerele cifrice/alte cuvinte (indicând limitele în timp sau în spațiu etc.) precedate de prepoziția „de la”

- „Alăptarea poate începe de la 12[-]24 de ore după naștere”
- „Încasările se fac în perioada de la 15[-]25 a fiecărei luni...”
- „Primăria a cumpărat în fiecare an carte... de la 15[-]30 milioane de lei”
- „Programul de funcționare este... duminica de la 8.00[-]12.00”
- „De la Călărași[-]București se poate merge și cu trenul...”

Asemănător cu cele arătate în paragraful precedent, „substitutiv și delimitativ, *cratima marchează echivalențe prepoziționale...*”, înlo-

cuind „cuvinte care la lectura orală sunt introduse în comunicare...” și indicând „limitele unei distanțe sau ale unui interval de timp”, sensul predilect implicat fiind „de la... [până]la...”: „Perioada 1[-]15 august”, „Orele de serviciu: 8[-]14”, „Șoseaua București[-]Brașov” (PLR).

În cazul în care, evidențiindu-se aceste „limite”, se scrie prepoziția înaintea primului termen, păstrându-se totuși cratima între cei doi termeni, formula devine hibridă și nerecomandabilă... Pentru ca formularea să nu sufere, cratima trebuie înlocuită tot cu o prepoziție (cerută de context): „Cantitatea de colesterol din sânge variază, la omul sănătos, de la 1,2[-]1,8 g la litru” (corect: „...de la 1,2 [<până>la] 1,8 g la litru”), „Încasările se fac în perioada de la 15[-]25 a fiecărei luni, orele 8.00-11.30 și 15.30-18.00” (corect: „...de la 15 [<până>la] 25 a fiecărei luni...”), „Alăptarea poate începe de la 12[-]24 de ore după naștere” (corect: „...de la 12 [<până>la] 24 de ore după naștere”), „Va recurge la întreruperea furnizării energiei electrice, zilnic, de la ora 18.00[-]8.00” (corect: „...zilnic, de la ora 18.00 [<până>la] 8.00”), „Primăria a cumpărat în fiecare an carte în medie de la 15[-]30 de milioane de lei” (corect: „...de la 15 [<până>la] 30 de milioane de lei”), „Apare boala caracterizată prin eliminarea zilnică a unei mari cantități de apă, de la 10[-]20 l” (corect: „...de la 10 [<până>la] 20 l”), „De la Călărași[-]București se poate merge și cu trenul, și cu autocarul, distanța fiind aproximativ aceeași” (corect: „De la Călărași [<până>la] București se poate merge și cu trenul, și cu autocarul...”).

3. Introducerea, greșită, a cratimei în locul liniei de dialog

- „După vreo două săptămâni are loc dialogul:
[-] Permiteți-mi să vă raportez, sunt...
[-] L-ai...
[-] Da, dar nu vă supărați, mi-am făcut datoria.
[-] Hai mă, eu sunt trecut prin ciur și prin dârmon. Dă-i drumul!
[-] Raportează!...”

„Semn omograf cu linia de pauză” (care este mai lungă decât cratima!), „linia de dialog e izolată funcțional și de celelalte semne: ea precedă și semnalează începutul vorbirii directe a fiecărei persoane în cadrul unui dialog, avertizând pe cititor de trecerea

de la un registru la altul (de la anunțarea vorbirii directe la redarea ei), precum și de trecerea de la o replică la alta, cu pauza care le separă și cu modificările corespunzătoare ale intonației”:

„[-] Ziua de azi n-am s-o uit niciodată.

Ea m-a întrebat mișcată:

[-] De ce?

[-] Pentru că niciodată n-am fost mai fericit...” (**D.D. Pătrășcanu** – apud **PLR**).

Alte exemple:

- „[-] N-auzi, mamă?
[-] Aud, mă, aud! Spune! răspunse femeia mai apropiat.
[-] Păi nu ți-am mai spus?” (**M. Preda** – apud **IOOMPLR**).
 - „Îl privea de departe; îl întrebă cu glas răgușit:
[-] A venit cineva?
[-] N-a venit, Măria ta.” (**M. Sadoveanu** – apud **OOP**).
 - „Domnul se uită lung la un pahar ce sta pe masă aproape gol, și din care a băut impieगतul.
[-] Mă rog, dacă nu vă supărați, aveți apă?
[-] Da.
[-] E rece?
[-] Potrivită.
[-] Nu-i puneți gheață?
[-] Ba da.
[-] Așa? Îi puneți gheață?
[-] Firește...
[-] E flir... e filr? asta...
[-] Da, avem filtru.
[-] Monșer! te superi dacă te-o-i ruga pentru un pahar cu apă?
(**Caragiale** – apud **IOOP**).
- N.B.¹ *Confuzia dintre cratimă și linia de dialog în punerea în pagină a dialogului direct* (cu alineat nou pentru fiecare replică) este evidentă în exemplul oferit la începutul articolului, scrierea corectă, cu linie de dialog (nu cu cratimă!) fiind și următoarea:
- „După vreo două săptămâni are loc dialogul:
[-] Permiteți-mi să vă raporteze, sunt...
[-] L-ai...

[–] Da, dar nu vă supărați, mi-am făcut datoria.

[–] Hai mă, eu sunt trecut prin ciur și prin dârmon. Dă-i drumul!

[–] Raportează!...”

N.B.² *Deseori, în mod greșit, semnele citării (ghilimelele) – care pot închide o vorbire directă – se folosesc împreună cu linia de dialog ([–,] Bună vreme, măi băiete!” [–,] Mulțămim, voinic străin!” – Eminescu, apud IOOP), corect fiind să se întrebuințeze sau linia de dialog, sau semnele citării!...*

BIBLIOGRAFIE

I. SURSE DE DOCUMENTARE (2001–2011)

- a) **Periodice centrale:** Academia „Cațavencu”, Adevărul, Adevărul literar și artistic, Adevărul de seară, Aspirina săracului, Cotidianul, Dilema veche, Evenimentul zilei, Gândul, Jurnalul național, Libertatea, Național, Națiunea, Observator cultural, România liberă, România literară, Ziua, Ziua literară; idem – **locale:** Accent, Arena, Argument, Atac la persoană, Curierul, Evenimentul, Evenimentul de Călărași, Gazeta de Sud, Gazeta de vineri, Impact, Jurnalul de Călărași, Observator de Călărași, Opinia de Călărași, Opinia de Sud-Est, Pământul, Semnal.
- b) **Emisiuni TV centrale:** Acasă TV, Antena 1, Antena 2, Antena 3, AXN Crime, B1, Cultural, ETNOS, Euforia TV, HBO, Kanal D, MGM, Movies, Național, OTV, PAX, Prima TV, PRO TV, PRO Cinema, Realitatea TV, Romantica, TCM, Tele 7 ABC, TLC, TVR1, TVR2, TVR3; idem – **locale:** SATLINE (CTV1).
- c) **Emisiuni RADIO centrale:** Radio România Actualități; idem – **locale:** „Voces Campi”.

II. LUCRĂRI DE SPECIALITATE

- Avram, Mioara – **Gramatica pentru toți**, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1986; **Probleme ale exprimării corecte**, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987.
- Beldescu, G. – **Ortografie, ortoepie și punctuație**, Societatea de Științe Filologice din R.S. România, București, 1982; **Punctuația în limba română**, Ediția a III-a, revăzută, Editura Gramar, București, 2004.
- Borchin, Mirela-Ioana – **Manual de ortografie și punctuație**, Ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura Excelsior Art, Timișoara, 2007.
- Constantinescu-Dobridor, Gh. – **Dicționar de termeni lingvistici**, Editura Teora, București, 1998; **Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație al limbii române**, Editura Lucman, București, 2000; **Gramatica limbii române**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2001.
- x x x – **Cultivarea limbii române în liceu**, (Norme și exerciții), Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
- x x x – **Dicționar explicativ al limbii române (DEX)**, Ediția a II-a, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.

- x x x – **Dicționarul limbii române literare contemporane**, vol. I: A-C (1955), vol. II: D-L (1956), vol. III: M-R (1957), vol. IV: S-Z (1957), Academia Republicii Populare Române, Editura Academiei Republicii Populare Române, București.
- x x x – **Dicționarul limbii române moderne**, Academia Republicii Populare Române, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1958.
- x x x – **Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române** (DOOM), Academia Republicii Socialiste România, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1982; **Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române** (DOOM), Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, București, 2005.
- Drincu, Sergiu – **Semnele ortografice și de punctuație în limba română**, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
- x x x – **Gramatica limbii române**, Ediția a II-a revăzută și adăugită, vol. I-II, Academia Republicii Socialiste România, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1966; **Gramatica limbii române**, vol. I-II, Academia Română, Editura Academiei Române, București, 2005.
- Graur, Alexandru – **Mic tratat de ortografie**, Editura Științifică, București, 1974.
- Guțu Romalo, Valeria – **Corectitudine și greșală** (Limba română de azi), Versiune nouă, Editura Humanitas Educațional, București, 2000.
- x x x – **Îndrepar ortografic, ortoepic și de punctuație**, Ediția a V-a, Academia Română, Editura Univers Enciclopedic, București, 1996.
- Marcu, Florin, Maneca, Constant - **Dicționar de neologisme**, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1978.
- x x x – **Sinteze de limba română** (coordonator și coautor: Theodor Hristea), Ediția a treia revăzută și din nou îmbogățită, Editura Albatros, București, 1984.
- Șuteu, Flora, Șoșea, Elisabeta – **Ortografia limbii române** (Dicționar și reguli), Editura Floarea Darurilor – Editura Saeculum I.O., București, 1995.
- Toma, Ion – **Limba română** (Compendiu de teorie și aplicații practice), Editura Niculescu, București, 1994; **Limba română contemporană** (Privire generală), Editura Niculescu, București, 1996.

NICULESCU

Citim. Stim.

Când redactezi un text, «discursul» trebuie să țină seama de niște norme de punctuație, deci de anumite criterii de organizare a enunțurilor, care nu pot fi lipsite de logică sau incoerente, fără pauze și intonație, cu o topică echivocă sau cu un mesaj dezlânat, în care virgula tronează între subiect și predicat...

Foarte multe și flagrantele greșeli în (ne)folosirea semnelor de punctuație (care fac obiectul lucrării de față – între primele de acest gen) sunt nu numai un bine-venit prilej de autocontrol și reflecție critică pentru cititor, ci și un surprinzător mijloc de îmbogățire a cunoștințelor gramaticale și de cultivare a orizontului lingvistic și literar.

Prof. Ilie-Ștefan Rădulescu

www.niculescu.ro

ISBN 978-973-748-713-1

9 789738 787131

19 Lei